

VREME
VREME

Konec tedna bo
suho, mraz bo
popustil in otoplilo
se bo.
Padavin ne bo.

VESTNIK

Murska Sobota, 24. novembra 1988 • Leto XL • Št. 45, 46 • Cena 1100 din

ZA BOGATEJŠI SOCIALIZEM

Praznujemo svoj največji državni praznik — dan Republike. Iz boja, žrtv in trpljenja vseh naših narodov, iz hotenja vsakega naroda posebej in vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti skupaj, iz želja po miru in varnosti, po gospodarskem družbenem in kulturnem napredku je nastala nova Jugoslavija. Zato pojmujemo zasedanje AVNOJA kot našo samozavest in ponos, nepremagljivost ljudstva na eni strani, na drugi pa kot zanikanje vsega nedemokratskega, neenakopravnega,

vseh vrst in se namesto tega lotimo nujnih reform, boljšega gospodarjenja in odpremo prostor za več demokracije in ustvarjalnost ljudi, za socializem, ki bo ekonomsko, kulturno in človeško bogatejši. Pri tem je prispevala k okrepljeni zaupanja v avnojsko Jugoslavijo, v njen federativni in demokratski značaj nedavna 17. seja CK ZKJ s svojo odločno usmeritvijo v uresničevanje nujnih reform — gospodarske, politične in prenosne delovanja družbenopolitičnih organizacij — in

nalna demokratska skupnost enakopravnih narodov in narodnosti, ki spoštujejo konsenz kot način urejanja odnosov med njimi, da je naša možnost demokratskega sporazumevanja in zaupanja le odprta, strpna in argumentirana razprava. Uresničila se je pravica in odgovornost vseh, ki v jugoslovanski federaciji skupaj živimo, da si svojo prihodnost in temelje skupnega življenja ustvarjamo po meri vseh njenih narodov in narodnosti. Tudi po zaslugi argumentov, vztrajnosti in

vanja za boljše gospodarske rezultate in lepše življenje.

Če bodo ustavni amandmaji potrjeni v vseh skupščinah socialističnih republik in avtonomnih pokrajin, nam to omogoča realizacijo tako nujno potrebnih reform, prispevalo pa bo tudi k večjemu medsebojnemu zaupanju v Jugoslaviji. Če bo torej naša Republika za rojstni dan dobila za darilo dopolnitve Ustave SFRJ, bomo v Sloveniji spodbujeni, da strnemo vse človeške ustvarjalne sile za izpeljavo reform, za dograditev Ustave SR Slovenije in sistemskih zakonov — pa tudi za boljše delo, gospodarjenje in vse druge aktivnosti za hitrejši izhod iz težav!

V teh usodnih časih ne smemo pozabiti niti na opozorila velikih mož slovenskega naroda od Trubarja, Prešerna in Cankarja do Kardelja in mnogih drugih vključno s temeljnimi točkami OF slovenskega naroda, ki so vsi videli ob odločni skrbi za nacionalni obstoj svojega naroda prihodnost slovenskega naroda v enakopravni bratski povezanosti z drugimi narodi in narodnostmi v Jugoslaviji. Prav v dneh, ko proslavljamo našo državnost, rojstvo nove Jugoslavije — Republike dela in sa-

Jutri ob 16. uri vabljeni na jubilejno radijsko uro.
Bo v galeriji Kulturnega centra Miško Kranjec v M. Soboti.
Slavoslovna govornika Ciril Zlobec in Ferenc Hajós.
Neposredni radijski prenos.
Ob 18. uri literarni večer s Cirilom Zlobcem.

O tridesetih letih pišemo na straneh 10 in 11

ga in nehumanega med ljudmi in narodi, kot odpor proti vsemu hegemonističnemu, birokratskemu ali dogmatskemu, proti vsem oblikam oblasti nad ljudmi ali v imenu ljudi.

Kljub mnogim nespornim dosežkom in napredku v letih po osvoboditvi pa nas tudi praznični dnevi opozarjajo na težke, prelomne čase, ki jih živimo. Poleg ekonomske krize, nezadovoljstva delavcev nad rastočo inflacijo, draginjo in njihovim socialnim položajem, nezaupanja v inštitucije političnega sistema in upravičenih zahtev za več demokracije se je med nami zaostrolo tudi vprašanje mednarodnih odnosov in medsebojnega zaupanja. Tako naši delovni ljudje z zaskrbljenostjo in upravičeno kličejo k razumu, da prenehamo z neracionalnimi medsebojnimi obtoževanji, nacionalizmi in nezaupanjem

opredelivajo, da bomo jutrišnjo prihodnost naše skupne domovine Jugoslavije urejali po demokratski poti; na drugi strani pa je Zvezni zbor Skupščine SFRJ dosegel soglasje o predlogu amandmajev k Ustavi SFRJ — te najpomembnejše temeljne listine o našem skupnem življenju.

Tako vse kaže, da dopolnjevanje in dograjevanje zvezne ustave prihaja v sklepno etapo. Četudi sedanjí težki časi ne dovoljujejo velikih besed, saj bo šele prihodnost potrdila ali morda zavrnila amandmaje, je usklajevanje amandmajev pomemben dogodek za našo skupnost. Predvsem je to dokaz demokratsko opravljene javne razprave, ki jo je vodila Socialistična zveza, javnega, demokratskega in odgovornega dela ustavne komisije in Skupščine SRS in SFRJ. Potrjeno je spoznanje, da je Jugoslavija večnacio-

odločnosti SR Slovenije in njenih predstavnikov, predvsem zahtev ljudi v ustavni razpravi, zagotavlja predloženi amandmaji dovolj prostora za ekonomsko reformo, za tržno gospodarjenje na konkurenco, večji odprtosti in samostojnosti gospodarskih organizacij z manj vmešavanja države, omogočajo pa tudi večjo racionalnost in učinkovitost političnega sistema ob zavarovanju sedaj veljavnih ustavnih temeljev federacije in suverenosti narodov. Dopolnjena Ustava odpira tudi nekaj več prostora kot doslej za več demokracije, za večjo ustvarjalnost in znanje ljudi, za to, da Slovenci svojo obvezo za socializem po meri človeka lažje začnemo uresničevati — pa tudi da prepogosto jamranje nad svojo usodo preusmerimo v praktična prizade-

V pomurskem združenem delu po devetih mesecih

Izgube manjše, brez njih pa ni šlo

Nezasedenost proizvodnih zmogljivosti, povečanje zalog, pomanjkanje lastnih obratnih sredstev in visoke obresti, ki jih morajo organizacije združenega dela plačevati za najeta posojila, so osnovni razlogi za izgube, ki jih pomursko gospodarstvo beleži v letošnjih devetih mesecih. V tem obdobju je z izgubo poslovala šest organizacij združenega dela, spodbudnejši pa je podatek, da je bila izguba za dobrih 34 odstotkov manjša kot v enakem lanskem obdobju. V teh organizacijah, ki zaposlujejo 1.821 delavcev, so v letošnjih devetih mesecih ustvarili nekaj več kot 5 milijard 711 milijonov dinarjev izgub, v največjem položaju pa je Primatov tozd Skladišna oprema, na katerega odpade skoraj polovica vseh pomurskih izgub in vsa izguba v lendavski občini.

Glavni vzrok za nastalo izgubo v Primatovi Skladišni opremi je premajhna proizvodnja, saj se je ta v primerjavi z enakim

lanskim obdobjem zmanjšala za 26 odstotkov, že tako slab finančni položaj pa še poslabšuje pomanjkanje obratnih sredstev. Za tekoče poslovanje so morali v devetih mesecih najeti več kot 4 milijarde dinarjev kratkoročnih posojil in zanje plačati skoraj 3,4 milijarde dinarjev obresti, prav tako pa so imeli v tem tozdu ob koncu devetmesečja tudi več kot milijard dinarjev neplačanih prihodkov. Med večjimi pomurskimi izgubarji omenimo še tozda Proizvodnja in Transport Avtoradgona, kjer znaša skupna izguba skoraj 2,6 milijarde dinarjev in se je od polletja podvojila. Tudi tu so osnovni razlogi za izgubo manjša proizvodnja, ki je padla za 30 odstotkov (produktivnost je manjša za četrtino), povečanje zalog in slab likvidnostni položaj tozda Proizvodnja. V slednjem so morali v devetih mesecih za obresti plačati več kot 6,7 milijarde dinarjev, medtem ko so zaradi neplačanih prihodkov od kupcev iztržili nekaj več

kot 3 milijarde dinarjev obresti. Ukrep družbenega varstva v Avtoradgoni naj bi sicer prispeval k odpravi številnih pomanjklivosti, vendar ni pričakovati, da bi poslovno leto sklenili brez rdečih števk.

Medtem ko sta oba ljubomerska izgubarja — Lesninarstvo in Ljubomercanov tozd Prevoznik — v enakem lanskem obdobju poslovala brez izgube, pa to ne velja za soboško Platano. Tu se s problemom izgub srečujejo že več let, vendar kaže, da se razmere le nekoliko izboljšujejo. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem je izguba manjša za skoraj 61 odstotkov, za dobro četrtino pa je manjša tudi kot v letošnjem polletju. Majhen obseg in slaba organiziranost proizvodnje, nedoslednost pri dobavi surovin in slab likvidnostni položaj pa so težave, s katerimi se bodo morali v tej delovni organizaciji še veliko ukvarjati.

L. Kovač

Zakaj tako slab pretok blaga?

PREDSTAVNIKA GRAŠKE TRGOVINSKE ZBORNICE SE ZAVZEMATA ZA TRGOVANJE BREZ SEJEMSKIH SPORAZUMOV

Nenavadno skromno gospodarsko sodelovanje Pomurja s sosednjimi avstrijskimi deželami — Gradiščansko, Štajersko in Koroško — je bilo povod medobčinski gospodarski zbornici v Murski Soboti za vzpostavitev stikov z ustreznimi gospodarskimi združenji na drugi strani, pa tudi v delitvi dela med regijskimi zbornicami Slovenije jim te naloge preostajajo. V okviru tega so povabili na pogovor z našimi predstavniki združenega dela odposlanca štajerske trgovinske zbornice. Odzvala sta se predsednik graške zbornice, inž. Hans Stoisser, in vodja oddelka za sodelovanje s tujino in odlično poznavalec jugoslovanskih razmer, dr. Karlheinz Angerer, pogovora pa se je udeležil tudi

naš generalni konzul v Gradcu, Vladimir Rajh.

Naša stran je avstrijski Štajerski ponudila v sodelovanje kmetijstvo, turizem, drobno gospodarstvo — obrt, lesarstvo in kovinsko predelavo. Po mnenju obeh avstrijskih gostov je območje na naši strani meje industrijsko razvitejša kot na njihovi, zato je upravičeno vprašanje, čemu so tokovi blagovne menjave tako šibki.

V izmenjavi mišljenj in izkušenj na obeh straneh so kmalu ugotovili, da je sicer toliko hvaljena odprta meja v resnici in za gospodarstvi obeh dežel zelo zaprta z množico carinskih barier in birokratske prevlade v trgovanju. Posamezni uspehi, kot deni-

mo ABC Pomurke, ki je letos sklenila kupčij za 50 milijonov šilingov, so prej bele vrane kot plodno gospodarsko povezovanje. V pogovoru se je pokazalo, da si trgovanje tudi nekoliko različno razlagamo; po naše naj bi izvoz vključeval blago različnega izvora, med tem pa se Avstriji upirajo naši želji, da bi v okviru sporazumov nam prodajali blago iz Zahodne Nemčije (»Zakaj le, saj tudi mi pri vas ne želimo kupovati izraelskih pomaranč«).

Predvsem pa je dr. Angerer opozoril na dejstvo, da Avstrija ne rešuje problema pomenijo pritisk, in bi partnerja lažje shajala brez njih, zlasti, če se bodo devizne razmere v Jugoslaviji normalizirale, tudi naši strani ne bodo potrebni, je bil kategoričen Karlheinz Angerer.

Med tem ko je ljubomerski Tehnostroj, ki deloma že kooperira s partnerji na avstrijskem Koroškem, želel predvsem stik tudi s štajerskim poslovnim svetom, so se Radenci pritožili nad nerazumnim carinjenjem radenske. Nikjer v svetu, kamor iz-

važajo mineralno vodo, ni carine, kot je to v Avstriji. Sicer kakovostna mineralna voda je potem na avstrijskem trgu sorazmerno draga.

Poslovno uspešna Mura doslej ni prodrla na avstrijski trg v omembe vrednem obsegu, zato bodo v začetku prihodnjega leta na Dunaju pripravili predstavitev, ki bi lahko pomenila začetke boljših poslovnih stikov.

Na koncu dodajmo ugotovitve, da je sistem ljubljanske banke s svojim družinskim članom na Dunaju — banko Adria — pripravljen in sposoben spremljati poslovne podvige naših delovnih organizacij, pa kljub temu nam ne gre. Ali so res vsega krivi le predpisi, ki jih z lahkoto sprejemajo v Beogradu in na Dunaju? Za primerjavo omenimo Avstrijo in Madžarsko. Kljub temu, da gre za državi, ločeni z »železno zaveso«, imata že 90 mesečnih podjetij, Slovenija in Madžarska pa z muko rojevata prvo in edino v Zalaegerszegu.

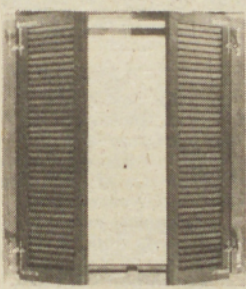
Jože Šabjan

NAGRAJUJEMO!

JELOVICA

NAGRAJUJE
NAROČNIKE
VESTNIKA

Predstavljamo vam
drugo fotografijo
okna JELOVICA.
Eno okno bo dobil
izžrebani naročnik
VESTNIKA.

To je okno JELOBOR SU. To so zastekljena vozna okna in balkonska vrata z dvojno zasteklitvijo. Dobro toplotno izolativnost oken in balkonskih vrat izboljšamo s senčili — POLKNI, ki jih izdelujemo z nepremičnimi ali gibljivimi lamelami. ZA NAKUP SE PRIPOROČA JELOVICA, predstavnništvo Murska Sobota, Cankarjeva 26, tel. (069) 22 821. Priporočamo vam, da si pogledate propagandno sporočilo JELOVICA na str. 12 te številke VESTNIKA.

PRAVOČASNO POSTANITE
NAROČNIK VESTNIKA!

Privilegiji rdeče buržoazije

Politika je bila (in je še?) privilegij — Aferi s počitniškimi hišami se ne pravi samo Neum — Herojem so sledili tudi drugačni »heroji«, ti pa so pomagali ogledati skelet, ki se mu danes pravi Jugoslavija (NA STRANI 2)

Nihče ni mogel zaustaviti okoli dva tisoč rudarjev in drugih delavcev rudarsko metalurškega kombinata Treпча pri Titovi Mitrovici na Kosovu, ko so se v petek odpravili peš na 55 kilometrov dolgi pohod v Prištino, da bi tako izrazili podporo sedanjemu vodstvu v pokrajini. Naključje je nanoslo, da je ta pohod sovpadel s 44-letnico osvoboditve Prištine.

Pritrjevanja, ugovori in nevarna gesla

Pretekli dnevi so minili v znamenju ocenjevanja Stanovnikovega nastopanja v ZDA in protestnih zborovanj v Beogradu in Prištini. Predsedstvo SR Srbije je na predsedstvo SFRJ naslovilo posebno pismo, ki ga je zvezno predsedstvo sprejelo s presenečenjem zaradi dejstva, da je bilo objavljeno pred obravnavo na seji predsedstva SFRJ. V pismu srbskega predsedstva je med drugim rečeno, da so razmere v Jugoslaviji (po Stanovnikovo), v nekaterih republikah in pokrajinah, predvsem v SR Srbiji takšne, kot jih ni opisal še noben organ Jugoslavije. Škodljivost takšne izjave velja predvsem za tezo o nevarnosti »izbruha državljanske vojne v decentralizirani Jugoslaviji.« je med drugim rečeno v pismu predsedstva SR Srbije predsedstvu SFRJ.

Do tega, kar je Stanovnik izjavil v ZDA, je zavzelo stališče tudi predsedstvo SR Slovenije. V svojem sporočilu slovensko predsedstvo zavrača poenostavljena in zlonamerna tolmačenja nastopa Janeza Stanovnika v ZDA in meni, da je prišel čas, ko se ne bodo mogle in tudi ne smele razlikovati ocene za notranjo

rabo od ocen za zunanjo uporabo.

Predsedstvo SFRJ v svojem sporočilu med drugim pravi, da ni sprejemljivo, da bi najodgovornejši državni funkcionarji države dajali v tujini, uradno ali zasebno, take izjave o notranjih sporih in razlikah v političnem vodstvu. Odstopanje od tega načela ima negativne posledice tudi na razmere in odnose v državi in Janez Stanovnik se je po mnenju predsedstva SFRJ v posameznih izjavah pregrešil zoper ta načela.

V Beogradu je bil v soboto že dolgo napovedani miting bratstva in enotnosti, ki se ga je udeležilo — po oceni — med 800 tisoč in milijon in pol ljudi iz vse Srbije. Na mitingu, ki se je končal mirno, ni bilo slišati pravz-

prav nič novega, razen morda precej bojevito obarvanih trditev o »nadaljevanju boja«. Nekaj bolj nevarnih gesel pa je bilo slišati v Prištini, kjer se je po glavnih mestnih ulicah in na stadionu zbralo okoli 100 tisoč ljudi z vsega Kosova, da bi protestirali proti sklepu pokrajinskega komiteja ZK Kosovo o ponujenem odstopu predsednice PK ZK Kosovo Kaqusha Jashari in člana predsedstva Azema Villasija.

Enote milice so le s težavo zadržale preveč ogrete demonstrante, med katerimi je bilo največ srednješolske mladine in študentov. Demonstracije, v katerih so v pretežni večini sodelovali Albanci, so se nadaljevale tudi v nedeljo in to ne samo v Prištini, temveč tudi v Uroševcu in še nekaterih drugih krajih na Kosovu.

Država da — toda kje?

Palestinski nacionalni svet je na izrednem zasedanju v Alžiru razglasil samostojnost Palestine. Upravni sedež nove države bo zaenkrat v Tunisu, potem pa naj bi se preselil v Jeruzalem.

Če bo palestinska država postala resničnost, bo nastala na ozemlju desnega brega Jordana in Gaze, kar je 5770 kvadratnih kilometrov ozemlja, ki pa ga imajo okupirane Izraelci. Takšne so meje po resoluciji varnostnega sveta OZN iz novembra 1967, ki določa meje Izraela iz leta 1948, po prvi arabsko-izraelski vojni. Med obema deloma nove palestinske države bi bil Izrael. Na tem ozemlju živi danes 2,2 milijona Palestincev. Izven Palestine bi živelo še vedno preko 2,8 milijona Palestincev.

Novo državo je priznalo že veliko držav sveta, med njimi tudi naša. Izraelci pa se nameri o Palestini odločno upirajo.

PRI FRITZU CSOKLICHU SMO SI SPOSODILI POROČILO

Znak solidarnosti našim sosedom

Vodilni osebnosti Štajerske, Josef Krainer in Hans Gross, sta na svojem uradnem obisku v sosednji Sloveniji pokazala, kako se morajo državljani naše dežele obnašati v teh težkih in nevarnih dneh naše sosede. Nastopala sta soglasno in pokazala svojim slovenskim partnerjem znak solidarnosti. Takim znamenjem moramo slediti tudi v prihodnjih dneh in tednih, tako pri vsakdanjih, poslovnih in družinskih srečanjih, saj nihče ne ve, kaj vse še bo.

V pogovoru s slovenskim vodstvom je deželni glavar Josef Krainer ponazoril sedanji položaj s temi besedami: »Na pot v Slovenijo smo krenili skupaj, tako vodilni socialistične partije in sindikalnega gibanja naše dežele, pa tudi jaz kot deželni glavar in vodja ljudske stranke na Štajerskem, da vam ravno sedaj pokažemo svojo solidarnost. Iz zgodovine smo se naučili, iz njenih napak in stranutij, in vemo, da živimo v sedanjosti, ampak ne pozabljamo na to, da imamo skupno preteklost in da smo si zelo podobni. In mi vemo, da so prijatelji ravno v težkih časih še posebno dragoceni.«

V podobnem sozvočju z glavarjem je govoril njegov namestnik Hans Gross. Dejal je, da se mu zdi ravno v času, ki je za sosedno Jugoslavijo najtežji po letu 1948, kot obveza, »da stojimo ob strani našim prijateljem.« In prav v teh dneh je te besede potrebno dvakrat podčrtati.

Odgovor slovenskih politikov ni prišel v javnih pogovorih, saj trenutno v Jugoslaviji ni priporočljivo preveč odkrito govoriti in predstavljati nekaterih točk. Pred kratkim odprta kampanija srbskih množičnih medijev proti predsedniku SR Slovenije Jane-

zu Stanovniku, ki je ob svojem obisku v ZDA prikazal položaj v domovini jasno in neprikrito in pri tem omenil, da je bila Jugoslavija na robu državljanske vojne, je že zgled za to. Slovenski odgovor na štajerski obisk pa se je dalo prebrati že v obrazov vodilnih slovenskih politikov, ki so v tem težkem položaju svoje dežele, ko ji grozi izolacija, sprejeli obisk prijateljev s hvaležnostjo.

Trenutni mir v Jugoslaviji iz gleda kot premor. V soboto, 19. novembra, je srbsko partijsko vodstvo pod Slobodanom Miloševićem napovedalo miting množic, privrženecv partijskega šefa, ki prisegajo na nacionalne parole, in pričakovati je, da bo njegovemu klicu sledilo čez milijon ljudi. Na konferenci cekaja v Beogradu so tako lahko le za kratek čas zaustavili prodiranje partijskega voditelja Miloševića. Jugoslovanska zvezna vlada ima očitno premalo avtoritete, da bi za daljša zaustavila razmejevanje posameznih narodov.

V Sloveniji se bojijo, da se bo poleg nacionalnega vprašanja, ki ima v sebi že tako ali tako veliko razstrelilno moč, vmešalo v razprave tudi socialno vprašanje. V državi, kjer je inflacija že zdaj večja od 250 odstotkov, kjer delavci dobijo v povprečju le 1300 šilingov plače, in ko celo v Sloveniji, ki je gospodarski zgled za vse države, osebni dohodek ne presega 2200 šilingov, lahko pomenijo ti podatki življenjsko nevarnost. Tako se v Ljubljani sprašujejo: Kaj se bo zgodilo, če pride do generalnega štrajka v Srbiji? Kako bodo na to reagirali slovenski delavci?

Slovinci, ki se kot nikoli do zdaj zbirajo v teh dneh ob svojem političnem vodstvu, so znotraj Jugoslavije relativno osam-

ljeni. Hkrati so namreč ohromljeni zaradi travm v času vojne in zaradi spominov na »hrvaško pomlad« leta 1971, ki jo je Tito s trdo roko razbil. Ob vsem tem pa na Hrvaškem živi še pomembna manjšina Srbov in na vodstvenih funkcijah v partiji in v vladi so tudi mnogi Srbi, tako da ni pričakovati jasnih odločitev pristojnih organov.

Vsa ta dejstva so za Slovenijo zelo neugodna. Ker je Slovenecv manj kot 8 odstotkov celotnega prebivalstva v Jugoslaviji, je njihova kvantitativna teža v večnacionalni državi relativno majhna. V predstoječem preskusu moči grejo Slovenci s parolo: »Več demokracije, več človekovih pravic in stik z Evropo, kar pomeni, da hočejo združiti narod v enotni politični fronti.« Pri nas v Sloveniji je že bila ena perestrojka, že takrat, ko te besede še sploh ni bilo. Ne damo, da bi nas Rusi prehiteli,« je dejal v Ljubljani visoki funkcionar.

Štajerski »državni obisk« pri naših sosedih je prav zaradi tega težkega položaja dosegel poseben psihološki in atmosferski pomen. Obisk v tovarni dušika v Rušah pri Mariboru, kjer je zaposlenih 2400 delavcev in ki preko kooperacije z znanim podjetjem Konsul iz Fürstenfelda, ki ga vodi Herbert Depisch, dosega pomemben delež pri izvozu v vse dele sveta, je pokazal pomen gospodarskega sodelovanja med Štajersko in Slovenijo. »Želimo vam veliko moči,« sta ob slovesu dejala Krainer in Gross. Kar sta povedala, niso bile le besede.

(Prevod: Silva Eöry)

KLEINE ZEITUNG

Pravila igre

Javno zmerjanje najvidnejših osebnosti naše družbe, ki smo ga čezmerno doživljali v času tako imenovanih »solidarnostnih mitingov« do znanje 17. seje CK ZKJ, se je te dni usmerilo na Stanovnika in njegove izjave ob tako imenovanem zasebnem obisku v Ameriki, in sicer pred vpogledom v celotno vsebino njegovih besed, predavanj in pogovorov.

Obnovljeno geslo: »Stanovnik — čiji si stanovnik?« spominja na isto značilno igranje s pojmi, ki ga je doživel Kučan po razpravi na skupni seji predsedstva PK ZK Kosova in predsedstva CK ZKJ, ko so mu očitali, da je iz NINA in Beograjskega nedeljnika prevzel, kar mu ugaja, in napadel, kar mu ni všeč, ko je ugotovil, da je v kritiziranem tekstu res, da je v Sloveniji najbolj zastarela tehnologija proizvodnje.

Resnica je, da Slovencem nasploh, ne samo Kučanu, sploh ni všeč, da imamo najbolj zastarelo tehnologijo, niti nismo zadovoljni s tem, da kljub zastarelosti tehnologije dosegamo velike delovne rezultate, če je jasno, da bi lahko bili delovni rezultati mnogo večji ob boljši tehnologiji.

Kaže pa, da resnica ni temeljni moto razmišljanja mnogih glav, kakor da smo v igri, kjer je vse dovoljeno, kakor v vaterpolu na primer, kajpak pod vodo, tam kjer se niki udarci ne vidijo, a namen je, da se prizadevni igralec za vsako ceni dokoplje do žoge, ki mu je potrebna za doseganje zadetka.

Če je v bližini še kak »nasprotnikov« plavalec, ni prizaneseno niti njemu, in tako se je tokrat zgodilo, da so v takojšnji javnosti okrcali tudi Vrhovec zaradi poti v Ameriko, češ da je sumljivo, kaj je v Ameriki iskal — nemara nekakšno tajno podporo nekemu v nečem neznanem interesu, kar je potem zamakala informativna služba predsedstva SFRJ z izjavo, da je bila Vrhovecova pot v Ameriko državniška, kar ne dovoljuje nikakršnih ne osebnih ne kakršnih drugačnih sumničev.

Zakaj se dogajajo takšni napadi na osebnosti, ki so bile Titovi sodelavci, kot je, verjetno ne nazadnje, Stanovnik, ne nameravam ugotoviti, ker me zanima pojav: politični boj s pomočjo medsebojnega potapljanja. Ko je na primer dr. Vladimir Bakarić pred koncem svojega življenja komentiral samoupravljanje, je omenil plavanje kot ilustracijo uvajanja čedalje večjega kroga delovnih ljudi v ustvarjanje novih vrednosti: da bi se naučili plavanja, pač moramo skočiti v vodo in gledati, da ne utonemo!

Še bolj ilustrativen je bil svojčas, v začetku samoupravljanja, moj kolega Janez Volč, znan po mnogih kzerkih in Tomšičevih nagradah za reportaže in drugo pisanje. V neki svoji kzeriji je zapisal, kako je starejši brat puščal mlajše brate vedno na obali, češ, če se boš te kdaj davili, vas bom že jaz rešil. Zgodilo pa se je, da se je starejši brat utopil, mlajši mu namreč niso mogli pomagati, saj niso znali plavati.

Včasih se mi dozdeva, da se v dandanašnjih časih dogaja nekaj podobnega, vendar nasprotnega — kot da mlajši bratje nočejo pomagati potapljajočim se, ali še huje: da ga najraje potapljajo.

Neki medsebojni odnosi so se spremenili. Zakaj pravzaprav in kako?

Težko je soditi o tem brez zadostne seznanjenosti z vsemi dejstvi, vendar me vse skupaj spominja na Cankarjev mit o hlapcu Jernej. Jernej je namreč složno živel z gospodarjem Sitarjem v vsakdanjem garanju na poljih, ki jih je dojemal kot svoja, skupno osnovno delo; ko pa je po gospodarjevi smrti pobaral njegovega naslednika, sina, da greva obdelovati naše njive, je dobil rezek odgovor: moje njive — ti hlapec!

To se ujeva z mnenjem delovnega ljudstva, saj vsepovsod slišimo: če bi Tito živel, se kaj takšnega ne bi dogajalo, ne pokrajini ne republike niso nikakršna lastnina (novih) vodstev, pa tudi ne rezultati dela delavcev, če smo zvesti ideji samoupravljanja kot načina vključevanja čim širšega kroga občanov v upravljanje z vsem, kar imamo.

Dogajanja, ki smo jim priča, vsekakor še niso dovolj pojasnjena, kakor smo slišali že na 17. seji CK ZKJ, ko je bilo med drugim rečeno, da o tem, kar se je pravzaprav dogajalo v Novem Sadu in Titogradu, še vedno ne vemo dovolj. Vemo pa, da se je tam kaj in še marsikje igralo po pravilih potapljanja — ne glede na pravila igre. Ali ne?

Viktor Širec

V ŽARIŠČU DOGODKOV

Na tistem majhnem koščku bosansko-hercegovske jadranske obale je nastal Neum — naselje, ki že nekaj časa polni časopise in je v BiH predmet ostrih razprav v republiških skupščinskih in političnih telesih. Cela vrsta republiških in tudi zveznih (za nekatere že velja oznaka »bivših«) funkcionarjev je od sredine prejšnjega in še prva leta tega desetletja kupovala v Neumu parcele, in to po smešni ceni od nekaj dinarjev do 300 dinarjev za kvadratni meter, ter si na njih s protipravno pridobljenimi posojili za stanovanjsko gradnjo, na dolgi rok in z minimalnimi obrestmi, gradila — počitniške hiše. Na seznamu je nekaj sto takšnih investitorjev. Nekateri trdijo, da bi podobne Neume lahko našli ob vsej jadranski obali in še kje ...

V zagrebškem Danasu je Milan Jajčinović pod zgorajim naslovom zelo nazorno analiziral sprego »moralne in oblasti«. Povzemamo izveček iz tega pisanja.

Prvi povojni privilegiji so se začeli z delitvijo vil na beograjskem Dedinju. O tem je pred nedavnim govoril eden uživalcev dedinjskega komunizma — Svetozar Vukmanović-Tempo. Ni bilo nobenega zakona, ampak se je delilo kar tako, se spominja Tempo. Tudi on je dobil vilo s 470 kvadratnimi metri stanovanjske površine.

Privilegije povojnega političnega vrha naše partizanske elite je možno razumeti (ali tudi upravičiti?) kot popolnoma normalno nadomestilo načrta za srečnejšo prihodnost, ki so jo (mnogi) zelo iskreno hoteli uresničiti. Zaradi takšne »legitimacije« in zaradi izboljševanja standarda ljudi na splošno, nihče ni videl v teh privilegijih ničesar nemoralnega (čeprav je tudi mnogim »nepoklicanim« uspelo pritačniti svojo žlico). Ko pa se je s standardom prelomilo, se je začela javna kritika hitro krepiti. Dr. D. Žarković trdi, da so nas do tega pripeljali »monopol oblasti«, »odsotnost odgovornosti« in »možnost skoraj neomejenega izkoriščanja družbene lastnine v zasebne namene«.

Brez dvoma prinašajo politične funkcije privilegije. Če ne bi bilo tako, zakaj bi se potem pulili zanje. Z uvedbo omejenega trajanja mandata in ob vedno večji kritičnosti predvsem tistega dela prebivalstva, ki mu je začelo siromaštvo lezti za nohte, se

Privilegiji rdeče buržoazije

je takšno »grabljenje« še bolj intenziviralo.

Bilo bi seveda neumno trditi, da je posten politik samo siromašen politik, čeprav takšnih trditev ne manjka. Kriza namreč obnavlja staro nagajenje k enakosti pač kot nekakšen kult siromaštva. Ljudem zato tudi ugajajo zgodbe o vzornih in poštenih, ki jih ni pokvarilo obilje. Ena takšnih zgodb je tista, ki so jo radi pripovedovali ribiči v Titvu o znanem revolucionarju in intelektualcu Veljku Vlahoviću: pritična hišica, enokapnica. Veljkova soba 3x3, v njej lesena postelja, prekrita z odejo, in kufje. Zraven soba Veljkove sestre in potem še bratova sobica. K temu še majhna kuhinja in kopalnica s tušem. Okrog hišice zelo enostavna ograja. Preden je Vlahović zgradil to svojo »vikendico«, je spal kar v neki ribiški shrambi na tivtski plaži.

Veljko Vlahović je bil resnično skromen in tudi velik človek, zato je leta 1968, ob znanih študentskih nemirih, upal med nemirne in tam javno prvič po vojni kritizirati nekatere naše visoke funkcionarje, ki se jih je potem prijel študentski vzdevek »rdeča buržoazija«. Študentski nemiri takrat so bili priložnost za moralno prenovno naše družbe. Bilo pa je drugače: »pravica do neodgovornosti« je začela postajati najvišji privilegij.

Pred nedavnim je general Dušan Pekić, eden naših znanih nasprotnikov privilegijev, povedal primer nekega mladina, ki je za nepokriti ček s svojega žiročarčuna v znesku 100 tisoč dinarjev štiri leta sedel v sremskomi trovskem zaporu. Kaj pa Feni, kjer je vrženih šest milijonov dolarjev? Mar ni to svojevrsten privilegij politikov in drugih ljudi, ki lahko sprejemajo pomembne odločitve in zanje ne odgovarjajo. Ni pa to edino, kar uživajo ljudje z vrhov oblasti. Tu so še ekskluzivna letna in zimska letovišča in lovšča in tako naprej.

globus

MOSKVA — Vrhovni sovjeti Estonije, Latvije in Litve se ne strinjajo z osnutkom ustavnih sprememb, o katerih bo 29. novembra sklepal vrhovni sovjet ZSSR. Po mnenju omenjenih vrhovnih sovjetov sedanji osnutki sprememb omejujejo možnosti, da bi republika zares dobila samostojnost in suverenost znotraj ZSSR.

BUDIMPEŠTA — Madžarski Romi bodo po novem zakonu o narodnostih lahko uradno zahtevali status narodnosti. To bo veljalo tudi za 90 tisoč Judov, ki so pripadnost matičnemu narodu doslej lahko izražali samo na verskem področju.

PRAGA — Tuji turisti iz ČSSR ne smejo več nositi razne prehranske proizvode in predmete za široko porabo. Je pa država za polovico zmanjšala carine za uvožene avtomobile.

BAGDAD — Iraško ministrstvo za kmetijstvo se je z zagrebškim podjetjem Rade Končar dogovorilo za gradnjo dveh velikih vodnih črpalnic, vrednih 25 milijonov dolarjev. Pri projektu bo sodeloval tudi ljubljanski Litostroj. Na bagdadskem sejmu pa so pred nedavnim jugoslovanska podjetja prodala za 50 milijonov strojne in industrijske opreme.

BUDIMPEŠTA — V madžarskem glavnem mestu naj bi ustanovili evropski mirovni center, v katerem bi bil sedež predstavnikov uradnih in neuradnih mirovnihih gibanj iz vse Evrope. Pobudo je dala Madžarska.

NEW YORK — OZN še naprej grozi nevarnost, da bo zaradi pomanjkanja denarja njena dejavnost ohromljena, čeprav so nekatere od velikih dolžnic poravnale svoje obveznosti. ZDA še vedno dolgujejo 337 milijonov dolarjev.

BUDIMPEŠTA — Po podatkih Centralne statistične uprave Madžarske so bile maloprodajne cene na Madžarskem v obdobju januar—september 1988 za 15,9 odstotka višje kot v enakem obdobju lani. Najbolj so se podražile obleke, hrana in usluge.

BOLOGNA — Tukajšnja univerza je nekdanjemu voditelju Českoslovaške Dubčku, 67-letnemu upokojencu, ki živi v Bratislavi, podelila častni doktorat političnih znanosti. V Pragi so ob tem-dejanju Dubčka ocenili kot »političnega brodolomca.«

Brez nadaljnje demokratizacije družbe in vgrajevanja odgovornosti v sistem, ne bomo tudi tukaj storili koraka naprej.

Naj k tej Jajčinovičevi analizi dodamo še nekaj: namreč, kako lepo bi bilo pod tem jugoslovanskim nebom, pod katerim naj bi se razcvetela »najboljša družba v zgodovini tega sveta«, če se tudi v tem primeru ne bi potrdilo pravilo zgodovinske vsakršne družbe, da se na heroja naplodi na tisoče »herojčičev« in siceršnjih sopotnikov, ki kot muha zavohajo med. Ti razjejo substanco družbe do njenega skeleta, ki se mu potem lahko reče samo še vsesplošna kriza, materialna in moralna.

Če bi hoteli, bi to morali vedeti že pred desetletji, ko je bila Jugoslavija v vsesplošnem vzponu in v marsičem tudi zgled.

Gorje zmagovalcem, bi lahko obrnili stari rimski vek, ali, da po Jajčinoviču citiramo zgodovinarja Vladimira Dedijerja, ki je nekoč zabeležil pogovor modrega starca Mla s pokojnim črnogorskim voditeljem Blažom Jovanovićem, o katerem se je takrat šušljalo, da si je v Titogradu zgradil dvorec. Mla je ob neki priložnosti pritačkal Blaža (naj ostane zapisano neprevedeno):

— Bogati, Blažo, dođoste li vi na vlast puškomo?

— Dodosmo, striko Milo — odgovara Blažo ne sluteci kuda to vodi.

— A reci mi, molim te, kako čete odlaziti s vlasti?

— Pa, striko Milo, ako nas narod ne hude hitje, mi čemo se povući.

Na to čde striko Milo:

— Ajde jadan, ne pričaj svašta! Za moga vijeka ko je s puškomo na vlast dolazio, bez puške sa nje nije odlazio.

Danes bi Blažo Jovanović (če bi še živel) moral priznati, da je striček Milo bolj od njega slutil čase, ki so prišli.

Zakaj nezanimanje za nadarjene učence?

Kakšno je stanje v vzgojno-izobraževalnih ustanovah v Lendavi? Delegati občinske skupščine so o tem dobili dokaj obsežno in vsebinsko poročilo, ki so ga obravnavali na ponedeljkovem skupščinskem zasedanju. K vsemu napisanemu in povedanemu v uvodnih obrazložitvah pa so dodali še precej svojih pogledov, pripomb in predlogov.

Ob navzočnosti zveznega delegata Petra Hedžeta so zbori občinske skupščine Lendava soglasno podprli predlog ustavnih sprememb, saj je bila sprejeta ocena, da so bile v dosedanjem usklajevalnem postopku upoštevane vse bistvene pripombe in zahteve Slovenije, tako da ne moremo govoriti, da bi sprememba ustava prinesla krčenje suverenosti naše republike v skupni jugoslovanski federaciji.

Samo 2 glasova od 60 delegatov pa sta bila proti izvolitvi dr. Ivana Ribnikarja za novega člana predsedstva SR Slovenije.

Tako je o tej temi tekla dokaj živahna razprava v zboru združenega dela. Poleg splošne ugotovitve, da so vrtci in šole v glavnem uresničili programe, ki so si jih postavili za delo v minulem šolskem letu, da so v vzgoji in izobraževanju kakovostni premiki, pa so razkrili tudi nekatere slabe strani te dejavnosti. Gre za pomanjkanje sredstev za nakup sodobne učne tehnologije, s katero bi lahko bolj razvijali učno-vzgojni proces, še posebej pa raziskovalno in inovativno dejavnost pri učencih; še bolj pa zbuja skrb dejstvo, da združeno delo v občini doslej ni pokazalo

mi močmi izboljšati vzgojno-izobraževalno delo, pa je bil odziv dokaj pičel. Vendar s temi prizadevanji ne kaže odnehati. Zato so delegati sprejeli sklep, da mora Vzgojno-izobraževalni zavod Lendava (vanj so kot temeljne organizacije združenega dela povezane vse šole in vrtci v občini) čim prej sklicati poseben skupen sestanek s predstavniki delovnih organizacij, na katerem bi se o vsem tem odkrito in temeljito pogovorili.

Več pripomb na omenjeno poročilo je posredovala tudi delegacija OS Drago Lugarič Lendava. Med drugim, da učitelji dobi-

jo premalo strokovne pomoči za izbiranje temeljne snovi, zato predlagajo, da bi to vključili v učne načrte, učbenike in delovne zvezke. Aktivni ravnatelji se morajo bolj kot doslej posvečati pedagoškim vsebinam. Tudi nagrajevanje pedagoških delavcev ni ustrezno.

Delegacija iz DO Gradbenik pa je predlagala, naj bi bile šolske prireditve in aktivnosti, na katere so vabljeni tudi starši, popoldne, da delavcem ne bi bilo potrebno koristiti dopustov.

Otroci bodo prepuščeni cesti, če bo podaljšano bivanje predraženo za starše, pri ukinjanju celodnevne osnovne šole se je treba ravnati zelo strokovno, nakup učne tehnologije pa ne bi smel biti odvisen od revnih in »boga-ti« šol, smo slišali mnenje delegacije genterovske osemletke. Pa še vprašanje, kaj se bo zgodilo čez štiri leta, ko bo število učencev na tej šoli padlo od 101 na okrog 70.

In še marsikaj je bilo rečeno. Končna stališča o celotni problematiki pa bodo sprejeli na eni prihodnjih skupščinskih zasedanjih, ko jih bo strnila posebna usklajevalna komisija.

Jože Graj

Beseda direktorja Mure, Boža Kuhariča

»Razbremenjevanje postaja farsa!«

Kaj je z Muro, sinonimom pomurske uspešne poslovnosti (ki je žal sicer ni veliko) novembra 1988? So splošne kaotične razmere v jugo-gospodarstvu vplivale na poslabšanje razmer tudi pri tej firmi? Nekaj odgovorov daje BOŽO KUCHARIČ:

»Čeprav je to leto težav, vendarle izpolnjujemo planske naloge. Glede na dejstvo, da v zadnjih dveh mesecih teče v glavnem proizvodnja za izvoz, bo načrtovano verjetno preseženo. Domača realizacija je (18. 11., ko je tekel pogovor) 133 milijard dinarjev, konvertibilni izvoz 40 milijonov dolarjev. Do konca leta bo slednjega za okrog 55 milijonov dolarjev, kar je nad načrtovanim. To ni naključje, pač pa posledica naše zavestne odločitve in pričakovanja, da bo na domačem trgu veliko težav. Tako letos dela za izvoz že 70 odstotkov proizvodnih zmogljivosti.«

Je torej leto 1988 minilo v Muri brez težav?

»Seveda ne morem trditi, da ni bilo problemov — toda delavci so jih z izrednimi napori premagali. Predvsem po dopustih

— avgusta in septembra — je bilo vloženih ogromno naporov in truda, da smo poravnali vse naše izvozne, pa tudi domače obveze. To nam je uspelo praktično do 1. novembra, kar v kasnejši fazi pomeni večjo možnost plasmaja našega blaga v trgovski mreži.«

Prav pred dopusti ste se zavoljo majskih ukrepov bali jesenskih nemirov zaradi plač?

»Res smo drugo polletje pričakovali nemiri, ker Mura deli osebne dohodke kot motivacijo za boljše delo. Sistemski zakoni na tem področju so prava demagogija. Toda ker so bili rezultati na ravni načrtovanih (tako kar zadeva proizvodnjo kot akumulacijo) in ker so medtem spet spremenili zakon, smo lahko povečali osebne dohodke in so se v zadnjih mesecih gibali od 800 do 900 tisočakov — to pa je po mo-

ga sveta, ne le v ZRN, je naša temeljna naloga. V zadnjem času smo opravili pomembne posle v Franciji in Angliji, začeli pa smo s pogovori za ZDA. To je zelo velik, odprt in težek trg z močno konkurenco. Ne prenese nobenih improvizacij, zato želimo tam ustanoviti podobno firmo kot v Nemčiji. Po izkušnjah mojih zadnjih dogovorov v ZDA tamkaj ni nobenih ideoloških omejitev. Odločajo izključno kakovost, cena in poslovnost.«

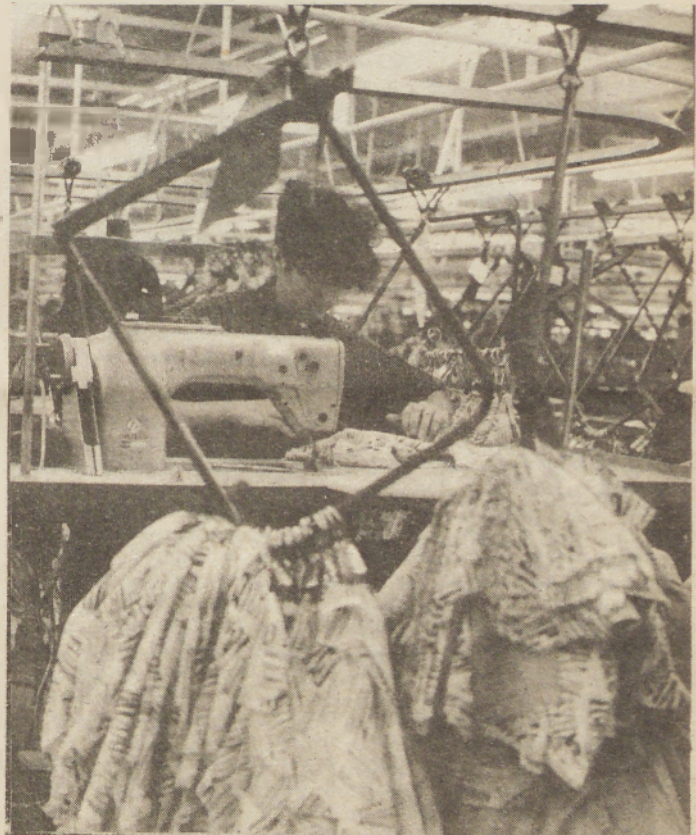
Uvoz sodobne tehnologije je prav tako pomemben element našega uspešnega poslovanja Mure. Kje ste trenutno na tem področju?

»V naslednjih treh do štirih mesecih bomo uvozili za 5 milijonov mark opreme, od tega za 1,8 milijona mark moderne, kompiuterske. Gre za možnost kreiranja, modeliranja, izdelave krojnih slik. Po eni strani zamenjamo zastarelo, po drugi pa uvajamo povsem novo tehnologijo.«

Sprva se sicer zdi naložba velika — a dolgoročno je to za Muro racionalizacija, zaslužek?

»Gotovo. In s tem ne bomo nehali, saj že načrtujemo nadaljnjo posodobitev. Plačujemo davek restrikcijam pri uvozu, ko smo morali kupovati tudi zastarelo domačo strojno opremo, ki jo zdaj zamenjujemo. Namesto da bi večino od teh 5 milijonov mark vložili v najsodobnejšo opremo.«

Veliko se govori o novih gospodarskih zakonih, o razbremenjen-

je že neka stimulacija za dobro delo.«

Čeprav je indeksiranje v določenem trenutku lahko tudi pomiritev razmer, ste v Muri verjetno proti takšnemu določanju plač?

»Teško je v razmerah, ko neko drug reže kruh in iz meseca v mesec ne veš, kakšni so lahko osebni dohodki. Vodstveni delavci so tako med nakovalom formalnih predpisov in ključnim objektivnih rezultatov in potreb delavcev za normalnim standardom. Tak sistem je nevdzdržen in omogočiti je treba primerno nagrajevanje.«

Zadnja leta si v Muri vse bolj prizadevate za disperzijo izvoza. Pred kratkim ste bili v ZDA prav v zvezi s tem?

»Izvoz v druge dežele razvite-

vanju gospodarstva. Kaj od vsega tega pričakujete?

»Verjetno vas bom razočaral — v Muri se ta čas ne ukvarjamo s temi zadevami. Naša prednostna naloga je izvoz, pa seveda prodaja, produktivnost in priprave na naslednje leto. V taki inflaciji je težko načrtovati, zato je morda tudi pozitivno, da smo spomladi in poleti razprodali tako doma kot v izvozu. Ne bojimo se naših notranjih razmer, kot se jih nismo nikoli. Problemi so izven nas in največjih vidim v zaostrovanju obrestnih mer. Te niso realne in ne racionalne, združeno delo pa peljejo v katastrofo, iz katere bo le težko izplavati. Ne moremo si zamisliti, kako lahko posluje naše gospodarstvo, če drži podatek, da razpolaga le z 10 do 15 odstotki lastnih sredstev. Za razbremenitev gospodarstva naj povem, da bi po občinskem programu morali prihraniti 1,4 milijarde — če pa več, da so obresti tega istega soboškega gospodarstva po 9 mesecih znašale 95,6 milijarde dinarjev, potem vse skupaj postaja farsa.«

Torej Muri še naprej ostaja že večkrat uporabljen, pa zato za zdajšnje razmere primerno reklo: opiranje na lastne sile?

»Naša parola, ki jo večkrat poudarjamo in smo z njo morda kdaj pa kdaj tudi že dolgočasni, je ekonomija: delo in znanje ter prodaja na zunanji trg.«

Majda Horvat

Bojan Peček

LJUTOMER

ZELENA LUČ PREDLOGOM DOPOLNIL

Prva naloga delegatov vseh treh zborov občinske skupščine so bile volitve člana predsedstva SR Slovenije. Dr. Ivan Ribnikar je dobil potrebno število glasov, saj mu je izreklo zaupanje 54 delegatov in le 6 jih je bilo proti.

Na skupnem zasedanju so spregovorili tudi o predlogu dopolnil k zvezni ustavi. V uvodu je Vika Potočnik, delegatka v zveznem zboru skupščine SFRJ, orisala dogajanja v Beogradu ob postopkih usklajevanja različnih interesov posameznih republik in pokrajin. Povedala je, da je sama ves čas gledala na spremembe ustave z vidikov: koliko in v kakšnem smislu pomenijo decentralizacijo in debirokratizacijo naše družbe ter koliko večjo svobodo in kreativnost posameznika dopuščajo. Nekateri stvari so po njenem mnenju še vedno sporne, saj omogočajo različno razlago. »Jaz še zdaleč ne govorim, da gre za zmago, gre pa najverjetneje za določen kompromis. Ne bom govorila, da je bilo pri amandmaju, ki je bil najbolj sporen, se pravi o financiranju JLA, vse dokončno. Mi smo samo preložili diskusijo o spornem viru financiranja,« je menila Vika Potočnik. Podobno je še pri nekaterih drugih amandmajih, ki le začasno rešujejo probleme.

»Menim, da ta ustava ni po moji meri, in mislim, da tu delim mišljenje z večino delegatov ter vsemi, ki so sodelovali v teh razpravah, kljub temu pa še zdaleč ne moremo pristati na teze, in tudi jaz ne, čeprav sem zelo kritična, da smo s temi ustavnimi spremembami izdali slovenski narod,« je končala Vika Potočnik.

Po teh besedah in krajši razpravi, v kateri so prevladovala mnenja, pa je potrebno dopolnila podpreti, obenem pa že razmišljati o novi ustavi, so delegati skoraj soglasno (le dva sta se vzdržala), potrdili predlog amandmajev k zvezni ustavi.

Na ločenih sejah pa je tekla beseda še o nekaterih drugih vprašanjih. V zboru združenega dela so se najdalj časa zdražali pri analizi izvajanja družbenega plana občine v letih 1986—1988. Ugotovili so, da zaradi napovedanih sprememb v zakonodaji zdaj nima smisla spreminjanje plana. Zaradi nove kategorizacije kmetijskih zemljišč bodo dopolnili le tisti del, ki se ukvarja s prostorsko problematiko. Ob vsem tem pa so opozorili, da po dveh nekoliko boljših letih gospodarstvu letos spet kaže slabše. Velik poudarek bo potrebno nameniti kadrom, saj je le-to eden od pogojev za hitrejši razvoj občine. Tudi ekološki problematiki, predvsem varstvu okolja, bo v prihodnje potrebno nameniti več pozornosti.

S. Eöry

od tedna do tedna

MURSKA SOBOTA — Na seji izvršnega sveta so obravnavali predlog za izdajo zakona o proračunu SR Slovenije v letu 1989 in pobudo za sklenitev družbenega dogovora o zmanjšanju deleža sredstev za splošne družbene potrebe v narodnem dohodku. V bistvu gre za osnutek zakona in dogovora, o katerih bo še veliko govora v prihodnjih mesecih. Zlasti o slednjem, saj je ob določbah zveznega zakona osnovno vprašanje, kako sploh zagotoviti denar za skupne potrebe. Na seji pa so sprejeli tudi stališča in pripombe k načrtovanim spremembam zdravstvenega varstva v SRS. Tudi tu je poglavitni problem financiranja.

MURSKA SOBOTA — Krajevne organizacije SZDL so sklicale javno razpravo o urejanju prostora v soboški občini s posebnim poudarkom na problematiki, s katero se srečujejo v mestu. Ravno urejanje prostora pa je pogosta tema raznih pogovorov na različnih sestankih v posameznih krajevnih skupnostih. Kot so ugotovili v obširni razpravi, je na tem področju še vrsta odprtih vprašanj. Zato je treba konkretno opredeliti roke in izvajalce, saj različno reševanje zadev v upravnih organih povzroča nezadovoljstvo občanov. Kaže, da so v urejanje teh vprašanj še premalo vključene krajevne skupnosti in občani.

LJUTOMER — V decembru bodo potekale programske seje krajevnih konferenc in občinske konference SZDL Ljutomer. Ker je pred to frontno organizacijo v prihodnjem letu veliko nalog, ho- do vse izredno zanimive. Na osrednji programski seji, to je seji OK SZDL, bo po vsej verjetnosti gost dr. Ljubo Bavcon, saj ga bodo glede na aktualen trenutek na področju varstva človekovih pravic tudi povabili v Ljutomer.

LENDAVA — Na predsedstvu občinske organizacije SZDL Lendava so sklenili, da bo letna konferenca 16. decembra. Na njej bodo obravnavali najnovejšo predpise o podjetjih in kadrovi ter štipendijski politiki v lendavskih občini, za katero je še vedno značilno, da ji hudo primanjkuje določenih strokovnih sodelavcev, na primer strojnih inženirjev in ekonomistov. Zadeva se lahko še zaostri, če bodo v tozidih, ki jih je v občini precej, poskušali kreniti po samostojni poti, kar pa brez sposobnih tehničnih in vodstvenih delavcev ne bo šlo.

ZDRAVSTVO

Predlog za cenejše zdravstvo za ostarele

Pred torkovo sejo republiške skupščine so se sestali tudi delegati soboške zdravstvene skupščine, na obeh sejah pa so se odločali o hitrem sprejemanju predlaganega Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu. Le-ta naj bi na novo uredil organizacijo republiškega zdravstva. Bolnišnično, specialistično in zdraviliško dejavnost naj bi po novem plačevali iz sredstev, ki bi se zbirala v skupni republiški blagajni, osnovno in lekarniško zdravstvo pa naj bi plačevali z občinskimi denarjem.

Po predlogu strokovne službe, občinskega izvršnega sveta in družbenopolitičnih organizacij so delegati glasovali proti hitremu sprejetju predlaganih sprememb. Če bi s tem predlo-

gom ostali sami, pa so na strokovnih službah pripravili dopolnila k novim predlogom zakona. Predlagajo, da naj se zdravstvo za ostarele kmete, Rome in osebe, katerih svojci so zaposleni v tujini, plačuje z republiškim denarjem in ne, kot je zapisano v predlogu, iz občinskega kupa, namenjenega za osnovno zdravstvo in lekarništvo. Menijo tudi, da novosti vsebujejo še toliko nejasnosti, tudi glede standardov in normativov, da jih je treba razjasniti, preden bo zakon sprejet. Za pomurske občine pa je nesprejemljiv tudi predlog, da naj bi pred spremembami občinske zdravstvene skupnosti same poravnale ves dolg, ki ga imajo do izvajalskih organizacij.

Izgube pa tudi letos pošteno pestijo

soboško zdravstvo, saj k lanskomu dolgu (563 milijonov) lahko pripišejo že letošnje neplačane račune, ki jih je za cel 1,274 milijarde dinarjev.

Kot je povedala strokovna sodelavka, sprejeti varčevalni ukrepi, tako v republiki kot v občini, finančni za-gat zdravstva niso rešili, čeprav so prinesli nekatere pozitivne, verjetno pa tudi neželjene učinke. Na republiški ravni se namreč že pogovarjajo, da bi kazalo nekatere ukrepe, predvsem visoko soudeležbo bolnikov, nekoliko spremeniti. Tako predlagajo, da naj bi starostniki in invalidi plačali manj za zdravstvene storitve, poci-nili naj bi tudi zdravila na zdravniški recept in zobozdravstvene storitve.

Torej Muri še naprej ostaja že večkrat uporabljen, pa zato za zdajšnje razmere primerno reklo: opiranje na lastne sile?

»Naša parola, ki jo večkrat poudarjamo in smo z njo morda kdaj pa kdaj tudi že dolgočasni, je ekonomija: delo in znanje ter prodaja na zunanji trg.«

Pomurski sindikati v širšo akcijo

Oblikovanje stališč k načrtovanim spremembam v republiškem zdravstvenem varstvu je bilo v ospredju seje predsedstva medobčinskega sveta Zveze sindikatov za Pomurje. Ker gre za dokaj občutljivo področje, o katerem so razpravljali tudi slovenski sindikati, so medse povabili tudi predstavnike občinskih zdravstvenih skupnosti, PZC in druge, odgovorne za ta vprašanja. Pred seboj so imeli tudi analizo organiziranosti in delovanja samoupravnih skupnosti zdravstvenega varstva v SR Sloveniji s predlogi za njegove spremembe.

Pomurski sindikati so v razpravi zavrnili predvidene spremembe z zakonom po hitrem postopku, ker bi to močno prizadelo tukajšnje prebivalstvo. Zlasti bi bili prizadeti kmečki zavaroanci, Romi in družinski člani začasnih zaposleni v tujini, ker bi ukinili nekatere ugodnosti zanje. Doslej so se ti stroški pokrivali iz solidarnostnih sredstev, zato predlagajo, da bi kniete uvrstili v republiško rizično skupnost. Če ne bi uspeli s tem predlogom, pa naj bi tudi v prihodnje obveljala solidarnost za osnovno zdravstvo. V Pomurju, kjer je dokaj neugodna sestava prebivalstva, se ob 30 do 40 odstotkih nižjih osebnih dohodkih od razvitih občin čutijo še posebno prizadeti. Glede participacije pa pomurski sindikati vztrajajo, da se le-ta ukine za zagotovljeni program. Po novem letu pa se bodo ivorno vključili v spremembo zdravstvenega varstva.

Na seji predsedstva MS ZSS za Pomurje v Murski Soboti pa so ocenili tudi razmere na področju osebnih dohodkov v regiji po sprejetju sprememb interventne zakonodaje ter pred opredelitvijo nove višine najnižjega osebnega dohodka. Ker so razmere v gospodarstvu bolj ali

manj znane, so tokrat več pozornosti namenili negospodarstvu.

TABUJI PADAJO KOT DOMINE

Čeprav je bilo v zvezi z ustavnimi spremembami in zakonskimi predpisi, ki bodo sprejeti potem, ko bomo sprejeli ustavo, prelože mnogo črnila, je še veliko neznan, tudi zaskrbljenosti. Na podlagi tega, kar smo slišali na pogovoru z izvršnim sekretarjem predsedstva CK ZKS, Živkom Preglom, odgovornim za ekonomska vprašanja, sklepamo, da dneva iks ne bo, ampak bodo korenite spremembe, zlasti kar zadeva gospodarjenje in delitev, uveljavljene postopoma — po prehodnem obdobju.

Izjava je pomirila gospodarstvenike in politike lendavske občine (pogovor je bil v Lendavi), kajti vladal je nemir, zlasti v tozdih, ki imajo sedež na območju zunaj občine. Obstajala je bojazn, da bodo matične organizacije združene dela po sprejetju zakona o podjetjih pač same odločile, kakšen bo status teh organizacijskih enot. Glede na to, da so tozdi samostojni upravljavci, bodo o svoji usodi odločali

pač sami. Nekaj pa je jasno že zdaj: žiro računov po novih predpisih ne bodo imeli več, in če se ne bodo osamosvojili, bodo imeli manj možnosti o odločanju, na primer o proizvodnem programu, kajti v obdobju, ko bo na trgu huda konkurenca, pač posledica določene liberalizacije uvoza, bodo preživeli le tisti, ki bodo kar najbolje izkoristili tehnične in človeške (z)možnosti.

Naše gospodarstvo, gledano kot celota, pa bo učinkovito le tedaj, ko bodo povsem zavladale tržne zakonitosti. To med drugim pomeni, da ne bo več možnosti za učenje posameznih organizacij — večletnih izgubarev. Neozdravljivi bolniki bodo pač šli na boben, iz njih pa naj bi nastale nove organizacije združene dela oziroma podjetja. Tudi delovno mesto poslej ne bo za jamčeno, ampak si ga bo treba nenehno ohranjati, se potrjevati ... z delom ali pa bo delavec izgubil delo zaradi posodobitve proizvodnega procesa (tako imenovani tehnološki presežek), se bo delavec moral prilagoditi novonastalim razmeram, in sicer, da se prekvalificira, v najslabšem primeru pa, da si sam najde delo. To pa ne bo splošno pravilo, kajti upoštevati bo treba posebne razmere, na primer: delavca, ki mu do upokojitve manjka leto ali dve, bo smotno predčasno upokojiti.

Nova ustava prinaša veliko sprememb, možnosti. Tako družbena lastnina proizvajalnih sredstev dobiva konkurenco (da, konkurenco), saj bodo na ozemlju SFRJ lahko ustanovljena zasebna podjetja, ki jih bodo vodili domači ali tuji zasebniki, v pravem pomenu naj bi zaživelo kmetijsko in drugo zadružništvo, mešana lastnina, tudi družinska. Seveda se ob tem marsikdo vprašuje, ali morda vse to ni hud preobrat, celo vprašanje se postavlja: ali ne gremo v kapitalizem?

vršnimi sveti ugotovili možnosti za usklajitev osebnih dohodkov v gospodarstvu in negospodarstvu.

Milan Jerše

Namesto v Nemčijo — v Radence

Slovenski obrtniki niso zadovoljni s tistim delom zakona o davkih občanov, ki se nanasa na uveljavljanje določenih olajšav zaradi »izgube časa«, ko se posvečajo raznim novostim.

Najčeste gre za razne tehnične izboljšave na strojih proizvodne dejavnosti, so pa tudi obrtniki, ki jih lahko uvrstimo med novatorje, saj se domislijo kakega novega izdelka ali pa tistega, ki je že v prodaji oziroma uporabi. »dodelajo« tako, da ni primerljiv s prejšnjim. Tega jim ne gre oporekati, saj je znano, da tudi Japonci vseh novosti, ki jih dajo na trg kot svoje, ne izumijo sami, ampak jih nemalo »prekopirajo«, dodelajo, izpolijo.

Ali je električna stiskalnica za lepljenje robne folije in fur-

inovacije

sprimeta veliko prej, kot pa če bi se lepilo sušilo brez prisile.

Seveda je zato produktivnost večja, kar najbolj pride do izraza v obratovalnicah in pohištveni industriji, kjer je veliko lepljenj. Najkrušji grelnik oziroma stiskalnica je dolga 50 centimetrov, najdaljši pa 200 in po potrebi še več. Ker izdelek ni za prosto prodajo, ampak ga mojster Branko izdeluje le po naročilu, dolžino pač prilagodi potrebi stranke.

»Stiskalnica, s katero nadomeščam uvoz podobnih iz tujine, je bila na celjskem sejmu deležna veliko pozornosti predstavnikov pohištvene industrije in mizarjev. Kar precej se jih je oglašilo zaradi dogovora o izdelavi. Naročila bom uresničil po novem letu, ko se

Na videz je električna stiskalnica za lepljenje robne folije in travkov iz furnirja preprosta naprava, pa ni, saj smo jo doslej uvažali. Na sliki sta dva grelnika, ki ju je treba pritrditi v kovinski okvir, vanj pa se da lepljenec, na primer iverna plošča.

Foto: Š. S.

nirja, ki je prišla iz obratovalnice Branka Tratnika iz Radence, povsem nov izdelek? Čeprav so obiskovalci sejma obrti v Celju najbrž mislili, da česa takega še ni na svetovnem tržišču, tudi podpisani sem bil zaradi neobveščenosti takega prepuščanja, pa je nekoliko drugače.

»15 let sem delal v Avtoradgoni. Najprej kot elektnikar, nato vodja vzdrževanja, vodja proizvodnje, nazadnje pa še v investicijski službi. Zadnjih 7 let pa sem imel še dovoljenje za popoldansko obrt: elektromehaniko, instalacije in servisiranje električnega orodja. Včasih je bilo dela preveč, občasno manj, zato pa tedaj čas za razmišljanje o tehničnih izboljšavah. V delavnici so se oglašali obrtniki najrazličnejših strokov, prinašali v popravilo stroje in priprave. Med njimi tudi nekaj mizarjev, ki so si kupili pred časom v Nemčiji električne stiskalnice za lepljenje robne folije in furnirja. Te na videz preproste pripomočke so prinašali v popravilo, ker so pregoreli grelniki. Seveda sem jih popravil. Ko pa so potožili, da so nove naprave v tujini drage, se mi je porodila misel: le zakaj električne stiskalnice ne bi naredil v svoji delavnici? Preskusil sem se namreč že z marsičim, med drugim tudi z instaliranjem električne napeljave na juhtah, ki jih izdelujejo v obratovalnici Payo,« mi je povedal Branko Tratnik iz Radence, ki stanuje v Gregorčičevi ulici (v bloku), manjšo delavnico pa ima v kletnih prostorih.

Električna stiskalnica za trake folije in furnirja je sestavljena iz kovinskega ogrodja, neke vrste okvirja, na katerega je pritrdjen aluminijski profil, v katerem je električni grelnik, navit s specialnimi grelnimi izoliranimi žicami, ob priključku električnega kabela pa je še termostatski, s katerim se da nastaviti temperatura do 150 stopinj Celzija. To pa je dovolj, da se predmeta, ki ju lepimo,

bom oskrbel z dovolj aluminij-skimi profili in, kot vse kaže, tudi z domačim materialom za sestavo grelnikov. Tako bom z izdelkom v celoti nadomestil uvoz gotove naprave in posameznih delov,« je bil prepričljiv sogovornik. Pa ne samo, ko je pripovedoval o svojem novem izdelku, ampak tudi, ko se je, verjetno nehote, dotaknil vzroka, zakaj je pustil »varno« službo v delovni organizaciji in se zapisal med obrtnike. Dejal je, da so bili odnosi z vodstvom podjetja nemogoči. Od letošnjega maja je sam svoj gospodar, seveda pa mora toliko več delati.

»Uspelo mi je kupiti veliko delovnih pripomočkov, z ženo sva sezidala hišo, delavnico in še letos se bova preselila v sosednje vas Boračeva. Ohranil bom vso dejavnost, kot jo imam sedaj, zaposliti pa nameravam tudi nekaj delavcev, saj vsega sam več ne zmorem. Bom pa skušal v vse dosedanje samostojne izdelke in tiste, ki se jih bom še domislil, vložiti kar največ znanja.«

Znanja! Brez tega tudi v obrti ne gre več, posebej pa ne v elektromehaniki in elektroniki, v katero se čedalje bolj usmerja. Znanja mu očitno ne primanjkuje, saj je tik pred diplomom na višji šoli, čeprav pa se po drugi strani boji, da je še tako kmalu ne bo dal v okvir, saj se kot obrtnik ne more povsem predati študiju. Spodbujal sem ga, naj nikakor ne odneha, kajti znanje je treba nenehno obnavljati, ga dopolnjevati ... le tako rezultat prizadevanj ne bo izostal. Ob obisku v obratovalnici Branka Tratnika nisem prezrl tudi nekaterih njegovih »starih« novosti, izboljšav: lastni varilni aparat, precizni merilni instrument, polnilnik akumulatorjev, baterijski pastir za preprečevanje prihajanja divjad do posevkov, stikalni moduli (niz stikal) in instrumenti za delovanje posameznih naprav na ladjah in tako naprej.

Š. Sobočan

Alkoholizem je velik problem

Predsedstvo OK SZDL Ljutomer je na zadnji seji spregovorilo o alkoholizmu. Kot je povedal dr. Predrag Kaurin, član koordinacijskega odbora za boj proti alkoholizmu in narkomaniji, je anketa, ki so jo razposlali v začetku letošnjega leta okoli 40 oždom, pokazala, da je alkoholizem v občini Ljutomer, predvsem pa v združenem delu, velik problem. Čeprav so prejeli odgovore le iz 8 oždom in 9 skupnosti (šole, sivi ...), pa se da iz anketnih listov razbrati marsikaj, še več pa, če podatke povežemo z znanjem, ki ga ima dr. Kaurin v svoji zdravstveni praksi. V okoli 40 odstotkih oždom se srečujejo s problemom alkoholizma na delovnem mestu. Delavci prihajajo na delo vinjeni ali pa si alkohol prinesejo na delovno mesto. Ugotavljanje alkoholiziranosti in sankcioniranje je še vedno premalo opredeljeno v samoupravnih aktih, tako da je proti vinjenim delavcem (sem sodijo tudi vodilni) težko ukrepati. Bolniških dopustov, ki so posledica alkohola, je čedalje več, še posebej tam, kjer je alkohol sekundarna posledica. Razveseljivo pa je, da zaradi vinjenosti ni več nezdod na delovnem mestu.

Če ob povedanem dodamo še to, da je za zdravljenje alkoholika potrebnih 5 milijonov dinarjev (v tem ni všeta vsota, ki jo naredi vinjenost na delovnem mestu — zmanjšana storilnost, izostanek z dela ...), potem je škodljivost alkohola na delov-

nem mestu vsekakor očitna.

Prav zaradi tega bi morali vsi odgovorni, tudi družbenopolitične organizacije in vodilni v oždi, storiti vse, da bi se vinjenost oz. prihajanje vinjenih delavcev na delo zmanjšalo. Predsedstvo OK SZDL Ljutomer je sprejelo program aktivnosti v boju proti alkoholizmu, ki je skorajda enak tistemu, ki ga ima koordinacijski odbor za boj proti alkoholizmu in narkomaniji. Gre za sklop prosvetljalnih akcij, ki so usmerjene v šole, delovne organizacije in številne druge ustanove, pač tja, kjer alkohol povzroča zlo.

Dušan Loparnik

»Razbremenjevanje gospodarstva s pridihom kampanje«

Tokratno zasedanje vseh treh zborov skupščine občine v Murski Soboti se je začelo slovesno. Delegati so namreč s tajnim glasovanjem potrdili kandidature dr. Ivana Ribnikarja za člana predsedstva SR Slovenije. Od 116 navzočih delegatov se je zanj odločilo kar 111. Nato pa je predsednik SO Andrej Gerencner podrobno obrazložil predlog ustavnih dopolnil k zvezni ustavi in izrekel posebno priznanje članom slovenske ustavne komisije, ki so dosledno izpolnili svoje naloge. Z njegovim predlogom, da spričo usklajenih stališč v Jugoslaviji ni nikakršne potrebe po

razpisu referendumu, so soglasili tudi delegati. V razpravi se je oglašil tudi član republiške ustavne komisije Ferenc Hajoš, ki je med drugim poudaril, da so povsem zgrešena mnenja tistih, ki še vedno trdijo, da je z ustavnimi dopolnili ogrožena slovenska suverenost. Oglašil se je tudi zvezni delegat Peter Hedžet, ki je menil, da je v tem trenutku najpomembnejše, da je zmagala zavest o spremembah. Pridružil se mu je tudi delegat družbenopolitičnega zbora Štefan Šabjan, ki ga moti, da se v javnosti še vedno pojavljajo skupine, ki kljub usklajenosti stališč zahtevajo nemogoče. Predsednik OK SZDL Geza Farkaš pa je imel pomislek o postavljenih rokih za uresničitev ustavnega zakona. Po njegovem mnenju ne potrebujemo znanega rituala dvigovanja rok, ampak vsestranski strokovni in politični premislek, ki bi omogočil dovolj časa za kritično presojo.

Nato so obravnavali predlog smernic za spremembe in dopolnitve dolgoročnega načrta soboške občine do leta 2000 in družbeni načrt za to srednjeročno obdobje. Čeprav so o tem govorili že pred mesecem dni, pa se zdi skoraj neverjetno, da se v razpravo ni vključil nobeden izmed delegatov. Zato pa je bilo več razprave o poročilu o aktivnostih za razbremenjevanje občinskega gospodarstva. K temu je verjetno prispeval predsednik izvršnega sveta Janez Štoli, ki je brez dlake na jeziku povedal naslednje: »Razbremenjevanje gospodarstva je težka in v tem trenutku tudi zelo popularna zadeva, ki ima rahel ali pa kar pridih kampanje.

To trdim zato, ker ne da bi omaloževal pomen in problem prevelikega zajemanja iz dohodka — kampanja lahko nosi samo neke posledice posplošene uravnolovke in linearne ukrepe, ki ne rešujejo bistva stvari, ampak po

določenem času, ko kampanja poneha, izbijajo problemi še z večjo ostrino.« Dodal je, da so sivi družbenih dejavnosti v občini znižali prispevne stopnje za 1,87 indeksne točke. Problem organiziranja strokovnih služb teh siso je že dolgo, za združevanje le-teh pa ni več dosti manevrskega prostora. Po njegovem mnenju je racionalizacija možna le tako, da ti sivi preidejo v upravni organ občine, vendar z bistveno drugačno sestavo dela. Le avtomatični prenos ljudi v upravne organe pa ne pomeni nobenega razbremenjevanja, ampak samo prenos porabe.

V razpravi so sodelovali delegati Pomurskega tiska Jože Pušcnjak, ki je opozoril na preveliko družbeno režijo in premajhne učinke razbremenjevanja gospodarstva, Stanko Vitez iz Mure, ki se je zavezal za konkreten program in odpravo prevelikih dajatev, in Štefan Puhar v imenu OS ZSS, ki se je zavezal za jasnost sprejetih stališč izvršnega sveta. Delegati so spregovorili tudi o usmeritvah za urejanje razmer na soboškem Srednješolskem centru, kjer so že nekateri očitni premiki, toda besede vršila dolžnost ravnatelja Vlada Sagadina o internem odločanju za novega ravnatelja, ne glede na razpis v Vestniku, so Andreja Gerencnerja spodbudile k razpravi. »Da se ne bo zgodilo, da bi ves postopek znotraj opravili mimo zakonskih določil in bi že izbrali kandidata, predno ga bo izbrala komisija. Zato predlagam, da te postopke opravimo s širšimi dogovarjanji: tako s svetom šole kot z družbenopolitično skupnostjo. Upam, da bomo skupno našli ustreznega kandidata. To pa je cilj, da enkrat končno zapremo ta dosje problemov na tej šoli. V tem smislu ponujam roko sodelovanja pri vseh teh postopkih od samega začetka.«

Milan JERŠE

Kot je znano, bomo ob letošnjem dnevu republike sprejeli ustavna dopolnila, s katerimi naj bi dosegli pomembne premike v gospodarskem in političnem sistemu. Sprejemanje ustavnih dopolnil k zvezni ustavi namreč ustvarja možnosti za premagovanje vseh tistih ovir, ki so na poti hitrejšega uresničevanja nujnih reform in preseganja sedanje krize. Najpomembnejši napredek je gotovo dosežen v gospodarskih odnosih, ker so sprejete pobude, po katerih bo temelj delovanja organizacij združenja dela njihovih samostojno razpolaganje z družbenimi sredstvi, zmanjšana možnost neposrednega poseganja države v gospodarjenje, bolj pa je izražena tudi lastna odgovornost gospodarskih subjektov za načrtovanje. Poleg tega je poudarjena sprostitev vlaganja sredstev občanov v družbeno organizirano in osebno delo, na široko se odpirajo vrata tujemu kapitalu in skupnemu ustvarjanju mešanih firm.

Posebne spremembe v političnem sistemu pa so: uvedba obveznih kandidatnih list pri vseh volitvah delegatov, neposredne, splošne in tajne volitve, nasprotje med republiškim in zveznim zakonom, pristojnost zbora republik in pokrajin, izvrševanje zveznih zakonov, redna sodišča ter družbene organizacije in društva. Če bomo s spremembo ustave v vsakodnevnem življenju dosegli, da bodo tržni subjekti samostojni, bomo naredili velik korak k suverenosti; tudi slovenskega naroda. To dejanje samo po sebi pomeni določen prispevek k stabilizaciji političnih razmer k prevladi razuma.

Za oceno zdajšnjih ustavnih dopolnil, njihovega pomena in nadaljnje usode ustavnosti in zakonitosti smo povprašali dr. CIRILA RIBIČIČA, člana zvezne in republiške ustavne komisije, sicer člana predsedstva CK ZKS in profesorja na ljubljanski Pravni fakulteti.

FERENC HAJOŠ, član republiške ustavne komisije, predsednik enote soboškega temeljnega sodišča v Lendavi

Gre za jasnost izražanja

Iz lastnega globokega prepričanja bi o postopku sprejemanja ustavnih dopolnil zatrdil, da je bil korekten in da je bilo sproti seznanjanje javnosti v zelo veliki meri zagotovljeno. Glede na vsebino, dolžino in kompliciranost naše ustave pa je popolnoma nemogoče, da bi bila javnost podrobno seznanjena z vsemi problemi in spremembami, ki so se zgodile.

Pa čeprav bi bili seznanjeni, bi pravno in ekonomsko neizobražen občan težko sledil vsem spremembam, ki so predvidene. Mislim, da je to tudi pomanjkljivost naše ustave, iz česar izvira veliko težav pri sprejemanju ustavnih dopolnil. Predvsem pa je težko uresničiti stari rek, po katerem mora zakonodajalec razmišljati kot filozof, izražati pa se mora kot kmet.

Spriču posebnega položaja Pomurja, kjer živijo narodnosti, so določene spremembe tudi na tem področju, čeprav trdijo, da so zgolj redakcijskega značaja. Zame kot pravnik pa so določene zadeve vendarle nesprejemljive, vendar gre za kompromise, ki so v njihovi skrajnosti še sprejemljivi. Gre za znani 171. člen dosedanje zvezne ustave, ki je določal, da imajo pripadniki narodov in narodnosti Jugoslavije v skladu z zakonom v vsaki republiki in avtonomni pokrajini pravico do pouka v svojem jeziku. V novem ustavnem dopolnilu pa je bilo izpuščeno besedilo: »v vsaki republiki in pokrajini.« Mislim, da je to posledica določene krize zaupanja. Želimo namreč čimveč zadev urejati v republiki, kar je popolnoma logično.

Tudi kot pripadnik madžarske narodnosti v SR Sloveniji sem vztrajal, da naj bi bilo v ustavi izrecno določeno, da se v prihodnje to vprašanje ureja v republiki. V bistvu gre za zagotavljanje pravic in svoboščin človeka. Mislim, da to področje gotovo sodi v zvezno ustavo. Vendar pa izvedba te zagotovljene pravice vsekakor sodi v republiško pristojnost. V republiški ustavni komisiji je bilo o tem veliko zanimivih razprav in v zvezni ustavni komisiji je končno sprejet predlog, da se razen z zakonom doda tudi besedilo: »z ustavo in zakonom. Izpuščeno pa je še vedno: v vsaki republiki in avtonomni pokrajini. Čim pa se zakon sklicuje na ustavo, je logično, da se pri tem misli na republiško ustavo in zakon.

Spoštovanje ustavnih načel ni prazna beseda!

Ze dolgo ni bilo v javnosti toliko razprav in različnih pogledov o novih ustavnih dopolnilih. Le-ta so po dolgotrajnih prizadevanjih vendarle sprejeta, kar bo nedvomno odprlo pot k hitrejšemu reševanju gospodarskih in političnih težav.

Pri tem je opravičila pomembna vloga tudi slovenske delegacije v zvezni ustavni komisiji in v zveznem zboru, kjer so sprejeli dokončno besedilo tega pomembnega dokumenta. Spriču njegove aktualnosti za naš nadaljnji razvoj, nas je zanimalo, kakšni so pogledi občanov.

IVAN RENGEO: Glede ustavnih sprememb sem mnenja, da so bile potrebne in da bomo s tako sprejetimi ustavnimi dopolnili lažje in hitreje uresničili vse tri reforme. Moti me le to, da se bo naš najpomembnejši dokument - ustava sprejemala v skupščini, ne pa na referendumu. Ker je bila po mojem mnenju javna razprava dobra in obveščena prek medijev, vseeno mislim, da bi na referendumu vsak državljan izrazil svoje prepričanje o tem, pri čemer ne dvomim o uspehu referenduma. S tem bi tudi celotno slovensko vodstvo imelo še večje zaupanje v naroda in to bi bil adut za še boljše in uspešnejše nadaljnje delo. Prav tako dajem priznanje naši delegaciji, ki je delala v zvezni ustavni komisiji.

DANICA FLISAR: Ustavna razprava je pokazala, da smo lahko zadovoljni ali celo optimistični vsi tisti, ki jim socializem, demokracija in spoštovanje ustavnih načel ne pomenijo le prazne besede. Dognadi zadnjih dni dajejo upanje, da lahko - hudi križi navkljub - z vztrajnim, aktivnim in razumnim delom ter argumenti odstranimo razlike, ki so hile še včeraj videti nepremostljive. Mislim, da imamo sedaj možnosti za reševanje vseh drugih perečih vprašanj v družbi. Zato je treba vsem slovenskim delegatom, ki so se vztrajno zavzemali za slovenska stališča v rezi z ustavnimi dopolnili, izreči vse priznanje.

FRANC FAŠALEK, član republiške ustavne komisije, kmetovalec iz Lastomerec

Za sprostitev zemljiškega maksimuma

Minilo je poldrugo leto, odkar potekajo javne razprave o spremembah zvezne ustave. To je precej dolgo obdobje. Ker je v Jugoslaviji različna stopnja razvoja, s tem pa tudi miselnosti, je bilo gotovo težko uskladiti mnenja. Predvsem pa izdelati temeljni akt države, to je ustavo, ki mora biti za vse narode in narodnosti pri nas sprejemljiva. Tudi v republiški ustavni komisiji je bila razprava včasih daljša o nekaterih zadevah, o katerih bi se lahko po moji kmečki logiki hitreje sporazumeli. Zato si lažje predstavljam, kako težko je bilo delo v zvezni ustavni komisiji, kjer so morali uskladiti osem ali več različnih interesov.

Razumljivo je, da sem se v svojih razpravah največkrat dotaknil vprašanj, zanimivih za slovenskega kmeta in zadrudništvo. V prvi vrsti pa je bilo zanimivo vprašanje zemljiškega maksimuma. Doslej je bil v zvezni ustavi opredeljen 10-hektarski minimum obdelovalnega zemljišča na kmetijo. Že na drugi od 13 sej republiške ustavne komisije sem se zavzel, da se mora to določilo v bistvu spremeniti. Če je namreč v Evropi ekonomsko upravičeno obdelovati 30 do 50 hektarjev veliko kmetijo, bi v naši državi razumel, če bi v ustavo zapisali 30 hektarjev kot zemljiški minimum, ne pa, da imamo zapisano 10 hektarjev kot zemljiški maksimum. Slovenski predlog zveznemu zboru je bil 20 hektarjev, s čimer se je strinjala tudi slovenska ustavna komisija. Predlog zvezne ustavne komisije pa je bil 15 hektarjev. Javna razprava v Sloveniji pa je pokazala, da smo za sprostitev zemljiškega maksimuma. Ob upoštevanju različnih interesov v Jugoslaviji smo morali te zadeve seveda uskladiti.

In ko smo to področje obravnavali na republiški ustavni komisiji, sem povedal, da ne morem mimo slovenskega javnega mnenja. Zato sem bil za sprostitev zemljiškega maksimuma. Posebno zato, ker v ustavi niso več omejene tudi stanovanjske površine. To pomeni, da ima občan lahko neomejeno last oziroma pravico lastnine na stanovanjskih površinah. Ob tem sem imel tudi alternativni predlog za usklajevanje različnih interesov in sicer najmanj 30 hektarjev v SFRJ za ravninski svet. In zdaj je predlog zvezne ustavne komisije, da je zemljiški maksimum v ravnini 30 hektarjev, kar je dvakrat več kot doslej. Gre torej za bistveno povečanje kmetijskih zemljišč. Mislim pa, da je vprašanje časa in še ene generacije, ko bodo doseženi bistveni premiki na tem področju.

VILJEM VIDIC: Mislim, da je v tem trenutku najpomembnejše, da smo se izborili za sprejemanje ustavnih dopolnil. Ob številnih razpravah na raznih ravneh in ob različnih mnenjih v drugih republikah, zlasti glede financiranja J.A., lahko štejemo za dosegel, da je sploh prišlo do soglasja v mnenjih. Seveda pa bo treba najprej postaviti na noge gospodarstvo, saj iz tega izhaja vse drugo: tudi politika. Nevzdržno pa se mi zdi, da so nekateri t. i. razumniki že vnaprej proti takim ustavnim dopolnilom. Odklanjam njihovo, za družbo neplodno politiko, ki ne vodi nikamor, sami pa ničesar ne prispevajo k razvoju celotne družbe. Trdno pa sem prepričan, da bo z novimi ustavnimi dopolnili možno marsikaj spremeniti v praksi, zato jih povsem podpiram.

MARJAN HAJDINJAK: Predlog o uvedbi termina podjetje ne pomeni toliko, kot sama anjuna vsebina. Če želimo doseči, da bodo podjetja v večji meri samostojna, tako v odločanju kot odgovornosti, bo to privedlo do večje diferenciacije med organizacijami v okviru branje in med njimi. Če bi bila taka diferenciacija že doslej, se nam ne bi dogajalo, da bi imeli prevelike zmogljivosti. Za primer povejmo, da imamo v Jugoslaviji skoraj 40 odstotkov preveč živiliškopredelovalne industrije, da je preveč tovarn - predelavo sladkorja in da železarne niso dovolj izkoriščene. S samostojnostjo, kot predvideva ustava, bi že v samem procesu odločanja lahko prekinili s tako prakso.

VIKTOR CAR: Po mojem mnenju se bo šele z razlago ustavnih dopolnil pokazalo, ali dopolnila res predstavljajo napredek. Vsekakor pa je pri predlogu ustavnih dopolnil prevladalo strpno delo in spoštovanje razlik. Zato menim, da so razmišljanja o referendumu nepotrebnosti, saj z njim ni mogoče nadomestiti doseženega. O tem je bilo izrečeno že veliko besed na različnih ravneh, zato je treba zdaj vso ustvarjalnost, energijo in pripravljenost usmeriti v izvedbo treh reform in drugih pomembnih nalog, ki nas čakajo. Tako čutijo delovni ljudje in ne kaže se jim izneveriti.

Milan JERŠE

Pokazal se je večji vpliv demokratične javnosti

Kot član zvezne in republiške ustavne komisije ste od vsega začetka sodelovali pri spremembah zvezne ustave. Ker je bilo, kot je znano, usklajevanje nekaterih spornih vprašanj dolgotrajno, bi bilo, tovariš Ribičič, zanimivo slišati za vaše mnenje. Predvsem to, ali so v končnem predlogu ustavnih dopolnil, ki jih je sprejel zvezni zbor, smiselno upoštevana vsa stališča slovenske skupščine?

Niso bila upoštevana vsa stališča, izražena v javni razpravi in povzeta v mnenju Skupščine SR Slovenije, pač pa so bila v celoti ali vsaj smiselno uveljavljena vsa bistvena stališča Skupščine SR Slovenije. To velja zlasti za stališča glede tistih rešitev, o katerih je skupščina zagrozila, da k njim ne bo dala soglasja. Pomembno je tudi, na kakšen način je bil sprejet predlog ustavnih dopolnil. Mislim na to, da so bile v predlog vključene le rešitve, glede katerih je bilo doseženo soglasje vseh republiških in pokrajinskih skupščin. To velja tudi za tista vprašanja (npr. vzgoja in izobraževanje, volitve Predsedstva SFRJ), glede katerih je večina v zveznem zboru menila, da morajo postati sestavni del predloga ustavnih amandmajev; od njih pa je odstopila zaradi tega, ker ni bilo podano soglasje republiških in pokrajinskih skupščin. Pomembno je tudi, da soglasja v Beogradu nismo dajali predstavniki republiške ustavne komisije, ampak ta komisija sama na javnih sejah ob sprotne poročanju in potrditvi njenih stališč v republiški skupščini. Končno je pomembno tudi to, da so bila ustavna dopolnila sprejeta brez nesistemskega vmešavanja in arbitriranja organov zveze komunistov, tako na republiški kot na zvezni ravni.

Ob neki priložnosti ste izjavili, da ne gre zanikati obstoja posameznih kompromisnih rešitev in da obstaja nevarnost, da se bodo posamezne rešitve različno tolmačile in uporabljale v zakonodajni praksi. Kako bi to komentirali?

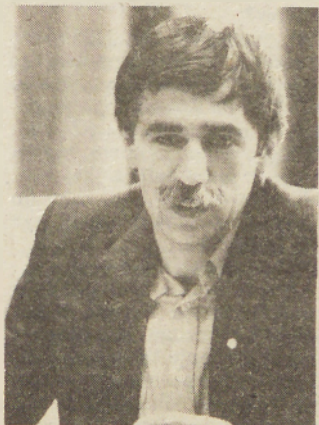
Če primerjamo sprejemanje ustavnih dopolnil z nekaterimi drugimi spornimi vprašanji tega trenutka ali iz preteklosti, lahko ugotovimo, da smo bili pri ustavnih spremembah učinkovitejši kot npr. pri reševanju vprašanj, povezanih s procesom pred vojaškim sodiščem, da smo pri ustavnih razpravah uspeli delovati bolj demokratično in javno, kot to očitajo npr. kandidacijskemu postopku za člana Predsedstva SR Slovenije, da je pri ustavnih spremembah zveza komunistov v Sloveniji in v Jugoslaviji odigrala bolj ustvarjalno in manj pokroviteljsko oziroma arbitrarno vlogo kot v preteklosti, čeprav ne gre podcenjevati pomembnega deleža 17. seje CK ZKJ neposredno pred sklepno fazo usklajevanja o ustavnih spremembah. Ker takšnega razpleta objektivno ni bilo mogoče pričakovati, je razumljivo, da je po usklajitvi ustavnih amandmajev prišlo tudi do pretirane evforije in do nerealnih iluzij, kot da je zmaga demokratičnih sil in federativne usmeritve dobljena enkrat za vedno. V takšnih razmerah se mi zdi smiselno opozoriti na obstoj posameznih kompromisnih rešitev in zlasti na nevarnost njihovega različnega tolmačenja. Šlo je za opozorilo, ki naj bi preprečilo pretirano obnavljanje notranjih, domačih sporov, ki lahko slabijo udnost in učinkovitost uveljavljanja naših stališč v federaciji. Lahko ste sami opazili, da to opozorilo sploh ni bilo upoštevano. Prav nasprotno...

Nesporno so razprave in delo pri ustavnih spremembah pomenile bistveno demokratizacijo družbenega delovanja in posebej uveljavile vlogo javnosti kot usmerjevalnega in nadzornega dejavnika dela iegitimnih družbenih institucij. Hkrati so utrdile tudi položaj suverene republik v SFRJ. Kot ugodnega strokovnjaka za pravna vprašanja bi vas vprašal, kakšni so vaši pogledi na razvoj jugoslovanske ustavnosti?

Glede utrjevanja suverenosti republik z ustavnimi dopolnili moramo biti na moč previdni: to so pokazale že dosedanje polemike po sprejemu predloga amandmajev v zveznem zboru. Gotovo se je ustavni položaj suverenih republik pa tudi avtonomnih pokrajin potrdil

z načinom sprejemanja ustavnih dopolnil na podlagi soglasja in brez vsiljevanja večinske volje. Vsebinsko pa niso vse rešitve takšne, da bi resnično utrjevale položaj suverenih republik v SFRJ. Res pa je, da radikalno spreminjanje družbenoekonomske ureditve in demokratizacije političnega sistema omogočata oziroma odpirata možnosti za krepitev samostojnosti in svobode posameznikov, zlasti pa gospodarskih subjektov, posredno pa tudi narodov oziroma republik. Konkretnije: krepitev samostojnosti gospodarstva in omejitve državne intervencije bi morale pomeniti pomembnejše zoževanje pristojnosti državnih organov na vseh ravneh, tudi v federaciji, kot pa to velja za posamezne razširitve zveznih pristojnosti, ki jih prinašajo ustavna dopolnila.

Mislim, da tokrat ne moremo govoriti, vsaj kar zadeva

Slovenijo, le o široki demokratični razpravi, temveč tudi o večjem dejanskem vplivu kritične javnosti na vsebino javne razprave in dograditev osnutka ustavnih amandmajev. Pomembno je bilo, da smo tudi iz najbolj skrajnih zahtev črpali tisto, kar je lahko koristno pri sprejemanju ustavnih dopolnil. Ne strinjam pa se s tistimi, ki v imenu stroke slabo prikrivajo svoje politične ambicije.

Kakšno zgodovinsko mesto bodo dobila ustavna dopolnila v našem ustavnem pravem razvoju, je odvisno predvsem od njihovega uresničevanja v praksi. Lahko bi bila, in morala bi biti, preobrat pri reševanju ekonomske in širše družbene krize. Ta kriza namreč ogroža vse ljudi, gospodarske organizacije ter narode in narodnosti. Nevarna je zlasti zaradi tega, ker ustvarja lažne predstave o možnosti izhoda iz nje samo s trdo roko, krepitvijo birokratskega odločanja ali uvažanja izrednih razmer. Zato je toliko bolj pomembno, da ustavna dopolnila vsebujejo pomembne zasnove bolj racionalne in bolj učinkovite ekonomske in politične ureditve, ne da bi pri tem odstopala od samouprave, federativne in delegatske narave sistema.

Dejali bi: predlog ustavnih dopolnil imamo, začnemo se nove bitke. Pri tem imam v mislih predvsem razlaganje ustavnih besedila, sprejemanje izvedbenih aktov in pisanje nove ustave. To terja nedvomno tudi vaše nadaljnje angažiranje na tem pomembnem področju. V čem vidite bistven pomen novih ustavnih dopolnil?

Že v tem trenutku poteka bitka s težnjami, ki lahko temeljito razvednotijo doseženo pri ustavnih spremembah. Lahko pride namreč od tega, da se bodo ozko tolmačile možnosti, ki jih dajejo ustavna dopolnila pri spreminjanju ekonomskega sistema, široko pa druge možnosti, ki jih odpirajo glede širjenja pristojnosti federacije. Oboje bi bilo v temeljnem neskladju s prizadevanji in interesi SR Slovenije. Takšnim težnjam se bo potrebno upreti z vsemi sredstvi. Ni izključeno, da bi bilo v teh bitkah smiselno razpisati tudi vseljidski referendum.

dum. Vsekakor bo to bolj smiselno, kot če bi predlog usklajenih ustavnih dopolnil dali na formalno referendumsko potrditev.

Osebnostno mislim, da je srečna okoliščina, ker se v zadnjem letu centralistične težnje povezujejo z izrazito dogmatično nazadnjaškimi in s preživeli gledanji na vlogo zveze komunistov. Zaradi tega ima namreč centralistična zamisel nadaljnega ustavno-pravnega razvoja Jugoslavije manjše možnosti, da bi dobila potrebno večinsko podporo znotraj Jugoslavije in podporo demokratične javnosti v tujini. Pomembno pa je, da v borbi s takšnimi težnjami ne delamo preveč napak. Spodkopavanje in zanikanje doseženega pri ustavnih dopolnilih je ena od takšnih napak, ker omogoča, da se Slovenija proglasi za krivca, da se ne moremo lotiti potrebnih sprememb gospodarskega sistema.

Osebnostno bi bil rad v bodoče manj zavezan pri ustavnih spremembah kot politični predstavnik in bolj prisoten kot profesor ustavne prava; rad bi poglobil svoje poznavanje teorije, razvoja in primerjalnih ustavnopravnih vidikov, raje bi sodeloval in pomagal s svojim znanjem in ne s pogajalsko žilico. Zavidam namreč tistim svojim kolegom, ki lahko svobodno povedo svoja strokovna stališča neodvisno od političnih razmer in posledic. Ne strinjam pa se s tistimi, ki v imenu stroke slabo prikrivajo svoje politične ambicije.

Ali po vašem poznavanju ustavnega razvoja Jugoslavije, dosedanje prakse in trenutnih gospodarskih in političnih razmer, naša država potrebuje novo ustavno besedilo?

Razvojno gledano vsekakor potrebujemo sodobnejše ustavno besedilo. Med drugim tudi zato, ker delovni ljudje v Sloveniji in širom po Jugoslaviji s uničujočo prepričljivostjo dokazujejo zapletenost in nerazumljivost obstoječega ustavnega besedila. Po drugi strani menim, da so trenutne gospodarske in politične razmere vse prej kot naklonjene doseganju splošnega družbenega konsenza o vsebini takšne sodobnejše jugoslovanske ustave. Ne glede na to, je potrebno takoj začeti s poglobljenimi strokovnimi pripravi sodobnejših izhodov republiške in zvezne ustave. S formalnim začetkom postopka pa po mojem mnenju ne bi veljalo hiteti. Poprej je treba izkoristiti nove možnosti, ki jih dajejo ustavna dopolnila, zagotoviti je treba temeljit preobrat v smeri večje gospodarske učinkovitosti in demokratizacije političnega sistema, odpraviti je treba zlasti tista žarišča, ki spodbujajo medsebojno nezaupanje med narodi in narodnostmi Jugoslavije, predhodno bo potrebno razčistiti tudi takšna sporna vprašanja, kot so vprašanje, ali najprej sprejemamo republiško ali zvezno ustavo, ali ponavljati enake določbe v republiški in zvezni ustavi, ali in v kateri fazi razpisati referendum pri sprejemanju republiške in zvezne ustave, kako se zavarovati pred enostranskimi tolmačenji nove ustave, ki bo krajša in s tem seveda nujno tudi splošnejša itd. Preden pa se bomo lotili teh nalog, nas čaka še javna razprava o osnutku in sprejemanju dopolnil k Ustavi SR Slovenije, s katerimi precej kasnimo.

Osebnostno mislim, da je srečna okoliščina, ker se v zadnjem letu centralistične težnje povezujejo z izrazito dogmatično nazadnjaškimi in s preživeli gledanji na vlogo zveze komunistov. Zaradi tega ima namreč centralistična zamisel nadaljnega ustavnopravnega razvoja Jugoslavije manjše možnosti, da bi dobila podporo demokratične javnosti v tujini in potrebno večinsko podporo znotraj Jugoslavije.

Pogovor pripravil: MILAN JERŠE

VEČJA PRODAJA PENEČEGA SE VINA

Radgonska vinska klet tozda Radgonske gorice KK Gornja Radgona je edina v Jugoslaviji, ki polni in neguje penice se vino po originalni šampanjski metodi. Cena zlate radgonske penice je to jesen kar visoka, kljub temu pa se njena prodaja nenehno povečuje. Zato v tozdu Radgonske gorice z veseljem ugotavljajo, da se tudi Slovenci vse bolj držijo reka: pij malo, pij dobro.

Direktor tozda Franc Plavec je dejal, da je poudarjanje kakovosti njihovih pijač, najsi bo peničih se ali mirnih vin, tudi eden od dolgoročnih ciljev. Količin ne morejo povečevati v nedogled, saj so omejeni s sedanji površinami vinogradov in številom posajenih trsov.

Zdaj je že november, zato verjetno lahko podate splošno oceno letošnje trgatve in napoved kakovosti vin?

»Trgatev smo resda končali. Prehitro, ker je bilo manj grozdja kot prejšnja leta, zato bo tudi v naših kletih manj vina. Izpad smo imeli predvsem pri kakovostnih sortah burgundca in šipona, na določenih območjih pa tudi pri laškem rizlingu. Izpad je bil velik predvsem pri kakovostnih sortah na višjih legah — Police, Zbigovci, Aženski Vrh, medtem ko je bil na površinah bližje Muri, ki jih imamo za manj kakovostna, pridelek zadovoljiv. Ker je bilo dovolj sončnih dni, je bila kakovost grozdja boljše kot prejšnja leta.«

Kakšna je bila sladkorna stopnja?

»Pri ranih sortah, rizvancu in radgonski ranini, je bila od 13 do 15, pri srednje poznih sortah — kar je pač ostalo belega burgundca in ostalih, rulandcu in tramincu — pa je bila sladkorna stopnja od 16 do 18, tramincu pa smo izmerili celo 19 in več. Te sorte smo pustili tudi za pozno trgatve in so tako dosegle od 20 do 22, šipon in laški rizlingi pa stopnjo od 14 do 16.

Kaj pa skupna količina?

»Kot že rečeno, so količine precej manjše. Normalno pridelamo v naših vinogradih okrog 200 vagonov oziroma dva milijona kilogramov grozdja. Letos ga je bilo le 145 vagonov. To je seveda posledica spomladanske pozebe, ki je bila posebno močna v višjih legah, in suše, pa tudi lanske toče.«

Kakšni so vaši vinogradi, so potrebni obnove?

»Spособnost naših vinogradov, njihova kondicija, je dobra. Tudi glede starostne sestave smo močno napredovali, saj smo v zadnjih petnajstih letih obnovili 80 odstotkov vinogradov. Zdaj imamo le še 60 hektarjev starejših nasadov, vendar tudi ti niso starejši nad 20 let. Tako je kondicija vinogradov primerna in lahko pričakujemo vse boljše rezultate.«

Imate pa tudi nasade sadja?

»Poleg vinogradov se ukvarjamo tudi s sadnimi nasadi, ki smo jih prav tako precej obnovili. Glede površin smo omejeni in jih ne moremo povečati prek 70 hektarjev, kajti primernih površin več ni, ali pa so tako drage, da jih ne moremo kupiti. Sedaj obnavljamo zadnje hektarje po modernem sistemu gostega sajenja.«

Kakšni so ti nasadi?

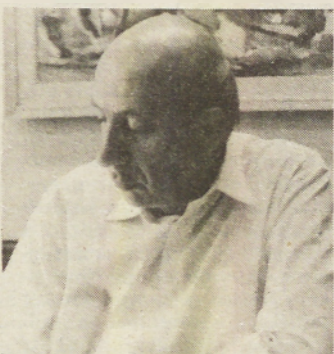
»Dejansko se ukvarjamo samo z jabolki, jagodičevja nimamo, hruško pa smo izločili. Od jabolk imamo moderne vrste gloster, jonagold, idared, dobre pa so tudi zlati in rdeči delišes. Spomladanska pozeba je sicer v nekaterih sadovnjakih zmanjšala pridelek, vendar smo z njim kar zadovoljni.

Bojim se, da težav s prodajo tudi prihodnje leto ne bo. Bojim pa se zato, kar zalag lanskim vin praktično ni, prav tako pa ni novega pridelka.

ni, saj so druge sorte dale toliko več. Nabrali smo okrog 70 vagonov jabolk.«

Kako prodajate?

»Pri prodaji nastajajo določeni problemi, ker nimamo lastne hladilnice oziroma lastnih prostorov za shranjevanje sadja. Po-

Zavedamo se, da lahko naša draga vina prodaja samo kakovost.

stora nam Emona Ljubljana, ostale količine pa smo poskušali prodati direktno na tržišče. Ostalo nam je še nekaj jabolk druge kakovosti po ceni od 80 do 110 dinarjev.«

Kdo dela v sadovnjakih in vinogradih, imate med sezono dovolj delavcev?

»V vinogradih dela 125 ljudi. To zadošča za normalno delo čez vse leto. Pri obnovi in pospravi pridelkov pa iščemo dodatno pomoč, če je mogoče, kje v bližini. Vendar nam to ni uspelo. Morda bi kdo še prišel delat za kak dan, toda ponoči, v rosi, od jutra do večera... že takoj drugi dan nam pobegne.«

In kje ste dobili delavce?

»Precej družin smo dobili iz republike Srbije. Tu smo jih namestili, med delom imajo vse pogoje za življenje izpolnjene, nagajeni pa so po obsegu, učinku dela, torej od kilograma pobrane grozdja ali sadja. Ti ljudje so pripravljeni delati od jutra do večera, naša želja in potreba pa je, da opravimo delo v čim krajšem času. V 32 dnevih so zaslužili okrog 130, 140 starih milijonov. To je seveda bruto, hrano si plačajo sami.«

Cene vina so kar visoke, ste imeli kaj dobička tudi vi?

»To vprašanje me spravlja nekoliko v zadrego. Verjamem, da so za navadni potrošniški žep, pa tudi moj, cene že kar visoke. Seveda, če pa jih primerjamo s ce-

Kakšna je torej založenost vaše kleti, koliko vina imate v sodih? Ali pa je to poslovna skrivnost?

»Mislim, da to ni prava skrivnost, vendar pa noben prav rad ne pove, koliko vina ima še v zalogi. Rekel sem že, da zalag praktično ni, torej so kleti prazne.«

Razmišljate kaj v tozdu Radgonske gorice o arhivskih vinih in večji količini vin pozne trgatve?

»Vidite, z arhivskimi vini ni ravno enostavno, vendar je tudi res, da si nobena boljša klet ne more privoščiti, da ne bi imela vsaj nekaj arhivskih vin. Bolj zaradi imidža kot zaradi dobička. V Radgonskih goricah in kleti v preteklosti te arhive nismo pripravljali. Zakaj, bi jaz težko odgovoril. Pripravljati smo jo začeli nekje z 80. letom in od takrat naprej določeno količino vsakega boljšega letnika ustekleničimo. Za arhiviranje ni dober vsak letnik, prav tako ne vsako vino. To se pravi, da moramo arhivirati le kakovostno vino in kakovostni letnik.«

Cena šampanjca ali penicega se vina je že kar nenormalno visoka — kakšne količine imate na trgu in ali jih boste kljub temu prodali?

»S penicami se vini je pri nas tako. Pripravljamo zlato radgonsko penino po originalni šampanjski metodi, potem srebrno po tankovski metodi in polpenice se ali biser vino. Kakor so različni stroški, tako so različne tudi cene. Priprava šampanjca traja dve leti. Povpraševanje po biserih je v primerjavi s prejšnjimi leti precej padlo. Zadržano pa se je močno povečalo povpraševanje

V Radgonskih goricah in kleti v preteklosti te arhive nismo pripravljali... začeli smo nekje z 80. letom in od takrat določeno količino vsakega boljšega vina ustekleničimo.

po zlati penini, kljub temu, da je zelo draga. Torej so pivci, ki znajo ceniti to zares visoko kakovost pijače, ki je nekaj posebnega in se ne pije le ob novem letu, ampak ob vsakem slavnostnem trenutku.«

Ste razmišljali kaj tudi o izvozu, ali pa so to tako majhne količine, da jih lahko prodate doma?

»Prvič so to tako majhne količine, da se lahko prodajo doma, kljub temu, da se je prodaja povečala za 100 odstotkov. Prodamo od 130 do 150 tisoč steklenic šampanjca, podobne količine pa so pri srebrni penini ter pri biseru. Nekaj količin dajemo na zunanji trg, tako peničih se kakor tudi mirnih vin, vendar so to bolj simbolične količine — 40 do 50 tisoč steklenic — predvsem v Nemčijo, Kanado in Belgijo. Problem je predvsem v tem, da so naše količine premajhne. Drugo: če smo si uspeli pridobiti ime doma, pa ga na zunanjem trgu še nismo uspeli.

Bi lahko izvedeli kakšne dolgoročne cilje imate?

»Tu ni nobenih skrivnosti. Naš namen je, da ohranimo najmanj sedanjost kakovost, oziroma da jo izboljšamo tako pri penicah se kot pri mirnih vinih. Zavedamo se, da lahko naša draga vina prodaja samo kakovost.«

Bernarda Peček

STAR PISARNIŠKI PAPIR — POMEMBNA SEKUNDARNA SUROVINA!

Ali ste že kdaj razmišljali, kako bi se v vaši delovni organizaciji znebili starega papirja? V dolgih letih so se vam nabrali v omarah, predalih, skladiščih in drugod ter vam zasedajo zelo potreben prostor: star neuporaben arhiv, kartoni, lepenke, ovojni papir, papirnatte vrečke, časopisi, revije. Morda ne veste kam s tem, ali pa vam čas ne dopušča, da bi papir zbrali in ga odpeljali v najbližjo zbiralnico organizacije, ki se ukvarja z zbiranjem koristnih odpadkov.

Prav zato so se v delovni organizaciji za pripravo sekundarnih surovin v DINOSU — iz Ljubljane oddčili za akcijo zbiranja starega pisarniškega papirja v delovnih organizacijah in drugih ustanovah v okviru pomorske regije, ki bo trajala od 1. 12. do 30. 12. 1988. Želja DINOSA pa je, da bi postalo zbiranje starega papirja tudi po končani akciji stalna praksa. Z vključevanjem v to akcijo boste pomagali naši papirni industriji, svojemu sindikatu boste primaknili kakšen dinar in očuvali boste okolje pred onesnaženjem.

Vse informacije o akciji (odvozi, cene in podobno) lahko dobite vsak dan, razen nedelje, v delovni enoti DINOS v Murski Soboti po telefonu 21 153 in 21 569 ali osebno na Markišavski cesti v Murski Soboti od 7. do 14. ure, v skladišču Lendava, Trimlini 1, tel.: 75 027 ter v zbiralnici v Goruji Radgoni, Trate 8, tel.: 74 023.

Ali veste, da tona odpadnega papirja nadomesti 3,5 kubičnega metra lesa!

IZKUŠNJE MAKEDONSKIH KMETIJCEV III.

TRETJINA CIGARET IZ MAKEDONIJE

Makedonija je znana po pridelovanju tobaka, saj v njej rastejo priznane in kakovostne sorte tobaka, po katerih je veliko povpraševanja ne le na jugoslovanskem, pač pa tudi na najzahtevnejših svetovnih tržiščih. V zadnjem času se v Makedoniji preusmerjajo predvsem v pridelovanje kakovostnih orientalskih sort tobaka, z najrazličnejšimi spodbudami pridelovalcem pa želijo doseči pridelek 30 tisoč ton tega tobaka, ki ga kar 50 odstotkov izvozijo. Z letno proizvodnjo 18 tisoč ton cigaret izdelajo makedonske tobačne tovarne 30 odstotkov vseh jugoslovanskih cigaret, ta delež pa se bo z novimi vlaganji, ki jih načrtujejo za posodobitev in razširitev proizvodnje, kmalu še povečal.

Tobak je kultura, ki dobro prenaša sušo, zato se je uveljavila tudi na območjih, kjer je manj padavin, ker je to intenzivna kultura, ki zahteva veliko ročnega dela, pa daje zaposlitev in zagotavlja socialno varnost velikemu številu prebivalcev te naše republike. V organizacijah združenega dela, ki so tako ali drugače povezane s pridelavo in predelavo tobaka, je zaposlenih 11 tisoč delavcev, prek temeljnih organizacij kooperantov pa je v pridelavo tobaka vključenih še 60 tisoč gospodinjstev z več kot 300 tisoč družinskimi člani.

Celotno tobačno gospodarstvo Makedonije je povezano v sestavljeno organizacijo združenega dela Jugotutun, ki predstavlja zaokrožen sistem proizvodnje, od pridelave tobaka, odkupa, obdelave in fermentacije do izdelave cigaret, v tej sestavljeni organizaciji pa sta tudi dve tobačni tovarni iz SAP Vojvodina. Da predstavlja Jugotutun pomemben dejavnik v makedonskem gospodarstvu in zagotavlja socialno varnost velikemu številu prebivalstva, potrjuje podatek, da je po doseženem celotnem prihodku v lanskem letu na 63. mestu v državi, med makedonskimi organizacijami združenega dela pa sta le dve ustvarili več celotnega prihodka. V sozdu Jugotutun je danes združenih 26 proizvodnih delovnih organizacij, ena za znanstveno raziskovalno delo in ena za trgovino, ki se ukvarja s prodajo tobačnih izdelkov ter z nakupom potrebnih reprodukcijskih materialov.

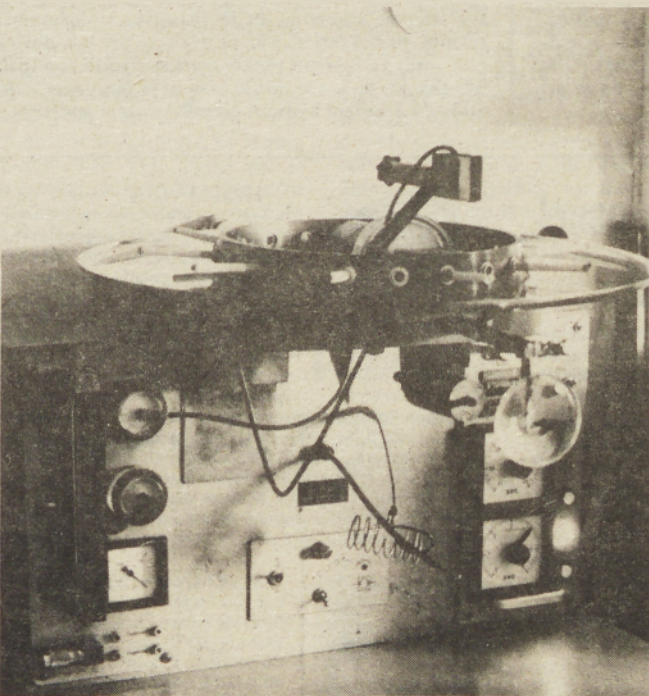
V zadnjih letih tudi v Jugoslaviji upada zanimanje za pridelavo tobaka. V Makedoniji se je število pridelovalcev v dveh letih zmanjšalo za 28 odstotkov. V Jugoslaviji smo letos pridelali 49.500 ton tobaka, od tega v Makedoniji 20.800 ton. Pridelava tobaka v tej republiki je bila letos za 50 odstotkov manjša kot v letu 1983 in kaj lahko se zgodi, da bomo namesto države izvoznice morali tobak uvažati.

lov, finančna dejavnost pa poteka prek interne banke sozda.

Tako kot večina kmetijstva, se tudi tobačno gospodarstvo srečuje s številnimi težavami, med katerimi so v zadnjem času prihajala najbolj do izraza neurejena cenovna razmerja, ki

delovalcem za spodbujanje pridelave.

Eden največjih problemov, s katerimi se srečuje predelovalna industrija, pa so zaloge in pomanjkanje lastnih sredstev za tekoče poslovanje. V tobačni tovarni v Prilepu, ki je največja med makedonskimi izdelovalci cigaret, so morali samo v letošnjih devetih mesecih za obresti plačati več kot 18 milijard dinarjev. Velik problem, kot že rečeno, pa predstavljajo tudi zaloge, predvsem fermentiranega tobaka, katerega postopek obdelave traja skoraj leto dni, preden je primeren za izdelavo cigaret.

Ste prepoznali aparat, ki je na fotografiji? Imajo ga v inštitutu za tobak v Prilepu in ga uporabljajo za testiranje cigaret. Aparat naenkrat »kadi« deset cigaret, z njim pa ugotavljajo količino nikotina v cigaretah.

so še bolj izrazita kot pri drugih kmetijskih kulturah. Za primerjavo navajajo podatek, da se je v obdobju 1975 — 1983 odkupna cena pšenice povečala z indeksom 594, sladkorne pese z indeksom 500, sončnice z indeksom 474, medtem ko so se pri tobaku cene povečale le z indeksom 332. Povprečna odkupna cena tobaka lanske letine je znašala le 2.012 dinarjev za kilogram, kar je le za 17,6 odstotka več, kot je bila zaščitna cena. Višja odkupna cena od zaščitne je rezultat spodbud, ki jih tovarne dajejo pri-

Kljub vsem težavam pa tobačna tovarna zelo dobro sodeluje s pridelovalci tobaka in jih na različne načine spodbuja k še večji pridelavi. Ob lastni pridelavi tobaka v eni od štirih temeljnih organizacij v okviru

Od drobnoprodajne cene cigaret ostane tobačnim tovarnam le slabih 36 odstotkov. 51 odstotkov poberejo prometni davki, 11 odstotkov trgovina, 2 odstotka pa delovna organizacija Makedonijatabak, to je grasiščična trgovska organizacija.

delovne organizacije imajo pridelavo organizirano še pri 12 tisoč kooperantih, ki na 5 tisoč hektarjih pridelajo letno od 7 do 8 tisoč ton surovega tobaka.

Zanje dela posebna pospeševalna služba, ki sodeluje s kooperanti pri zaščiti tobaka, delovna enota za nakup strojev in reprodukcijskega materiala pa skrbi, da so pridelovalci ustrezno opremljeni za pridelavo. Z opremljanjem s mehanizacijo pod ugodnimi kreditnimi pogoji želijo predvsem mehanizirati delo in poceniti pridelavo, radi pa se pohvalijo, da s sedanjo opremljenostjo lahko pravočasno in uspešno opravijo vse delo. Prek lastne službe tovarna organizira jesensko globoko oranje na 1.500 hektarjih, oranje na drugih površinah pa je pod nadzorom strokovnih služb. Sadilni material pridelujejo na 120 hektarjih, vso zaščito na teh površinah pa opravijo brezplačno, saj je njihov cilj, da bi pridelali čim kakovostnejši in zdrav sadilni material.

Zaščito drugih posevkov opravljajo pridelovalci sami, zaščitna sredstva jim preskrbi pospeševalna služba, plačajo pa jih ob prodaji tobaka, vendar brez obresti. Poleg tega tobačna tovarna avansira pridelovalcem 30 odstotkov načrtovane proizvodnje, od tega 5 odstotkov brez obresti, ostalo pa po bančni obrestni meri. Tako omogočijo pridelovalcem, da lahko med letom sproti in normalno opravijo vsa potrebna dela.

Kljub vsem težavam pa makedonski izdelovalci cigaret ne zanemarjajo posodobljanja proizvodnje, saj se zavedajo, da se lahko le z naj sodobnejšo tehnologijo ohranijo na zahtevnem svetovnem in tudi domačem tržišču. Prav zdaj potekajo obnove in posodobitve v tobačnih tovarnah v Kumanovu in Skopju, najbolj pa so ponosni na načrtovano novo naložbo v tobačni tovarni v Prilepu. Ta bo rezultat skupnih vlaganj s firmo Martin Brückman iz Zvezne republike Nemčije, ki izdeluje licenčno cigareto lord in po kateri je tačas tudi na jugoslovanskem tržišču največje povpraševanje. Vrednost te naložbe znaša nekaj več kot 36 milijonov nemških mark, zanjo bo tobačna tovarna v Prilepu zagotovila 7 odstotkov lastnih sredstev, 40 odstotkov nerazvitih, 53 odstotkov pa bo delež nemškega partnerja.

Ludvik Kovač

Ko privezuješ kravo, vežeš tudi sebe

Se ne tako dolgo nazaj smo ga pogostejše srečevali. Videvali smo ga povsod tam, kjer se je kaj dogajalo. V krajevni skupnosti, ko so načrtovali nove akcije, na sejah samoupravnih organov v zadrugi, na občini in celo na republiškem cekarju. Preudarno je znal vsako besedo postaviti na pravo mesto, zato je bil v družbi spoštovan in cenjen. Nikoli in pred nikomer se ni sramoval, da je kmet, vedno pa se je jezil, da kmetijstvo ni dobilo tiste veljave, ki bi jo moralo. V zadnjem času ga manj srečujemo in slišimo. Ko človek pride v leta, je boljše, da se umakne in prepusti mesto mlajšim, pa tudi zdravje zdaj ni več tako trdno, pravi sam. Se naprej pa spremlja in sledi dogodkom, saj mu ni vseeno, kako se bodo stvari razvijale. Se je voljan tu in tam priskočiti na pomoč in svetovati. Takšen je pač Martin Kuzma, kmet iz Skakovec, ki ga nismo naključno izbrali za našega sogovornika. Prijeto je kramljati s človekom, ki pove tako, kot misli, ki pred nikomer ničesar ne skriva. In morda ga prav zaradi tega nekateri gledajo tudi postrani. Najbolj pa ga boli in prizadene, ko človeka obsojajo za dejanja, na kakršna nikoli ne bi niti pomislil. Vendar ljudje smo različne sorte, včasih tudi škodoželjni in nevoščljivi.

Sedimo v prijetno zakurjeni sobi, na steni in v knjižni omari pa so številna priznanja, ki jih je dobil Martin za proizvodne uspehe, dosežene v kmetijstvu. Družbo nam dela in nas od časa do časa zvedavo opazuje tudi enajstletni vnukec, ki se je že skorajda zatrdno odločil, da bo nadaljeval po dedovih stopinjah. Kuzmova kmetija je ena najbolj trdnih na tem koncu, kjer se že začenjajo obronki Goriškega, zato bi bilo zdaj škoda opustiti to, kar so gradili dobra tri desetletja. In če so vztrajali v najtežjih časih, zakaj bi obupavali zdaj, ko se tudi v kmetijstvu kažejo obrisi lepše prihodnosti.

»Kaže, da smo v naši družbi končno vendarle uvideli, da brez razvoja kmetijstva ni tudi skupnega razvoja,« pravi Martin. »Kmetijstvu smo napravili največjo škodo v tistih časih, ko smo vse upe polagali v razvoj industrije, kmetijstvo pa smo zanemarili. Domača hrana takrat ni imela nobene cene, če je kaj zmanjkalo, pa smo hitro uvozili. Tudi na kmeta smo gledali z neakšno bojaznijo, kot da bi v njem videli razrednega so-

Ste takrat, po vojni, pomislili, da boste vse življenje ostali kmet?

»Veste, vse to je prišlo nekako po naključju. V osemnajstem letu sem bil, ko se je končala vojna in takrat še nisem bil pravi kmet. Odraščal sem v revni kmečki družini v Melincih, in ker zemlja ni dajala dovolj, je bilo potrebno s trebuhom za kruhom. Tako me je pot zanesla na Kučevsko, kjer sem delal na ekonomiji in tam spoznal svojo bodočo ženo. Tudi ona je bila iz Prekmurja in je prišla tja s starši. Tu v Skakovcih so imeli hišo, v dvestometskem pasu ob meji, in vse takšne družine so po vojni, ne vem iz kakšnih razlogov, odšli od tu. Po štirih letih se je ponudila priložnost, da se vrnejo, in leta 1951 so ženini starši odpotovali v Prekmurje. Z ženo sva ostala še do leta 1956, takrat pa sva se na njeno željo tudi midva vrnila. Nekaj več kot tri hektarje zemlje je bilo tu, začeli pa je bilo treba tako rekoč iz nič. Nekaj let sem se hodil na sezonsko delo na Kučevsko, nato pa sem se povsem posvetil domači kmetiji. Bili so to najbolj kritični časi za kmetijstvo in ve-

posojila, gradilo se je pod ugodnimi pogoji, material je bil poceni in kdor tega ni izkoristil, je veliko zamudil.

Kljub temu pa so tudi v teh letih kmetije propadale?

»Da, na tistih kmetijah, kjer so ostali le starejši, kjer ni bilo delovne sile, tudi v teh letih ni bilo lahko. Te so le živalarile, nekaj se jih je še ohranilo, veliko pa jih je propadlo. Pa mnogi za to niso sami krivi, naša politika takrat ni bila pravilna. Na kmetijah, ki so bile količaj močne, ki so imele več zemlje, ne bi smeli dovoliti, da odidejo vsi mladi. Vsaj eden bi moral ostati in nadaljevati s kmetovanjem. Zdaj je prepozno, saj jih ni več mogoče zadržati na zemlji. Tudi mnogim delavcem se zdaj ne godi najboljše, na kmetijo pa kljub temu nočejo. Tisti, ki so odšli s kmetije, dobro vedo, kakšno je to delo. Napačno razmišljajo tisti, ki pravijo, da imamo kmetije nekoliko več dela le v sezoni, ob konicah. Sezona se pri nas začne zgodaj spomladi in traja do pozne jeseni, pa tudi pozimi nismo brez dela. Se posebej drži to za tiste, ki smo se usmerili v živinorejo. Živina zahteva svoje, vse je potrebno opraviti ob času. Če ne delaš tako, izgubljaš. Jaz pravim, da s tem, ko privezuješ v hlev kravo, vežeš tudi samega sebe.

Vi pa ste se kljub temu odločili za živinorejo in stalez ste še povečali.

»Za kar se enkrat odločiš, pri tistem moraš vztrajati. Izkušnje kažejo, da za slabim pride tudi dobro, zato se ne splača nenehno menjati proizvodnje. Mi smo se usmerili v tržno blagovno proizvodnjo in pri tem vztrajamo že dvajset let. Zadnja leta »držimo« od 60 do 70 glav govedi, med njimi je tudi vedno do deset krav. Čeprav mleko nima vedno prave cene, se tu denar najhitreje obrne, dobimo ga vsak mesec. Pri pravicah je cikel daljši, na kmetiji pa so izdatki vsak dan. Če ne bo krav, ne bo mleka, ne bo telet in tudi ne mesa. Zato bi morali refo krav še bolj spodbujati, predvsem s cenami mleka. Saj vem, da delavec težko kupi drago mleko in mlečne izdelke, vendar kmet mora dobiti plačane svoje stroške, država bi morala posredovati z intervencijskimi sredstvi.

Dejali ste, da se za prihodnost vaše kmetije ni bati?

»Vsaj upam tako. Sin je končal šolo za kmetovalce, ostal je doma, na kmetiji dela tudi snaha, čez nekaj let pa bo že priskočil na pomoč tudi vnukec. Veste, na kmetiji pa ni dovolj, da le delaš, na kmetiji je potrebno tudi znanje. Znanje in vlaganje, pa seveda veliko dela. Če v zemljo ne vlagas, od nje ne moreš tudi pričakovati. Res, da so obresti v kmetijstvu visoke, vendar pri nas ne zmanjšujemo porabe mineralnih gnojil. Letos smo jih dali toliko, kot še nobeno leto doslej, in splačalo se je, saj smo kljub suši dosegli odlične pridelke.

V kmetijstvu ves čas govorimo o neurejenih cenovnih razmerjih. So ta res tako neurejena?

»Povedal vam bom zgled. Vsa leta sejemo tudi sladkorno peso in dosegamo odlične pridelke. Predlani smo je imeli hektar in pol, dala pa je toliko bruto dohodka, da smo lahko kupili traktor 42 konjskih moči. Lani smo je imeli nekaj več kot 2 hektarja in za to bi lahko kupili stoenko. Letos smo je imeli hektar in pol, pa ni zneslo niti toliko, da bi kupili Tehnostrojovo prikolico. Podobno je bilo v živinoreji, kjer je bilo v zadnjem času največ težav in kjer so se razmere zelo hitro spreminjale. Ko si za pitance dobil štiri ali pet telet, je bilo do-

bro. Letos poleti pa sem za dobroga bika dobil le dva »dvestokilaša«. Takšnih nihanj v živinoreji ne bi smelo biti. Poleti smo prodali štiri bike, nato pa so cene tako poskočile, da sem pri štirih enega bika izgubil. To ni dobra politika.« nam ne bi nič ostalo. Od 15. oktobra so obresti za kmetijstvo nekoliko nižje, menda so 190-odstotne, vendar mislim, da več kot 150-odstotne ne bi smele biti. Ko kaj prodamo in dobimo plačilo, dolgove sproti poravnavamo. Obračamo velika sredstva, vendar so tudi stroški visoki. To je tako kot v naravi, voziš z njive, pa spet na njivo in to se ponavlja.

Nekaj pa vsam vseeno ostane? »Slabo bi bilo, če na kmetiji,

Vedno sem bil krepak in pri močeh, zato se nobenega dela nisem ustrašil. Zdaj se mi že poznajo leta, srce mi nagaja, pa tudi s pritiskom so težave.

kjer se veliko dela, ne bi nič ostalo. Od naše hiše nihče ni zaposlen, vse, kar ustvarimo, ustvarimo na kmetiji, vendar pa je ostane gleda na vloženo delo še vedno premajhen. Danes najboljše shajajo na takšnih kmetijah, kjer sta eden ali dva še v službi.

Koristite tudi posojila?

»Oh takšnem obsegu proizvodnje brez posojil ne gre. Ne moremo pa si privoščiti, da bi, denimo, vzeli tele na posojilo in ga plačali šele takrat, ko prodamo bika. Podobno velja za gnojila. Če bi delali tako,

Dobivate pa pokojnino.

»Tu, kar zdaj dobivamo kmetje, je še daleč od tistega, kar smo si zaslužili. Nekateri so štirideset in več let delali in za to zdaj dobivajo 160 tisočakov, pa so vedno delali za to našo družbo, saj kmetijski pridelki nikoli niso bili prav plačani. Sam sem se upokojil po novem zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in imel sem precej težav s priznavanjem pokojninske dobe. Celo v Ljubljano sem hodil iskati pravico. Bojim se, da bo tudi sin imel težave s priznava-

njem tistih 12 let. Mislim, da bi morali biti pri tem bolj življenjski.

Čeprav ste kmet, vam tudi politika ni tuja?

»Včasih sem veliko deloval na različnih področjih, tudi v družbenopolitičnem življenju, zdaj pa je čas, da mi starejši prepustimo delo mlajšim. S tem se zdaj več ukvarja sin, sicer pa kmetija zahteva človeka in oha ne moreva oditi od doma.

V razpravah o ustavnih spremembah se je veliko govorilo tudi o zemljiškem maksimumu. Kakšno je vaše mnenje o tem?

»Mislim, da je bila pri tem že v preteklosti napravljena napaka. Tam, kjer je družina in kjer nihče ni zaposlen, je deset hektarjev bilo premalo. Po mojem lastnem splohu ne bi bilo potrebno omejevanje. Kdor želi delati, kdor ima voljo, naj dela, saj ne bo vsega sam pojedel. Več bo pridelal, več bo prodal in koristi od tega bo imela tudi družba. Ena družina danes z lahko obdela 30 hektarjev zemlje.

Bi kupili zemljo?

»Tu pri nas zemlja tako rekoč ni na prodaj, vendar, če bi bila in če bi imel denar, bi ga vložil v zemljo. Zdaj imamo dobrih deset hektarjev zemlje in dva hektarja gozda, ker vidim, da je zaposlitev vedno težje dobiti in ker imam naslednike, bi kupil zemljo. Tudi na zemlji se da živeti in tistemu, ki odrasča na kmetiji, ki se že od malih nog navaja na delo, ni težko.

Kako gledate na sedanja dogajanja v državi?

»Nisem politik, sem kmet, vendar me nekatere stvari, ki se dogajajo, motijo. Resnično smo v težavah, vendar z mitingi in zborovanji problemov ne bomo rešili. Na desetstisoče ljudi se zbira na teh mitingih, vse to veliko stane, prekinjen pa je tudi delovni proces.

Zdaj bi morali vsi složno zgrabiti za delo, saj nas le to lahko reši. Ni še vse izgubljeno, le znanje je potrebno uporabiti. Mi pa ljudi izšolamo, pa nam potem odidejo. Tudi te mednarodne napetosti in medsebojna obtoževanja ne vodijo nikamor. Ali pa tole, kar se dogaja v armadi. Armada je naša, zrasla je iz delavskega in kmečkega razreda, mi pa smo njeni. Mislim, da danes na svetu ni nič skritega, saj tudi velesile vedo druga za drugo. Tole, kar se je dogajalo na sodnem procesu v Ljubljani, niso povsem čisti posli. Prav je, da Slovenci vztrajamo, da se bojujemo za svoje pravice, tudi okrog ustavnih sprememb. Kar pa zadeva gospodarsko reformo, se moramo nanjo dobro pripraviti in jo izpeljati. Kar sprejmemo, moramo tudi izvajati, saj sicer ni pričakovati uspehov.

Ludvik Kovac

TOZD POLJEDELSTVO IN GOVEDOREJA LENDAVA

Neoporečna reja na Ginjevcu

Nekje proti koncu maja smo poročali o začetku gradnje treh hlevov za pitance goveda na ekonomski enoti tozda poljedelstvo in govedoreja Lendava. Zapisali smo tudi rok, do katerega naj bi bili objekti nared. Čeprav je bil zelo napet, so delavci lendavskega Gradbenika in njegovi koooperanti izpolnili obljubo. Tako so lahko prejšnji teden vnhlevili 600 telet (bikcev), težkih po 200 kilogramov. Predvidoma v sedmih mesecih bodo dosegli težo 500 kilogramov, najboljšje pa bodo prodali na tuje.

Hlevi na ekonomski enoti Ginjevec pri Lendavi so nekoliko nenavadni, v neki meri vzorčni. Namreč nimajo »naprav« za odplakovanje, ampak živalim nastiljajo (vsak drug dan) s slamo. Gnoja ne kidajo vsak dan, kot bi to marsikdo pričakoval, ali pa tako počne v svojem starem hlevu, ampak nanj nanašajo le slamo, odstranili pa ga bodo potem, ko bodo odgnali pitance. Ti so sicer v prosti reji (niso privezani), po več jih je v boksih (pregrajenem pitališču): prostor ob jaslih je v višini hodnika, druga polovica, kjer je gnoj, na katerega nastiljajo slamo, pa je za nekaj več kot 50 centimetrov nižji. V času reje (7 tednov) in nastiljanja se bosta površini najbrž izravnali. Dodamo naj, da takega pitališča doslej v družbenem sektorju kmetijstva v Sloveniji nismo imeli in da si ga zato marsikdo pride ogledat. Imajo pa s tako ureditvijo hleva dobre izkušnje v Vojvodini.

Iz hlevov na Ginjevcu pri Nedelici torej ne bodo vozili na njihove gnojnice oziroma gnojke, za kateri vemo, da »dišata«, ampak pravi hlevski gnoj, ki mu ni za oporekati. Seveda nimajo čez to govedorejsko farno pripomb niti še tako zagriženi varstveniki okolja, prej nasprotno: dajejo jo za zgled.

Morda še tole: na ekonomski enoti Ginjevec pri Nedelici obdelujejo 400 hektarjev zemlje in pridelujejo koruzo, pšenico, peso in oves, nekaj pa imajo tudi travnikov. Zaposlenih je le 13 delavcev, od teh samó trije pri reji 600 pitancev. Živalim natrosijo hrano (silazo) le zjutraj, in to toliko, da je dovolj za ves dan. Jejo tedaj, ko same hočejo, in torej pri krmljenju ni nobene prisile. Ne le hlevi, ampak tudi drugi objekti na tej enoti so novi, lepo je urejena tudi okolica, zato smo se ob obisku prepričali, da ima to družbena lastnina dobrega gospodarja.

Š. Sobočan

Pogled na pitališče goveda na ekonomski enoti Ginjevec pri Nedelici, kjer bodo živalim ves čas pitanja nastiljali s slamo, gnoj pa bodo odstranili, ko bodo izpraznili hlev.

Foto: Š. S.

FRANCEKOVO
PREMIŠLJAVANJE

JUGODRVO
ODPRTA JE
NOVA BLAGOVNICA
V ČAKOVCU,
PREŠERNOVA bb
(SEJMIŠČE)

Pohištvo iz plemenitega lesa — za vsak okus, za vsak dom, za vsak prostor, za vsak žep — ob posebno ugodnih prodajnih pogojih: brezobrestno posojilo na 6 mesecev in posebej dogovorjeno preloženo plačilo.

Delovni čas: ob delavnikih od 7.00 do 12.00 in od 16.00 do 18.30., ob sredah od 7.00 do 14.00 in ob sobotah od 7.00 do 12.00.

KOVINOPLASTIKA LOŽ

61386 STARI TRG PRI LOŽU

STREŠNO OKNO SO 320

Tipi strešnega okna: 5/7, 5/9, 7/9, 7/11, 11/11

Strešno okno SO 320 ima zaradi skrbno izbranih materialov in konstrukcijskih rešitev naslednje dobre lastnosti: ● majhen koeficient toplotne prehodnosti ($k = 2,59 \text{ W/m}^2\text{K}$) ● dobro zvočno izolacijo ($R_w = 31 \text{ dB}$) ● kakovostno tesnenje (skupina D po JUS-u) ● estetski videz ● enostavna vgradnja okna ● možnost nastavitve zračnosti med krilom in okvirjem ● strešno okno SO 320 ima vrtljivo krilo, ki se za-

vrti okrog vodoravne težiščne osi za 180° ter s tem omogoča: ● odlično prezračevanje prostora ● enostavno čiščenje stekla ● enostavna montaža in demontaža krila ● zanesljivo in enostavno odpiranje in zapiranje ● velika svetlobna površina ● ustavljanje krila v vsakem položaju. **STREŠNO OKNO SO 320** je atestirano pri ZRMK Ljubljana.

INFORMACIJE: KOVINOPLASTIKA LOŽ, 61386 STARI TRG PRI LOŽU, tel. (061) 707-422.

SRBSKA JESEN — 1988 IV

Čudo jugoslovanskih čudes:

BRAČA KARIĆ

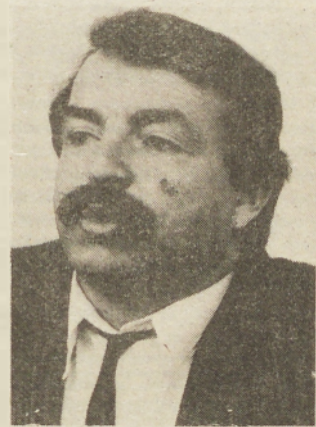
Kljub trditvi v gradivu, ki so ga o občini Peč pripravili za slovenske novinarje, čes da gre za eno sedmih razvitih središč Kosova, sem ob izstopu iz spalnika, s katerim smo se pripeljali iz Beograda, zaznal vse kaj drugega: na tako imenovani železniški postaji prava puščoba, tu in tam kakšen naveličan taksist ob dotrajanem avtu. Ulice polne smeti, zgradbe pa na obeh polih skrajnosti: popolnoma nove, velike in razkošne ali umirajoče podrtije. Slednjih neprimerno več. Peč kjerkoli drugod ne bi mogla veljati za razvito okolje — v občini je 12 tisoč iskalcev zaposlitve, še enkrat več pa je dejansko brezposelnih. Prava prebivalstvena eksplozija prav tako ni značilna zgolj za Peč, ki je imela po štetju iz leta 1979 okrog 42 tisoč, danes pa šteje 70 tisoč prebivalcev. Največ Albancev (72 %), Srbov in Crnogorcev pa ni niti po desetino.

Pazite, še smo v tej isti Peči: povprečna septembrska plača 870 tisočakov, najboljši delavci dobijo barvni televizor oziroma brezplačno letovanje za družino, sindikat daje skoraj zastoj živila, kupuje otrokom delavcev šolske knjige, celo plačuje morebitne pogrebe članov kolektiva. Čudno vseh čudes v Jugoslaviji se imenuje Brača Karić. Čudo ne le zato, ker je firma zrasla sredi zaostale in nacionalno razklane Peči, pač pa tudi, ker so edini zasebni sozd v deželi in poslujejo mimo večine (za zdaj) veljavnih predpisov. Koncesije jim je dala celo zvezna vlada in jim nadela etiketo »eksperimentalni«, da bi se tako izognili številnim polemom občinske pa še kakšne birokracije. Začetna dejavnost (nekoč so bili bratje muzikantje, nato pa so se Zoran, Sreten, Bogoljub, Dragomir in sestra Olivera 20. 1. 1979 odločili, da bodo začeli s tovarno v neki 32 kvadratov veliki zapuščen garaži) je bila predelava kovin, zdaj pa je Brača Karić sinonim za mnogo več. Naj nekaj tega »več« opisem: lastna zasebna banka, predstavništvo v Moskvi, 16 delavnic s 320 zaposlenimi, 29 predstavništev po Jugoslaviji, 400

vseh in od nikogar. In na žalost je taka tudi odgovornost. »Rajko Rincić je svojega direktorja zgolj podprl: »Sem visokovkvalificirani kovinostugar in sem v 30 letih zamenjal nekaj družbenih firm. Nazadnje sem bil šef strojne delavnice v Tovarni sladkorja s plačo 30 milijonov. Ko je tovarna prišla na minimalne plače, sem si poiskal zaposlitev pri Karićih. Razlika je ogromna: prej so delavci na delovnih mestih spali, prihajali in odhajali, kadar se jim je zljubilo. Zdaj pa se točno ve: od 6.20 moraš biti v delavnici in ob 6.30 začeti delati.«

Je tudi vam znana nikoli izpeta elegija o pomanjkanju domače pameti, ki jo posebej radi pojemo v Pomurju? Če da, bo vsaj zanimivo naslednje: Karićevo razmišljanje: »Zaposlenih je 34 inženirjev, imamo razvojno službo v Beogradu, ker v Peči ni dovolj kadrov za naše potrebe. Približno 80 % naših strokovnjakov je bilo včasih direktorjev različnih tovarn. Nekeč so se nekako bali zaposlitve pri nas, zdaj pa vseh ne moremo sprejeti — tudi Slovence ne. V Ljubljani in Mariboru smo samo za eno delovno mesto prejeli 179 prošelj — med njimi je bila tudi tista delegata

dim, da imamo pravilnike za vse, kar zahteva samoupravljanje. Toda, na primer pravilnik o plačah, udeležanju na svoj način. Strokovnjake plačamo po dogovoru. Odvisno od tega, koliko je kateri vreden. Če vam rečem, da imam v Beogradu inženirja, ki zasluži 450 milijonov, da pa so tudi taki, ki prejema 105 milijonov, boste to laže razumeli. Imeli pa smo tu-

Prvi mož firme, Bogoljub Karić: »To je Jugoslavija in ne Amerika. Karići smo otroci delavcev, ki smo občutili vso bedo tega sveta. Zdaj imamo plače, ki jih v enem mesecu ne moremo porabiti — vseeno živim skromno. Nosim jugoslovansko obleko in obutev. Lahko pa bi živel v tujini od obresti in v brezdelju.«

di inženirja, za katerega smo pisno zahtevali potrditev strojne fakultete v Pristini, če je res kdaj hodil na njihovo fakulteto — ker na primer ni znal narisati trikotnika, nič ni znal. Na žalost je res končal strojno fakulteto in danes je taksist, ker smo ga takoj odpustili. Plačamo izključno strokovnost in znanje, drugo nas ne zanima.«

Kljub tej neverjetni družini sredi Peči pa je to še vseeno v mestu, kjer tačas vre, kjer so mednarodni spori na dnevnem redu. Kako jih čuti Bogoljub Karić? »Naša tovarna je v središču mesta. Kako srečen bi bil, če bi imeli 40-centimetrovski zid in živo ograjo brez posebnih dodatkov. Tako pa imamo dvainpolmetrski zid, ograjo, visoko dva metra in še pol metra žične ograje — zdaj je to pravo taborišče. Kupili smo tudi orožje in ukazali, naj streljajo na vsakega, ki pride v območje tovarne po delovnem času. Zato, ker se nam ne sme zgoditi, kar se nam je že enkrat (požar pred leti — op. p.), to bi bila za nas katastrofa. Vi ne morete občutiti, v kakšnih razmerah živimo — lahko vam pripovedujem, kolikor hočem, pa tega ne boste mogli dojeti. Ker ste tu le mimogrede in ker je na ulicah v mestu vse mirno in tiho. Obstajajo pa perfidni pritiski, ki jih ne moreš kar tako opisati. Moja hiša so na primer napadli pred mesecem, okrog desetih zvečer. Obmetavali so nas s kamenjem. Stirje otroci od šest do devet let se prebudijo, jočejo in kričijo. Sam pa kot neumen divjam s puško okrog hiše... To so stvari, ki jih niti moj brat ne pozna, ker jih ni doživel. Mislim, da nas napadajo iz nacionalističnih razlogov, ker smo Karići v Peči že 300 let. Naši predniki so bili popi, mi pa še zdaj spoštujemo svojo zgodovino in hodimo v cerkev. Smo patriarhalna družina. Naredil pa bi greh, če bi rekel, da so za to krivi Albanci tukaj. Zato, ker je po kamenjanju prišlo solidarnostno v mojo hišo 300 ljudi in največ je bilo Albancev...«

In takole se v življenju Karićev, Peči, morda tudi Kosova, izmenjujejo sonce in sence. Čedalje več je temačnih oblakov, ki soncu ne pustijo sijati. Karići zato že nekaj časa napovedujejo odhod na zahod — v Avstrijo ali Nemčijo. Do zdaj ga niso uresničili, ker je navezanost na rodni kos zemlje prevleka. Bo čustvo še dolgo močnejše od pritiskov politične narave? Bati se je, da ne, ker dandanašnji v deželi skrajnosti, ki so postale večinoma negativne, ni več enostavno gojiti niti osnovnih človeških čustev — ljubiti, prijateljevati, celo sovražiti...

Kariće mnogi — predvsem to radi počno novinarji — primerjajo s Caringtoni, znanimi naftnimi mogulci z malih ekranov, ki so mnoge očurili v nadaljevalki Dinastija. Primerjava niti ni posebej pretirana. Karići so vsaj po izkušnjah enodnevnega obiska v Peči pravi mali bogovi. To ponazarjamo z drobnimi zanimivostjo, ki pa je lahko tudi delček potrditve posebnega položaja bratov Karić. Med drugim smo namreč prav v njihovem spremstvu (točnejše: bil je to Sreten Karić) občudovali lepote znane peške patriarhije, ki jo je že leta 1346 dal zgraditi Dušan Silni. Po ogledu nas je igumanka Fevronija povabila na značilno silce žganja in med neverzanim pogovorom sramečljivo omenila tudi, da so jim vrli bratje Karić pred kratkim kupili avtomobil jugo, da bi se starajoče nune laže odpravljale v mesto in nazaj...

kooperantov z dodatnimi 2.500 zaposlenimi, 60 odstotkov izvoza, ki naj bi prihodnje leto znašal že 14 milijonov dolarjev, le sedem odstotkov režije in 6 ur in 47 minut efektivnega dela (maksimum je po njihovem 7 ur, česar pa na Kosovu objektivno ni mogoče doseči, saj izgubijo večino delovnih minut zaradi banalnosti: pogostega izpada elektrike...).

Uglajeno in očitno vaje protokol nas je sprejel sam predsednik KPO, najmlajši brat Bogoljub. Ko nam je v tovarniški menzi zavrtel reklamni film o Karićih, je odkrito odgovarjal novinarski radovednosti. Na primer tole: »Ni težko razumeti, zakaj družbenemu sektorju ne gre: zato, ker je vse od

skupščine Jugoslavije iz Maribora, ki mu je potekel drugi mandat. Imamo veliko pameti, delavni smo in zato nas v tujini cenijo. Torej je to dokaz, da Jugoslovani v poslovnem svetu nič ne manjka. A imamo tak sistem, ki ruši ustvarjalno motivacijo. Kot bi bili vsi enaki. Tega nočem. Že med štirimi brati ni enakih — jaz sem na primer njihov direktor, čeprav sem najmlajši. To sem si uzurpiral. Dokler bodo rezultati, bom komandiral in vodil. Le koliko tedav smo imeli, da bi plisirali ime firme Brača Karić? Pa saj niste narodni heroji, so nam rekli. Jaz pa sem odvrnil, da bomo Brača Karić in pika. In zdaj je naziv tak, sodišče ga je moralo registrirati. Mnogi nas sprašujejo, kako lahko poslujejo ob veljavnih zakonih. Tr-

U drevnom gradu Peč koji leži u podnožju gorastasnih planina nikada nije nedostajalo velikih neimara koji su gradili i koji će graditi. Ta tradicija je utkana u bit mnogih porodica koje svoju moć za stvaranjem prenose s kolena na koleno, a uvek opako kako to treba da bude u duhu svog vremena. Tako je i stara i ponosita porodica Karića svoje decenijama negovano graditeljstvo pretočila u SOUR BRACA KARIĆ — rezultat preduzimljivosti, samopregovornog rada i poslovnog postojanja. Steći poverenje u onaj meri u kojoj ga je stekla ova organizacija širom Jugoslavije i u inostranstvu, značilo je predhodnu višestranu, neprekidnu i rigoroznu proveru kvaliteta svakog proizvoda, svake pružene usluge i svakog obećanog termina.

SLOŽNA BRAČA — ZA BRŽI RAZVOJ MALE PRIVREDE

Del reklamnega gradiva, ki so ga bratje (in sestra) Karić pripravili za tiste, ki jih zanima samostojni sozd sredi kosovskega mesta Peč.

Bojan Peček

ZA SVETLIMI OBZORJI

Milan Vincetić in Feri Lainšček sta se literarnemu občinstvu skupaj predstavila že večkrat (pesniška zbirka Kot slutnja radovedno, literarni plakati itd.), zadnji skupni nastop pa se imenuje Za svetlimi obzorji, ima knjižno obliko, podnaslov pa pojasnjuje, da gre za novelistično zbirko. Izšla je pred dobrimi štirinajstimi dnevi pri Založbi obzorja Maribor.

Pravzaprav bi to obvestila z morebitnim posnetkom naslovnice za večino obmurskega občinstva, ki knjige ne bo vzelo v roke in tako se enkrat ponovilo usodno napako — kajti »s knjigami se ne da šaliti. To niso splavljene ženske niti redovnice, priljebnice so, z njimi pa se ne da kar na slepo« (Vincetić, str. 11), kajti »v moji deželi so otroke povijali čez oči« (Lainšček, str. 113) — zadostovalo. Vendar je nekaj ključnih točk, ki tolikšne mimobežnosti ne dopuščajo in narekujejo v okviru danega medija vsaj površinsko približanje delu vsaj v eni od teh točk.

Dejstvu, da sta se po daljšem samohodstvu in njegovih postajah (Vincetićev pesniški zbirki, Lainščekova poezija, proza, dramatika) poti obeh ustvarjalcev spet združili in da se je Vincetić, doslej predvsem pesnik, odločil izorati tudi prozne brazde, je treba pripisati globlji pomen, predvsem v kontekstu dogajanj v t. i. mladi slovenski prozi in imen, kot so Franci, Žabot, Blatnik, Zabel idr. ter v kontekstu vključevanja panonskega literarnega sveta v različne pretekle literarne struje in tokove. Že z nekaterimi prejšnjimi deli sta oboje ustvarjalca vstopila v sodobno slovensko literarno dogajanje, svoje mesto v njem pa si utrjujejo tudi s to knjigo. V novelah Odjuga, Biciklist na snegu, Bultan, Vodnjak, Kapitulacija Kreča (Vincetić) in Glissando, Larinks (Lainšček) izrisujeta v jedru isti duhovni svet kot drugi predstavniki najmlajše slovenske pripovedne generacije. Vendar se ob branju omenjenih novel izkaže še nekaj: kljub gibanju znotraj istih duhovnih koordinat pa oboje izkazuje tudi svojo individualnost. Le-to določa dvojje: njuna specifična življenjska in literarna izkušnja ter njun obmurski izvor. Čeprav bi bilo treba natančneje analizirati razlik nasproti osrednjemu modelu šole izdelati (to bi bilo potrebno tudi za vse prejšnje povojne pomurske generacije), pa je že po prvem branju mogoče ugotoviti, da sta Vincetić in Lainšček sodobno slovensko prozo obogatila z novimi literarnimi liki (Vincetić predvsem z Lukom, Lainšček z Viktorjem), v katerih poznavajo usoda današnjega človeka, deloma pa tudi z novimi formalnimi rešitvami. Njuni junaki so vsi po vrsti izobčenci, posebej, čudaki, ki eksistirajo na družbeni margini, s katero so vse vezi skorajda ali v celoti potrgane. Luku npr., ta panonski Tandtudrja s konca 20. stoletja, je izobčen zato, ker je v danem razčlovečenem svetu še sposoben osmisлити svoje bivanje. Toda osmišljeno bivanje je že davčina, zato se lahko sedaj odvija le še na način čudaštva in svojevrsne ekstaze (Luku neprestano praznuje rojstni dan), uresničiti pa ga je mogoče le s strašansko žrtvijo, z odpovedjo pomembni eksistencialiji. Toda tudi takšni kot je, čudaški, obrobni, naivni, tej eksistenci ni dopuščeno obstati ob brezobličnem, razosmišljenem kolektivu. Le-ta jo pahne v neobstoj, da bi si dokazal, kako je mogoča le njegova eksistenca.

Tudi v kontekstu prispevka, ki ga je dal obmurski prostor v skrinjo slovenske literarne zaveze, in v le-tem povojnega primanjkljaja, predvsem kar zadeva odzive na različne izme t. i. modernistične književnosti, dobiva Vincetićeva in Lainščkova knjiga posebno težo, saj je plod ustvarjalcev, ki se po daljšem času neposredno umesčata v osrednje literarno dogajanje. Tudi zato se mi naslov Za svetlimi obzorji ne zdi neumesten, saj neposredno nagovarja pisca, ki je tudi sam pred vojno in po njej bistveno sooblikoval eno od poglavič slovenske književnosti. Pomembnejše kot to pa je gotovo literarna komunikacija, ki sta jo s Kranjcem želela vzpostaviti avtorja. Sicer ni nova (Vincetić, Kolovrat), je pa toliko očitnejša in literarnostilno plodnejša. In kar je najpomembnejše: na spoznavni ravni da povsem drugače rezultate. Kranjec je izpisal prva dva dela epopeje o zmagoviti vojni, Lainšček izpisuje človekov poraz: »Črni obraz črnega vojaka torej. (...) Tudi bi mu lahko bilo že prav mar, kajti vojne, ki jih je dobival, smo mi že zdavnaj izgubili.« (str. 99) Porazeno, izvrženo, nemodnost so določnice, ki opredeljujejo like v noveli Glissando. Njen literarni prostor stá okoli kavarne Jelša in Spomenika revolucije leta 1984. Ta literarni prostor Lainšček skorajda z nadrealistično kombinatoriko napolnjuje z bolečimi spomini in travmatičnimi mladostnimi doživeti grmovsko-gogovske četverice, zlijejo pa se v lik Viktorja, ki je v povsem mirujočem, otrplem, čakajočem svetu edini sposoben akcije. Toda ta akcija je lahko zgolj ena in zgolj ironična: spomenik družbenozgodovinske akcije in svobode postane literarni spomenik druge vrste svobode, h kateri pelje pot skozi razpočeno smrti. Edina točka, ki človeka izmika »samovetju« (problem samomora in človekovega zmerajšnjega gibanja na njegovem robu tematizira Lainšček v Larinksu), je pisanje.

Pisanje krute resnice o našem svetu, kakor jo vidi pisatelj, pisanje o potemnelih svetlih obzorjih. Spoznanje te zadnje možnosti pa avtorja že navezuje na sodobno evropsko pripovedno izročilo.

Studijevi obeti

»Pomurski gledališki studio je po petih letih uspešnega strokovnega dela izjemno razgibal gledališko ustvarjalnost v Pomurju,« beremo v programu dela te prve slovenske samoupravno organizirane gledališke družbe za sezono 1988/89. V njej naj bi povezal več samostojnih kulturnih delavcev, poleg tega pa zaposlil dva poklicna gledališka ustvarjalca s polovičnim delovnim časom: k posameznim projektom pa pritegnil nekatere študente AGRT (Akademije za gledališče, radio, film in televizijo), ki so izšli iz vrst studia.

»Programski svet studia, v katerem so delegati vseh štirih pomurskih občin, je ugotovil,« beremo dalje, »da je delo Pomurskega gledališkega studia za ta del Slovenije nepogrešljivo. Treba ga bo razširiti na vso Slovenijo. Oddaljenost od kulturnih središč in visoki stroški povzročajo, da so profesionalne gledališke predstave dosežane institucij domače nedostopne. Če bi jih fi-

nančno vendarle zmogli, pa ugotovimo, da so tehnično prezahtevne in prevelike za gostovanja na srednjih in manjših odrih. Tako ostajata Prekmurje in Prlekija z delom Stajarske bela lisa, ki pa jo bo skušal zapolniti prav Pomurski gledališki studio.«

V letošnji gledališki sezoni ponuja štiri projekte. Prvi je Zalezajoč Godola avtorja Druga Jančarja, drugi Ferija Laiščka Opica Ošpica, tretji gledališki laboratorij in četrti obnovev predstave prejšnje sezone — Rogerja Vitrača Victor ali otroci na oblasti. Prvo gledališko predstavo bo režiral Duša Škof, drugo Milivoj Mikš Roš, ki se bo v prvi pojavil kot igralec, tretja bo v okviru gledališkega laboratorija A/4 programa izobraževalno ustvarjalna delavnica in Oddaja v živo Rajka Stuparja, predsednika Pomurskega gledališkega studia s sodelavci, in zadnja omenjena bo obnovljena predstava, ljubiteljev gledališča med ljubomerskimi gimnazijci.

B. Bavčar

Mura in grafični listi 88

Izšli so Grafični listi 88. Uvod v mapo grafik malega formata osmih pomurskih likovnih umetnikov je napisal Janez Balažič, grafične liste je natiskal Dragoljub Jakovljevič-Jakob, izid pa je Trjajni delovni skupnosti samostojnih kulturnih delavcev Culiver v Murski Soboti omogočila Tovarna oblačil in perila Mura.

Pred izidom je tudi grafična mapa velikega formata, ki bo v prosti prodaji. V njej bodo grafični listi Lojzeta Logarja, Jožeta Horvata-Jakija, Stefana Galica, Franca Mesariča, Sandija Cerveka, Ignaca Medena in Marjana Gumilarja.

Mož, ki dela zvok ter ostri oči in ušesa

Estet, svetovljan, človek, poln ustvarjalne energije, združuje svet glasbe, zvoka, tišine, slike skozi objektiv svojega fotoaparata. Na ta način nastajajo produkti sinteze, ki v nekaterih primerih postajajo kritika stanja človekove okolice in njegovega načina življenja. Večina ga pozna kot izvrstnega komponista, glasbenika, zanj pa lahko mirno trdimo, da je tudi raziskovalec fotografskega medija. LA-DO JAKŠA.

Sam zvok tišine, sinteza zvoka in slike je izhodiščna točka, iz katere izhaja prenašanje izkušnje, izobraževanje, animacija h kreativnosti v gledaliških, šolah in ne nazadnje na glasbenih delavnicah kot nekonvencionalni obliki izobraževanja. Sam namen takih delavnic in šolskih koncertov je spodbujanje lastnih ustvarjalnih moči, spoznavanje različnih virov od enostavnih otroških zvočil, konkretnih zvokov, tišin, tudi magnetofonskih posnetkov do zvoka klavirja, flavie, klarineta, saksofona ter razlage in demonstracije elektronskega sintetizatorja — muzikalna enakovrednost tonov, šumov, ropotov, elektronskega zvoka.

Pot do takšnega duhovnega in ustvarjalnega izžarevanja se je začela že zgodaj, nadaljevala pa na ladi v ladijskih ansamblih na križarjenjih po Sredozemlju in Karibih. Nabiranje vsakovrstnih izkušenj ga je vodilo v skupine, ki so igrale rock, jazz, improvizirano glasbo: Druga stran, Jutro, Delial, Sedmina, Predmestje, Buldožer, Sončna pot, Lačni Franz, Laibach... Vsako spoznavanje novih okolij je pomenilo izziv, ki ga je sprejel in s tem bogatil lastno teoretično in praktično izkušnjo, pridobljeno s študijem in diplomsko nalogo: Sinteza zvoka in slike. Po dobrem letu poučevanja celotne estetske

večmedijske vzgoje v Pionirskem domu Ljubljana je postal svobodni kulturni delavec II. stopnje za fotografijo in glasbo.

Sedaj posveča ves svoj čas avtorski glasbi, njenemu posredovanju in sliki, muziciranju na likovno predlogo — tematsko in strukturno. Nedvomno prispeva k temu tudi izkušnja iz ZDA iz Dallasa, kjer so nastale serije nadrealnih in metafizičnih fotografij, pa sodelovanje z jazzovskimi glasbeniki Dennisom Gonzalesom, Johnom Blakom in Robom Blakesleejem v glasbenih delavnicah, snemanju plošče in nastopanju po ameriških šolah.

Ce človek s tako širokim obzorjem postane tudi naš gost in vodja glasbene delavnice, je to vredno toliko več.

Glasbena mladina Murska Soboti, ki izvaja svoj obsežen program — kljub omejenim materialnim sredstvom — uspešno in vsem v veselje, je bila tudi organizator štiridnevne glasbene delavnice v sotoškem Klubu mladih, vrste šolskih koncertov, samostojnega koncerta in sklepne koncerta delavnic.

V delavnici je sodelovalo 10 mladih, večinoma učencev glas-

Mihaela Šalamun v glasbeni delavnici.

bene šole, ki so si že prvi dan zadali nalogo, kako kombinirati skupinsko igranje, improvizacijo s sliko. Štiri dni so si ostrili ušesa, delali zvoke in improvizirali na glasbenih instrumentih. Skratka, utrjevali so veselje do igranja, pripravljenosti do lastne kreativnosti zunaj uokvirjenosti teoretično pridobljenih znanj, ki jih ponujajo glasbene šole. Že drugi dan, ko so nekateri sodelujoči prinesli s seboj tudi lastne notne zapise, kompozicije, ki so jih z dodatnimi improvizacijami obogatili, je bil namen spodbujanja lastne kreativnosti dosežen.

Fotografija (Lado Jakša) 1984.

Na sklepnem koncertu so to tudi dokazali, saj so ob nenavadni zasedbi (dve flauti, dve kitari, dve violini, dva klavirja in dve tolkali) vse zaigrane skladbe, tudi priredba prekmurske narodne, zvenele simpatično in spodbujajoče. Vsi sodelujoči, Boštjan Borovšak, Jernej in Matej Šavel, Maša Šiftar, Andreja in Edith Žižek, Polonca Kuhar, Maša Marčič, Barbara Magdič in Mihaela Šalamun, so si zaželeli še več takšnih delavnic.

Vojči Celec

VIDETI — RAZUMETI — VEDETI

Ob pisanju prispevka Veš urbanist svoj dolg? niti nisem pričakoval, da ga bodo vsi razumeli, sem pa upal, da ga bodo vsaj vedeli prebrati. Tako pa je diskurz med videti in vedeti v članku Metke Hari nakazal še eno dimenzijo štiridesetletne socialistične ideološke vprege. Drugače si ne znam raztolmačiti dejstva, da v članku, ki govori predvsem o odnosu URBANIZMA IN IDEOLOGIJ, Metka ne razume konteksta, v katerega je bilo postavljeno delo arhitekta Novaka.

Po Metkinem tolmačenju sem neodpušljivo napako naredil, ko sem Novaka označil kot režimskega človeka. Metka, a res ne razumeš, da je čisto vseeno, če se je družil s komunisti, intelektualci ali kapitalisti, pomembno je, da ni bil obremenjen s politično-ideološkim pritiskom. Dokaz tega je tudi njegovo takratno delo (kopališče, park, promenado... omenjava obadva), s katerim je pripomogel, da je Murska Soboti postala MESTO. In če je »sodrug komunistov« postal iz prepričanja, je to toliko boljše za njega samega, saj je bila to edina možna pot, da je lahko ustvarjal naprej.

V nadaljevanju omenjam Novaka v povezavi s singagogo, a ne kot krivca za njeno rušenje (tega poznaš ti, Metka), čeprav je bil po mojem prepričanju eden izmed redkih, ki bi to lahko preprečil. Prav razveseljiva pa so tvoja analitična razmišljanja o si-

nagogi. Praviš namreč, da »ko so po vojni podrl sinagogo, to najbrž ni bila antisemitistična težnja, temveč le preveč posledno uveljavljanje ortodoksne komunizma, kar se v tako destruktivni obliki lahko pokaže samo v provinci«. HA, HA, HA, hi se nasmejal Stalin in ti zažugal: »Mi komunisti smo ljudje posebne kova, narejeni smo iz posebne materiala.«

Novaka sem omenil še enkrat, in to ob izgradnji ulice Stefana Kovača. Pri tem sem zapisal, da le-ta »lepo nakazuje njegov prehod k socrealizmu, kjer pa si vseeno ni upal podreti panonske harmonije prostorov«, ne pa, da »so Novakovi bloki socrealistični«. Uniformiranost in pravilnost teh blokov me toliko spominja na prehod k socrealizmu, kot tebe na »pozitivne izkušnje funkcionalistične estetike«. Tvoja razlaga funkcionalističnih ciomovskih načel in lecorbusierovske doktrine o človeku kot subjektu in nosilcu modernega urbanizma, »ki je nasledek racionalizma v arhitekturi in novega humanega pojmovanja človeka«, pa je zastarela, še preden sva se midva vpisala na univerzo (če tega na umetnostni zgodovini še niste vzeli, pa so nas predavatelji na sociologiji kulture dobro poučili o tem). Humanizem, na katerega se ti sklicuješ, je zredciran na socialno tehnologijo (74. tč. Atenske listine): »Principi modernega urbanizma so izšli iz prizadevanja številnih tehnikov:

tehnikov umetnosti gradnje, tehnikov zdravja in tehnikov družbene organizacije.«, ki zbira in pripravlja podatke za tehnokratsko planiranje. Ločitev stanovanj, dela in prostega časa je tako reduciranje mesta na »sistem funkcij«, s katerimi se lahko regulira-nadzira »organizacija življenja«.

Da se razumemo, nisem imel namena kvalitativno ovrednotiti Novakovega dela, temveč samo sociološko razložiti ideološko platformo urbanističnega razvoja mesta ter izzvati Zavod za ekonomiko in urbanizem, kot si storila tudi ti v drugem delu svojega prispevka.

Zelo pa podpiram tvoje delo, da se dokončno razstavi in predstavi Novakov ustvarjalni opus, ki je vsekakor eden zadnjih, na katerega smo Sobočanci lahko ponosni. Metka, samo počasi in z znanjem do vedenja, da se ti ne-bi ponovila napaka, ko madžarski spomenik z zastavo preimenuješ v spomenik prekmurskim piscem in bi slučajno predstavila Novaka kot Madžara.

Borut Brumen

POPRAVEK

V prejšnji številki Vestnika (44) je prišlo na Kulturnih obzorjih do pomote pri podpisu pod dokumentarno razglednico, na kateri je značilen madžarski spomenik iz okupacijskega obdobja z zastavo. Za pomoto se bralcem opravičujemo!

kulturni koledar

PETEK, 25. NOVEMBRA

MURSKA SOBOTA — Ob 16.00 bo v galeriji Kulturnega centra Miško Kranjec RADII-SKA URA — proslava 30-letnice Radia Murska Soboti. Slavnostna govornika bosta Ciril Zlobec in Ferenc Hajós, zapel bo Ljutomerski oktet, zaigrali bodo Genterovski citrariji in nastopila glasbena skupina Doroja. Sodobno pomursko ustvarjalnost bo predstavila lendavska skupina recitatork pod vodstvom Lajoša Benceja, program, ki ga bomo tudi prenašali po sotoškem radiu, pa bosta povezovala Marjan Maučec in Helena Feher.

Ob 18.00 bo v sotoški galeriji literarni večer s Cirilom Zlobcem; vodil ga bo Ludvik Sočič.

V dvorani kina Park bo ob 20.00 PANOPTIKUM. Plesni teater Ljubljana, ki predstavlja vodilno smer v sodobnem plesu na slovenskem (dobitnik treh Zlatih ptic, nagrade Grand Prix, priznanja Ples 88), se predstavlja s svojo osmo predstavo. Njen avtor je Brane Završan, ki prihaja iz pariške šole za gib, igranje in mimiko Jacquesa Lecoqa. »Avtorju in plesalcem je uspelo doseči, da ostaja predstava kljub resnobi temi zabavna in sproščena in ne nazadnje resnično fascinanta,« piše o Panoptikumu v junjski številki mladine, v Naših razgledih v maju 1988 pa: »Predstava plesnega teatra Ljubljana je... tako rekoč polna... Poslati bi jo bilo treba na gostovanja po Jugoslaviji in jo ponuditi v kulturno zamenjavo s tujino.« Predstavo izvajajo: Marko Mlačnik, Branko Potočan, Andreja Obreza, Sinja Ožbolt, Petra Pogačnik, Sabina Potočki in Tanja Zgonc.

LENDAVA — Ob 17.00 bo v galeriji Lendava otvoritev razstave 16. mednarodne likovne kolonije.

Ob 19.00 bo v dvorani Naftne dobrodelni koncert, ki ga organizira društvo za pomoč duševno prizadetim v lendavski občini. Nastopil bo Rajko Stupar, zaigrale pa Finese ter druge glasbene skupine.

SOBOTA, 26. NOVEMBRA

GORNJA RADGONA — Ob 19.00 bo v domu kulture gostoval Plesni teater iz Ljubljane s predstavo PANOPTICUM.

PONEDELJEK, 28. NOVEMBRA

GORNJA RADGONA — Ob 18.00 bodo v počastitev dneva republike nastopili oktet Gorenja Elrad, skupina harmonikarjev iz glasbene šole, mladinski pevski zbor osnovne šole Jože Kerencič in pihalni orkester delavskega kulturnoumetniškega društva svoboda.

Knjige

USPEŠNICE TEGA TEDNA v knjigarni Dobra knjiga v Murski Soboti so Anne-Marie Delmais — 366... in več zgodbic o NARAVI (Pomurska založba), Ivana Gerlič — PRVI KORAKI V LOGO (Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije) in Almut Bree — ABC ŠIVANJA (Mladinska knjiga).

Peli bodo

Sindikalni mešani pevski zbor Stefan Kovač Murska Soboti je nedavno uspešno končal z nekajdnevnimi intenzivnimi vajami. Z novim programom bo nastopil v soboto, 26. novembra, ob 18.00 pod vodstvom zborovodje Tomaža Kuharja na Cankovi. Koncert bo posvečen praznovanju dneva republike. Decembra bodo peli sotoški pevci bolnikom rakičanske bolnišnice. Ta nastop bo imel human pomen in na takih koncertih namerava zbor pogostejše nastopati.

F. Š.

Radijski delavci slavimo. 29. novembra 1958 se je namreč prvič oglašila relejna radijska postaja Murska Sobota, in sicer v dveh jezikih: slovenskem in madžarskem. To slovensko posebnost ohranjamo še danes, ko smo v tridesetem letu — upamo da ustvarjalnega — dela. V tokratni številki Vestnika, ki ga pripravljamo z istimi močmi, naj bo v besedi in fotografiji nekaj več pričevanj iz deloma že porumenele preteklosti Radia Murska Sobota. Brez obveze, da bi vam predavali o najpomembnejših majnikih razvoja in vam dajali zgodovinske poduke. Zgolj zato, da jubilej (ki ga sicer doživljamo v želji, oddajati program, ki bo kar najbolj pišan na kožo poslušalcem) nekako zaznamujemo. Se vsaj za trenutek vsi skupaj predamo spominom, skupaj načrtujemo. Kajti le s skupnimi močmi, pri čemer smo radijski le zadnji člen v verigi ustvarjanja programa, bo Radio Murska Sobota lahko to, kar si vsi želimo: vsakodnevni koristni spremljevalec slehernega Pomurca.

DARINKA SKALAR-ZOREC

DRAGO BELOGLAVEC

»Res, spomini na tedanje začetke napovedovanja so še vedno živi. Zato se je zelo dilemantsko, razmere so bile težke. Na prošnjo tovariša Šebjaniča sem se odzvala in tako postala prva napovedovalka Radia Murska Sobota. Takrat sem delovala v Kudu Stefan Kovač, kar je verjetno pretehtalo. Pozneje smo pripravljali oddaje Pokaži, kaj znaš tudi v vaseh. Tako je radio res služil večjemu številu namenov; ne samo obveščanju, ampak tudi popestritvi življenja občanov. Z nadaljnjim razvojem radia teh oddaj ni bilo več. Doživljanje je nedvomno dosti. Ko se v mislih vračam, ne veš, kateri dogodek bi najbolj omenil. Skratka — bilo je težko oz. bolj naporno, vendar prijetno; celo danes, ko se spominimo teh dogodkov po dolgih letih. Enostavno povedano: na začetku teh oddaj je bilo lepo in nepozabno. Danes je že prevladal profesionalizem, prišli so mladi ljudje, sposobnejši od nas, in bi bila danes prenerodna za mikrofon. Raje sem dober, zvest poslušalec našega radia in se veselil uspehov; tako radijske hiše kot naših mladih naslednikov.

Med začetniki radijskega sporeda je bil tudi Drago Beloglav, ki je bil zelo veliki prejšnji kot je bila uradna otvoritev Radia Murska Sobota, pomagal pri njegovem nastanku. Zdal je že štiri leta v pokolu, toda zveze z nekdanjimi kolegi so še vedno trdne. »Spominam se, da je bilo zelo težko, saj nismo imeli ničesar razen veliko dobre volje. Slišnost Radia Ljubljana je bila takrat izredno slaba, zato so bile zahteve Okrajnega ljudskega odbora Murske Sobotne utemeljene, ko so terjali, da se tudi postavi radijska postaja. Pred 30 leti smo v gasilskem domu dobili svoje prostore za radijski oddajnik, hkrati pa smo uredili tudi studio in druge prostore. Iz nadstropja smo se selili v kletne prostore, kjer je bila slišnost nekoliko boljša. Stari radijski oddajnik je delal nemoteno samo zaradi izredno postrvovalnega radijskega tehnika Toneta Grčarja. Ta je največkrat po ves dan delal, popravil in vzdrževal zastarele aparature, da smo lahko sploh oddajali.

Radio Ljubljana nam je v začetku dal na razpolago le en studiojski magnetofon, drugega pa smo si sposodili na Okrajnem ljudskem odboru Murske

Sobotne. Prvo leto sem bil direktor, sekretar, novinar — skratka vse. Zelo hitro smo dobili številne zunanje sodelavce in začeli oddajati kar trikrat tedensko; in to kar dvojezično.

Ob 30-letnici delovanja Radia Murska Sobota moram omeniti pokojnega Franca Šebjaniča, takratnega podpredsednika Okrajnega ljudskega odbora, ki je bil tudi prvi predsednik radijskega sveta. Brez njega namreč ne bi danes slavili tega jubileja.

EDVARD PERHAVEC

prvi moški napovedovalec: »Radiu Murska Sobota sem še vedno zvest, čeprav sem aktivno sodeloval le dve leti. Po študiju so me še vedno tu in tam kdaj poklicali za rezervno. V začetku sem se vzporedno ukvarjal tudi s publicistiko. Prinašal sem najbolj sveže novice takratnega gospodarskega, družbenega in političnega življenja. Včasih sem jih napisal tudi sam in jih prebral. To me je spodbudilo, da sem se poskusil tudi v reportaži in tako je nastala moja prva radijska reportaža. Trajala je okrog pol ure, v njej pa sem se lotil naložbene dejavnosti v Murski Soboti. V tistem času so ravno gradili težko konfekcijo tovarne Mura, paviljone pri zdravstvenem domu itd., kar me je posebej pritegnilo. Z dokaj težkim in okornim magnetofonom sem obiskal več gradbišč in delavcev. In to je bila hkrati prva reportaža na Radiu Murska Sobota.

Dogodivščin je bilo dosti, še posebej takrat, ko smo prešli z magnetofona v t. i. živo oddajo. Morda tega ne veste, toda na Radiu Murska Sobota

smo tudi peli. Na prvi pogled morda čudno, toda res! V Murski Soboti je bila takrat odlična pevka Anica Ribičeva. Ob spremljavi ansambla Grlec so pripravili pesem o slovesu ob odhodu k vojakom. V duetu s tovarišico Ribičevo sem zapel tudi jaz. To pesmico so še dolgo vrteli na soboškem radiu. Škoda, da je ni več v radijskem arhivu. Po 30. letih bi jo bilo gotovo zanimivo slišati. Danes vem, da mikrofon okuži ali pa pritegne za vse življenje. To so gotovo nepozabni trenutki.

JANI HANČ

Težko je v nekaj stavkih napisati, kaj je naredil Jani Hanč za razvoj radia, kakšno veliko prelomnico pomeni nova mešalna miza, ki jo je delal štiri leta in montiral v studio konec leta 1983.

Pa tudi če odmislimo vse to — njegova skrb za opremo, kakovost posnetkov in volja do dela, do izboljševanja vsega sta v trinajstih letih ogromno prispevali h kakovostni rasti Radia Murska Sobota.

Se sam v začetku ni vedel, v kako težko in dolgotrajno delo se je spustil, ko se je odločil, da bo naredil novo mešalno mizo. »Priznam, da sem sekro pregloboko zasidil, vendar odnehati nisem mogel. V mislih sem imel napravo, s katero bi olajšal delo tehnikov, glede na to, da je bil v studiu vedno le en tehnik, ki je moral skakati od naprave do naprave. Kdor se spozna na tehniko, ve, koliko problemov se pojavlja pri uresničevanju zamisli. Izdelava mize zahteva ne le poznavanje elektronike, ampak tudi vseh drugih tehnologij — konstrukcije, mehanike, dela, vezij, meritev, barvanja, stitostika. Kasneje smo naredili še razne izboljšave, uvedli vključevanje telefonskega pogovora, popolno avtomatizacijo pogona magnetofonov z mešalne mize, posodobitev zveze med napovedovalnico in studiem. Tudi montaža je zahtevala težko delo, kajti poslušalci tega niso smeli čuti, »je pripovedoval Jani Hanč. Mešalna miza, ki jo je naredil po svoji zamisli in povsem sam, je edinstven primer, unikat. Se danes imajo v drugih studijskih del mešalni mizi, s te pa lahko teče program in se hkrati montirajo posnetki.

DRAGICA JUTERŠNIK

»Bila sem član kulturniške skupine in veliko smo igrali. Zdi se mi, da sem imela primeren glas in sem tako prišla na radio, kjer smo začeli s prvimi javnimi oddajami. Ker poročila niso bila popolnoma popravljena, smo vedno prebrali s strahom. Potem je prišla med nas napovedovalka Mlakarjeva iz Ljubljane, ki je imela z nami jezikovne in govorniške vaje. Spominam se tudi, da smo pripravljali že tudi prvo javno oddajo Pokaži, kaj znaš v Murski Soboti. Potekala je v živo, in sicer iz kinodvorane Park. Tu je bilo veliko dela in živčava, zato smo z ogromnim nemirom pričakovali pevko Jelko Cvetežar, ki je ob tej priložnosti nastopila. Če se prav spominim, je dobila takrat prvo nagrado Evald Flisar s Cankove za svoje literarno delo. No, jaz sem nato prenehala sodelovati na radiu, ker mi je to vzelo preveč časa, kajti s svojim osnovnim poklicem sem bila precej angažirana. Kljub nenehni nervozni pa je bilo delo napovedovalca zelo prijetno.

FRANC GRAH

nekdanji tonski tehnik: »Nekje leta 1965 sem prišel na radijsko postajo. Predano sta delala tehnika Tone Grčar in pokojni Zdenko Radič. Takrat sem se v studiu našel dva sprejemnika; eden je bil za sprejem ljubljanskega sporeda, drugi za kontrolo naše radijske postaje. V studiu so bili trije magnetofoni in en gramofon. Delo je bilo zelo težko, ker se je ves program snemal, maksimalna dolžina traku na studijskem magnetofonu je bila 18 minut, trakovi so bili stari, razrezani, med reprodukcijo so se pogosto razlepili in še delali smo v kletnih prostorih.

Ob ustanovitvi Zavoda smo se morali preseliti iz doma JLA v stare kavarniške prostore sedanjega hotela Diana in začelo se je urejevanje studiojskih prostorov. Le-ta smo z muko preuredili. Spominam se še, ko smo v nedeljo iz gasilskega doma vneli opremo po reprodukciji radijskega programa, v tork pa je bil potekal program iz tega studia. Tako poslušalci niso niti zasliuli, kaj se je medtem dogajalo s tehniko. Potem smo kupili 2 kW magnetofona amplex. Ker je bilo obilje zelo drago, smo ga naredili sami v takratni Ločiki. Tako je bila omogočena boljša slišnost, hkrati pa iskanje nove lokacije v Nemčavih. Do takrat smo obratovali na oddajnik z močjo 2 kW, z novogradnjo pa smo prešli na 10 kW in ukv. Pozneje sem se zaposlil pri sedanjem tozdu Oddajnik in zveze RTV Ljubljana.

Jani Hanč v studiu Radia Murska Sobota nekoč...

Usodno leto 1965

Od pomladi 1964 dalje se je slovenski spored vrstil ob torkih in petkih ter nedeljah. Z izločitvijo madžarskih oddaj, odkar so le-te dnevno v zgodnjem popoldanskem času, so oddaje v slovensčini zaokrožene v celoto, tako ob delavnih kakor ob nedeljah.

Radijski svet je imel med letom štiri seje. Žal se je zaradi neresenih finančnih problemov moral pretežno ukvarjati z osnovnimi vprašanji obstoja radijske postaje. Zadnja, decembrska seja sveta je obširneje načela vsebinsko usmerjenost in oblikovanje radijskega sporeda po predhodnih razgovorih s predstavniki političnega vodstva v Murski Soboti.

Radio Murska Sobota v letu 1964 ni dobil zagotovil glede financiranja. Delovanje radijske postaje je bilo, vsaj v materialno-finančnem pogledu, v celoti prepuščeno prizadevnosti in pogumu radijskega kolektiva oz. CZP Pomurski tisk. Razumevanje za te probleme so kazali le v občini Murska Sobota, kjer je občinska skupščina koncem decembra tudi odvedla znesek 900.000 din kot subvencijo radijski postaji...

Dejstvo je, da si je Radio Murska Sobota pridobil najširši krog poslušalcev, kar bi vsekakor zahtevalo zelo skrbno vsebinsko oblikovanje radijskega sporeda. To pa bo ob pogojih dela v samem uredništvu, podobnim lanskoletnim, zelo težko. V uredništvu radijske postaje dela samo en novinar, ob odgovornem uredniku v osebni vodje delovne enote. Tudi v tehničnem pogledu so vse naprave lokalne radijske postaje v Murski Soboti že iztrošene in v neprimernih prostorih, kar še posebej otežuje delovanje radia Murska Sobota. Postavlja se vprašanje, če bo kolektiv radijske postaje v prihodnje še toliko pogumen, da bo pripravil in izvajal radijske oddaje, ne da bi pri tem imel zagotovila za kritje stroškov, kajti ob najboljši organizaciji in delovanju gospodarsko-propagandne službe in ob razmeroma skromnih kadrovskih zasedbah, kolektiv sam ne zmora ustvariti toliko dohodkov, da bi se krili stroški oddaje v sedanjem obsegu.

MILAN PETAUER

Vsa ta tri desetletja obstoja Radia Murska Sobota mu je ostal zvest Milan Petauer, upokojeni načelnik sekretariata za notranje zadeve v Murski Soboti. »Moram reči, da sem na soboški radio vedno rad prihajal, če mi je le čas dopuščal. Predvsem zato, ker sem se z vsemi sodelavci zelo dobro razumel. Tako je tudi danes. Prihod med radijske kolege mi venomer pomeni nekakšno sprostitiv.

In potem je razkril tudi svojo dosedanjno radijsko pot. »Kot dedek Mrz sem se leta 1958 srečal s pokojnim Bojanom Šinkom, tedanjim novinarjem Vestnika in Radia Murska Sobota, ki me je vprašal, če bi bil pripravljen sodelovati kot napovedovalec soboškega radia. Po pogovoru sem pristal in bil že naslednji dan povabljen na preskus glas. Ugotovili so, da imam primeren glas za mikrofon in že naslednji dan sem moral v živo prebrati poročila. In to seveda z zvrhano mero treme. No, tudi naslednje

ANICA KOLOŠA

»Ne, ni mi žal,« je dejala radijska teta. »Če bi se osebe, s katerimi sem delala dolga leta, spet vrtnile, bi se vrnila na radio tudi jaz in se še bolj potrudila.

Anica Kolosa ali teta, kakor ji pravijo po domače vsi sodelavci, zdaj pa tudi še s sosedje z ulice, je povezana s soboškim radiom skoraj od začetka. Sredi leta 1959 se je prijavila na audicijo in bila sprejeta. Skoraj trideset let so poslušalci lahko poslušali prijeten glas, pravilno izgovorjavo, lepo melodijo stavkov... Zasluge za to grejo njeni učiteljici slovenščine, ki jo je navdušila za lepo slovensko besedo, tako da je velikokrat recitirala, igrala in pela. Res pa je tudi, da je bil oče Dolenec, mati pa Gorenjka. Da se je prijavila za radijsko delo, jo je nagovoril mož. Spominja se, da v začetku ni nikomur povedala, da je glas, ki ga poslušajo po radiu, njen. Samo mož je vedel, vsem drugim pa je ostalo zama. Seže ko je slišala veliko pohvalnih besed, se je opogumila. Trema ni imela nikoli, tudi takrat ne, ko so jo na hitro poklicali in je morala

MED ZAČETNIKI SOBOŠKE RADJSKE POSTAJE — Napovedovalca Anica Kolosa in Milan Petauer sta že od ustanovitve Radia Murska Sobota zvesta številnim poslušalcem v Pomurju in zunaj njega. Zato se veselita vsakega uspeha svojih dolgoletnih sodelavcev, ki so ji ma stali ob strani.

oddaje so potem minevale brez večjih spodbud, vendar smo bili takrat vsi napovedovalci brez potrebnih izkušenj. Nihče nas ni poučil, kako naj pravzaprav beremo in se obnašamo pred mikrofonom.

Pozneje je upravnik Radia Murska Sobota Boža Škobernetova povabila takratno ljubljansko napovedovalko Ano Mlakarjevo, ki je bila pozneje mentor ljubljanskim napovedovalcem. In ta nas je pravzaprav naučila, kako naj beremo in se obnašamo pred mikrofonom. Napovedovalci smo dobivali poročila ponavadi nekaj minut pred oddajo. Seveda so bila napovedovana in smo skušali med branjem kaj popraviti, vendar je bilo to še slabše. V začetku smo imeli le en magnetofon v kovčku, snemali pa smo le želje poslušalcev in pozneje nedeljske oddaje. Tako so snemanja trajala zelo dolgo. Spominam se, da smo — mislim, da je bilo leta 1960 — za novo leto snemali celo do 4.00 zjutraj.

čestitke prebrati kar v živo (prej so namreč vse snemali v Mariboru), vedno pa jo je zelo pretreslo, če je naredila kakšno napako. Poleg napovedovanja pa je dolgo leta opravljala še druge administrativne posle. Tako je večkrat dopoldne sprejemala stranke, popoldne pa napovedovala. Večkrat kar v plašču, kajti napovedovalnica je bila po navadi najslabši in najmanj ogrevan prostor.

In kakšna je skrinjnost njenega lepega branja? »Pomembno je seveda dihanje, kajti v zaprtih prostorih pred mikrofonom se to sliši drugače kot zunaj na cesti,« pripoveduje. »Ko sem brala posamezno čestitko, sem si vedno zamisljala družino, ki praznuje in ji je bila čestitka namenjena. Zamisljala sem st. da sem tudi jaz med njimi in praznujem. Najraje sem prebrala čestitke, pa tudi lepe reportaže. Vsaka zvrst se mora prebrati drugače. Prav tako mora napovedovalec dobro poznati vsakega novinarja, da ve, kaj je hotel povedati s tem stavkom, s to besedo, da potem to na pravičen način prebere.

NON STOP

Učenje novinarske teorije je mestoma račun brez krčmarja, saj je prepogosto ne moreš udeležiti v vsakodnevni javnomoedijskem utripu. Ena osnovnih tez, kar zadeva radijsko novinarstvo, je na primer, da je to množično običilo v prednosti pred drugimi zaradi svoje hipne aktualnosti, možnosti javljanja v trenutku dogajanja, kar pri poslušalstvu ustvarja fikcijo neposredne navzočnosti. To z drugimi besedami pomeni, da radio za poslušalca dežura dan in noč — ali kot so pred približno dvajsetimi leti vzhučeno in polni delovne vneme pisali na nove samopostrežnice: non stop. Non stop si stranke lahko vzamejo, kar želijo. Ideal in eden temeljnih profesionalnih pogojev radijskega oddajanja je torej 24 ur.

Realnost Radia Murska Sobota je daleč od idealov. Zato ni vzroka, da bi idealizirali danes, ko nam je čas navrgel spet eno okroglih obletnic delovanja — 30 let. Jubilej so dandanes pač zato, da se zgolj za hipec ustaviš in se prejkone površno spomniš minulega. Da bi dojel, kaj, kako in koliko je bilo ustvarjanega. In še bolj: da se dokoples do spoznanja, kaj vse te še čaka.

Veliko. Ker je v letu 1988 ob delavnikih le tri ure sporeda v slovensčini, nekoliko več pa ob nedeljah. Verjemite, da je v tesnih časovnih okvirih — mizerne tehnične opremljenosti tokrat posebej ne omejnjam — težko zadovoljiti kriterije sodobnega, servisnega radia in s tem vaše želje, potrebe. Kaj bi pisaril o raznoraznih omejitvah, ki nam ne dovoljujejo krepkejšega koraka naprej, ko pa se z njimi iz dneva v dan srečujete v svojih delovnih okoljih ali ob pregledu družinskega proračuna!

V naslednjem letu vendarle prilagamo droben kamenček k mozaiku, ki bo morda nekoč, sestavljen in celovit, pomenil Radio Murska Sobota v idealnih razmerah neprestanega oddajanja. Ta drobec se imenuje jutranji program, ki vam ga nudimo za pokušino in v presojo že januarja — vsak dan, razen sobote in nedelje. Pomislite: ali ne bo prijetno, če se boste prebujali in odpravljali na delovna mesta, na njeve, v šole (pa tudi če boste ostali v topli postelji!) ob besedi in zvokih iz domačega radijskega studia? Obljubljamo, da zjutraj ne bomo težali — prebujanje naj pomeni primerno glasbo in vrsto kratkih, za začetek dneva primernih in potrebnih informacij. Ker je dotlej še nekaj časa, si vas drznemo povabiti k predlogom, pa tudi kritikam našega dosedanjega dela — tako negativnim kot pozitivnim. Naša vrata so venomer odprta, tudi telefon 21-232. Prva večja priložnost pa bo že naša jubilejna oddaja v tork, ko boste program Radia Murska Sobota lahko poslušali celo popoldne.

Še nekaj za vse nas pomembnega uči novinarska teorija: da je prihodnost razvoja informacijskih sistemov v lokalni, ciljni informaciji. Velja tudi za radio. V prvem trenutku nas v uredništvu to navdaja z veseljem in ponosom, obenem pa se pogloblja zavedanje, da je naša temeljna zaveza učinkovit razvoj v zadovoljstvo razsojnikov, to pa ste poslušalci.

Niso časi, ko bi lahko obljubljali karkoli megalomanskega. Toliko pa bo že možno: vsi, ki ustvarjamo program Radia Murska Sobota, se bomo še naprej trudili. Non stop in za vas.

Bojan Peček, odgovorni urednik Radia Murska Sobota — slovenski program

NAPOVED: RADIO MURSKA SOBOTA

... in studio v Murski Soboti danes. Ura bo kmalu 16.00, začetek oddaje pa je tik pred zdajci. Še zadnje priprave tonskega tehnika Ferija Horvata in napovedovalca Marjana Maučeca.

JOŽE ŠABJAN

1963. leta je prišel na lokalno radijsko postajo pravoslavni mladenič. Nekoliko se je že seznanil z novinarstvom na tedniku Vestnik, vendar pa je bil izziv — radijsko novinarstvo — preveč mikaven, da ga ne bi poskusil!

»Takrat je Radio Murska Sobotna še vedno preživljala zgodnjo otroško dobo. Kronično je primanjkovalo novinarjev, tako da sva z urednikom skoraj ves radijski program pripravljala sama. Kljub temu je bil to program, ki je bil narejen po željah, in ne po možnostih. Po eni strani je bilo dobro, po drugi pa spet slabo, da smo hoteli po vsej sili posnemati »veliki radio«. Vsak dan smo vrteli vsebinsko različne in zanimive oddaje. Ker smo kopirali veliki radio, so se v programu znašle pionirske, mladinske, šolske, glasbene in druge ure ... skratka, vse mogoče. Spominjam se, da smo pripravili celo spominsko uro ob smrti velike francoske pevke Edith Piaf, kar je bilo seveda nepotrebno mučenje.«

Takratne delovne razmere se z današnjimi sploh ne dajo primerjati, trdi Jože Šabjan. Že odpisane naprave Radia Ljubljana so uredili do te mere, da so vsaj delovale. Po nekaj letih se jim je uresničila velika želja — dobiti so magnetofon. To je bila seveda stara velika škafka, ki je delovala le, če je bila priključena na električno omrežje. Zamislite si lahko, kakšno je bilo terensko delo, če so morali s sabo vleči tudi po 40 metrov kablo! Avto so si lahko samo želeli.

»Ker je bil na Pomurskem tisku samo en službeni avtomobil in veliko šefov, je bilo dobiti ta avto za terensko delo enako kot danes zadeti na loteriji glavni dobiček,« se spominja Jože. Najpogostejše prevozno sredstvo so bili avtobus, vlak in motorno kolo.

KAREL SUKIČ

danes pomočnik glavnega direktorja. Tovarne oblačil in perila Mura v Murski Soboti, je začel svojo novinarsko pot že leta 1959 pri soboškem radiu.

»Spominjam se prijetnih in manj prijetnih dogodkov iz tistega časa. Morda je pomembno omeniti to, da smo takrat skoraj vsak mesec menjali svojo lokacijo. V iskanju boljših pa se je Radio Murska Sobotna mnogokrat znašel še v slabšem položaju. Obdobje, o katerem govorim, je tisto, ko smo imeli studio v gasilskem domu. To je tudi čas ko je življenjska raven v Pomurju narasčala, ko so si delovni ljudje kupovali radijske aparate, predvsem pa je bil takrat pravi bum razširjanje radijskih aparatov na vasi.

Če se spominjam nekega drugega trenutka, ki mi je dal tudi poduk za življenje, predvsem v političnem delovanju, potem bi rad opozoril, da so v letih 1960 in 1961 prišli na obisk v Pomurje predstavniki koroških Slovencev. Moja naloga je bila, da od obeh predsednikov slovenskih organizacij v Avstriji — zdaj sta že pokojna — dobim izjavi o položaju koroških Slovencev in prizadevanjih obeh organizacij. Seveda sem prošil za izjavi in našli smo se v studiu v gasilskem domu. Dogovorili smo se, da bi obe izjavi trajali po minuto in kakšno sekundo več. Po končanem pogovoru pa smo ugotovili, da sta bili izjavi nekaj minut daljši od dogovorjenega; pa še različno dolgi sta bili. Zato smo izgubili dobri dve uri, preden smo lahko skrajšali ti dve izjavi na neko normalno časovno mejo minute in pol. Takrat sem si dobro zapomnil ta dogodek, ki mi je bil tudi poduk za kasnejše politično delovanje. Predvsem za razumevanje te politike drugod, kjer je partnerstvo političnih strank in opozicije mnogokrat pomembnejše: kako dolgo kdo govori, ne pa, kaj govori!«

krvi in spominjam se, da smo celo vključili Aeroklub Murska Sobotna; naš urednik sam je tiste dragocene stekleničke s krvjo odnesel na letalo in jih predal v Ljubljani.«

JUŠ MAKOVEC

dolgoletni direktor ter glavni in odgovorni urednik Zavoda za časopisno in radijsko dejavnost: »Tista prva leta Radio Murska Sobotna ni imel urejenega pravnega statusa, kot je to pač pri zadevah, ki niso v prvem planu nacionalnega interesa, nekako razumljivo in nastajajo holji iz volje in zagnanosti posameznikov. Ni bilo pač dovolj denarja, pa tudi celotna organizacija je bila zavoljo tega pomanjkljiva. Ampak je šlo; najprej brez reporterskih magnetofonov, kot jih poznajo novinarji danes. Takrat sem delal kot novinar pri Vestniku. To je bilo v kletnih prostorih današnjega gasilskega doma in nemalokrat je bilo treba hoditi po deskah ali »čaplariji« po vodi, ki je ob vsakem močnejšem deževju preplavila studijske prostore. Velike so hile tudi težave v tehničnem pogledu.

Z ustanovitvijo Zavoda aprila 1967 se glede slinosti radia ni nič bistveno spremenilo. Poslušalci so se upravičeno pritoževali, zato smo se začeli dogovarjati s predstavniki RTV Ljubljana, ki so »prevrtali« pol Goriškega in Markovskega, da bi našli novo lokacijo za radijski oddajnik. Skupaj z vsemi štirimi pomurskimi občinami smo se dogovorili za gradnjo oddajniške stavbe, RTV pa je prispevala opremo in antenski stolp. Tako je bila 26. novembra 1976 otvoritev novega oddajnika v Nemčavcih. Bili smo veseli, kajti slinost se je neverjetno povečala. Radio Murska Sobotna je tako čez noč začel s svojim glasom na srednjem valu pokrivati območje, na katerem živi nekaj milijonov ljudi, ukv pa je pokril nekaj več kot Pomurje.

Naj ob 30-letnici Radia Murska Sobotna ponovim tisto, kar smo rekli že ob 20-letnici. Radio Murska Sobotna si je na križiščih panonske kulturne tradicije, na stičiščih več narodov, prizadeval biti glasnik prijateljstva in sodelovanja. To je programsko načelo in nikoli ne bomo mogli reči, da smo ga presegli.«

Radiu Murska Sobotna mesto, ki mu gre

Ze dlje časa ugotavljamo, da razvoj pomurskih javnih medijev ni v skladu z že dogovorjenimi stališči in nekaterimi že sprejetimi mnenji. Uvideli smo, da je ponovno potrebno oživiti akcije za udejanjenje vseh dogovorov. Ze oktobra smo sklicali vse odgovore — predstavnike Zavoda za časopisno in radijsko dejavnost, pomurske politike, komisije za narodnosti, republiškega komiteja za informiranje in RTV Ljubljana.

Glede na širino, ki jo ima Radio Murska Sobotna, ta pravzaprav ni le lokalna radijska postaja, to so priznali vsi dejavniki. Gre za štiri pomembne funkcije: informiranje pripadnikov madžarske narodnosti v maternem jeziku, informiranje Slovencev v Porabju in na novo prebujenih štajerskih Slovencev v Avstriji, obveščanje madžarske večinske javnosti onstran meje in navsezadnje za pretok informacij na stičišču meja treh dežel.

Nalog za ureditev razmer je veliko — slaba je na primer slinost, saj obstajajo celo nekateri kraji v regiji (na Goričkem), kjer signalna Radia Murska Sobotna ni slinosti. Prav tako je oddajanje v zastareli mono tehniki. Prednostni nalogi sta postavitve stolpa za obojestranske linkovske zveze in zamenjava ukv oddajnika. Po dogovoru z RTV Ljubljana bo to morda naredeno še letos, gotovo pa v začetku prihodnjega leta. Sicer pa bo z RTV potreben poseben sporazum o odnosih z našim radijem, s katerim naj bi bil omogočen enopraven položaj z radijem Koper. To pomeni tudi spremembe pri financiranju, saj bi se lastni viri, sredstvom iz proračuna in dotacijam ustanoviteljev, pridružila še sredstva iz RTV naročnine, za kar imamo podporo tudi v ustreznih republiških organih.

30 let je sicer kratka doba, toda za informiranje Madžarov in Slovencev ima Radio Murska Sobotna kljub temu neprecenljiv pomen. Je bogastvo za regijo, saj pomeni najhitrejši pretok informacij o vseh pomembnih dogodkih, pa naj bodo gospodarski, politični, kulturni ali kaj drugega. Prav tako imajo ljudje možnost, da prek radia hitreje rešujejo vsakdanje težave.

Ob jubileju veljajo čestitke vsem delavcem, ki ustvarjajo spored Radia Murska Sobotna. Tu pa je tudi želja, naj vzdržijo v objektivno slabih razmerah za delo. Zato, da bi skupno izborili take razmere za delo in tak status Radia Murska Sobotna, kot si ga zaslužijo.

Milan Nekrep, predsednik MS SZDL za Pomurje

NE RIŠEMO GRADOV V OBLAKIH

V tridesetih letih so nam mnoge zamislile padle v vodo, zato naš jubilej dojemamo kot čas, ko moramo pred pomursko javnostjo, slovensko in madžarsko ter zamejstvom, javno izpovedati našo nemoč pri uresničevanju vsega tistega, kar s soboške radijske postaje poslušalci dnevno pričakujejo v svoje domove. Kljub desetletju in več prizadevanj smo ostali neke pri dnu slovenske radiodifuzije, čeprav tudi drugi govorijo o naši drugačni vlogi. Naložena nam je skrb in odgovornost za informiranje pripadnikov madžarske narodnosti v SR Sloveniji v maternem jeziku, za informiranje Slovencev v Porabju na Madžarskem in v Radgonskem kotu v Avstriji, za ustvarjanje sožitja in razumevanja večine do manjšine, za pretok informacij v mejnem trikotu, ob vsem pa ne gre zanemariti tudi naše poslušalnosti čez mejo. Smo pa še regionalna postaja za štiri pomurske občine.

In kako naj smo vse to dejansko, če zmoremo v tem trenutku oddajati le uro programa v madžarskem jeziku in samo tri ure programa v slovenskem jeziku dnevno. Zakaj ne več in bolje? Smo nesposobni ali leni? Naj ne bo razumljeno samovšečno — od sebe dajemo največ, kar lahko naredimo z našo sedanjo tehniko in denarjem. Še več. Lotevamo se novinarskih pristopov, zahtevnejših od možnosti, in hvalabogu nas entuziazem in improvizacija še nista pustila na cedilu.

Toda čas neusmiljeno hiti naprej in v njem nam je edini zavestni profesionalizem — novinarski, programski, predvsem pa tehnični. Postaja je potrebna temeljite tehnične prenove, ki bo

osnova za programski razvoj v obeh jezikih.

Letošnje razprave o širitvi madžarskega programa so v ospredje postavile zahtevo o delitvi oddajnih frekvenc. Skupna ob nujnih širitvah obeh programov ene in druge utesnjuje. Ne toliko zaradi obsega samega, kot zaradi časovnih terminov, ker se v najbolj poslušanih urah interesi poslušalcev enega in drugega govornega področja razumljivo da prekrivajo. Upoštevaje dejstvo, da delujemo na dvojezičnem in na enojezičnem območju in da je Radio Murska Sobotna edina radijska postaja za Madžare v Sloveniji, je v slovenski družbi kot ustavno odgovorni za ta vprašanja končno le pričakovati poleg besednega poslušalstva tudi v dejavnih. Madžarski program mora kot nacionalni program dobiti svoj suvereni prostor pod soncem, in to z rešitvami, ki pri Slovincih v tem območnem prostoru ne bodo dajale občutka, da so zaradi tega kakorkoli utesnjeni oziroma obratno — da bi se Madžari čutili kakorkoli prikrajšane. Delitev frekvenc potemtakem ne bo ločevalna poteza, predvsem ne, ker so med poudarki vsebinskih zasnov obeh programov ustvarjanje medsebojnega sožitja in razumevanja z dnevno prisotno informacijo o našem skupnem življenju, problemih, uspehih, dilemah.

Ljudje nas vse pogostejše sprašujejo, zakaj kar naprej tarnamo, ko pa se RTV naročnina stalno draži in v republiki združujemo še dodatna sredstva za posodabljanje oddajniške mreže. Niti iz enega niti iz drugega vira

v naš prostor ni še nič priklopljalo. Le za izvajanje sedanjega obsega madžarskega programa redno dobivamo sredstva iz republiškega proračuna, pomurske občine, z izjemo radgonske, zelo redno pokrivajo dogovorjeno, vse drugo pa krpamo in mašimo sami, kar je pri slovenskem programu okrog 70 odstotkov za preživetje potrebnega denarja.

Nekaj malo upanja in optimizma po treh desetletjih zdaj vendarle je. RTV Ljubljana naj bi kmalu začela graditi stolp za zveze, zamenjali naj bi dotrajani ukv oddajnik, do 1. 1. 1991 ločili oddajne frekvence in v tem času postopoma posodabljali tudi studijsko opremo ter končno naj bi tudi mi prešli na oddajanje v stereo tehniki.

Vsemu bo razsodnik denar, tudi našim prostorom in programskemu razvoju, zato v teh časih sicer ni težko risati gradov v oblakih, skoraj nemogoče pa je videti realno vizijo. Naša je v postopni širitvi slovenskega programa na 7 ur, madžarskega pa na najmanj 5 ur dnevno do leta 1995. V tem času hočemo narediti več in bolje, saj nam bodo poslušalci sicer obrnili hrbet. Že smo zarisali vsebinski okvir za javno razpravo in v veliko oporo bi nam bilo čim več neposrednih predlogov poslušalcev. Takšno sodelovanje bo najlepša čestitka k jubileju.

Irma Benko, direktorica ZČRD in glavna urednica

Ob 20-letnici — za uvedbo dopoldanskih oddaj

»Bilka soboškega radia je poglana prav ob prazniku republike pred 20 leti. Njeno seme so zasejali prizadevni soboški radioamaterji, ki so se v spontanosti oddajnih oglašali iz takratnih radijskih sprejemnikov kot nekakšni »kričiči« brez prave domovinske pravice. In ko jih je osrednja slovenska radijska hiša prepovedala, se je vodstvo soboškega okraja odločno zavzelo za ureditev legalne radijske postaje v Murski Soboti. Predsednik okraja Rudi Čačinovič in podpredsednik Franc Šebjančič sta vztrajala tako dolgo, da je ideja postala resničnost.«

Tako moremo brati v praznični Vestnikovi številki 45. od 23. novembra, ko se radio Murska Sobotna obsežno, v besedi in sliki, predstavi bralstvu oz. poslušalstvu. Poglejmo še nekaj zanimivostih iskrice o soboškem radiu, posredovanih preko Vestnikovega medija. »Ko se je leto 1958 že nagibalo v drugo polovico zadnjega četletja, je iz provizoričnega studia v kletnih prostorih soboškega gasilskega doma prav v okviru praznovanja dneva republike prišlo v eter prvo sporočilo s soboškega radia. Istočasno je osrednja slovenska radijska hiša v Murski Soboti uredila prvo redno postajo, ki je vsaj malo izboljšala slinost osrednjega slovenskega programa, katerega v večernih urah sploh ni bilo mogoče slinosti.

Kljub slabim pogojem pa je bilo delo zanimivo in prvim vsestransko prizadevnim radijskim delavcem jih je ob pritegnitvi novih delovnih moči počasi uspelo izboljševati. Po desetletnem preseljevanju in iskanju prostora pod soncem, so se leta 1968 pričele priprave na ureditev studia. Postopoma, ko se je zbralo malo denarja, so nakupovali studijsko opremo, nato so prišli na vrsto še prostori in od leta 1972 se studijski magnetofoni vrtijo v sedanjih prostorih na Titovi 29, kjer je tudi uredništvo in uprava Zavoda za časopisno in radijsko dejavnost, v katerega se je radio povezal po združitvi s pomurskim glasiloma Vestnikom in Neputnjakom ...«

K članku Včeraj in danes je dodan tudi pogled naprej. Iz razmišljanja takratnega odgovornega urednika radia Murska Sobotna Janka Stolnika navedimo le naslednje: »Slovenski program bomo v prihodnjem letu znatno razširili, zlasti govornega. Ob ponedeljkih tudi v prihodnje sporeda ne bo, ker takrat rabimo čas za vzdrževanje tehničnih naprav, novost pa bodo med tednom dopoldanske informativne in glasbene oddaje ter oddaje iz delovnih kolektivov in krajevnih skupnosti. Vanje bomo vtkali čimveč

neposrednosti in občasne prenose iz posameznih delovnih sredin, ki naj bi postali neke vrste soočanja med dogovorjenim in uresničenim. Dopoldanske oddaje med tednom bomo uvajali postopoma tako, da se bomo na začetku dopoldne oglašali največ trikrat, temeljite spremembe pa pripravljamo v nedeljskih oddajah. Sedanje so sicer dobro sprejete, vendar jih bomo posodobili in s skupnimi močmi poskrbeli za popestritev in večjo aktualnost, občasno pa tudi za krajše, neposredne prenose.«

Iz tretjega studia prek tretjega oddajnega stolpa ...

se je zapisal naslov celostranskega prispevka ob četrstoletnici pomurskega radia v Vestniku, 24. novembra 1983. Ob tej priložnosti je tedanja odgovorna urednica Irma Benko takole preudarjala: »Programsko se vedno bolj odpiramo. Pritegujemo zunanje sodelavce, dopisnike, neposredno vključujemo naše poslušalce. Trudimo se, da bi v 20 urah tedenskega programa bili dovolj informativni, aktualni, ažurni, komentatorski in poglobljeni. Dihati skušamo s trenutkom časa. Naši programski poudarki so na bitki za stabilizacijo in samoupravljanje. Prisluhniti poskušamo besedi delavca, kmeta, intelektualca ... skratka slehernega, ki se v tem našem prostoru bori za napredek.« Tako pred petimi leti, danes pa:

Klic pomurski javnosti

Običajno tarnamo za druge, zdaj pa nas lastne razmere silijo, da iščemo pomoč in razumevanje tudi zase. Potrebujemo streho nad glavo. Naši prostori so neprimerni: studio je utesnjen, glasbeni arhiv prenatrpan, delovne sobe polne, telefonija je slaba in vrh vsega nas spremlja še usoda podnajemnika.

Ker sami ne vidimo rešitve in, kot kaže, je ne vidijo niti naši ustanovitelji, se obračamo k pomurski javnosti. Ni tako daleč, ko se bodo iztekli občinski referendumski programi. Čeprav se mesečno vedno težje odgovorimo tistemu odstotku, je tako porazdeljeno breme pri vsakem še najmanj občuteno, imamo pa novo bolnišnico, šole, ceste, telefonijo ... Torej, če se boste pripravljali solidarnostno odrediti odstotku plače tudi po letu 1990, dajemo pobudo, da med prednostne naložbe v občinskih referendumskih programih v vseh štirih pomurskih občinah predlagate tudi pomursko radijsko in časopisno hišo.

Ne želimo in ne potrebujemo palače, radi bi le streho nad glavo, pod katero bi lahko dobro in ustvarjalno delali in od koder bi dnevno posredovali sodoben radijski program in tedensko kakovosten časopis. Hvala, ker ste naš klic sprejeli z razumevanjem!

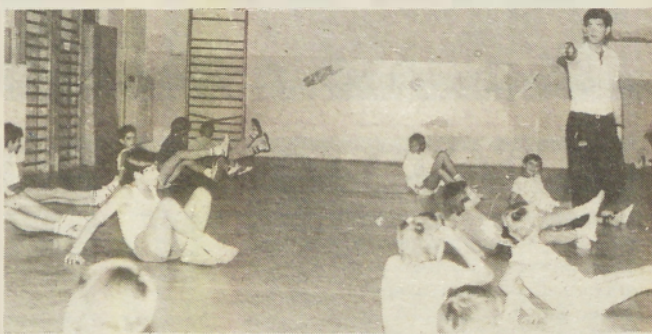

Za smučarijo je treba živeti

V prihodnjih treh, štirih letih bo v slovenski smučarski reprezentanci vsaj eden, če ne štirje pomurski predstavniki. In ker pri Elanu ne bodo našli ustreznega nadomestila za propagiranje njihovih smuč, potem ko se bo Stenmark dokončno poslovil od vijug v belem, bodo veliko denarja namenili vzgoji mladih smučarjev-talentov z domačih bregov, tudi pomurskih. Tekmovalna sekcija Smučarskega kluba v Gornji Radgoni bo po veljavi v občini in pokrajini preskočila nogomet.

V takem stilu bi lahko nadaljevali vse do konca reportaže, vendar bi se nam bralci smejali in kazali na koledar: Prvi april bo šele čez štiri mesece in teden dni! Zato šalo prihranimo in z dolžno resnostjo predstavimo tekmovalno sekcijo Smučarskega kluba Gornja Radgona. Pri nas snega še ni, to pa ne pomeni, da smučarji še ne trenirajo.

Telovadnica radgonskega Partizana je bila pet minut pred pol šesto zvečer tistega torka še zaklenjena, zato sem se brezuspešno obehal na ključko; točno ob pol pa je vadiatelj Roman odklenil in odplavilo me je v notranjost skupaj z magnetofonom in fotografsko torbo. Po enournem opazovanju »suhega« smučarskega treninga sem bil prepričan, da nikoli ne bom niti križaj niti kdo za križajem. Koliko garanja je potrebnega, predno sploh stopiš na smuč, in koliko se potem na smučeh! Radgonski nadobudneži pa so si ves čas utr-

jevali kite, krepili mišice in večali hitrost in natančnost gibanja. Res da je tekel pot, a dobre volje ni zmanjkalo. Tu in tam je kateri za hip poskušal goljufati, a vadiateljevo oko je hitro opazilo lenobo in spodbudna beseda je mlado mišičje ponovno pognala v tek. Že pri suhem treningu se pokaže, kdo je za smučanje nadarjen bolj in kdo manj.

Na hitro sem anketiral tiste, ki so že tekmovali za klub.

Vlado, 12 let: »Rekreativno smučanje mi je premalo, zato hodim na tekmovanja. Rad bi dosegel kaj več.«

Samo, 10 let: »... rad smučam. Rad bi bil vadiatelj smučanja. Ja, takšen as, kot je bil Stenmark pa ne morem postati, ker nimam možnosti.«

Eva, 12 let: »... smučanje je v družini. Rada bi bila smučarski prvak.«

Dan, 11 let: »... Rad smučam. Vzornik mi je ata.«

Saša, 12 let: »Treniram in tekmujem, ker bi bila rada do-

ber smučarski vadiatelj v našem klubu.«

Če bi še naprej spraševal, bi dobil podobne odgovore. Nekateri imajo ambicije in vedo, kaj hočejo, drugi pa so pač zraven.

Vadiatelj Roman Domljan pravi, da v sekciji veliko pozornost namenja talentiranim pionirjem. Ta čas že lahko govorijo o štirih izrazitih talentih in to so potrdila tudi dosedanja tekmovalja. Prireditelji so v republiški rang in udeležujejo se vseh tekmovalj, do katerih pridejo zaradi pomanjkanja denarja. Letos so tekmovalci slovenskih smučarskih klubov že bili po štirinajst dni na snegu. Radgončani »delajo« še na »suhem«. Klub je finančno šibek, zato iščejo pomoč pri delovnih organizacijah, kar polovico stroškov pa morajo pokriti starši tekmovalcev. Še sreča, da je entuziazem nalezljiv, kajti doslej je v tej smučarski tekmovalni sekciji zmagoval entuziazem, v prihodnje pa bodo tudi tekmovalci. Za letos se jim obeta nekoliko več družbene pomoči, tudi na delovne organizacije računajo, kajti škoda bi bilo dopustiti, da nadarjenost ne bi »pripeljala do cilja«.

Mene pa je že ves čas mučilo vprašanje, čemu alpski šport tu na robu nekdanjega panonskega morja, mar ni to malo nenavadno?

»Nenavadno je za tistega, ki ne živi s smučarijo,« odgovarja Roman Domljan. »Mi smo najprej želeli izšolati mlade člane kluba za vadiatelje, pa se je pokazalo, da so med njimi zelo talentirani.«

Jože Šabjan

SREČANJE S TURNIŠKIMI LJUDSKIMI PEVKAMI

»Snočkar sem bil v oštariji...«

»Snočkar sem bil v oštariji. Je prišlo malo po noriji. Žena pride po mene. Se močno nad menov deré: »Ge si bil trij dnij, jes pa nemam solij. Kuča se ti še podrejtí, peč se malo vkúp držij; či jo primem — vkúp zle-tij...«

Tako poje ljudska pesem, ki jo rade prepevajo ljudske pevke iz Turnišča: Marija Horvat, Marija Tuksar, Julija Bojnec, Tončka Pozderac, Neža Cipot in Ana Bojnec. Najmlajša je stara manj kot 50 let (Pežderčeva), druge pa imajo po 60 in več let. Bojnecova Ana je stara kar 73 let, ampak prepeva pa kot trček.

»Vesela je ista družina, kjer hiša na samem stoji; okoli so trate zelene, to me najbolj veseli.«

Turniške ljudske pevke živijo na podeželju. Ne stanujejo sicer na območjih, kjer bi hiše stale na samem, zaradi pozidave je tudi čedalje manj zelenih trat, pa vendar stika s preteklostjo niso prekinile, saj ohranjajo ljudske pesmi: pesmi katerih avtorji so neznani, sklepamo pa lahko, da so jih pisali, kadar je »govorilo srce« (ljubezenske, domoljubne, žalostne) ali pa take, kjer se je vse to prepletalo.

»San ti pravo dostikrat, da san hodo k tebi v vas: ne ožem se ti, moja ljubica, le počakaj ti na mene. Nej si me štela čakati: zdaj si se oženila. Si oženjena, pa si močno žalostna.«

Medtem ko so nekeč vaški ljudski pesniki »skladali« priljubljene pesmi, na primer pesem o kakem pretresljivem dogodku, in jih peli sami, ali drugi pevci, zdaj ni več tako. Zgled: kadar se s pesmijo poslavljajo od umrlega, mu ne zapojejo pesmi, ki bi jo peli izključno ob tej priložnosti, ampak pesem, ki jo sicer zapojejo človeku, ki je umrl zaradi enake usode, na primer delovne nesreče.

»Oj, človek predragi: kak zajtra gor staneš, nejsi obvarovan; da večer greš spat, zna biti — za vóro več se ne geneš. Svečo boš moraj v ročaj držati.«

Ja, usoda je res nepredvidljiva. Kur zadeva turniške pevke, sklepam, da se tako kmalu še ne bodo dale, čeprav v zadnjih letih nastopajo manjkrat. Prej so nastopale v več krajih po Sloveniji, v javni radijski oddaji Slovenska ljudska pesem, posnela pa sta jih še Radio Maribor in Murska Sobota.

Za to, da se je izoblikoval svojevrsten sekstei ljudskih pevk, pa je »kriva« turniški učitelj glasbe Jože Kocet: spodbujal jih je k organiziranju, nastopanju, nekaj malega tudi pomagal, pa je šlo. Precej lažje pa je šlo zato, ker so vse tudi pevke v cerkvenem pevskem zboru, kjer seveda ne prepevajo takih pesmi, s kakršnimi se predstavljajo na javnih nastopih. Eden teh so bili dnevi kulture v Črenšovcih, kjer so prepevale kot pičice, nato pa požele dolg aplavz.

Čeprav ljudske pevke nimajo nikjer »črno na belem«, katera ime njih je »mati prednica«, pa so mi v Turnišču na več mestih dejali, naj se oglasim pri sestrah Juliji in Ani Bojnecovini. To sem tudi storil. V topli kuhinji pa nisem našel samo njiju, ampak se njuno sestro Moniko. In da bo še bolj zanimivo: nobena se ni poročila, zato vse od svojih mladih let živijo v skupnem gospodinjstvu. Sklepam, da jim ne manjka ničesar oziroma da so s tem, kar imajo, srečne.

»Bilo nas je pet otrok: tri dekleta in dva dečka. Ona sta se poročila — eden v Turnišče, drugi v Lipo — me pa smo ostale same. Imamo 2 hektarja zemlje, redimo po dva pajska, od katerih enega zakoljemo zase, drugega pa prodamo. Čez leto kupimo tudi nekaj svežega mesa. V hlevu pa imamo kravo, da nam ni treba kupiti mleka,« mi je povedala 70-letna Julija. Ob tem sem se spomnil Magnetove pesmi Ne joči, Julija. Sogovornice Julije seveda niso

sem mogel verjeti, da je ženska v tako visoki starosti (še) zaposlena.

»Ne čudite se, doktor Antonič je še starejši,« je dodala Monika.

Tako kot sestri, ima tudi ona lepo ime, ki je bilo moderno, kot lahko sklepam po njeni starosti, že pred več kot šestimi desetletji.

»Vzrok, da moram še delati, čeprav sem v visoki starosti, je v tem: pozno sem se zapustila, uradno sem bila

»Uradne« turniške ljudske pevke. Od leve proti desni so: Marija Horvat, Marija Tuksar, Julija Bojnec, Tončka Pozderac, Neža Cipot in Ana Bojnec.

Foto: Š. S.

vprašal, ali kdaj juka, čeprav je za to v življenju velikokrat priložnost. Sem jo pa pobaral, kako se prebija tri ženske, ki so povrh vsega še v visoki starosti.

»Dokler smo še kolikor toliko zdrave, gre. Pri obdelovanju njiv nam s stroji pomagata brata, me pa to povrnemo s fizičnim delom.«

Z odgovorom na vprašanje je nadaljevala sestra Ana:

»Stara sem 73 let. Držim se v glavnem šivalnega stroja. Sem vaška šivilja, ampak tega ne pišite »notri v novine«. Šivam preproste stvari: »rekljine« (bluze), »fortuje« (predpasnike), »jankce« (krilaj), pač stvari iz tankega blaga. Sicer pa pogledite tja v kot: tam je nekaj mišjskega blaga. Tako prispevam v hišno blagajno kak dinar.«

V sobo je vstopila 67-letna Monika. Ni se potiskala v ospredje, ampak je obsedela na stolu pri vratih. Tudi ona je bila dobra sogovornica, saj iz nje ni bilo treba vleči odgovorov, kot to moramo novinarji početi z marsikatero šolano glavo.

»Če hoste kaj zapisali še o meni, recite, da sem najstarejša delavka v zdravstvenem domu v Lendavi!«

Zdrnil sem se, saj preprosto ni-

prijavljena, kot da bi delala le 4 ure. Bila sem namreč čistilka v zdravstveni ambulanti. Zdej pa v Lendavi likam perilo. Ker še nimam 15 let delovne dobe, me nočejo upokojiti.«

»Mati, vij, vij...«

Tak je začel ene ljudskih pesmi, ki jih imajo na sporedu turniške pevke. Bojnecove ženske žal niso okusile materinstva, znajo pa doživeti zapani tudi to mesem. Kot ste opazili: govorim o množini (treh), kajti rada prepeva tudi Monika. Tega ne iridim kar tako, ampak na temelju doživlja na kraju samem: tri Bojnecove dekleta so mi zapela odlomek iz prej omenjene pesmi.

Turniške ljudske pevke. Ne samo teh šest, ki so na sliki, in Monika, ki sem ji namenil nekaj vrstic, ampak še pri nekaj drugih hišah so »mamce« in »dedeki«, ki s pesmijo, recimo ob svojem visokem jubileju, pa takrat, kadar spijejo kozarec domačega, obudijo spomin na svojo mladost, morda tudi na čas, ko so bili v Klementovi gostilni, po je zato prišla ponje žena, karajoč:

»Ge si trij dnij, jes nemam solij. Kuča se ti še podrejtí...«

Oh, mladost, nikoli se ne boš vrnila!

Stefan Sobocan

TOPLI KOTIČEK

ZA PRAVO DRUŽINSKO UGODJE

Z IZDELKI PREVERJENE VIŠOKE KAKOVOSTI

— OKNA
— VRATA
— POLKNA
— ROLETE
— ŽALUZIJE

— MONTAŽNE HIŠE
— PREGRADNE STENE
— VRTNE GARNITURE
— STENSKÉ OBLOGE
— DOPOLNILNI PROGRAM

ODVISNO OD NAKUPA

- 15-ODSTOTNI POPUST NA GOTOVINSKO PLAČILO
- POSOJLO NA 3, 6 IN 12 MESECEV PO UGOONI OBREŠTNI MERI
- BREZPLAČEN PREVOZ, MONTAŽA
- DOBER STROKOVNI NASVET
- PROSPEKTE IN INFORMACIJE DAJE

JELOVICA

PRODAJNA MESTA:

MURSKA SOBOTA, Cankarjeva 25, tel. (069) 22 921, CELJE, Božičeva 3, tel. (063) 25 881, ŠKOFJA LOKA, Kidričeva 58, tel. (064) 831 241

Od 15. 11. do 30. 12. 1988

Izredna priložnost za nakup iz proizvodnega programa TOZD Keramika

— pečnice vseh oblik in barv
— samotni izdelki

10% popust

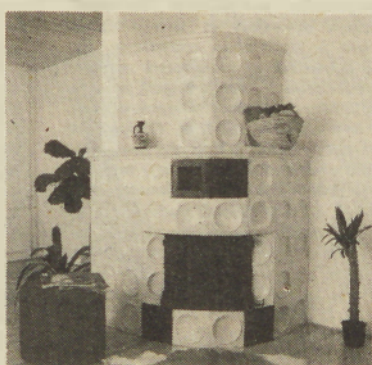
Za plačilo v gotovini priznamo še 10% popusta

Prodaja teče vsak dan od 7. do 14. ure, v soboto od 7. do 12. ure na sedežu tozda.

keramika

PIONIR

GIP PIONIR, TOZD KERAMIKA
68000 Novo mesto, Slakova 5
telefon: 068/21-201, 24-298
telex: 35710 YU PIONIR

MISEL NA PREHOJENO POT

Za nami je deset členov verige mnogih usod, deset vezi toplih dlani otrok. To je naša ponosna misel na prehojeno pot z otroki, ki so se nehote zasidrali v srcih vseh nas.

Letos se namreč spominjamo 10-letnice obstoja razvojnega oddelka VVO Murska Sobotica v enoti Štefana Kovača, ki je kot prvi te vrste v Pomurju začel 4. decembra 1978 ob prizadevanju Skupnosti otroškega varstva, Službe za psihohigieno otrok in mladine, Zavoda SRS za šolstvo — OE Murska Sobotica in seveda delavcev VVO.

Že pred tem smo v VVO z razumevanjem, požrtvovalnostjo in vso ljubeznijo sprejemali otroke, ki so odstopali v razvoju od drugih in tako nemalokdaj reševali stiske staršev, jih podpirali v upanju, kot bi ravnali vsi, če bi se znašli v takem položaju. Otrok, čeprav so prihajali iz različnih in oddaljenih krajev, kot so: Rogošci, Bratonci, Moravci, Sebeborci, Krog, Beltinci, Gančani in celo iz Kapce v Lendavski občini, staršem ni bilo težko vsak dan pripeljati v VVO. V tem obdobju je bilo v oddelku najmanj 3 in največ 7 otrok. V letih 1979/80 in 1980/81 smo v dogovoru s starši glede na potrebe po varstvu imeli kombinirani oddelki z drugimi

otroki. Skupno je razvojni oddelki obiskovalo 21 otrok. Odhajali so v oddelke za usposabljanje in OŠ s prilagojenim programom, kamor je bilo razvrščenih po sedem otrok, v Zavod Dornava pet in Črno na Koroškem dva otroka.

Strokovna dela je vsa leta opravljal specialni pedagog. Pri delu z otroki je sodelovala tudi varuhinja.

Gotovo je bilo spodbudno sodelovanje s psihohigieno. Teden-ski obiski logopeda in občasni psihologa so začeli v letu 1980/81. Pomoč se je nadaljevala, potem so zaradi kadrovskih težav na logopedске vaje starši sami vodili otroke v zdravstveni dom. V letu 1986/87 se je sodelovanje spet poglobilo, saj je logopedinja obiskovala otroke ponovno vsak drugi teden, začela pa je tudi strokovna skupina, ki je pomagala s strokovnimi nasveti.

Sploh pa ni zanemarljiv podatek, da VVO že od ustanovitve razvojnega oddelka tesno sodeluje tudi z OŠ Prekmurske brigade v Murski Soboti — šola s prilagojenim učnim programom. Ravnateljica šole, defektologinja Marija Gruškovnjakova, je bila vselej pripravljena ponuditi strokovno pomoč, tov. Žižkova, vodja oddelka za usposabljanje, pa je prevzela mentorstvo našim delav-

cam. V okviru sodelovanja z OŠ Prekmurske brigade je treba omeniti tudi izmenjavo hospitacijskih nastopov večkrat letno in udeleževanje našega spec. pedagoga na njihovih pedagoških konferencah.

Specialni pedagogi iz Pomurja se vključujejo v aktiv, kjer se strokovno poglobljajo in izmenjujejo izkušnje. Prav tako specialni pedagog sodeluje na aktivu vzgojiteljic v VVO. Udeležuje se tudi vseh seminarjev, ki so v slovenskem merilu in ki jih pripravlja Društvo defektologov Pomurja.

Tesno je sodelovanje, še prav posebno v zadnjih letih, tudi s člani IO društva za pomoč duševno prizadetim, saj so bila organizirana predavanja za starše naših otrok. Starši, ki so vključeni v to društvo, dobivajo tudi glasilo Naš zbornik in se z vso družino udeležujejo seminarjev po vsej Sloveniji.

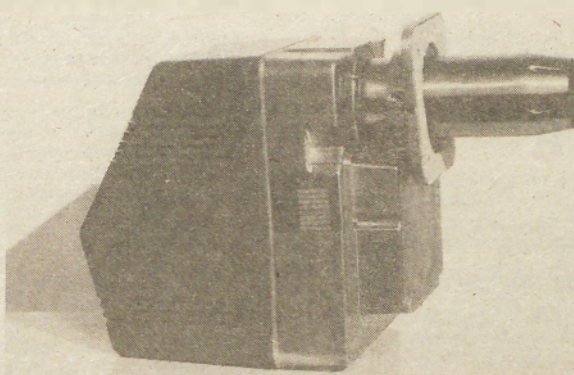
Denarni prispevek društva je VVO uporabila za nakup igračk.

Uspešno je vsakodnevno vključevanje otrok razvojnega oddelka v igro otrok drugih oddelkov, ki si ob tem razvijajo primeren odnos do drugačnih otrok.

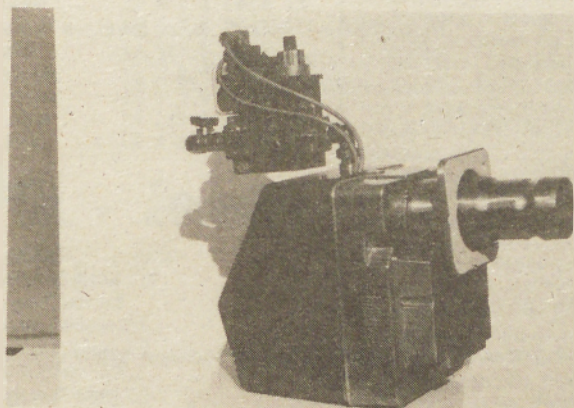
Doživljanje najrazličnejših vedrih trenutkov, ponudeni vsem otrokom enako, je v življenju VVE Štefana Kovača v Murski Soboti naš vsakdan.

Marjeta Rotdajč

Blue angel . . .

Oljni gorilnik OI K, 11—40 KW

Plinski gorilnik PI, 11—40 KW

OLJNI IN PLINSKI GORILNIKI LIBELA

Blíža se poldan. Dan je tu-roben in čedalje bolj me pre-veva nečimernost. Z mislimi sem že doma, kjer me čaka žena z bolno hčerko. Zdrav-nik ji je predpisal zdravlila in ležanje v toplem prostoru. Doma imamo sicer urejeno centralno ogrevanje prosto-rov, vendar je žena toliko za-poslena z hišnimi opravili, da ne utegne pripraviti in zaku-riti v peči. S hčerko se greje-ta ob električni peči.

Moja nečimernost pa se po-večuje ob misli, da bom mor-al še pred prihodom domov nakupiti potrebne stvari, do-ma pa očistiti peč, pripraviti drva in še precej časa bo mi-nilo, da bodo prostori primer-no ogreti. In dan bo šel v nič. V misli mi seže pogovor so-delavcev, ki razpravljajo o prednostih centralnega ogre-vanja s pomočjo olja ali pli-na. Posebno me pritegne Marko, ki pravi, da je pred kratkim prešel na takšno ogrevanje in da je v opremo vdelal Libelin oljni gorilnik. Z njim je zelo zadovoljen, saj mu ni potrebno storiti druge-ga kot pritisniti na gumb, prostori pa so čez par minut topli. Zadovoljen pa je tudi s strokovnjaki Libele, ki so mu hitro poslali in vdelali goril-nik.

V tem hipu sem spoznal reši-tev. Še je čas! Poklical sem Libelo in skupina prijaznih ljudi mi je priskočila na po-moč.

Miran, Slavica, Rajko . . . in še drugi so ljudje, ki se vam bodo oglašili, če boste pokli-cali telefonsko številko 063/32624. Pa tudi trgovske organizacije s tehničnim bla-gom v vaši bližini vam bodo pomagale rešiti problem, saj je DO Libela v tesni povezavi z njimi.

In zaupajte jim, saj vam bodo ponudili rešitev z vrhunsko kakovostjo in najnižjimi ce-nami.

LIBELA

INDUSTRIJA TEHTNIC IN
FINOMEHANIKE, p. p.
63000 CELJE,

OPEKARNIŠKA 2
Tel. 063/32624, Telex:
33530, Telefax: 063/33830

. . . za toploto vašega doma

OBVESTILO

Zaradi nujne obnove poslovnih prostorov v banki ne bomo po-slovali

1., 2. in 3. decembra 1988.

Od 5. do 19. decembra pa bomo opravljali vse bančne posle v naših prostorih za kreditiranje od 9. ure do 16. ure.

Od 19. decembra 1988 bomo predvidoma zopet poslovali v pro-storih v ulici Staneta Rozmana 5 v normalnem času.

Zahvaljujemo se vam za razumevanje!

Delavci Jugobanke,
ekspoziture
Murska Sobotica

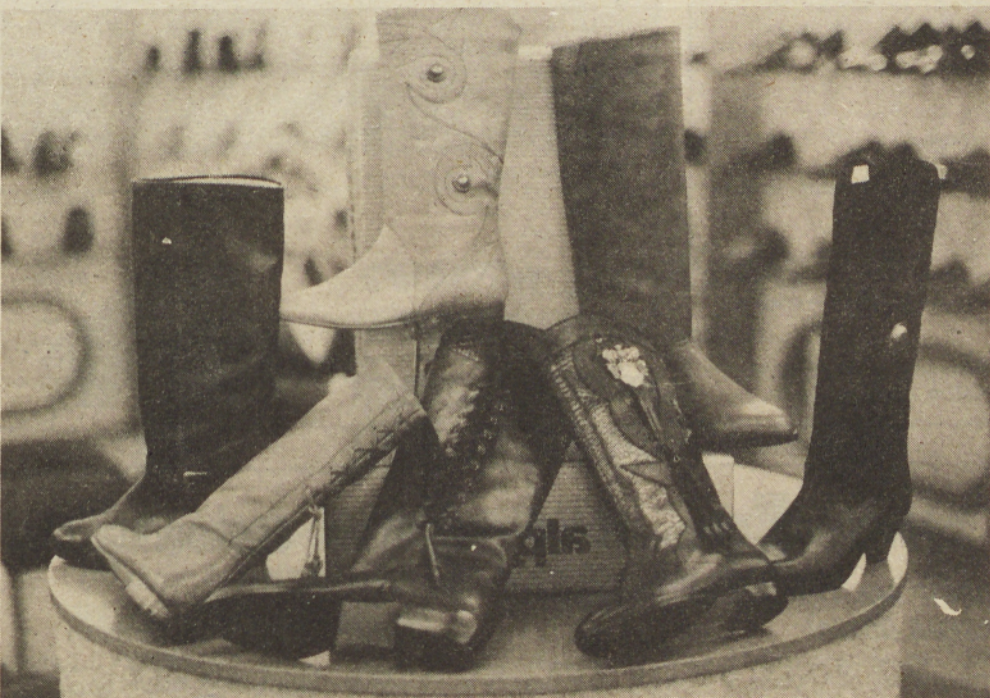
alpina®

The Logical Choice

prodajalna v blagovni hiši Soping v Murski Soboti na Titovi cesti 21

VAM PRIPOROČA NAKUP MODNIH ŽENSKIH ZIMSKIH ŠKORNJEV. IZDE-LANI SO IZ NARAVNEGA USNJA IN SO TOPLO PODLOŽENI, ODLIKUJE-JO SE Z MODNO OBLIKO IN ZAGOTAVLJAJO VAREN IN UDOBEN KO-RAK.

ČEVLJI ZA ALPSKO SMUČANJE, KI JIH IZDELUJE **ALPINA**, SODIJO V SVETOVNI VRH TOVRSTNIH IZDELKOV. Z NJIMI TEKMUJEJO NAŠI VR-HUNSKI SMUČARJI V SVETOVNEM POKALU.

Alpinina prodajalna v Murski Soboti ima v zalogi čevlje za smučanje in za druge zimske športe.

Alpina pa ne misli le na zimo. Tudi za slovesne priložnosti po-nuja elegantne ženske in moške čevlje.

KO KUPUJETE
ČEVLJE,
POMISLITE
NA ALPINO!

Komisija za delovna razmerja
ELEKTRO-KONTAKT ZAGREB
Tozd Elektromaterial
LENDAVA

objavlja prosta dela in naloge

1. KONSTRUKTERJA DELOVNIH NAPRAV IN PRIPRAV I (1 izvajalec)

POGOJI

- visoka izobrazba strojne smeri
- 3 leta delovnih izkušenj pri konstruiranju naprav in priprav
- poskusno delo 3 mesece

Delovno razmerje sklenemo za nedoločen čas

Možnost sklenitve delovnega razmerja tudi s pripravnikom.

ELEKTRO-KONTAKT ZAGREB

Tozd Elektromaterial

Kolodvorska 8

69220 LENDAVA

O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav

2. KONSTRUKTERJA DELOVNIH NAPRAV IN PRIPRAV III — pripravnik (1 izvajalec)

POGOJI

- srednja izobrazba strojne smeri

Delovno razmerje sklenemo za določen čas.

Kandidati naj pošljejo ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na naslov:

**ZAVOD ZA EKONOMIKO
IN URBANIZEM MURSKA SOBOTA**
STANETA ROZMANA 5 TEL.: 069/25-380

Komisija za delovna razmerja Zavoda za ekonomiko in urbanizem Murska Sobota

razpisuje prosta dela in naloge s posebnimi pooblastili

1. Vodje oddelka za investitorski in svetovni inženiring **2. Vodenja in opravljanja računovodstva in financ, plana in analiz — računovodja**

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje:

- pod 1. — da imajo visoko strokovno izobrazbo smer gradbeništvo, arhitektura ali ekonomija 5 let delovnih izkušenj v gradbeništvu ali pri pripravi in izvajanju investicijskih in opravljen strokovni izpit
- pod 2: a) da ima visoko strokovno izobrazbo ekonomske smeri in 3 leta delovnih izkušenj v finančnih in računovodstvu oziroma
- b) da ima višjo strokovno izobrazbo ekonomske smeri in 5 let delovnih izkušenj v finančnih in računovodstvu

Dela in naloge se razpisujejo za dobo 4 let

Objavljena dela in naloge se sklenejo za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Rok za prijavo je 15 dni od objave razpisa. Prijave z vsemi dokazili je potrebno poslati oz. vročiti v navedenem roku na naslov: Zavod za ekonomiko in urbanizem Murska Sobota, Staneta Rozmana 5 z oznako: Komisija za delovna razmerja.

Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa v 15 dneh po izbiri.

gorenjeimo

Industrija in montaža, p. o. Lendava
69220 Lendava, Industrijska 4b
Telefon (069) 75-715, 75-000

Komisija za delovna razmerja objavlja prosta dela in naloge za nedoločen čas

1. VODJE GRADBIŠČA II — 2 izvajalca

- Pogoji: — srednješolska izobrazba strojne smeri
- nad 2 leti delovnih izkušenj pri vodenju gradbišč
- aktivno znanje nemškega jezika
- krajši tečaj o varnem delu na gradbišču

2. REFERENTA ZA VARSTVO PRI DELU — 1 izvajalec

- Pogoji: — višješolska izobrazba — smer varnostni inženir
- nad 3 leta delovnih izkušenj iz varstva pri delu
- opravljen strokovni izpit

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Gorenje IMO Lendava, Služba skupnih zadev, Industrijska c. 4/b, 69220 Lendava.

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po objavi.

Splošna bolnišnica Murska Sobota obvešča, da se je spremenil čas obiskov bolnikov, ki je od 1. decembra 1988 naslednji:

- na vseh oddelkih, razen na otroškem, so obiski dovoljeni ob torkih, četrtnih in sobotah od 14.30 do 15.30 ter ob nedeljah in praznikih od 13.00 do 15.00.
- na otroškem oddelku so obiski vsak dan od delavnih od 12.00 do 15.30. Ob nedeljah in praznikih obiski niso dovoljeni.

Za razumevanje se zahvaljujemo!

DOM LUKAVCI p. o., Lukavci 9

objavlja

JAVNO DRAŽBO

za prodajo naslednjih osnovnih sredstev:

1. grelni kotel TAM STADLER
2. oljni gorilnik — weishant,
3. oljni gorilnik — wisman,
4. gostinski štedilnik 160 (nerjaveč) na trda goriva, grelna površina 4 m²

in razno drugo rabljeno opremo — odpadni material.

Dražba bo v četrtek, 1. 12. 1988, ob 11. uri v domu Lukavci, Lukavci 9, p. Križevci pri Ljutomeru.

Na izdraženo ceno se plača prometni davek po predpisih.

Občina Murska Sobota na podlagi 8. člena Zakona o prometu z nepremičninami (Ur. list SRS, št. 19/76) razpisuje 16. XII. 1988 v Dolencih na kraju samem

JAVNO DRAŽBO

za prodajo gospodarskega poslopja v Dolencih s pripadajočim funkcionalnim zemljiščem v skupni izmeri 331 m² za izključno ceno 7.375.625.— din (sedemmilijonovtristopetinsedemdesetisočšeststopenindvajset din) za vse nepremičnine.

Splošni pogoji: dražbe so:

1. Varščina znaša 73.760.— din in jo je treba plačati na žiro račun občine Murska Sobota, št. 51900-697-45015, do začetka dražbe.
2. Izdraženo ceno za zgradbo z zemljiščem je potrebno plačati v 15 dneh od dražbe oz. od sklenitve pogodbe.
3. Prevzem predmetne nepremičnine oz. nastop posesti je možen takoj.

Možen je tudi ogled po predhodnem dogovoru.

Vse informacije lahko dobite pri premoženjskopravni službi občine Murska Sobota, soba 15/II.

Slovenijales, LI Platana, Lendavska 29,
Murska Sobota, objavlja po sklepu začasnega kolegijskega organa

JAVNO DRAŽBO

za prodajo naslednjega osnovnega sredstva

— **TAM 2001, letnik 1970, neregistriran, nevozen, izključna cena 2.600.000 din**

Javna dražba bo v soboto, dne 26. 11. 1988, ob 9. uri.

Ogled je možen uro pred začetkom dražbe. Interesenti morajo položiti varščino v višini 10 % izključne cene.

Kupljeno osnovno sredstvo mora kupec plačati takoj in odpeljati.

Prometni davek ni vračunan v ceno.

Osnovno sredstvo prodajamo po sistemu ogledano—kupljeno, zato je izključena vsaka možnost pritožbe zaradi kakovosti.

ARCEOMURKA

AGROSERVIS, p. o.

Murska Sobota

SERVIS motornih vozil in kmetijskih strojev

Pripravite svoje vozilo za hladnejše dni. Potrebovali boste hladilno tekočino. In pravočasno si zaščitite vozilo pred rjo. Priporočamo vam zaščito dinitrol.

PRODAJA vozil, delovnih in rezervnih delov

zaščita

Dinitrol

zaščita

anti-explo

ARCEOMURKA

VELETRGOVINA

Potrošnik

N. SOL. O.

TOZD VELEPRODAJA MURSKA SOBOTA ARH. NOVAKA 2

ABC POMURKA

Veletrgovina POTROŠNIK n. sol. o.

TOZD VELEPRODAJA n. sol. o.

Murska Sobota, Arh. Novaka 2

VABI

k sodelovanju diplomiranega inženirja agronomije za opravljanje del in nalog

STROKOVNI DELAVEC NA PODROČJU SREDSTEV ZA VARSTVO RASTLIN v PE Agrooprema

Od kandidata zahtevamo:

- visoko izobrazbo agronomске smeri,
- 2 leti delovnih izkušenj.

Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev pošljite v 15 dneh na naslov:

Veletrgovina POTROŠNIK, tozd VELEPRODAJA, Murska Sobota, Arh. Novaka 2.

PRIMAT

PRIMAT

TKO PRIMAT, n. sol. o., MARIBOR, tozd Skladiščna oprema, n. sol. o., Lendava, Kolodvorska 43

Na podlagi sklepa delavskega sveta razpisna komisija tozda

OBJAVLJA

prosta dela in naloge s posebnimi pravicami in odgovornostmi (mandat 4 leta)

VODENJE TEHNOLOŠKO RAZVOJNEGA SEKTORJA TOZDA

Poleg splošnih mora kandidat izpolniti še naslednje pogoje:

- visoka ali višja šola strojne smeri,
- 3 ali 5 let delovnih izkušenj na podobnih delih in nalogah,
- strokovni izpit in pasivno znanje tujega jezika.

Delovno razmerje za navedena dela in naloge se sklene za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Rok prijave je 8 dni od dneva objave. Kandidati bodo o izidu razpisa obveščeni v 30 dneh od izbire.

Prijave z dokazili o izpolnjenih pogojih pošljite na zgoraj navedeni naslov.

14. OKTOBER 1988

Obrtna zadruga 14. oktober, p. o., Gornja Radgona
Obrat gradbeništva

objavlja

javno dražbo

za prodajo osnovnih in materialnih sredstev, ki bo 26. 11. 1988 ob 10. uri v prostorih obrata v Gornji Radgoni, Trate 7 (pri Komunalni).

A) OS v uporabi

		Izključna cena
1. betonski mešalec SIGMAT	2 kosa	450.000.—
2. betonski mešalec nav. M 300	2 kosa	400.000.—
3. betonski mešalec enofazni M 250	2 kosa	400.000.—
4. betonski mešalec SIGMAT	1 kos	400.000.—
5. motorna žaga	1 kos	100.000.—
6. buldožer TG 110	1 kos	35.000.000.—

B) OS zunaj uporabe

1. betonski mešalec — črnomelj	1 kos	200.000.—

C) OS za transport

1. kamion prekučnik TAM-500	1 kom	2.500.000.—
2. kamion prekučnik TAM 170 T-14	1 kom	6.500.000.—
3. zastava kombi Z-435 (karamb.)	1 kom	1.200.000.—

D) Drobní inventar v uporabi

1. oljna peč	2 kom	150.000.—
2. oljna peč EMO 5	1 kom	150.000.—
3. oljna peč	1 kom	150.000.—
4. oljna peč	1 kom	150.000.—
5. oljna peč	1 kom	80.000.—
6. oljna peč	1 kom	50.000.—

Ogled materialnih sredstev je v petek, 25. 11. 1988, med 8. in 12. uro. Interesenti morajo pred dražbo med 9. in 10. uro položiti 10 % varščino.

Prodaja po sistemu videno-kupljeno.

V ceno ni vključen prometni davek in se obračuna od izdražene vrednosti v višini 30,9 %.

opekarna ptuj opekarna ptuj

OD TEMELJEV DO STREHE

UGODNOST!

ZELO UGODEN NAKUP MATERIALOV IN IZDELKOV ZA GRADNJO VAŠEGE DOMA!

Vsak delavnik od 7. do 14. ure, ob sobotah od 7. do 12. ure. Po vaši želji organiziramo tudi prevoz.

opekarna ptuj

opekarna ptuj

opekarna ptuj

62250 PTUJ, Žabjak 1
telefon: 062/775-111
Prod. skladišče G. Radgona
telefon: 069/ 74-396

KAJAKAŠTVO

Primanjkuje jim strokovnjakov

V Pomurju delujeta dve kajakaški organizaciji, to je Brodarsko društvo Mura iz Kroga z dolgoletno tradicijo in Kajak kanu klub Bistrica, ki deluje šele nekaj let. Za obe društvi je značilno, da imata v svojih vrstah prizadevne in zelo delavne telesnokulturne delavce, ki kljub težkim razmeram za delo, zlasti jim primanjkuje sredstev in strokovnih delavcev, dosega-jo zavidljive rezultate. V obeh društvi na načrtno vzgajajo mladi naraščaj, odkrivajo talente, ki jih v naši pokrajini ne manjka. Pomurski kajakaši in kanuisti v nižjih kategorijah dosega-jo odlične rezultate in sodijo med najboljše v republiki in državi, žal pa se zatika pri višjih kategorijah, za kar pa je poglaviti vzrok pomanjkanje strokovnih delavcev — trenerjev. Zato tudi nekateri boljši tekmovalci razmišljajo o odhodu v druge klube, kjer so razmere za delo boljše in imajo na razpolago tudi strokovne kadre.

Kljub vsem težavam pa so v obeh pomurskih kajakaških organizacijah z letošnjimi rezultati zadovoljni. Pri BD Mura iz Kroga, kjer prihaja do zamenjave generacije, je v članski konkurenci največ dosegel Štefan Varga, saj sodi med štiri do pet najboljših v državi. Slabši je bil tokrat lanske državni mladinski prvak Simon Kuzmič, ki je pristal na desetem mestu v državi. Zaradi nameravanega odhoda v JLA je premalo treniral, kar je poglaviti vzrok za zadnjo slabo uvrstitev. V mladinski konkurenci je največ dosegel Roman Kovačič, ki je na državnem prvenstvu zasedel četrto mesto in mu je za las ušlo mesto v državni mladinski reprezentanci, ki je sodelovala na svetovnem prvenstvu v Španiji. Daleč najboljši tekmovalci pa je pri mlajših mladincih. Simon Kovačič je pri starejših mladincih zasedel šesto mesto. Pri mladincih pa sta najbolj presenetila Dušan Kuzmič in

Dušan Gujtmán, ki sta na državnem prvenstvu v kategoriji C 2 zasedla drugo mesto. Manj uspeha pa so kroški tekmovalci dosegli pri pionirjih. Nasprotno pa dosegajo razveseljive rezultate v pionirskih konkurencah pri Kajak kanu klubu Bistrica. Tako je na republiškem pionirskem prvenstvu v spustu zmagala Tina Jakšič, Maja Žižek je bila druga, Anita Gjerek pa tretja. V slalomu pa je na republiškem prvenstvu zmagala Anita Gjerek. Pionirji Egon Krampač, Denis Čizmašija in Benjamin Jereb pa so se na republiškem prvenstvu za pionirje v spustu uvrstili od 5. do 12. mesta. Pri mladincih je največ dosegel Alojz Ozbetič, ki je bil na državnem prvenstvu v spustu trinajsti, na kajakaškem maratonu Brežice—Zagreb pa tretji. Na slednjem sta se izkazala tudi Denis Čizmašija, ki je bil med pionirji prvi, in Anita Gjerek, ki je pri pionirjih zasedla tretje mesto.

Feri Maučec

KEGLJANJE

Lendavčani na Madžarskem

Kegljalci in kegljavke Nafta iz Lendave so gostovali v Zalaegerszegu na Madžarskem in se v prijateljskem srečanju pomerili z ekipama ZTE. Srečanje moških ekip se je končalo z zmago Lendavčanov z 2455:2378 podrtimi keglji. Za Nafto so tekmovali: Folšo (417), Žalik (413), Zupanec (410), Perić (406), Kopinja (405) in Kerman (404 podrti keglji). Dvoboj ženskih ekip pa so dobile domačinke z 2311:1915 podrtimi keglji. Za ekipo Nafta, ki je v ustanavljanju, so nastopile: Uruša (324), Ščap (353), Kopinja (312), Stanič (300), Geld (301) in Žalik (325 podrtih kegljev).

V drugem kolu tekovanja prve medžimurske kegljaške lige je Borac iz Nedelišča premagal Nafto s 4842:4831 podrtimi keglji. Za Nafto so tekmovali: Žalik (853), Folšo (818), Kerman (809), Radaković (806), Zupanec (787) in Levaič (758 podrtih kegljev).

M. Žalik

STRELSTVO

Gančani in ABC Pomurka MI

V A in B pionirski občinski strelski ligi Murska Sobota je bilo na sporedu peto kolo. V A občinski ligi vodijo Gančani pred ABC Pomurko, Mesno industrijo Murska Sobota s po 10 točkami. Sledijo: Grafičar, 8, Tromejnik in Boris Kidrič, po 6, Gederovci in Lovec, po 4, Sebeborci, Bakovci, Graničar, Štefan Kovač in Krka, po 2 točki. V B občinski ligi pa vodi drugi ekipa Noršince s 85 točkami pred drugo ekipo Tišine, 82, in drugo ekipo Sebeborci, 70 točk. Pri posameznikih je na prvem mestu Rebrica (Gančani) s 1819 krogi pred Giderjem, 1803, in Flegarjem (oba Tišina), 1799 krogov.

V občinski pionirski strelski ligi vodi ABC Pomurka, Mesna industrija s 53 točkami pred Krko Šalovci, 47, in Noršinci, 44 točk. Med posamezniki pa je na prvem mestu Škedelj z 854 krogi pred Makarijem (oba ABC), 841, in Žiškom (Krka), 831 krogov.

Pertoci prvi, Bukovec četrti

SD Franc Lešnik Vuk iz Hotinje vasi je pripravilo 12. tradicionalni Vukov memorial v streljanju z zračnim orožjem. Sodelovalo je več kot sto strelcev iz ČSSR, Avstrije in Jugoslavije. Velik uspeh je dosegel Pertoci s Tišine, ki je zmagal v nacionalnem programu s 375 krogi, Bukovec iz Noršince pa je s 371 krogi zasedel četrto mesto. Ekipno so Noršinci z 825 krogi zasedli osmo mesto.

TENIS

Radgona pomurski prvak

Pred nedavnim je bilo končano tekovanje v pomurski teniški ligi, kjer je sodelovalo sedem ekip. Zmagala je ekipa Radgona s 11 točkami pred Radensko, 10, Lendavo, 8, Ljutomerom, 5, Mursko Soboto 1 in Lenartom, po 3, ter Mursko Soboto II, 2 točki.

Na pomurskem prvenstvu pionirjev, kjer je sodelovalo 32 tekmovalcev, je pri ml. pionirjih zmagal Kerčmar pred Polaničem (oba MS), Strahom (GR) in Haklom (MS). Pri starejših pionirjih pa je bil prvi Zrim (MS) pred Šavičem, Zidarjem (oba LJ) in Dolgovim (GR).

**cestno podjetje
maribor n. sub. o.**

**MURSKA SOBOTA
TOZD ZA VZDRŽEVANJE CEST**

- vzdržuje in upravlja vse kategorizirane ceste v Pomurju,
- izdeluje in polaga asfalt ter opravlja druga dela na nekategoriziranih cestah

ČESTITA OB PRAZNIKU REPUBLIKE!

ŠAH

Lendava premagala Impol

V četrtem kolu tekovanja v drugi republiški šahovski ligi vzhod je Lendava premagala Impol s 3,5:2,5 točke. Zmage za Lendavo so dosegli: Božič, Gerencér in Vuk, remizirala pa je Maričeva. Polskava pa je premagala Radgona s 3,5:2,5 točke. Točki za Radgona sta dobila Stelcer in Dimčeva, remiziral pa Rozman. V zaostalem srečanju tretjega kola je Partizan Hoče premagal Lendavo s 3,5:2,5 točke. Edino zmago za Lendavo je dosegel Žilavec, remizirali pa so Božič, Gerencér in Maričeva.

Na desetem hitropoteznem turnirju, ki ga je pripravilo ŠD Lendava, je sodelovalo 14 igralcev. Zmagal je Gaber s 13 točkami pred Hajošem, 10, Gerencérom, 9,5, Ligatijem, 9, in Brozovičem, 8,5 točke. J. Gerencér

Žilavec pred Talianom

Na šahovskem turnirju za posameznike, ki ga je organiziral NK Mlajinci, je sodelovalo 21 šahistov. Zmagal je Žilavec (Tišina) pred Talianom (Mlajinci), po 6, Ostercem (Tišina) in Vučkom (Ižakovec), po 5, Bertalančim (Tišina) in Serugo (MS), po 4,5 točke. Simbolično nagrado 30.000 dinarjev je prejel Žilavec. Čeprav je bil prvi tovrstni turnir v utesnjenih prostorih, je bil vzorno izveden — in ne zadnjič.

Zmagal
Ciril Logar

Šahovsko društvo Radenska Pomurje iz Murske Sobotne je pripravilo novembrski hitropotezni turnir. Sodelovalo je 15 šahistov. Zmagal je Ciril Logar z 10,5 točke pred Borisem Kovačem, 10, Danilom Harijem, Matijo Gaberjem in Stefanom Režonjo, po 9,5, Igorjem Kosem in Jožetom Gaberjem po 8,5 ter Jožetom Gerencérom in Aleksandrom Kelemanom po 8 točk.

SNL

MURA ŠESTA

V zadnjem jesenskem kolu slovenske nogometne lige je Ljubljana premagala soboško Muro s 3:1 in postala prvak. Edini gol za Muro je dosegel A. Baranja. Sobočani, ki so povedli, so bili v prvem polčasu povsem enakovredni tekmeč domačinom, vendar so v nadaljevanju popustili. Mura pa je tudi zastreljala enajstmetrovko.

JESENSKI DEL

Ljubljana	13	7	4	2	30:13	18
Stol Virtus	13	5	6	2	16:13	16
Elkroji	13	6	4	3	14:13	16
Pohorje	13	4	7	2	15:10	15
Rudar	13	5	5	3	17:18	15
MURA	13	6	2	5	23:19	14
Izola	13	4	6	3	14:12	14
Hmezd	13	3	7	3	14:14	13
Svoboda	13	3	6	4	19:12	12
Vozila	13	5	2	6	18:19	12
Medvode	13	3	6	4	13:12	12
Kladivar	13	1	7	5	10:15	9
Domžale	13	2	5	6	10:21	9
Kovinar	13	1	5	7	11:24	7

POL — ženske

REZULTATI — 2. KOLO

Mladost:Radgona 2:0	
Bakovci:Cven 0:2	
Puconci:Bakovci 2:1	
Mladost:Pucenci 2:0	
Bakovci:Cven 0:2	
Radgona:Pucenci 2:1	
Cven	4 4 0 8:2 8
Mladost	4 2 2 6:4 4
Radgona	4 2 2 5:6 4
Pucenci	3 1 2 3:5 2
Bakovci	3 0 3 1:6 0

POL — moški

REZULTATI — 2. KOLO

Pomurje II:Križevci 2:0	
Križevci:Radgona 2:0	
Pomurje II:Radgona 2:0	
Vržeje:Cven 2:0	
Radenci:Veržej 2:1	
Radenci:Cven 2:1	
Radenci	4 4 0 8:2 8
Veržej	4 3 1 7:2 6
Križevci	4 2 2 4:4 4
Pomurje II	4 2 2 4:2 4
Cven	4 1 3 3:6 2
Radgona	4 0 4 0:8 0

S. Ž.

MURSKA SOBOTA

Velik
košarkarski
dogodek

V petek, 25. novembra 1988 ob 18. uri bo v novi športni dvorani OŠ Edvarda Kardelja v Murski Soboti zanimiva košarkarska tekma med ekipama Smelta Olimpije iz Ljubljane in Fantonija iz Vidma iz Italije. Izkupiček s tekme je namenjen soboški košarki, odbojki in tenisu.

Uspela
smučarska
sejma

V Gornji Radgoni in Murski Soboti sta bila preteklo soboto sejma zimsko športne opreme, ki sta ju pripravila SK Gornja Radgona in SKI klub Murska Sobota (slednji drugič). Čeprav je bil obisk nekoliko slabši kot prejšnja leta, sta organizatorja zadovoljna. Poleg rabljene zimsko športne opreme so obiskovalci lahko kupili tudi novo, ki sta jo ponujali trgovski organizaciji. Obiskovalcem pa so bili na voljo tudi strokovnjaki.

Zahvala
za pozornost

Zahvaljujem se veteranom NK Mura za odigrano tekmo, gledalcem, ki so spremljali tekmo in me prišli pozdraviti, ter vsem, ki so sodelovali pri organizaciji tekme in kulturnega večera v Diani. Iskrena hvala mojim stari klubskim prijateljem, ki me večkrat obiščejo.

VLADO HORVAT

HOKEJ NA TRAVI

Sezona v znamenju organiziranosti

Hokey na travi je športna panoga, ki ima v soboški občini že tridesetletno tradicijo. Z letošnjo jesensko sezono so se hokejisti odločili, da zavestno začnejo z boljšo organiziranostjo, ustanavljanjem novih klubov, predvsem pa delom z najmlajšimi. Zaradi tega je bila sprejeta odločitev o sodelovanju najboljše pomurske selekcije ABC Pomurke iz Murske Sobotne v slovenski hokejski ligi, kjer je tekovanje v obliki turnirjev. Prizadevni delavci so ustanovili klub Mejnik v Gornji Radgoni, ki se s številnimi igralci uspešno vključuje v tekovanje, čedalje uspešnejši pa je predvsem pri pionirjih. Prav pri pionirjih je v jesenskem delu tekovanja največ pokazala ekipa iz Gornje Radgone ob Mladosti iz Murske Sobotne in Bakovec. Pri teh najmlajših kategorijah je bilo potrebno poskrbeti za še boljše in načrtnije delo. Pri članih sta bili po pričakovanju najboljši ekipi ABC Pomurka iz Murske Sobotne in Lipovci, saj je tukaj največ igralcev, ki so tekmovali v medrepubliški ligi. Ekipa Mejnika iz Radgone je še premlada za tekovanje v taki konkurenci, pridobila pa si je izkušnje, hkrati pa se izkazala kot dober organizator. Letošnja jesen je bila za hokey na travi uspešna tudi zaradi tega, ker je uspel uvoz potrebnih pripomočkov in opreme iz Indije prek Intertradea iz Ljubljane. Pomurski hokejisti so vložili precej sredstev v nakup te opreme, ki je doslej ni bilo na jugoslovanskem trgu. To pa je bil tudi pogoj, da se krog hokejistov na travi začne povečevati, možna pa je tudi načrtnjejša vadba, kar je brez prave opreme tudi nemogoče. Pomurski hokejisti pa se tudi trudijo, da bi se kadrovske okrepili, saj ta dejavnost ne more sloneti le na nekaterih delavcih. Ti novi kadri si bodo tudi prizadevali, da dobimo v republiki in Jugoslaviji primeren stopenjski tekmovalni sistem, česar doslej ni bilo. Zaradi tega so pomurski hokejisti zagovorniki naprednejših oblik dela z boljšo vsebino, ob stalni skrbi za šolanje sodnikov in trenerjev. Prav obdobje po končanem jesenskem delu tekovanja je čas za številne organizacijske premike in upamo, da bodo pomurski hokejisti resnično uspešni. Ob vsem tem pa je treba še omeniti mednarodni uspeh hokejistov ABC Pomurke iz Murske Sobotne, ki so zmagali na mednarodnem turnirju v Münchnu v ZR Nemčiji. Doslej vloženi napor ob resničnem amaterskem delu so jamstvo za nadaljnje organizacijske uspehe v hokeyu na travi.

L. Z.

KOŠARKA

Zmaga igralcev Pomurja

V sedmem kolu tekovanja v prvi zvezni republiški ženski košarkarski ligi je ID Ježica v Ljubljani premagala Pomurje iz Murske Sobotne s 113:47. Strelke za Pomurje: Broder 14, Drožina 10, Borec 7, Cor 8, Kolar 4, Cigan in Brežic po 2. Pomurje, ki je še brez zmage, igra v naslednjem kolu doma z Odejo iz Škofje Loke.

V tekovanju druge republiške moške košarkarske lige je Pomurje v Murski Soboti premagalo Bistrico s 82:81. Strelci za Pomurje: Klemar 24, Juteršnik 16, Cigut in Roškar po 11, Banič 8 ter Tušar in Kerčmar po 4. Polzela pa je premagala Radgona s 115:85.

MURSKA SOBOTA

Telesnokulturno popoldne

Zveza telesnokulturnih organizacij Murska Sobota prireja danes, 24. novembra 1988, ob 17. uri v novi športni dvorani OŠ Edvarda Kardelja v Murski Soboti TELESNOKULTURNO POPOLDNE. Poleg domačih športnikov bodo na prireditvi sodelovale tudi gimnastična skupina iz Ljubljane. Izkupiček je namenjen nakupu športne opreme.

ODBOJKA

Za konec zmagi Pomurja

V sedmem kolu tekovanja v prvi republiški moški odbojkarški ligi je Fužinar na Ravnah premagal Agropod Ljutomer s 3:0. Ljutomerčani so vsak niz dobro začeli, vendar v končnici popustili. Ljutomer, ki je s 6 točkami na devetem mestu, igra v naslednjem kolu v Križevcih z vodečim Granitom iz Slovenske Bistrice.

V drugi republiški moški in ženski odbojkarški ligi vzhod pa je bilo zadnje jesensko kolo. Odbojkarji Pomurja so na Ravnah premagali Stronjsko reko s 3:0. Ženska ekipa Pomurja pa je premagala Granit v Slovenski Bistrici s 3:1.

Mladinsko nogometno moštvo 11 plavih Selo—Fokovci, ki je lanskoletni in letošnji jesenski prvak v II. MNL Murska Sobota. Bilo je tudi finalist pokala ZSMS za lansko sezono. Stojijo od leve: Cigut, Hujs, J. Škalič, Geci, Šeruga, Grabar, S. Lazar, Molnar in Koltaj. Čepijo: Bedöke, S. Škalič, Vratar, Trplan, Havaši, Kodila in R. Lazar. Manjka jo: Raščan, Nemet, in Trajber.

Foto: L. Kovač

KOŠARKA

Pokal na Petanjce

Športno društvo Tišina je pripravilo drugo prvenstvo krajevne skupnosti v košarki. Med petimi ekipami je zmagala druga ekipa Petanjec pred Vančo vasjo, Tišino, Petanjci 1 in Tropovci ter prejela pokal.

TERITORIALNA OBRAMBA — LJUDSKA VOJSKA

Ob praznovanju 20-letnice teritorialne obrambe smo obiskali nekatere starešine stalne sestave in pripravili krajšo anketo. Povprašali smo jih o razvoju, delovanju in namenu enot teritorialne obrambe.

FRANCI BALANTIČ — OŠ TO LENDAVA — Ustanavljanje teritorialne obrambe je narekoval naš samoupravni razvoj, pa tudi razmere v svetu. V teritorialni obrambi delam že skoraj dve desetletji in mi je dobro znan njen razvoj. Za nas mlade je bila razporeditev v teritorialno obrambo izrednega pomena in smo dolžnosti tudi sprejemali z veliko odgovornostjo. Razumljivo, da je bila takrat teritorialna obramba slabo opremljena in oborožena, saj smo najnujnejšo opremo in oborožitev dobili od JLA. V začetku so tudi delovale manjše enote, ki so bile razporejene na celotnem območju občine. Tako smo začeli z osnovnim

logo varovati mobilizacijo in družbenopolitična vodstva v občini. Z ustanovitvijo glavnega štaba partizanskih enot v Sloveniji, 20. novembra 1968, se je začelo ustanavljanje čet teritorialne obrambe v občinah ter njihovo opremljanje in oboroževanje. Potem je prišlo do organizacijskih sprememb. Tako so v posameznih občinah delovali odredi in brigade teritorialne obrambe, ustanovljene pa so bile tudi ostale specialne enote in občinski štabi teritorialne obrambe. Pred dvema letoma pa je v teritorialni obrambi v Sloveniji zopet prišlo do reorganizacije. V vseh štirih pomurskih občinah smo bili v zadnjih letih deležni solidarnosti

ob pomoči starešin iz stalne in rezervne sestave pridobivali izkušnje, ki so pokazale, da teritorialna obramba brez dobro usposobljenih pripadnikov in sodelovanja s prebivalstvom ne pomeni veliko. Zato smo se zavzeto lotili nekaterih reorganizacij, ki so ob načrtnem usposabljanju prinesle tudi večjo kakovost v organiziranju in bojni pripravljenosti enot.

Organizirali pa smo tudi številne vaje, v katere smo vključevali ostale obrambne strukture in prebivalstvo, kar se je pokazalo kot zelo koristno. Uspehe, ki smo jih dosegli pri podružbljanju teritorialne obrambe, pripisujem starešinam, vojaškim obveznikom in dobremu sodelovanju z ostalimi obrambnimi strukturami in prebivalstvom.

FRANC MARKO — OŠTO

cij v enotah. Usposabljanje enot teritorialne obrambe izvajamo po letnih in srednjeročnih programih. Namen teh usposabljanj je, da vzgojimo pripadnike, ki bodo sposobni izvajati naloge na vojaško-strokovnem, strelsko-tehničnem in moralno-političnem področju. Dosedanje izkušnje nam kažejo, da pri tem dosegamo uspehe.

LUDVIK JONAŠ — OŠTO MURSKA SOBOTA — V teritorialni obrambi delam od vsega začetka, to je polnih dvajset let. Nastala je iz potrebe razvoja naše samoupravne družbe in tradiciji NOB ter zahtev koncepta splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. Začeli smo skromno, z ustanavljanjem čet teritorialne obrambe, ki so bile razporejene na območju celotne občine.

Teritorialna obramba — najmnogičnejši del oboroženih sil

Pred dvajsetimi leti je bila pri nas ustanovljena Teritorialna obramba kot najmnogičnejši del oboroženih sil in najširša oblika oboroženega organiziranja delovnih ljudi in občanov za obrambo pred morebitnim napadalcem in oboroženim nasiljem nad našo deželo, narodi in narodnostmi, svobodo, neodvisnostjo in ozemeljsko celovitostjo. Teritorialna obramba je rezultat razvoja sistema socialističnega samoupravljanja ter razvoja koncepta splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. Naš družbeni sistem, idejnopolične in filozofskodoktrinarne opredelitve so namreč tisti dejavniki, ki določajo značaj obrambe, varnosti in zaščite ter način organiziranja. Razumljivo je, da smo se pri nas odločili za takšen sistem obrambe in varnosti, ki ustreza socialistični samoupravni družbi, v kateri smo uveljavili vlogo delovnih ljudi in občanov, da upravljajo s proizvodnjo in razpolagajo z rezultati svojega dela. Če je tako, potem je tudi razumljivo, da se lahko neposredno in odgovorno ukvarjajo z razvojem in nalaganjem splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. To torej pomeni, da je podružbljanje obrambe, varnosti in zaščite v razmerah socialističnega samoupravljanja objektivna potreba, ki predstavlja močno spodbudo v boju za razvoj socialistične samoupravne družbe. Sistem splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite je torej nastal v našem družbenem sistemu in razmerah, ki mu tudi daje široko delovanje. Teritorialna obramba je tako postala del enotnega sistema oboroženih sil, v kateri se izraža neodtujljiva pravica delovnih ljudi in občanov za obrambo in varnost dežele. Zato je tudi organizirana v neposredni družbeni bazi, to je krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela, v občini kot temeljni družbenopolitični skupnosti ter republikah in pokrajinah. To pa tudi pomeni korak naprej pri uresničevanju ideje o »oboroženem ljudstvu«. V času dveh desetletij se je teritorialna obramba razvijala, krepila opremljala in prilagajala potrebam naše družbe ter danes predstavlja ob JLA močno oboroženo silo.

Feri Maučec

Od leve proti desni: Franci Balantič, Vlado Milošević, Alojz Novak, Franc Marko, Ludvik Jonaš

usposabljanjem enot teritorialne obrambe za oboroženi boj, pri čemer smo imeli pomoč v višjih vojaških organih. Vse to smo delali z veliko zavzetostjo in entuziazmom, ne glede na to, ali je bil delavnik ali praznik. Tako je še tudi danes, ko se je teritorialna obramba okrepila in ob JLA predstavlja močno obrambno silo. Prepričan sem, da je naša usmeritev pravilna in da smo na dobri poti podružbljanja SLO in DS.

VLADO MILOŠEVIČ — PŠTO MURSKA SOBOTA — Že pred ustanovitvijo teritorialne obrambe so delovale čete vojaškega okrožja, ki so imele za na-

nih sredstev in pa sredstev občin, s katerimi je bila zagotovljena višja stopnja bojne pripravljenosti. Naša naloga v prihodnje je, da skrbimo za nadaljnje bojno usposabljanje in pouk, zlasti starešin, in pa v strelstvu.

ALOJZ NOVAK — PŠTO LJUTOMER — Ob ustanovitvi enot teritorialne obrambe, ki so bile najprej ustanovljene pri oddelkih za ljudsko obrambo občin, smo se lotili reševanja kadrovskih sestav in pa usposabljanja. V začetku smo imeli težave, saj pri tem nismo imeli izkušenj, na vojaške obveznike pa je vplivala tudi slaba preskrba z materialnimi sredstvi. Ščaskoma smo si

GORNJA RADGONA — Teritorialna obramba se je v radgonski občini začela hitreje razvijati po letu 1975, ko je bila namesto enot po krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah ustanovljen občinski štab in večja premična enota. Ta se je vrsto let usposabljala za delovanje na območju celotne občine in tudi zunaj nje. Do reorganizacije enot teritorialne obrambe pa je zopet prišlo pred dvema letoma, ki v tej sestavi še danes obstajajo in delujejo. Problem, s katerim se srečujemo od vsega začetka delovanja teritorialne obrambe, je pomanjkanje ustreznih starešin za popolnitev določenih forma-

V teh preteklih dvajsetih letih se je teritorialna obramba spreminjala v svoji formacijski sestavi, usposabljanja, opremljala in oboroževala. Zaradi velikega razumevanja družbe kot celote se je teritorialna obramba tudi materialno krepila in danes predstavlja množično oboroženo silo, ki si je pridobila ugled pri prebivalstvu, s katerim tesno sodeluje. Danes tudi ni koščka zemlje, kjer ne bi imeli te ljudske vojske, kot jo po domače imenujemo. Prav tesno sodelovanje teritorialne obrambe z ostalimi obrambnimi strukturami in prebivalstvom je jamstvo, da skupno predstavljamo močno obrambno silo.

Z UPRAVE ZA NOTRANJE ZADEVE V MURSKI SOBOTI

Iz cisterne izteklo 8 tisoč litrov vina

Število prometnih nesreč še vedno ne upada, tako kot smo si želeli, žal je vse več prometnih nesreč s hudimi posledicami. Pri zadnjem nas tudi druge nesreče. Današnjo kroniko pa začnimo z nenavadno nesrečo, ki se je zgodila v Ljutomeru.

Novo vino v kanalizacijo

Od 12. do 14. novembra, torej le dan po Martinu, je v Ljutomeru kleti nekontrolirano izteklo vino v kanalizacijo. Iz betonske cisterne, v kateri je 42 tisoč litrov vina, je izteklo kakih 8 tisoč litrov žlahtne kapljice, vredne okoli 32 milijonov dinarjev. Vzrok za izlitje še ni znan, saj bodo morali cisterno pregledati strokovnjaki.

Zaneslo jo je v jarek

14. novembra se je zgodila prometna nezgoda pri Lendavi. Voznica osebnega avtomobila Vida Horvat iz Ljutomera se je peljala iz M. Središča proti Lendavi. Na mostu čez mrtvi rokav Mure je bilo vozišče spolzko. Horvatova je pripeljala prehitro, zaneslo jo je v jarek in se je hudo poškodovala.

Blato na cesti je nevarnost

14. novembra se je zgodila prometna nezgoda pri Martjančih. Voznica osebnega avtomobila Marija Panker iz Noršince se je peljala iz Martjanec proti Noršincem. Na ravnem delu ceste je zapeljala na kup blata na cesti. Ker je vozila prehitro, je zapeljala na njivo in se prevrnila. Dobil je hude poškodbe.

Povzročil škodo in pobegnil

14. novembra se je zgodila prometna nezgoda v M. Soboti. Po Koroški ulici se je peljal voznik osebnega avtomobila Branko Kijanec iz Sela. Pri hiši številka 11 je parkiral ob desnem robu ceste. Za njim je z neprimerno hitrostjo pripeljal neznan voz-

nik osebnega avtomobila in trčil v zadnji del Kijančevega avtomobila. Delavci milice so po sledih ugotovili, da je prometno nesrečo povzročil Franc Gorza iz M. Sobote.

Izsilil prednost

17. novembra se je zgodila prometna nesreča v Radencih. Voznik osebnega avtomobila Gabriel Kar iz Turjanec se je peljal iz Hraske proti G. Radgoni. V Radencih je zavijal na magistralno cesto, ne da bi upošteval znak STOP. S tem je izsilil prednost vozniku kolesa z motorjem Francu Vanbergerju iz Koliščaka. Voznik kolesa z motorjem je padel po cestišču in se hudo poškodoval.

Zapeljal na parkirišče

16. novembra se je zgodila prometna nezgoda v Stogovcih. Voznik osebnega avtomobila Jožef Andrejek iz Sebeboč je vozil avtomobil delovne organizacije Avtoradgona iz Podgrada proti Tratom. Ko se je pripeljal v Stogovce, je prehitel voznika kolesa z motorjem. Prehitetvanja ni končal, ker so na prehodu za pešce prečkali cesto otroci. Ker je vozil prehitro, je začel naglo zavirati. Zaradi tega je vozilo zaneslo na parkirni prostor pred trgovino v Stogovcih. Tam je naj-

prej trčil v kolo z motorjem, nato pa v osebni avtomobil. Ustavil se je na betonskih stopnicah trgovine. Škode je za 10 milijonov dinarjev.

Umrli na mestu nesreče

19. novembra se je zgodila prometna nesreča v Lomanošah. Voznik osebnega avtomobila Andrej Zemljik iz Črešnjevec se je peljal iz G. Radgone proti Ščavnici. Pri zadnji hiši v Lomanošah je dohitel peško Angelo Žagovec s Plitviškega Vrha. Voznik je peško očitno spregledal, saj jo je zadel s sprednjim delom avtomobila, padla je na pokrov avtomobila in prebila vetrobransko steklo. Zaradi hudih poškodb je na kraju nesreče umrla.

Lovska nesreča

19. novembra se je v bližini Neračnovca zgodila lovska nesreča. Na lovske preži sta čakala na divjega prašiča Ludvig Grabar iz Zg. Petrovec in avstrijski lovec. Slednji je s puško malomarno ravnal, saj jo je imel nabit in napeto naslonjeno na ograjo preže. Ko je Grabar začel pospravljati opremo v nahrbtnik, saj sta nameravala lov končati, je zadel puško, padla je na tla in se sprožila. Krogla je iz neposredne bližine zadela Grabarja v nadlaket in ga hudo poškodovala.

J. D.

Gasilska vaja

V mesecu požarne varnosti so v Cezanjevcih na poslopiju osnovne šole opravili uspešno gasilsko reševalno vajo, v kateri so sodelovali gasilci, učenci in delavci osnovne šole. Predpostavka vaje je bila reševanje ljudi po potresu. Po zamišljenem potresu naj bi nastal požar v kletnih prostorih, ki se je razširil na telovadnico in notranjost šole. Učenci in učitelji so se disciplinirano umaknili iz šole na varno. Nekaj učencev je ostalo v porušeni stavbi. Na kraj nesreče so prispeli gasilci iz Cezanjevca in Stare Ceste ter reševalna ekipa iz Ljutomera. Začeli so reševati učence, dajali prvo pomoč in gasili požar. Namen vaje je bil prikazati reševanje iz višin, gašenje požara in dajanje prve pomoči. Po vaji so ugotovili, da je bila uspešna, ob njej pa so se veliko naučili tudi učenci.

Lizika Rauter

LENDAVA

Zaklonišča so pomembna

Zaklonišča so pomemben dejavnik civilne zaščite. Potrebno jih je zgraditi že v miru, da bi v vojni varovala ljudi, tako na podeželju kot v mestih. Pa ne samo v vojni, tudi v miru se lahko zgodijo hude nesreče, spomnimo se samo Černobila. Zaklonišča gradimo tam, kjer bo ljudi dohitel zračni napad, kajti za odhod vanje ni veliko časa.

Zaklonišče je več vrst. Hišna gradimo v bližini stanovanjskih hiš, poslovnih stavb, ali pod njimi. Zaklonišča v delovnih organizacijah naj bi bila zgrajena v neposredni bližini proizvodnih obratov ali pod njimi. Javna zaklonišča so namenjena prebivalcem tistih stavb, ki nimajo lastnih zaklonišč, ter ljudem, ki jih je alarm ali napad zalotil na ulici ali drugem javnem prostoru. Zaklonišča lahko v mirnem času uporabljamo

na primer kot skladišča in podobno, vendar le pod pogojem, da jih ob potrebi lahko hitro izpraznimo in jih z uporabo ne poškodujemo. O problematiki zaklonišč v lendavski občini smo se pogovarjali z Janezom Boštinkom, načelnikom občinskega štaba civilne zaščite.

Po odloku o zakloniščih, ki je bil sprejet 1984., so v občini dolžni graditi zaklonišča na območju Lendave, v industrijski coni in Turnišču. Po sprejetju odloka so torej vsi obvezani graditi ali hišna zaklonišča ali zaklonišča v delovnih organizacijah, medtem ko se za gradnjo javnih zaklonišč zbirajo sredstva zaposlenih in občanov. V starih stavbah torej ni zaklonišč, vendar pa si lahko vsak zasebnik v kleti uredi hišno zaklonišče. Ker so bile skoraj vse delovne organizacije zgrajene še pred letom 1984,

zaklonišč nimajo, vendar bodo morali v njih problem rešiti na drugačen način.

V Lendavi je že zgrajeno javno zaklonišče, ob njem pa tudi več zaklonilnikov. V tem javnem zaklonišču, ki je danes namenjeno skladišču, je mesta za 100 ljudi. Trenutno je v gradnji drugo javno zaklonišče — za 50 ljudi. To bo popolnoma opremljeno in bo ogledno, to pomeni, da si ga bodo lahko ogledali občani, saj je konec koncev zgrajeno iz njihovih sredstev. Na začetku gradnje pa je zaklonišče v delovni organizaciji Ilirije Vedrog. Pri gradnji zaklonišč se pozna, da smo dolga leta menili, da nam niso potrebna, danes pa bi jih radi imeli več, pa nimamo dovolj denarja.

Jani D.

Nevarnost v kmetijstvu in obrti

Že nekaj let v naši pokrajini ugotavljamo, da je največ požarov na vasi, največkrat zagorijo gospodarska poslopja. Vzrok za požare je največkrat otroška igra z vžigalicami in pomanjkljivost pri gradnji gospodarskih poslopij. Posebnost pomurske kmetijske usmerjene regije je, da se usmerjene kmetije hitro razvijajo, prav na tem področju pa je največ požarov z veliko materialno škodo in to predstavlja poseben problem na področju požarne varnosti. Pri tem bi morale kmetijske organizacije opraviti večjo vlogo, saj večinoma sovlagajo družbena sredstva v razvoj usmerjenih kmetij.

Od zasebnih kmetovalcev bi bilo potrebno zahtevati, da po končani gradnji gospodarskih poslopij opravijo tehnični pregled. Poseben problem so tudi zasebne obrtne delavnice, teh je

v Pomurju okoli 1200. Ker je kmetijska zasedba požarne inšpekcije slaba, je ustrezen nadzor nad temi delavnicami skoraj nemogoč. V prihodnjem letu bo tem problemom potrebno nameniti večjo pozornost ne samo pri nad-

zoru, ampak tudi na področju preventivne dejavnosti. Tržno usmerjene kmetije bo potrebno pregledati in svetovati odpravo pomanjkljivosti, saj je to predvsem v njihovem interesu.

Jani D.

Priznanja krvodajalcem

Občinski odbor Rdečega križa v Lendavi je proslavil dve pomembni obletnici te humanitarne organizacije. Letos mineva 125 let od ustanovitve Rdečega križa in 35 let organiziranega krvodajalstva v Sloveniji in občini. Proslave so se udeležili tudi predstavniki Rdečega križa iz Ivanič-grada, Velike Plane, Čakovca, Zalaegerszga in Lenti-ja. V Lendavski občini je 1500 krvodajalcev, ki se vsako leto udeležujejo krvodajalskih akcij, ki jih organizira Rdeči križ Slovenije, poleg tega pa dajejo kri tudi v bolnišnici. Na slovesnosti so podelili diplome najbolj prizadevnim krvodajalcem. Priznanja sta dobili Terezija Zdravec in Marija Zver iz Renkovec, ki sta dali kri že 50-krat, ter Zmago Urisk, Josip Mundjar in Jožef Kaszaš, ki so darovali kri 40-krat.

Jani D.

Radijski in televizijski spored od 25. novembra do 1. decembra

PETEK SOBOTA NEDELJA PONEDELJEK TOREK SREDA ČETRTEK

RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA
PETEK, 25. 11. 16.00 Neposredni prenos iz kulturnega hrama Miško Kranjec v Murški Soboti — jubilejna radijska ura ob 30. obletnici oddajanja Radia Murska Sobota. 17.00 Aktualno (informativni del, reklame, glasba). 18.00 21.232.	SOBOTA, 26. 11. 10.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi. 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi. 16.30 Aktualno (informativni del, sobotna anketa, strokovnjak odgovarja, reklame, glasba). 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi (dežurstvo na telefonu 21.232 in 14.00 do 16.00).	NEDELJA, 27. 11. 10.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi. 11.00 Srečanje na pomurskem valu. 12.00 Spored v madžarskem jeziku. 13.00 Doma in onkraj meja. 13.30 V nedeljo popoldan (aktualni prispevek, novice, minuta za varstvo okolja, minute za kmetovalce, humor-Džouži). 14.30 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi (dežurstvo na telefonu 21.232 od 9.00 do 13.00).	PONEDELJEK, 28. 11. 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi. 16.30 Aktualno (informativni del, športna oddaja, kronika, glasba, reklame). 18.15 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi.	TOREK, 29. 11. 11.00 Spored v madžarsčini (posebna oddaja ob 30. obletnici Radia Murska Sobota). 13.00 Kontaktna oddaja ob jubileju Radia Murska Sobota v slovenščini (kviz za poslušalce, ki bodo klicali na telefon 21.232, iz zgodovine Radia Murska Sobota, pogovor o programskih izhodih radija za naslednje leto, zadnja ura sporeda skupna oddaja v slovenščini in madžarsčini). 19.00 Spored radia Ljubljana.	SREDA, 30. 11. Ni sporeda.	ČETRTEK, 1. 12. 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi. 16.30 Aktualno (informativni del, kulturna oddaja, reklame, glasba). 18.00 Rezerviran čas. 18.15 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi.
TV LJUBLJANA 15.05—0.35 Teletekst rtv Ljubljana. 9.20 Val Thorens: Svetovni pokal v alpskem smučanju — veselalom (m), prenos 1. teka. Komentator: M. Rožman. 10.15 Mozaik. 10.15 Tednik. 11.15 Mednarodna obzorja: Sanje Izraela. 11.45 Celjski instrumentalni kvintet. 12.25 Val Thorens: Svetovni pokal v alpskem smučanju — veselalom (m), prenos 2. teka. Komentator: M. Rožman. 13.15 J. A. Bardem: Lorca, španska nadaljevanka. 15.30 Svetovni pokal v alpskem smučanju — veselalom (m), posnetek iz Val Thorensa. 16.30 Poročila. 16.45 Mozaik, ponovitev. 17.45 Spored za otroke in mlade. 18.15 Pesem kraškega gozda, izobraževalna serija. 19.01 Obzorje. 19.18 Zrno. 19.30 Tv dnevnik. 19.59 Zrcalo tedna. 20.25 R. Mc Donald: Melba, avstralska nadaljevanka. 21.20 Čas negotovosti: Usodno tekmovalstvo, angleška dokumentarna serija. 22.20 Tv dnevnik. 22.35 Smrt v Canaanu, ameriški film.	TV LJUBLJANA 7.45 — 13.30 in 15.15 — 1.20 Teletekst rtv Ljubljana. 8.10 Otroška matineja. 9.45 Poltrona expres, španska nanizanka. 9.55 Ptujsko gledališče, dokumentarni film. 10.50 Les Menuires: svetovni pokal v alpskem smučanju — superveleslalom (Ž), prenos. Komentator: M. Žibrat. 11.45 Izbor tedenske programske tvornosti, ponovitve oddaj. 15.30 Okrogla miza o aidsu, posnetek. 16.45 Muppetki v Londonu, ameriški mladinski film. 18.25 Da ne bi bolelo: Stomatologija. 19.01 Knjiga. 19.30 Tv dnevnik. 19.59 Naš utrip. 20.25 Zrebanje 3 x 3. 20.35 S. Sheldon: Diamantna dinastija, ameriška nadaljevanka. 6/9. 21.30 Krizni čas. 23.00 Tv dnevnik. 23.15 Dolariji, ameriški film.	TV LJUBLJANA 8.20—24.00 Teletekst rtv Ljubljana. 8.45 Otroška matineja — živ žav 48 del. 9.30 Vrnitev »Antilope«, angleška serija. 9.55 S. Sheldon: Diamantna dinastija, ameriška nadaljevanka. 6/9. 10.40 Epp. 10.50 Les Menuires: Superveleslalom (m), prenos (do 11.45). 12.00 Kmetijska oddaja Tv Zagreb. 13.00 Ansambel Lojzeta Slaka. 13.35 Pritajenje ljubezen, ameriški film. 15.05 Kolo sreče, ponovitev. 16.10 Priljubimo tišini. 16.50 Poročila. 17.05 S. Heym: Lenz ali svoboda, nemška nadaljevanka. 1/4. 19.01 Tv mernik. 19.30 Tv dnevnik. 20.10 A. Šenoa — Z. Dirmbach: Kanarčkova ljubica, nadaljevanka Tv Zg. 2/2. 21.45 Zdravo. 22.45 Pop satirikon: Iz dnevnika Jaka Sulca.	TV LJUBLJANA 10.15 Naš utrip. 10.30 Vesna, slovenski film (č/b). 13.20 Spored za otroke in mlade. 14.05 Jugoslovanski šanson Rogaška '88 — 1. del. 15.25 Safari v mestu: Jegulje in galebi. 15.55 Razbite sanje, dokumentarna oddaja. 1/3. 17.10 S. Heym: Lenz ali svoboda, nemška nadaljevanka. 2/4. 19.01 Obzorje. 19.18 Zrno. 19.30 Tv dnevnik. 19.55 Vreme. 20.10 M. Korda: Queenie, ameriška nadaljevanka. 5/5. 23.05 Tv dnevnik. 23.20 Festival revolucije in glasba, ponizani in razžaljeni.	TV LJUBLJANA 9.35—23.35 Teletekst RTV Ljubljana. 10.00 Koncert godbe ljudske milice. 10.30 Crni tulipan, kratki igrani film za otroke. 11.15 Koncert iz Režije, ponovitev. 12.25 »9.8« kanadski film. 14.15 Jugoslovanski šanson Rogaška '88 — 2. del. 14.55 Spored za otroke in mlade Lonček, kuhaj: zdrobovi ocvrti, 9/13.5. 15.00 Blejski srček, festival otroške pesmi. 63'. 16.15 Razbite sanje, dokumentarna oddaja. 2/3. 17.30 S. Heym: Lenz ali svoboda, nemška nadaljevanka. 3/4. 19.30 Tv dnevnik. 20.10 Moj ata, socialistični kulak, slovenski film. 22.15 Osmi dan, oddaja o kulturi. 22.55 Morje, glasbena oddaja.	TV LJUBLJANA Program: LJ 2 17.00 Sozvezdje Blažeta Koneskega, balet. 17.30 Zapomni si me takega, sovjetska drama. 19.00 Rezerviran čas. 19.30 Tv dnevnik. 20.00 Svet na zaslonu. 20.40 Video godba, ponovitev. 21.25 Svet poročja. 22.35 Reportaže z nogometnih tekem za pokal maršala Tita: Partizan:CEZ, Vojvodina:Sa-rajevo, Velež:Rudar (Ljubija)—00.05.	TV LJUBLJANA 9.35 — 12.55 in 16.15 — 25.05 Teletekst RTV Ljubljana. 10.00 Mozaik: Šolska TV: Grafične tehnike 3. Slovenski plesi, 4. oddaja. 11.00 Desni breg, levi breg, ameriški film. 16.30 Poročila. 16.40 Video strani. 16.45 Mozaik ponovitev, šolska TV. 17.45 Spored za otroke in mlade Čiračara, angleška nanizanka 1/6. 18.15 Aids se dogaja v Kninu, oddaja TV ZG. 19.01 Tv obzorje. 19.18 Zrno — Aids. 19.30 Tv dnevnik. 19.55 Vreme. 20.10 Tednik. 21.15 P. Mostiers: Afera Caillaux, francoska nadaljevanka. 1/4. 22.10 Tv dnevnik. 22.25 Retrospektiva jugoslovanskega filma, 30 let nagrade Jelen, Sedmi kontinent.
TV ZAGREB 8.30. Tv v šoli. 15.25 Ponovitve. 17.30 Otroški in mladinski spored. 19.30 Dnevnik. 20.00 Kriminalistične zgodbe. 20.55 Kviz. 21.55 Dnevnik.	TV ZAGREB 9.00 Tv v šoli. 13.00 Sobotno popoldne (šport, glasba...). 19.30 Dnevnik. 20.00 Večer evropskega filma.	TV ZAGREB 9.00 Tv v šoli in poročila. 14.35 Otroški in mladinski spored. 18.00 Družinski magazin. 18.30 Nogomet. 19.00 Vesela sobota. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Skrivnost Sahare (film). 21.45 Moški, ki je nastavljal past (film). 23.15 V džungli zla (film).	TV ZAGREB 10.30 Otroški in mladinski spored. 12.00 Kmetijska oddaja. 13.00 Živeti skupaj. 13.30 Mupetki. 14.00 Reka Njemen. 14.50 Mednarodno srečanje glasbenih akademij. 15.35 Dokumentarni mozaik. 17.10 Bistvo stvari (film). 19.30 Dnevnik. 20.00 Džekna (nadaljevanka). 21.00 Naj živi Mehika (film). 22.30 Dnevnik. 22.50 Nočni spored.	TV ZAGREB 13.30 Praznično športno popoldne: Beograd — nogomet Mačva:Dinamo (ZG). 15.15 Beograd — Zlata rokavica — boks, prenos. 17.15 40. letnica košarkarske zveze Jugoslavije — II. polčas košarka (ž). 18.00 Zagreb — košarka (m) Ci-bona:Jugoplastika. 19.30 Tv dnevnik. 20.00 Kolo sreče. 21.05 Zrebanje Iota. 21.10 Zdjaj pa po slovensko, izobraževalna serija. 3/6. 21.35 Dolariji, ameriški film.	TV ZAGREB 8.00 Praznični spored za mladino. 19.30 Dnevnik. 20.00 Zarota in izdaja (drama). 22.00 Glasbena oddaja. 22.30 Dnevnik. 22.50 Labrin po stavki (dok. film). 23.25 Nočni spored.	TV ZAGREB 8.30 Tv v šoli. 15.25 Ponovitve. 17.30 Otroški in mladinski spored. 19.30 Dnevnik. 20.00 Politični magazin. 20.55 Zabavno-glasbena oddaja. 21.50 Dnevnik. 22.10 Nočni spored.
TV AVSTRIJA 9.00 Tv v šoli in ponovitve. 16.30 Otroški in mladinski spored. 18.00 Družinski magazin. 18.30 Mac Gyver. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Derrick. 21.35 Tv kabaret. 22.05 Izganjalec hudu. 23.50 V džungli zla (film).	TV AVSTRIJA 9.00 Tv v šoli in ponovitve. 16.30 Otroški in mladinski spored. 18.00 Družinski magazin. 18.30 Mac Gyver. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Derrick. 21.35 Tv kabaret. 22.05 Izganjalec hudu. 23.50 V džungli zla (film).	TV AVSTRIJA 9.00 Tv v šoli in ponovitve. 16.30 Otroški in mladinski spored. 18.00 Družinski magazin. 18.30 Mac Gyver. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Derrick. 21.35 Tv kabaret. 22.05 Izganjalec hudu. 23.50 V džungli zla (film).	TV AVSTRIJA 9.00 Tv v šoli in ponovitve. 16.30 Otroški in mladinski spored. 18.00 Družinski magazin. 18.30 Mac Gyver. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Derrick. 21.35 Tv kabaret. 22.05 Izganjalec hudu. 23.50 V džungli zla (film).	TV AVSTRIJA 9.00 Tv v šoli in ponovitve. 16.30 Otroški in mladinski spored. 18.00 Družinski magazin. 18.30 Mac Gyver. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Derrick. 21.35 Tv kabaret. 22.05 Izganjalec hudu. 23.50 V džungli zla (film).	TV AVSTRIJA 9.00 Tv v šoli in ponovitve. 16.30 Otroški in mladinski spored. 18.00 Družinski magazin. 18.30 Mac Gyver. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Derrick. 21.35 Tv kabaret. 22.05 Izganjalec hudu. 23.50 V džungli zla (film).	TV AVSTRIJA 9.00 Tv v šoli in ponovitve. 16.30 Otroški in mladinski spored. 18.00 Družinski magazin. 18.30 Mac Gyver. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Derrick. 21.35 Tv kabaret. 22.05 Izganjalec hudu. 23.50 V džungli zla (film).
TV MADŽARSKA 8.25 Delta, pon. 8.55 Poročila zasedanja parlamenta. 17.05 Tv spored za 4 dni. 17.15 Za upokojece. 17.45 Teka, uporabni napotki. 18.00 Okno, službinski program. 19.10 Berite vsak dan. 19.30 Tv dnevnik in poročila zasedanja parlamenta. 20.45 Kramljanje, spored Tamasa Vitrayja. 22.00 Panorama, svetovno-politični magazin. 22.45 Morilec je med nami, francoski Tv film. 0.15 Tv dnevnik.	TV MADŽARSKA 8.25 Naš enkrat, pon. 9.00 Spored za otroke. 10.25 Koncert z Glasbene akademije. 11.30 Obmorsko poletje, pon. 13.45 Kratki filmi. 15.15 Lepi madžarski plesi. 15.20 Živi planet. 9. del. 16.15 Antena. 17.00 Dnevnik. 17.15 Pravni pri-mert. 18.50 Berite vsak dan. 19.30 Tv dnevnik. 20.05 Celovečerni film. 21.40 Parabola. 22.10 Osem in pol, italijanski č/b film. 0.20 Tv dnevnik.	TV MADŽARSKA 8.55 Spored za otroke. 10.05 Gospodinjimo. 10.15 Trije krojački, spevoigra. 14.00 Družinska nedelja. 15.15 Srečno, kviz. 16.00 Ljubezenski kodex. 17.05 Delta. 17.30 Oglejmo si skupaj. 18.10 Rentgen, socialna in zdravstvo. 18.20 Berite vsak dan. 18.25 Pravlji-ce. 19.00 Teden, aktualne reportaže. 20.00 Dnevnik. 20.10 Madžarska stoletja. 20.30 G. Dženes, avtorski ve-čer. 22.15 Telešport.	TV MADŽARSKA 15.50 Poročila. 15.55 Staro srce gre na pot, vzh. nemški film. 17.10 Statisti-ka, reportaža o slavni teni-ški družini. 17.45 Sporočila, AIDS na Madžarskem, do-kumentarni film. 19.00 Be-rite vsak dan. 19.30 Tv dnevnik. 20.05 Celovečerni film. 21.40 Šestinsedest, aktualni razgovor. 22.25 Glasbeno Tv gledališče: Goslač iz Cremona, Tv va-riacija opere.	TV MADŽARSKA 16.30 Otroški in mla-dinski spored. 18.00 Dru-žinski magazin. 18.30 Angel na zemlji. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Dežela gora. 21.07 Dallas. 21.55 Albert Hit-lock — triki v filmu. 22.40 Sabotaža (film).	TV MADŽARSKA 9.05 G. Hulot v prometu, francoski film. 10.40 Celi svet je teater, pon. 16.40 Dekleta — dečki. 17.20 Star kot človek, dokumentarni film. 18.20 Cim cim, literar-ne uganke za otroke. 18.45 Berite vsak dan. 19.10 Za	TV MADŽARSKA 9.05 Tv doktor, o AIDS-su. 9.15 Svet varieteteja, pon. 5. dela vzh. nemške serije. 16.55 Poročila. 17.00 Do-mač ogledalo. 19.00 Berite vsak dan. 19.15 Zrebanje Iota. 19.30 Tv dnevnik. 20.15 Sosedje. 42. poglavje Tv romana. 20.45 Imate 5 minut časa? Resna glasba. 20.50 Ozadje vesti, pogledi in mnenja o javnih zade-vah. 21.40 Dovoljena hi-trost, politični kabaret. 22.55 Tv dnevnik.

ljubljska banka
 Pomurska banka Murska Sobota

mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Mac Gyver, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Ponedeljkov šport, 21.15 Mike Hammer, 22.00 Super fliper, 22.20 Obljuba (film), 23.55 Munsterjevi.

Drugi program
 16.00 Glasbene želje, 17.30 Sulejmanov zaklad, 18.00 Lipova cesta, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Klinika v Schwarzwald, 21.15 Si-ling, 22.00 Čas v sliki, 22.20 Rojeni, da bi videli.

Drugi program
 16.00 Glasbene želje, 17.00 Tv v šoli, 17.30 Usme-ritev, 18.00 Alf, 18.30 Lo-kalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Uganite moj po-klic, 22.00 Čas v sliki.

Drugi program
 16.00 Glasbene želje, 17.00 Tv v šoli, 17.30 Usme-ritev, 18.00 Alf, 18.30 Lo-kalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Uganite moj po-klic, 22.00 Čas v sliki.

Drugi program
 16.00 Glasbene želje, 17.00 Tv v šoli, 17.30 Usme-ritev, 18.00 Alf, 18.30 Lo-kalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Uganite moj po-klic, 22.00 Čas v sliki.

Drugi program
 16.00 Glasbene želje, 17.00 Vzgojna oddaja, 17.30 Dežela in ljudje, 18.00 Tv kuhinja, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Angeli v zadevi ljube-zen (film).

Drugi program
 16.00 Glasbene želje, 17.00 Vzgojna oddaja, 17.30 Dežela in ljudje, 18.00 Tv kuhinja, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Angeli v zadevi ljube-zen (film).

Drugi program
 16.00 Glasbene želje, 17.00 Vzgojna oddaja, 17.30 Dežela in ljudje, 18.00 Tv kuhinja, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Angeli v zadevi ljube-zen (film).

Drugi program
 16.00 Glasbene želje, 17.00 Vzgojna oddaja, 17.30 Dežela in ljudje, 18.00 Tv kuhinja, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Angeli v zadevi ljube-zen (film).

Drugi program
 16.00 Glasbene želje, 17.00 Vzgojna oddaja, 17.30 Dežela in ljudje, 18.00 Tv kuhinja, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Angeli v zadevi ljube-zen (film).

Drugi program
 16.00 Glasbene želje, 17.00 Vzgojna oddaja, 17.30 Dežela in ljudje, 18.00 Tv kuhinja, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Angeli v zadevi ljube-zen (film).

Radiotelevizija Ljubljana
 SLUŽBA SKUPNIH PRIHODKOV
 61000 LJUBLJANA Moše Pijadeva 10
 tel. 311-922 Telex 31118 YU RTVL pp 264/V

Radiotelevizija Ljubljana potrebuje

več inkasantov

za pobiranje naročnine v Lendavi, Bodoncih, Miklavžu pri Ormožu, Kogu in Ivanjkovcih. Kdor bi želel prevzeti tako delo, naj se prijavi na naslov: RTV Ljubljana, Služba skupnih prihodkov, Dal-matinova 8, Ljubljana.

SPORED FILMOV V KINU
PARK MURSKA SOBOTA OD
25. nov. do 1. dec. 1988

25. nov. ob 17. uri amer. kome-
dija KLOŠAR IZ BEWERLY
HILLSA. Režija: Paul Mazur-
sky. FILM JE DOSEGEL PRA-
VI TRIUMF, SAJ V NJEM NA-
STOPAJO ZNANI IGRALCI
(N. Nolte, B. Middel, R. Drev-
fus), KI ZAGOTAVLJAJO PRA-
VO KOMEDIJO IN ZABAVO!

25. nov. ob 19. uri ni kinopred-
stav — PREDSTAVA PLESNE-
GA GLEDALIŠČA!

27. nov. ob 15. in 17. uri amer.
komedija KLOŠAR IZ BEWER-
LY HILLSA

27. nov. ob 19. uri amer. pu-
stol. film MOST, KI NE VODI
NIKAMOR

28. in 29. nov. ob 17. in 19. uri
amer. akc. kom. DVA VRAGA
IZ CHICAGA

Režija: Peter Hiams, V FILMU
NE MANJKA AKCIJE IN HU-
MORJA TER DUHOVITIH
DVOGOVOROV. NASTOPA
ODLIČNO UIGRAN PAR —
B. Crystal IN G. Nines!

30. nov. in 1. dec. ob 17. in 19.
uri amer. akc. film BOKSAR

Prodaj

BMW 520 in rezervne dele za NSU
1200 prodam. Telefon: 24-382. M-
7989

DVE TRAKTORSKI PRIKOLICI
(brez kiperja) prodam. Černelavci,
Gederovska 40. M-8000

BT 50 (z garancijo) prodam za
3.000.000 din. Telefon 74-246. GR-
8632

OTROŠKO POSTELJO z vzmetnico
jogi in prešito oddejo prodam. Fajfar,
Gornja Radgona, Jurkovičeva 25.
GR-18633

BARVNI TELEVIZOR GORENJE
ugodno prodam. Pap, Murska Soba-
ta. Stara ulica 22. M-8001

KAMIONET IMV S CERADO, dizel
prodam za 190 SM. Rakičan, Jezera
51. M-8002

ZASTAVO 101 COMFORT, letnik
1979/80, ugodno prodam. Vidonci
132. M-8004

TRAKTOR ZETOR 3511 S prodam.
Ludvik Lainšček, Dolenci 102, p. Ša-
lovci. M-8005

ZASTAVO 101, letnik 1976, registri-
rano do maja 1989, ugodno prodam
Večeslavci 38, telefon: 78-771. M-
8006

KAM NA KOZARČEK IN PICO? NA HOTIZO V OSMICO!

BELO POROČNO OBLEKO št.36 in
belo jopo iz umetnega krzna (vse iz
BUTIKA IRIS) prodam. Murska So-
bota, Gregorčičeva 16, telefon:
22-962. M-8007

TERMOAKUMULACIJSKO PEČ,
2,5 KW, televizor, črno-beli, in har-
moniko, 120-basno, prodam. Pečarovi-
ci 48. M-8009

DELE ZA ZASTAVO 101 (pokrov
motorja, streha, vrata prilaznika)
prodam. Murska Sobota, Cankarjevo
naselje 22. M-8010

TRAKTOR URSUS 35 s kabino in
TOVORNI AVTO TAM 2001 prodam.
Jože Kelenc, Dolnja Bistrica
108. M-8011

SEDEŽNO GARNITURO rabljeno
prodam. Miklošičeva 23. M. Sobota.
ZASTAVA 101, letnik 1978, odlično
ogranjena, tehnični do 2. 6. 1989, na-
prodaj. Igor Čarni, Križevci 155 v
Prekmurju. Informacije vsak dan po
16. uri. M-8012

TRAJNOŽARNO PEČ MAGMA 10
prodam. Dokležovje 153. M-8013

ZASTAVO 101, letnik 1980, dobro
ohranjeno, garazirano, ugodno pro-
dam. Jože Antolin, Beltinci, Dobelska
5. M-8014

VW 1200, letnik 1964, z odlično ohr-
anjeno karoserijo in okvaro na motor-
u prodam. Šalamenci 60. M-8015

STAREJŠO STANOVANJSKO HI-
ŠO z gospodarskim poslopjem in ne-
kaj zemlje v Tešanovcih ter mešana
drva (metrska) prodam. Naslov v
upravi lista. M-8016

MOTORNKO KOLO JAWA 350, staro
eno leto, prodam. Prosenjakovi 7.
M-8017

GUME SAVA 10.0/75-15, 6 kosov, z
zračnicami, in brane racional, 2,20
PANONIJA, prodam. Elek Benko,
Gornji Slaveči 106, telefon: 78-267.
M-8021

VESTNIK

Irma Benko (direktorica in glavna urednica),
Jani Dominko, Jože Graj, Majda Horvat,
Milan Jerše, Ludvik Kovač, Dušan Loparnik,
Feri Maučec (šport), Bernarda Peček,
Štefan Sobočan, Branko Žunec, Endre Gönter
(tehnični urednik), Nevenka
Emri in Marjan Maučec (lektorja).

Naslov uredništva in uprave:
Murska Sobota, Titova 29/I. Telefoni:
novinarji 21 383, 21 232; direktorica in
glavna urednica, odgovorni urednik,
naročniški oddelak, računovodstvo, GPS
in tajništvo 21 064 in 21 383; dopisništva:
Gornja Radgona 74 597, Lendava 75 085
in Ljutomer 81 317. Nenaročenih roko-
pisov in fotografij ne vračamo.

Naročnina za II. polletje 1988 je 25.000.—
dinarjev, za delovne organizacije 50.000.—
dinarjev, za naročnike v tujini 70 DEM.

Tekoči račun pri SDK Murska Sobota:
51900-603-30005. Devizni račun pri
Jugobanki Ljubljana: 50100-620-00112-
5049512. Tisk: ČGP VEČER Maribor.
Po pristojnem mnenju je Vestnik oproščen
plačila temeljnega davka od prometa pro-
izvodov.

CISTERNE

2000 l za kurilno olje

višina — 1,65 m
širina — 0,70 m
dolžina — 2 m

1.000.000 din.

☎ (062) 212-806 po 19. uri.

ZASTAVO 750, letnik 1973, prodam.
Pristava 26 a, Ljutomer, telefon:
82-236. M-8018

ZIBELKO IN GLOBOK VOZIČEK
prodam. Okt. revolucije 46, telefon:
26-011. M-8020

TERMION ZA FASADO, 50 vreč, in
otroško posteljo z jogijem prodam.
Slavko Tominc, Lendava, Kolodvorska
40, telefon: 75-700. M-8023

TRAKTOR IMT 539 prodam. Tele-
fon: 23-487. M-8024

ZADNJI DEL KAROSERIJE OPLA
s štirimi vrati in streho za mercedes,
letnik 1974, prodam. Muvrin, Hrast-
je-Mota 84, Radenci. M-8025

GLASBENI STOLP ZNAJKE PHIL-
LIPS prodam. Telefon od 15. do 20.
ure: 26-423. M-8027

MOSKVIČ, registriran do maja, z
manjšo napako, ugodno prodam. Do-
brovnik 179. M-8029

ŠUPI (4 x 7, 4 x 4) za rušenje ter
go-spodarsko poslopje s stanovanj-
skim poslopjem prodam. Zakoč, Iva-
novci 15 p. Fokovci. M-8031

GOLF JGL, dizel, letnik 1979, prodam.
Metlter, Beltinci, Panonska 7 a, tele-
fon: 21-525, int. 46. M-8032

OPEL ASCONA, dizel, letnik 1986,
prodam. Franc Adanič, Mele 27 a, p.
Radenci. M-8034

OJAČEVALEC, 2 x 400 W, in zvo-
čnike, 200 W, prodam. Telefon:
24-955. M-8036

SILAŽNA KOMBAINA SK 80 in
MEX-2 prodam. Bolehnečci 20, p.
Videm ob Ščavnici. M-8038

ZASTAVO 101 KONFORT, letnik
1979, prodam. Žarko Časar, Križevci
63 v Prekmurju. M-8039

KOMPLETNI AVTOGENSKI VA-
RIJANI APARAT prodam. Telefon:
46-025. M-8041

KOBILLO HAFLINGER, staro tri le-
ta, traktor deutz 75, nov, in cisterno,
3000 l, prodam. Feliks Breznik, Zg.
Duplek 10. M-8042

TOVORNI AVTO MERCEDES 913,
dolžina 6,20 m, s cerado, ugodno pro-
dam. Informacije po telefonu: (064)
622-124. M-8043

TRAKTOR DEUTZ 45, s koso, pro-
dam. Zenkovič 45. M-8044

PEČ ZA CENTRALNO OGREVA-
NJE, 24.000 kal., novo (20 odstotkov
ceneje), male traktorske brane in ma-
lo alpinko, nevozno, prodam. Andrej-
ci 43. M-8045

ŠKROPILO ZA TRAKTOR, avtom-
atiki in moped, vse v brezhibnem
stanju, prodam. Informacije po tele-
fonu: (069) 87-144, v večernih urah.
M-8046

OKNO (120 x 180) in balkonska vr-
ta (100 x 220 — desna) s termopan-
sko zasteklitvijo, prodam. Krpic, tele-
fon: 24-188. M-8049

RENAULT 18, letnik 1984, karambo-
liran, prodam. Telefon: 23-368. M-
8070

TRAKTOR STEYR 18 s priključki
prodam. Telefon: 78-078. M-8072

AMI 8 KARAVAN in plug, 10-colni,
ugodno prodam. Telefon: 76-688 ali
Skakovci 35. M-8073

VIDEOTEKA VHS

GORČIČ & URŠIČ

Lendavska cesta — zaklo-
nišče

MURSKA SOBOTA

PRIPOROČA:

1. THE PRESIDIO — SEAN
CONNERY
2. TIGER WARSAW — PA-
TRIC SWAIZE
3. MESSENGER OF DEATH
— CHARLES BRONSON
4. HERO AND THE TERROR
— CHUCK NORRIS
5. POLTERGEIST 3 (HIŠNI
FUH 3)
6. THE BLOOD OF OTHERS
1,2, (KRI DRUGIH 1,2)
7. LIMONOV SLADOLED (ko-
medija)
8. SOBOTA 14-TEGA (para-
dija na grozljivko)
9. BIG (komedija)

NA VOLJO PREK 350 filmskih
uspešnic novejšega ter najno-
vejšega datuma...

SKRBIMO ZA KAKOVOST

GOSTILNA HORVAT-LOVENJAK, POLANA pri
Murski Soboti, obvešča cenjene goste, da bo 28. 29.
in 30. novembra

ZAPRTO

Vsem gostom in poslovnim partnerjem želijo LEPO
PRAZNOVANJE OB DNEVU REPUBLIKE, po tem da-
tumu pa se za obisk spet toplo priporočajo!

TOVORNI AVTO TAM 6500, preku-
cnik, registriran, prodam. Telefon po-
poldne: (069) 87-235. IN-16733

PLUGE OLT, dvobrazne, prodam.
Marta Zmazek, Preceinci 45, p. Buč-
kovci. IN-16728

MOTORNKO KOLO PONY EX-
PRESS (tri prestave), za rezervne de-
le, prtljažnik za VW BUS, žetveno na-
pravo in zimski usnjeni plašč št. 40
prodam. Sabina Petovari, Safarsko 22
d. IN-16723

HARMONIKO DELICIA, 80-basno,
prodam. Telefon od 16. do 20. ure:
(069) 81-168. IN-16721

BARVNI TELEVIZOR GORENJE
in termoakumulacijsko peč, 1,5 KW,
prodam. Murska Sobota, Ulica 17,
oktobra 27. IN-8049

REGAL ZA DNEVNO SOBO, 3,5 m,
dvosed (ležišče), nov, in pletilni stroj
prodam. Naslov v upravi lista. M-
8050

ZASTAVO 750 SPECIAL, letnik
1977, ugodno prodam. Polana 17, p.
Puconci. M-8051

PEUGEOT 204, generalno obno-
vljen, letnik 1977, prodam. Telefon:
042-86-204. M-8052

VW ZA REZERVNE DELE (tudi ce-
lega), z brezhibnim motorjem, pro-
dam. Gornji Petrovci 87. M-8053

GOLF JGL, višnjeve barve, izredno
ohranjen, letnik 1983, prodam. Ba-
kovič, Partizanska 30. M-8054

MEŠANA DRVA prodam. Telefon:
77-859. M-8055

OBIRALNIK ZA KORUZO, enovr-
stni, malo rabljen, nov, prodam. Šte-
fan Makari, Andrejci 54. M-8059

LADO 1300, letnik 1983, termoaku-
mulacijski peč in štedilnik calorex
prodam. Gradišče 3 b. M-8061

DVOKASETNI BOGSTON, 100 W,
autoreverze prodam. Telefon po 15.
uri: 71-647. M-8062

ŠTEDILNIK EMO CENTRAL,
23.000 kalorij, nov (15 odstotkov ce-
neje), prodam. Telefon: 23-623. M-
8064

GOLF JGL, letnik 1981, prodam.
Ogled v četrtek in petek popoldne.
Pečarovič 32. M-8065

AUDI CARAVAN, registriran do jul-
ja 1989, in hladilnik GORENJE, pro-
dam. Telefon: 23-680. M-8066

TRAKTORJA IMT 560, letnik 1981,
1300 delovnih ur, in ROHR-FEND,
24 KM, prodam. Kovačič, Puževci 16,
telefon: 76-871. M-8067

NEMŠKEGA OVČARJA, starega
šest mesecev, z rodovnikom, prodam.
Anton Škafar, Lipovci 154 a, p. Bel-
tinci. M-8068

LADO RIVO, letnik 86, ugodno pro-
dam. Tel. (062) 816-595. M-8028

OMARO ZA DNEVNO SOBO pro-
dam. Telefon po 16. uri: 25-438. M-
8074

FORD 1.6 GL, 1978, in tomos avto-
matic, skoraj nov, prodam. Telefon:
73-108. M-8075

OPEL MANTA B 16 naprodaj. Na-
slov v upravi lista. M-8077

PEČ ZA CENTRALNO KURJAVO
prodam. Murska Sobota, Cankarjeva
24. M-8078

HARMONIKA MELODIJA, 80-ba-
sna, naprodaj. Telefon: 22-884. M-
8079

Cenjene goste obveščamo, da
bo gostilna IZLETNIK,
Rajh, Bakovci od 28. novem-
bra do vključno 1. decembra
ZAPRTO.

Po tem datumu se za obisk
spet priporočamo!

AVTOELEKTRIČNI SERVIS,
Ivan MEZGA 42314 SELNICA
38 a, POOBlašČENI SERVIS
MUNJE: izdelava akumulatorja,
popravilo v garancijskem roku in
po njem, ter druge avtoelektričar-
ske storitve

RENAULT 4, letnik 1978, registriran
do novembra 1989, prodam. Marki-
šavci 30. M-8081

DVE PLATIŠČI IN GUME TRA-
JAL, nove, 145 x 13, ter avtoradio —
kasetofon, prodam. Telefon: 26-094.
M-8082

VW JETTO C, dizel, letnik 1986 (ju-
niji), prodam. Kuzmič, Brezovci 64 a.
M-8083

BARVNI TELEVIZOR GORENJE
prodam. Lipa 20. M-8085

TRI PEČI NA OLJE EMO, plinsko
peč in garažna vrata (železna), pro-
dam. Božič, Bakovci, Mladinska 49.
M-8086

RENAULT 4, karamboliran (lahko
po delih), prodam za 1.000.000.—
din. Motovilci 5 ali telefon: 77-760.
M-8087

LADA 1300, letnik 1987, ugodno na-
prodaj. Telefon: 24-478. M-8088

SMUCARSKI KOMBINEZON,
otroški, št. 10, prodam. Telefon:
26-765. M-8090

MALE PUJSKE prodam. Borejci 37.
M-8091

DIANO, letnik 1980, prodam. Bra-
tonci 22. M-8093

POHIŠTVO ZA DNEVNO SOBO
prodam. Vukelič, Lendavska 23 b.
M-8094

SUHE AKACIJEVE DESKE, debeli-
na 3,5 cm, primerne za sode, pro-
dam. Maučec, Lukačevci 2. M-8096

VIDEOREKORDER z daljinskim
upravljanjem in carinsko deklaracijo,
dele za golfa (blatnike, prage, zadnje
robnike in vezno) in renault 4 ugodno
prodam. Fokovci 2, telefon: 72-711.
M-8099

TAM 75 T 5, keson 3,85 m, nosilnost
2,5 t, prodam. Bojan Hozjan, Veržej.
Maistrova 7. M-8100

GOLF, letnik 1982, dizel, prodam.
Telefon: 71-302. M-8101

ZAPOROŽEC poceni prodam. Av-
guštin, Lendava, Kranjčeva 4, tele-
fon: 75-338. M-8102

ZAMRZOVALNO SKRINJO, 300 l,
prodam. Telefon: 24-621. M-8103

TERVOL ZA TLAKE in rabljen pral-
ni stroj prodam. Černelavci, Gede-
rovska 14. M-8104

ZVOČNIKE (2 x 150 W), z ojačeval-
cem ali brez, bas zvočnik (150 W), av-
toradio in zastavo 101 prodam. Sata-
hovci 37. M-8105

TRAKTOR URSUS C 335, prevože-
nih 1800 ur, prodam. Murska Sobota,
Cvetkova 15. M-8107

TRAKTOR FERGUSON IMT 533,
41 KM, fiatov motor, v dobrem sta-
nju, prodam. Telefon: 78-241. M-8108

KOMPLETNO SKLOPKO za VW
(hrošč) ugodno prodam. Telefon:
46-110. M-8108 a

MOPED 15 SLC in bobne, manjši
komplet, prodam. Berden, Tropovci
70 ali telefon: 46-282. M-7948

OPEL ASCONA 1.6 S SPORT, le-
tnik 1984, prodam. Telefon dopold-
ne: 77-058, popoldne: 78-068. M-8110

RENAULT 18, letnik 1983, prodam.
Telefon: 25-590. M-MM

FORD TAUNUS 1300 XL in OPEL
KADETT 1100, oba na novo registri-
rana, prodam. Milan Varga, Tišina
70. M-8109

TRAKTOR TORPEDO 6206 C, star
dve leti, prodam. Vučja vas 12 a, tele-
fon: 87-259, po 15. uri. IN-16736

OGLAS V
VESTNIKU
zanesljiv uspeh!

ZAHVALA

V 80. letu starosti nas je za vedno zapustila draga žena,
mama, babica in sestra

Kristina Gomboc

roj. Časar
iz Dolnjih Slaveč

Prisrčna hvala sosedom, sorodnikom in znancem za pomoč v najtežjih tren-kih in
izrečeno sožalje, vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti ter ji poklonili enice
in cvetje.

Hvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in govorniku
KS za poslovične besede.

Še enkrat prisrčna hvala vsem, ki ste jo imeli radi, jo spoštovali in se poklonili nje-
nemu spominu.

Dolnji Slaveči, 21. oktobra 1988

Žalujoči: mož Ivan, hčerka Anica, sin Ivan iz Avstralije, hčerka Lojzka, hčerka Jožica
iz Kanade, hčerka Irena iz Kanade, sin Franc iz Nemčije z družinami ter sestra
Terezija

ENOSOBNO STANOVANJE V RA-
KIČANU (centralno ogrevano),
42 m², menjam za enako ali večje v
Murski Soboti. Naslov v upravi lista.
M-8092

Zaposlitve

DELAVCA z veseljem do dela z bager-
jem, po možnosti s prakso, takoj za-
poslim. Informacije po telefonu:
78-668. M-8022

OBDELOVALCA KOVIN zaposli-
mo. Doma-Kodba, Dolnja Bistrica
72. M-8063

*Kje si ljubi oče,
kje tvoj mili je obraz,
kje je tvoja skrbna roka,
ki skrbela je za nas?*

ZAHVALA

Tiho, mirno, kakor je živel, nas je po krajši bolezni nepričakovano, v 88. letu starosti, zapustil dragi mož, oče in stari oče

Aleksander Novak

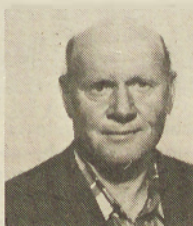
iz Gorice

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem, ki ste nam v teh težkih trenutkih priskočili na pomoč, izrekli sožalje, mu darovali vence in cvetje ter dragega pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti.

Posebno se zahvaljujemo dr. Felkarju, hvala duhovniku Jošarju za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, gasilcem za podarjeni venec ter govornici Olgi za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!
Gorica, 12. 11. 1988

ŽALUJOČI: žena Karolina, otroci Marjeta, Marija in Štefan z družinami ter vsi, ki smo ga imeli radi

*Bolečina da se skrini,
pa tudi solze ni težko zatajiti,
le dragega moža, očeta in dedka
nam nihče ne more več vrniti.*

V SPOMIN

Marselu Mesariču

iz Beltince

Ob tvojem grobu naenkrat začutimo, kako dragocen in kako velik je bil tvoj trenutek bivanja med nami. Kakor senca jutrišnjega dne prihajamo in postojimo pred tvojim grobom tihi in nemi, čakajoči, da bi doumeli zakaj.

Globoko boleč je spomin na 29. november, ko bo minilo leto dni bridke žalosti, bolečine in praznine, odkar nas je mnogo prezgodaj zapustil najdražji, nikoli pozabljeni mož, oče, dedek in tast.

Hvala vsem, ki se z dobro mislijo v srcu ustavite ob njegovem grobu, mu prinašate šopke in prižigate sveče.

VSI NJEGOVI

*Zaman je bil tvoj boj,
zaman vsi dnevi hudega trpljenja,
bolezen je bila močnejša od življenja.*

ZAHVALA

V 64. letu starosti nas je po dolgi bolezni zapustila draga žena, mama, stara mama in sestra

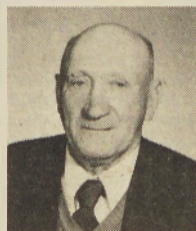
Neža Felkar

roj. Grah
iz Doliča

Iskrena hvala vsem sorodnikom, botrini in znancem, ki ste jo spremljali na njeni zadnji poti, darovali vence in cvetje ter nam izrekli pisno in ustno sožalje.

Posebna hvala g. Ficku in Zrimu za pogrebni obred, pevcem, tov. Hermini za ganljive poslovilne besede ter godbi na pihala.

Žalujoci: mož Ludvik, sinovi Jože, Štefan in Franc z družinami, hčerka Marija z družino, sestre z družinami in drugo sorodstvo.

ZAHVALA

6. novembra 1988 nas je v 74. letu starosti zapustil dragi mož, oče in dedek

Štefan Zelko

iz Mačkovec

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam ustno ali pisno izrazili sožalje, spremljali pokojnika v tako velikem številu na njegovi zadnji poti ter mu darovali vence, cvetje ali v druge namene. Posebno zahvalo izrekamo zdravstvenemu osebju internega oddelka v Rakičanu.

Zahvala velja tudi g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, predstavniku KS Mačkovi, GD Mačkovi. Iskrena hvala kolektivom Mure, tozđ Ženska oblačila, DE Petrovci, tozđ Perilo, Sobote, tozđ Vrtnarstvo.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoci: žena Cecilija, sin Štefan, hčerke Milica, Irena in Anica z družinami

*Andrej, kjer ti spiš,
tam ni trpljenja in skrbi,
v naših srcih večno nas boli,
da tvoje, tako mlado, okamenelo je srce.*

V SPOMIN

23. novembra sta minili dve žalostni leti, odkar nas je tragično, v hudi prometni nesreči, za vedno zapustil naš dragi sin, brat in stric

Andrej Petek

iz Melince

Boleč in nepozaben je spomin nate in velika je bolečina v naših srcih, ki ne bodo nikoli ozdravela.

Iskrena hvala vsem, ki se ga še spominjate, se ustavite pri njegovem grobu, mu prinašate rože in prižigate sveče.

V GLOBOKI ŽALOSTI: VSI, KI SMO GA IMELI RADI

*Že eno leto v hladnem grobu spiš,
a v naših srcih še živiš.
Ne mine ura, dan, ne noč,
povsod v naših mislih si navzoč.*

V SPOMIN

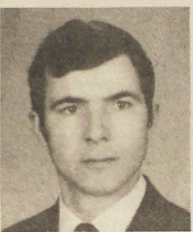
26. novembra bo minilo leto, odkar nas je za vedno zapustila draga žena, mama in stara mama

Irena Franko

iz Martjanec

Hvala vsem, ki ste jo ohranili v lepem spominu!

ŽALUJOČI: VSI NJENI, KI SMO JO IMELI RADI

ZAHVALA

V 48. letu starosti nas je zapustil naš dragi mož in oče

Stanko Radovanovič

iz Dobrovnika

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sosedom, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam kakorkoli pomagali, pisno ali ustno izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Posebna zahvala g. župniku Krampaču za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoci: žena Anna, sinova Drago in Vlasto, starši, bratje in sestre z družinami ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame, stare mame, tašče in prababice

Terezije Pozderek

roj. Mlinarič
iz Beltince
Gregorčičeva 28

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za vsa pisna in ustno izrečena sožalja, cvetje in spremstvo na njeni zadnji poti. Posebna hvala govorniku KS Beltinci, tov. Filipu Matku, g. kaplanu farne cerkve Beltinci, domačemu pevskeemu kvintetu M. Dolničar iz Ljubljane, KPL-tozđ Žale, Dimnikarju Beltinci, Graditelju Beltinci, Muri M. Sobota, GIVU Ljubljana, Iskri Ljubljana, Letališču Reka — KRK ter vsem drugim, ki se je boste spominjali. Naša draga mama nam bo ostala v trajnem spominu.

ŽALUJOČI: sinovi Martin, Andrej, Matija, Vinko, Janez in Anton, hčerke Marjeta, Anastazija, Anica, Terezija, Marija in Kristina z družinami, vnuki: Mihael, Štefan, Andrej, Bojana, Andreja, Polona, Marko, Andrej, Helena, Stanko, Darja, Roman, Mateja, Barbara, Vikica, Mateja, Metka, Nataša, Petra, Simon, Silva, Jožica in Peter

*Skrb in delo vaše je bilo življenje.
Bolečine in trpljenje ste prestali,
zdaj boste v grobu sladko spali.*

ZAHVALA

V 91. letu starosti nas je zapustila naša draga teta

Ana Kerec

iz M. Sobote

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti, darovali cvetje in nam izrekli sožalje.

Prisrčna hvala dr. Felkarju za nesebično pomoč, g. kaplanu in pevcem za odpete žalostinke.

ŽALUJOČI: VSI NJENI

ZAHVALA

8. novembra 1988 nas je zapustil naš dragi mož, oče, brat, zet in svak

Miodrag Krstin

iz M. Sobote

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem, DO Mura in vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje ali za gradnjo bolnišnice ter vsem, ki ste nam izrekli sožalje.

Iskrena hvala tudi g. duhovniku za pogrebni obred, cerkvenemu zboru za odpete pesmi, govornici iz DO Mura, tozđ Ženski plašči za besede slovesa ob odprtem grobu in zdravstvenem osebju oddelka za dializo bolnišnice v Rakičanu.

VSI, KI SMO GA IMELI RADI

*Ak silni glas bi gromu vzel,
da razodel bi vsem ljudem,
kar sem trpel, sam zase vem,
nihče nikdar bi ne verjel.
(Gradnik)*

ZAHVALA

Ob boleči izgubi, ko nas je za vedno zapustil v 62. letu starosti naš dragi mož, oče in stari oče

Janez Papič

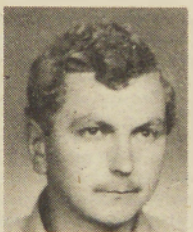
upokojenec KS iz M. Sobote

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, botrini, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih kakorkoli pomagali, nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Posebna hvala zdravstvenemu osebju pljučnega oddelka, dr. Šavlovi iz ZD Murska Sobota za vso skrb in zdravljenje, g. kaplanu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, govornikom KS Lendavska in KS mesta M. Sobota, kolektivu pljučnega in internega oddelka splošne bolnišnice, DSSS KS mesta M. Sobota in sostanovalcem bloka na Lendavski 37 b.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

VSI, KI SMO TE IMELI RADI

*Niti zbogom nisi rekel
niti roke nam podal,
smrt te vzela je prerano,
a v naših srcih boš ostal.*

ZAHVALA

Nepričakovano in tragično nas je v 35. letu starosti zapustil naš dragi mož, oče, sin, brat, vnuk, stric in zet

Dragan Stefanovič

iz Mačkovec

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, dobrim sosedom, prijateljem in znancem ter vsem, ki ste dragega pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje, nam ga izrekli sožalje.

Hvala tudi kolektivu Mure, tozđ Ženska oblačila G. Petrovci in podružnični OŠ Mačkovi ter učencem 1. razreda.

Hvala g. duhovniku za leo pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, gasilcem in govornici KS, Marti Horvati, za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoci: žena Marija, sinova Darko in Andrej, mama Irena, brat Milan z družino, dedek, tast in tašča ter drugo sorodstvo

VERZEJ

NOV VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI DOM

V petek so v Verzeju odprli nov vzgojno-izobraževalni dom. Po republiškem družbenem dogovoru je to le eden od 21 v SR Sloveniji, za katerega so denar združili na ravni republike. Gre za domove, v katerih so mladostniki s telesnimi in duševnimi motnjami.

Slovesnost je začela Angelca Fras, ravnateljica zavoda, in pozdravila številne goste, med njimi dr. Ludvika Horvata, slovenskega ministra za vzgojo in izobraževanje. Gezo Bačiča, sekretarja RK SZDL, in druge. Besedo je povzel Ludvik Horvat in zbranim spregovoril o sistemu izobraževanja ter težavah, ki jih imajo pedagoški delavci v Sloveniji in ki so povezane tudi z razvojem izobraževanja pri nas. Svoj govor je sklenil z naslednjimi besedami:

»Mislim, da se bomo nekoč morali vprašati, ali je to, kar mi dajemo za šolstvo, del družbene porabe, najbolj vulgarne oblike porabe, ali je to del tiste družbene dolgoročne naložbe, ki je ne moreš s preprostimi kalkulativnimi elementi postaviti od danes na jutri, je to tisti del družbene naložbe, ki nam bo zagotavljal, da bo Slovenski narod ohranil svojo samobitnost v kulturi, jeziku, vedenju in znanju na južni

strani Alp ob prepisu civilizacij, ki se v modernih tehnoloških družbah pojavljajo, da bo ohranila svojo samobitnost, svojo avtentičnost, pa ne samo to, da se bo lahko v te tokove tudi vključila. Zato Slovenski narod, ki je na meji svoje enostavne biološke reprodukcije, ne more z neodgovornostjo gledati na nobenega posameznika, kako raste in se razvija. Če se to ne bo zgodilo, bo zgodovina čez stoletja pisala, da je nekje med Muro in Jadranskim morjem živel neki eksotičen

narod — Slovenci —, ki je med zadnjimi uporabljal dvojino.«

Po nagovoru Ludvika Horvata so s proslavo nadaljevali gojenci in učenci in prikazali svojo literarno, glasbeno in plesno ustvarjalnost. Sledil je simboličen prenos vrvice, s katerim so veržejski dom predali namenu, gostje so si ga tudi ogledali, nato pa v sproščenem pogovoru povedali svoje vtise o novi pridobitvi in težavah, s katerimi se srečujejo pri svojem delu, pa tudi nekaterih uspehih. Dušan Loparnik

LJUTOMER—KRIŽEVCI

PRAZNOVANJE DNEVA REPUBLIKE

Letos bo osrednja občinska slovesnost ob 29. novembru, dnevu republike, v Križevcih pri Ljutomeru, v petek, 25. novembra. Proslava bo v križevski osnovni šoli Branko Bernot-Aljaž, slavnostni govornik pa bo Slavko Soršak, član predsedstva CK ZKS. Na proslavi bodo podelili tudi visoka državna odlikovanja, za kulturni program pa bodo poskrbeli učenci in učenci OŠ Branko Bernot-Aljaž in člani kulturnega društva iz Križevcev. D. L.

LJUTOMER

Obnovljeni stiki s Fulnekom

Iz češkoslovaškega mesta Fulnek se je vrnila delegacija SO Ljutomer. Člani delegacije so se na povabilo tamkajšnjih občinskih predstavnikov udeležili proslave ob 70-letnici Češkoslovaške in 71-letnici velike oktobrske revolucije. Uradni obisk so Ljutomerčani izkoristili tudi za temeljite pogovore o obnovitvi stikov med pobratenima občinama. Dogovorili so se, da se stiki, ki so bili opredeljeni v listini o pobratenju, razvijajo, hkrati pa so jih razširili tudi na izmenjavo delegacij iz združenega dela. Tako bo že prihodnje leto v Ljutomer prišla na obisk delegacija kmetijev in se seznanila s kmetijstvom v občini. Dogovorili so se tudi, da pobratenje verficirajo tudi na ravni konzulatov, saj so bili doslej potrjeni le na ravni občin.

Obisk v Fulneku je delegacija iz Ljutomera izkoristila tudi za ogled nekatere organizacije združenega dela v tem mestu (predvsem kmetijskih) in nekaterih drugih ustanov (vrtec), ki jih imajo tam.

Obnova stikov s Fulnekom prihaja pravi čas, saj bo prihodnje leto minilo 20 let od podpisa listine o pobratenju med Fulnekom in Ljutomerom.

S. Eöry

UGLAŠEVANJE ZLOŽBENIH ŽELJA PO PESKOVSKO

LIPA NAJ SE NE BI PONOVILO

Tri dni so se Peskovčani dajali z lokalno oblastjo in ljubljanskim strokovnjakom za novo zložbo zemljišč — in (za zdaj) uspeli!

Predvidoma okrog božiča bodo imeli vaščani Peskovci (v krajevni skupnosti Gornji Petrovci) na Goričkem še zadnjo priložnost, da se — po dveh že opravljenih usklajevalnih postopkih — opredelijo do novega predloga (elaborata) razdelitve oz. zložbe kakih 200 hektarjev zemljišč, ki ga bo (še enkrat) izdelal Geodetski zavod iz Ljubljane. Odgovorni za zemljiške posege v soboški občinski upravi so na osnovi številnih ugovorov in pritožb Peskovčanov po prvi razgrnitvi elaborata — zbrani so v posebnem zvezku — uvideli, da bi se znalo zaplesti tako kot pred leti v Lipi. Tega si preprosto ni bilo mogoče privoščiti; stroški zložbe (600 tisoč din na hektar) so v primerjavi z občutljivostjo tukajšnjega prebivalstva, izraženo skozi slo po zemlji, vendarle »zanemarljivi«.

Tako so trije dnevi konec minulega tedna v vaško-gasilskem domu v Peskovcih (na sliki) minili v znamenju prej sprave in soglasja kot hude krvi in preprirov; celo predstavnik Gojitvenega lovišča Kompas iz Gornjih Petrovec, ki ima tod strnjeno obsežnejšo kmetijsko površino, je popustil. Prvotno razdelitev na kar okrog 1500 parcel so uspeli znižati na četrtino, kar je menda svojevrsten dosežek. Zadoščenje je tem večje, ker gre za prvi tovrsten primer — če pozabimo na komasacijo v Čekički vasi pred osmimi leti — zlaganja oz. zaokroževanja zemljišč na hribovitem delu Goričkega. O podrobnostih in končnem razpletu (ali ponovnem zapletu?) bomo še poročali. Prijavljaj pa: če bo šlo vse bo načrtih in bo »nebo naklonjeno«, naj bi v februarju postavljali mejnike.

B. Žunec

SLOVENIJATURIST VAS VABI MED POČITNICAMI NA SMUČANJE NA KOBLO!

Šestdnevni paket od 14. do 19. januarja in od 19. do 24. januarja stane 540.000 din, od 24. do 28. januarja pa 470.000 din. **MOŽNOST PLAČILA V TREH OBROKIH!** Prijave in informacije: SLOVENIJATURIST, Murska Sobota, Titova 1, tel.: 21 189, 21 296.

VESTNIK

IN

SLOVENIJATURIST

BOSTA POPELJALA ENEGA OD NAROČNIKOV VESTNIKA V BENETKE!

Dragi bralci, vaš tednik — VESTNIK — misli na vas! In če še niste, postanite naši redni naročniki!

V ponedeljek nas je presenetil sneg, ki je začel padati že dopoldne in ponehal šele v nočnih urah. Zagodel jo je voznikom, poleg tega pa tudi marsikateremu pešcu, ki ni bil pripravljen na dokaj zgodnjo belo odejo in spolzke pločnike.

DROBNO GOSPODARSTVO

Tudi majhni so lahko veliki

Med drobno gospodarstvo ne uvrščamo le zasebnih obratovalnic, ampak tudi družbene organizacije združenega dela, ki nimajo (pretežno) serijske izdelave in zaposlujejo do 200 delavcev. V Pomurju se je ohranilo ducat takih kolektivov in vsi uspešno poslujejo, kar je dokaz, da dohodka ne ustvarjajo le tam, kjer je industrijski način izdelave. Človek bi pričakoval, da družba daje takim malim kolektivom določene olajšave, na primer, da imajo manjše dajatve iz dohodka, pa ni tako. V kolektivih, ki jih uvršča statistika kot panogo med obrt, morajo zato toliko bolj poprijeti sami. Imajo pa tudi prednost: ker številno zaposlenih ni veliko, se de-

lavci dobro poznajo med seboj, zato morebitnega delomrznega hitro odkrijejo in — izločijo. Uspeha jim ne izpodrjeva niti režija, saj je takih delavcev malo, pa še ti opravljajo več del in nalog. Podobno kot delavci v zasebnih obratovalnicah, so tudi delavci v družbenih obrtnih podjetjih — mislimo na neposredno delo — zelo prilagodljivi, da ne rečemo: univerzalni; ni stroge »specializacije«, ampak zna en delavec uspešno opravljati več podobnih del.

Prav je, da so se ohranile male organizacije združenega dela. Veseli bi bili ustanovitve novih, seveda z dejavnostmi, ki jih na našem območju še ni, kajti tako bi lahko zaposlili delavce, ki čakajo na delo, vendar imajo za zdaj malo upanja, da ga bodo dobili v industrijskih organizacijah, saj povsod »odkrivajo« presežek delavcev.

V prihodnji številki bomo objavili daljši zapis o gospodarstvu v sedmih pomurskih družbenih obrtnih organizacijah združenega dela. Že zdaj pa lahko povemo: vse uspešno poslujejo in četudi je na tržišču hud boj — se ne dajo.

S. S.

ZGODNJE PRIPRAVE

Čeprav so do okrogle obletnice (150.) smrti velikega jezikoslovca Franca Miklošiča še dobra tri leta, pa so se v Ljutomeru že začeli pripravljati nanjo. Prišle so že prve pobude, kako se ga spomniti: že prihodnje leto naj bi začeli z obnovo in lepšanjem Miklošičevega trga, urediti bi bilo potrebno tudi njegovo rojstno hišo (ki je v zasebni lasti, zato je ta naloga nekoliko težja), tiskali naj bi vodnik po poteh kulturne dediščine občine Ljutomer, v Ljutomeru pa bodo dali pobudo, naj bi slavisti leta 1991, ko bo obletnica, imeli svoj zbor v Ljutomeru, ena od tem pa naj bi bila Fran Miklošič in njegovo delo.

Ker je do obletnice še precej časa, bo prišlo do še kakšne pobude, kako čim dostojneje proslaviti tega velikega moža. D. L.

Kegljači odslej v Radencih

Kegljaškemu klubu Radenska iz Murske Sobotice je po nekajletnih prizadevanjih uspelo skupaj s tozdom Mineral Radenci in ekipami osnovnih organizacij sindikata obnoviti kegliške Vikend v Radencih (prva etapa). Tako se kegjači Radenske iz Ljutomera selijo v Radence, kegliške Vikend pa bi naj predvsem rabilo za športno rekreacijsko dejavnost. Obnovljeno keglišče v Radencih bodo predali namenu v soboto, 26. novembra 1988, ko bo v Radencih tudi keglaški turnir, na katerem bodo sodelovale ekipe Konstruktorja iz Maribora, Fužinarja z Raven, Nafta iz Lendave in Radenske.

Kegljači Radenske, ki bodo v novi tekmovalni sezoni nastopali v drugi republiški ligi vzvod, se na to tekmovalje že nekaj časa intenzivno pripravljajo. Doslej so odigrali dve tekmi z mariborskim Konstruktorjem ter sodelovali na turnirju na Ravnah. Prihodnje leto pa nameravajo ustanoviti pomursko keglaško ligo, kjer naj bi sodelovalo 16 moških in 12 ženskih ekip. F. Maučec

Zaradi dela prostih dni ob prazniku republike bo prihodnja številka Vestnika izšla šele 8. decembra. Naročnikom in bralcem se za razumevanje zahvaljujemo.

NOVO VODSTVO LENDAVSKE OBČINSKE MLADINSKE ORGANIZACIJE

Mlada generacija se mora zavedati svoje vloge

Po Ljutomeru in Murski Soboti so tudi v Lendavi uspešno sklenili volilne postopke v občinski mladinski organizaciji. Na kandidacijski in volilni konferenci so delegati izbirali med dvema kandidatoma za podpredsednico, štirimi kandidati za sekretarja, za osem članov predsedstva pa je bilo 11 kandidatov. Samo za funkcijo predsednika je bil le eden kandidat.

Na kandidacijski konferenci so delegati dali potrebno večino glasov Francu Korenu, Valeriji Šabjan in Janezu Bukovcu. Prvi je bil potem izvoljen za predsed-

nika, druga za podpredsednico in tretji za sekretarja.

Se pred volitvami so spregovorili tudi o svojem delu v preteklih dveh letih. Poudarili so predvsem delo centra za organizirano preživljanje prostega časa in področji mladinskega prostovoljnega dela ter informiranja. Mladi so ugotavljali, da kljub nekaterim uspehom niso storili vsega, kar bi lahko. Poglavitni razlog naj bi bila kadrovska šibkost oziroma nepripravljenost za delo v mladinski organizaciji.

Največ angažiranja mladih je bilo na področju družbenoekonomskih odnosov. Pri tem je

mladinska organizacija dosegala več uspehov na »makro« ravni in manj v temeljnih okoljih. Več in lažje se je organizacija mladih uveljavljala tudi preko skupščinskega sistema in SZDL-ja.

»Nedvomno smo v tem obdobju pričali afirmaciji mladinske organizacije kot družbenopolitične organizacije. Srčika vsemu pa je neizpodbitno dejstvo, da se je mlada generacija zavedla svoje vloge in moči pri ustvarjanju takšnih ekonomskih razmer, ki bodo dajale osnovo za prehod v moderno družbo 21. stoletja.« To so besede, ki so zapisane v poročilu. Podobna mnenja je našli tudi v videnjih kandidatov, ki so bili izvoljeni v novo vodstvo. Sedaj je potrebno le poprijeti za delo in uresničiti vse te ideje.

S. Eöry

Kmetijska študija je tu — kaj zdaj?

Študija o vplivih predvidene gradnje hidroelektrarn na Muri na kmetijstvo vplivnega območja — tak je delovni naslov gradiva, ki sta ga končno dala na svetlo mariborska višja agronomsko šola in kmetijski zavod. Študija naj bi pomnila nadaljevanje in konkretizacijo razvojnoraziskovalnega projekta Temeljni razvoja agroživilstva v severovzhodni Sloveniji do leta 2000. Zdaj, ko je v nekaj izvodih priročala v mursko deželo, se do nje nihče ne opredeljuje, čeprav so jo sicer vsi po vrsti (zlasti po lokalnih vladah, medobčinskih gospodarskih zbornic in Zavodu za ekonomiko in urbanizem, kjer nastaja t. i. krajinska zasnova) željno pričakovali in se nanjo kar naprej sklicevali. Da bi zdaj »vse tiho bilo«, najbrž ni vzdržno. Naj se vendar oglasijo vsi tisti, ki imajo kaj besede pri nameravani gradnji murske verige vodnih elektrarn — naj izven naš medijski poziv pomurskemu ljudstvu!

B. Ž.

Na domače kolne z bujto repo in dobro kapljico vas vabi 26., 27. in 28. novembra

GRILL JULIE

Martin in Julie Doma,
Tišinska 14, Murska Sobota.

Miklošev sejem že 3. decembra

Saj ne, da bi hoteli spremeniti datum tradicionalnega sejma v Murski Soboti, so dejali odgovorni v Turističnem društvu Murska Sobota, vendar pa je organizacija sejma v soboto ugodnejša tako za nas organizatorje, sejarje, kot tudi obiskovalce iz sosednjih držav, Avstrije in Madžarske. Če bi pripravili sejem 6. decembra, ko je Miklavž tudi v koledarju, bi bil to torej, torej sredi delovnega tedna. Lani si je Miklošev senje ogledalo — ter seveda kupilo kaj koristnega — okrog 20 tisoč obiskovalcev, med njimi je bilo ogromno Avstrijev in Madžarov. Prodajalo je okrog 300 sejmarjev, sodelovale pa so tudi domače trgovinske in gostinske organizacije. Že sredi novembra se je za le-

tošnji sejem prijavilo čez 200 sejmarjev, tako da upravičeno računajo, da bo udeležba letos še boljša in bolj pestra kot lani. Zato so se tudi odločili, da sejemski prostor razširijo po vsej Titovi cesti ter se izognejo gneči, ki je bila prejšnja leta. Pravčasno bodo tudi uredili parkirne prostore za osebnih avtomobilov in avtobuse, nesmiselno je, da hočejo nekateri po vsej sili pripeljati avto prav do sejemskega vrveža.

3. decembra bo torej Murska Sobota spet živila v znamenju »Miklošev senja«, temu primerno pa bo tudi večerno dogajanje v gostinskih lokalih.

Bernarda Peček

MIKLOŠOVO SENJE

V Murski Soboti

Letos v soboto, 3. decembra,

ves dan — na velikem sejemskem prostoru

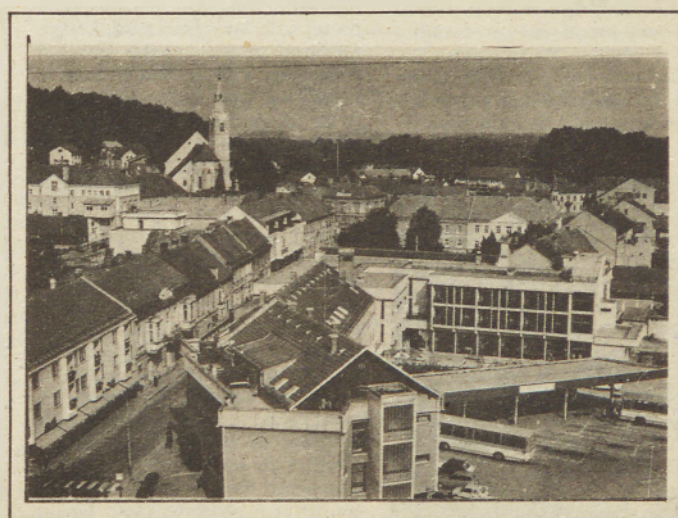
skupščine občin — izvršni sveti — občinske konference
SZDL — občinske konference ZKS — občinske konference
ZSMS — občinski sindikalni sveti —
občinski odbori ZB NOV

**Murska Sobota
Gornja Radgona
Lendava
Ljutomer**

**čestitajo
za praznik
republike —
29. november!**

METKA FUJS

Stara habsburška monarhija, nastala pred mnogimi stoletji, v popolnoma drugačnih zgodovinskih razmerah, se je zadnja stoletja svojega obstoja borila s številnimi novimi silami in postajala vedno bolj anahronizem. Zaostrena nacionalna nasprotja so začela konec 19. stoletja postavljati v ospredje tudi jugoslovansko vprašanje. Rastoči in vedno agresivnejši nemški ter madžarski nacionalizem, notranja ureditev Avstro-Ogrske in njena zunanja politika so oživljali slovensko prepiranje, da svojega položaja v tej monarhiji brez odločnejše akcije ne bodo mogli rešiti.

Načrti o jugoslovanski državi pa so bili zelo različni, od misli o enoti znotraj habsburške monarhije, kot neke vrste trikotniška varianta, prek idej o zlitju vseh narodov v nov jugoslovanski narod do Cankarjeve zamisli o federalistični Jugoslaviji s pravico narodov do lastne kulture.

Da se bo jugoslovanska utopija tako hitro spremenila v resničnost, seveda nihče ni mogel predvidevati. Do začetka prve svetovne vojne se je zamisel o jugoslovanski državi sicer popolnoma uveljavila med slovenskimi političnimi strankami, vendar je obsegala le južnoslovanske dežele znotraj monarhije, o združitvi s Srbijo pa je le malokdo razmišljal. Do takšne združitve bi namreč lahko prišlo le z veliko vojno katastrofo. Poleg tega si je Srbija v nesmiselnem vojskovanju z Bolgarijo zaradi Makedonije zapravila veliko tistih simpatij, ki jih je pridobila v balkanskih vojnah. Razumljivo je torej, da sta se vodstvi slovenske klerikalne in liberalne stranke ob izbruhu vojne postavili na avstrijsko stališče, čeprav niso imeli nobenih želja po vojni s Srbijo.

Vojna in strogi režim vojnega absolutizma sta popolnoma omrtvila politično življenje. Usoda slovenskega naroda pa je postajala vedno bolj negotova. Antantne sile so z londonskim sporazumom leta 1915 obljubile Italiji Slovenko primorje z Istro in velik del Dalmacije. Nemške stranke pa so v okviru centralnih sil zahtevale preobrazbo avstrijske polovice države v nemško državo. Med odločitvama za eno ali drugo stran, ki pa sta obe pomenili slovensko narodno smrt, se je slovenska politika

začela zavzemati za odločnejšo rešitev narodnega vprašanja z združitvijo Slovencev in Hrvatov v enotno državo. Začetni uspehi centralnih sil na fronti so kmalu prenehali in s porazi so se pojavljale tudi vedno glasnejše zahteve po prenehanju vojne in nesmiselnega prelivanja krvi. Obnovilo se je tudi politično življenje in do takrat zatirani narodi v monarhiji so se zavedli trenutka, ko lahko rešijo tudi svoje narodno vprašanje.

Slovenski klerikalni in liberalni državnozborni poslanci so skupaj z istrskimi in dalmatinskimi leta 1917 ustanovili Jugoslovanski klub, na čelo katerega je prišel dr. Anton Korošec, pristaš demokratičnega Krekovega krila v klerikalni stranki. Poslanci, združeni v Jugoslovanskem klubu, so podpisali t. i. majniško deklaracijo in jo prebrali na prvi seji državnega zbora 30. maja 1917. Deklaracija je zahtevala od vlade in vladarja, da se na temelju narodnega načela in hrvaškega narodnega prava zedinijo vsa ozemlja monarhije, na katerih živijo Slovenci, Hrvati in Srbi, v samostojno državno telo, ki bo prosto vsakega narodnega gospodstva tujecev in osnovano na demokratični podlagi pod habsburškim žezlom.

Čeprav so vsi pomembni politični organi monarhije odklonili de-

**70
let**

**SLOVENSKE
ODLOČITVE
ZA
JUGOSLAVIJO**

klaracijo, se je na njeni podlagi razvilo močno deklaracijsko gibanje, ki je postajalo vedno bolj množično, demokratično in tudi vedno bolj radikalno. Povezalo je predstavnike vseh slovenskih strank, ki so si bili enotni v prepričanju, da je prihodnost slovenskega, hrvaškega in srbskega naroda le v samostojni državi, ter zahtevali takojšen mir in samoodločno narodov. Na podlagi tega je bil 16. in 17. avgusta 1918 v Ljubljani ustanovljen Narodni svet za Slovenijo in Istro, ki si je za naloge zedinjenega Jugoslovana v samostojno državo. Narodni svet je pospešil nastanek Narodnega sveta Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki so ga zastopniki jugoslovanskih narodov v monarhiji ustanovili 6. oktobra 1918 s sedežem v Zagrebu

in pod predsedstvom dr. Antona Korošca.

Poskusi cesarja Karla, da bi s koncesijami obdržal monarhijo skupaj, in njegov manifest, s katerim je razglasil federativno ureditev Avstrije z nacionalnimi državami, niso več mogli roditi sadov. Slovenci so se takrat že odločili za oblikovanje svoje lastne državnosti in Korošec mu je dejal: »To, kar se je zgodilo, je dovolj za naše nezaupanje.« Slo je samo še za vprašanje, kakšna naj bi bila nova država, in pri tem so računali tudi na morebitno zedinjenje s Srbi in Črnogorci v smislu krfske deklaracije, ki sta jo 20. julija 1917 podpisala dr. Ante Trumbić, kot predsednik Jugoslovanskega odbora (ustanovljen leta 1915 iz skupine uglednih protiaustrijskih političnih

emigrantov), in Nikola Pašić kot predstavnik srbske vlade. V njej sta predvidela ustanovitev demokratičnega in parlamentarnega kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev pod dinastijo Karadjordjevičev. Dogajanja so se vrstila z nesluteno hitrostjo. Avstro-ogrsko vojska je bila pred popolnim zlomom in 29. oktobra 1918 je Na-

la čuden potek novembrskih pogajanj o združitvi v Ženevi in izrazilo arogantnost srbske vlade. Združitve je pospešila pokrajinska vlada za Dalmacijo iz strahu pred italijansko okupacijo, močna hrvaško-srbska koalicija pod vodstvom Sverozarja Pribečevića, pridružili pa so se jima tudi slovenski liberalci, ki so v nasprotju s kleri-

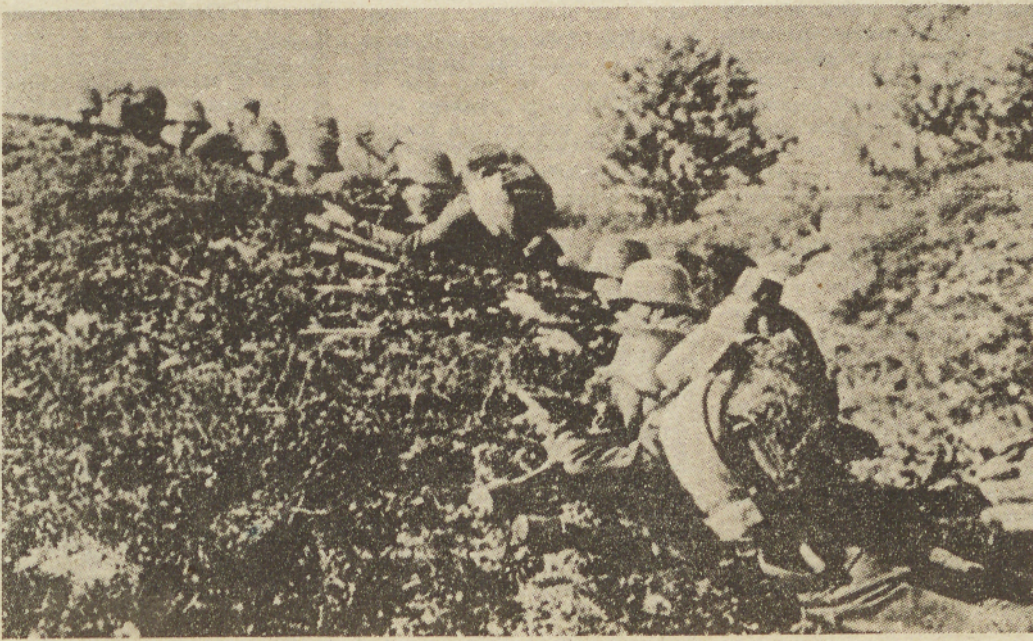
Med vojniki je po razglasitvi miru zavladalo nepopisno veselje.

rodni svet v Zagrebu razglasil ustanovitev države Slovencev, Hrvatov in Srbov; 31. oktobra pa je Narodni svet v Ljubljani imenoval narodno vladu za slovenski del države. Tako je postala Slovenija prvič v svoji zgodovini državna enota, ki pa ni imela izdelane jasne predstave o svoji lastni narodnodržavni suverenosti. Povezovala jo je v skupno suverenost s Hrvati in Srbi in zato se v teh usodnih dneh tudi ni mogla in ni znala zavzeti za njeno odločnejšo obrambo. Mnenja o močnosti združitve s Srbijo so bila precej deljena. Eni so namreč menili, da omogoča krfska deklaracija Slovincem svoboden, avtonomen razvoj, drugi, predvsem pripadniki klerikalne stranke, pa, da bo potrebno dati Slovincem v novi državi še mnogo poraštev za ohranitev samobitnosti in kulturne avtonomije. Kljub dvomom pa je postala ta združitve novembra leta 1918 najnost. Morda bi država Slovencev, Hrvatov in Srbov še ustrezala Slovincem in Hrvatom, nikakor pa ni mogla ustrezati Srbom iz Hrvaške in Bosne in Hercegovine, ki so si prav tako želeli narodne združitve. Da pa so bili dvomi klerikalne slovenske politike na mestu, sta pokazala

kalci, ki so se vedno zahtevali politično jamstvo za slovenski narodni razvoj in decentralistično državno obliko, podprli centralistično in unitaristično ureditev. Narodni svet je torej pristal na združitve s kraljevino Srbijo na način, kakor se je to zgodilo 1. decembra 1918. Torej na državo, v kateri naj bi v imenu narodne enotnosti, kljub drugačnim zagotovilom regenta Aleksandra, prej ali slej izginile različne pokrajinske enote.

Slovenci so z združitvijo pričakovali predvsem zaščito svojega nacionalnega ozemlja. Zgodilo pa se je ravno nasprotno: imperialistični versajski mir jih je razdelil med štiri države, srbska vlada in dvor pa sta v maniri zmagovalca uvedla centralistično državno obliko, odpravila avtonomne politične institucije pri nesrbskih narodih in jih podredila Beogradu.

Nova država je v primerjavi s staro na neki način vendarle utrdila obstoj slovenskega naroda kot političnega in gospodarskega elementa, vendar je zaradi velikosrbske politike in močno navzočega jugoslovanskega unitarizma slovensko vprašanje ostajalo nerešeno. To pa je seveda že nova poglavje v slovenski zgodovini.

V Pomurju je okrog 18.500 mladih, ki so vključeni v izobraževalni proces, to je obvezno osemletko in v to ali ono srednjo šolo usmerjenega izobraževanja. Govorimo, da jih usposabljammo za delo, samoupravljanje, za življenje.

Nekoč je bilo dovolj, da so učenci prinesli v šolo kreda in posebno tablico, na katero so pisali, računali, risali... Danes jih »opremljamo« s številnimi zvezki, učbeniki in učnimi pripomočki. V šole pa čedalje bolj prodira sodobna učna tehnologija. Če se kdo od staršev ali učiteljev, tako kot je bilo to nekoč, upa reči učencu, »za motiko in lopato boš že dober«, se hudo moti. Prihajamo namreč v čase, ko je za vsak poklic potrebno kar največ znanja, sicer ni upanja za razvoj.

Prihodnji strokovnjaki se začnejo kaliti že v osnovni šoli. Zelo pomembno je, ali jih k temu posebej spodbujamo, jim omogočamo, da dosežejo nekaj več, kot je to predpisano z učnimi načrti in predmetniki. Gre za različne interesne dejavnosti, ki (lahko) potekajo po pouku. Če se seveda najdejo mentorji, zanesenjaki, ki so pripravljeni žrtvovati tudi svoj prosti čas za dodatno delo z učenci. Na nekaterih šolah na srečo najdemo tudi takšne ljudi. In k pisanju tega prispevka nas je spodbudil seznam nagrade.

Jože Horvat

nih učencev in mentorjev za dosežke na predmetnih tekmovanjih in pri interesnih dejavnostih v lanskem šolskem letu, ki smo ga prejeli od občinske izobraževalne skupnosti Murska Sobota. Na tem seznamu je okrog 30 osnovnošolcev in učencev srednjih

šol, ki so v lanskem šolskem letu postali na republiških ali zveznih tekmovanjih prvaki, dosegli prva tri mesta ali pa zlata, srebrna in bronasta priznanja. To so seveda lahko dosegli le z dodatnim trudom, delom (ob pomoči mentorjev) in znanjem. Opravili so tudi več raziskovalnih nalog, za katere so bili prav tako nagradjeni. In prav mladi raziskovalci so nas posebej zanimali — kaj in kako raziskujejo. O tem smo poizvedovali tudi v drugih pomurskih občinah, o posebej uspešnih pa žal slišali bolj malo. Še največ se ukvarjajo z raziskovanjem zgodovinskih in etnografskih značilnosti svojega okolja, manj pa z nalogami, ki bi lahko imele praktično vrednost pri družbenem napredku, torej z inovativnim delom.

KLUB MLADIH TEHNIKOV — KOVAČNICE PRIHODNJIH STROKOVNJAKOV

Po številu in tudi uspehih, ki jih v zadnjih letih dosegajo mladi raziskovalci v Pomurju, vsekakor prednjači Osnovna šola Edvard Kardelj Murska Sobota. Zakaj prav oni? Predmetni učitelj tehničnega pouka in fizike Jože Horvat, ki je eden od mentorjev mladih tehnikov in raziskovalcev na tej šoli, bo najbrž hud, ker ga moramo za te uspehe posebej pohvaliti. Takšne hvale namreč nima rad, kajti zadovoljstvo mu je že to, če njegovi učenci prejmejo nagrade in priznanja, če zmagujejo na raznih tekmovanjih, če se tudi kot srednješolci uveljavljajo kot uspešni mladi tehniki in raziskovalci. In res je tako. Z zveznih tekmovanj so se lani vrnili kar s tremi prvimi mesti, seznam vseh drugih dosežkov pa bi bil sicer predolg. Jožetova zasluga je tudi ta, da so na njihovi šoli pred desetimi leti prvi ustanovili Klub mladih tehnikov, v katerem v enem šolskem letu sodeluje od 100 do 120 učencev. Zbirajo se po navadi ob petkih popoldne in v sobotah dopoldne, torej v prostem času. Nekaj mu na šoli za to delo sicer priznajo, vendar večji del časa prebije z učenci zato, ker ga to posebej veseli.

»Vedno delamo kaj novega, za vse izdelke snujemo lastne načrte, vsak model je raziskovalno razvojno delo. In če se učenci s takšnim delom »zastrujejo« v osnovni šoli, potem lahko pričakujemo, da bodo z njim nadaljevali tudi v srednji šoli pa še naprej. Tako pa lahko mnogi postanejo tudi dobri raziskovalci, inovatorji, strokovnjaki.«

In od kod Jožetu toliko izkušnje? Preden se je podal med učitelje, je končal srednjo mizarško šolo, potem še srednjo tehniško mehaniko šolo in pedagoško akademijo. Precej izkušenj pa je, kot se mu zdi, nasledil po očetu, ki je bil mojster za vse. Veliko pa je potrebno tudi sprotnega učenja, izpopolnjevanja znanja in dodatnega dela.

Tako je bilo tudi pri lanskem raziskovalni nalogi Varčevanje z energijo, ki je bila na zveznem tekmovanju v Novem Sadu nagajena kot naloga z najboljšim programom. K tej raziskavi je Jože pritegnil učenci 8. razreda Bernardo Šeruga in Petro Hari, ki sedaj obiskujeta 1. letnik nara-

skave potekajo po več let, tudi okrog 15, kajti le tako lahko pridejo do ustreznih rezultatov. Tako je, denimo, pri ekoloških sortnih poskusih. Tako so se tudi po njihovi zaslugi povečali pridelki pšenice in koruze, ki jih dosegajo v kmetijskih organizacijah ali kmetovalci. Tako je nekoč znašal pridelek koruze 16 do 20 stotov, zdaj pa že blizu 100 stotov suhega zrna na hektar. Njihove rezultate namreč obravnavajo v poljedelskem odboru pri ABC Pomurki, kjer se tudi odločajo o izbiri preskušanih sort poljščin. Objavljajo pa jih tudi v Zborniku Kmetijskega inštituta in v drugih občilih. Z njimi pa seznanjajo tudi kmetovalce, ko organi-

Ena izmed mentoric mladih raziskovalcev v osnovnih šolah je tudi Marija Rubin, predmetna učiteljica kemije in biologije na OŠ Dane Šumenjak Murska Sobota.

»Opravljam predvsem raziskovalne naloge, ki jih razpisujejo gibanje ZNANOST MLADINI, Pionirski list, Pionir in Prirodoslovno društvo Slovenije. Lahko rečem, da vsako leto dosežemo dokaj dobre rezultate, kar potrjujejo tudi številna priznanja in nagrade.«

Ali imajo takšne raziskovalne naloge tudi kakšno praktično vrednost?

»Ker živimo v agrarnem okolju, skušamo reševati tudi ekološke probleme, to je onesnaženost in vpliv tega okolja na kulturne rastline. Tako smo lansko šolsko leto raziskovali vpliv onesnaženosti okolja na koruzo. Naloga je bila zelo dobro ocenjena. Mi pa se seveda ne moremo kosati z drugimi. To je le osnovna šola, za naše učence pa lahko pričakujemo, da bodo nadaljevali z raziskovalnim delom tudi kasneje. Delamo po vseh metodah znanstvenega raziskovalnega dela in mislim, da so naši rezultati dokaj točni. Uporabljamo tudi specialne laboratorije v delovnih organizacijah.«

voslovno-matematične usmeritve v Murski Soboti. Ob koncu raziskave je nastal skoraj (manjši) znanstveni projekt, kako bi lahko v Murski Soboti in tudi drugod v Pomurju izkoriščali geotermalno energijo. V ta namen so sestavili tudi poseben model za prikaz tehnološke rešitve uporabe tople vode v centralnem grelju ali pa za ogrevanje toplih gred.

»Izkoriščanje termalne vode za energetske namene ne onesnažuje zraka, kar je velika prednost pred fosilnimi gorivi. Voda nima posebej škodljivih snovi, nima kovin in organskih spojin in ni posebno trda. Ima največ natrijevega trikarbonata. V vsaki sekundi je priteče okrog 50 litrov ali 180 kubičnih metrov v uri. Njena temperatura je od 50 do 51 stopinj Celzija,« lahko med drugim preberemo v tej raziskovalni nalogi. Bernarda in Petra pa sta zelo ponosni, da sta na zveznem tekmovanju zanj dobiti najboljšo oceno. S tem je bil tudi poplačan trud, to je predvsem precej prostega časa, ki sta ga porabili za zbiranje in obdelavo podatkov. Morda se bodo njuna spoznanja celo uresničila v praksi.

POUK IN DODATNO DELO

Med srednjimi šolami v Pomurju je tako rekoč obvezno navzoče raziskovalno delo učencev na Srednji kmetijski šoli Rakičan, kjer ga vključujejo v pouk, sicer pa poteka tudi v prostem času. Ker gre za širše in pomembne raziskovalne naloge, jih sofinancira tudi Občinska raziskovalna skupnost Murska Sobota. Tako so jim tudi v tem šolskem letu odobrili določena sredstva za 4 raziskave, in sicer: Bob kot vir proteinov v prehrani živine, Evidentiranje naleta sive breskove uši, Evidentiranje pojave koruzne večje in Ekološka preskušnja novih poljščin. Nekateri učenci pa s pomočjo mentorjev samostojno opravljajo določene raziskave. Tako je v lanskem šolskem letu četrtištelec Stanko Gomboc dokaj temeljito raziskal zdravilna zelišča v Pomurju.

Alojz Pivar, dipl. inž. agronomije in profesor na šoli, ki tudi običajno sodeluje pri večini raziskovalnih nalog, nas je med drugimi seznanil, da nekatere razi-

zirajo dan pšenice in dan koruze. Za takšno delo ima šola na voljo okrog 22 hektarjev zemlje, ki jo učenci v glavnem tudi sami obdelajo.

Suzana Kučko, ki obiskuje 4. letnik Srednje kmetijske šole v Rakičanu, nam je povedala, da je takšno raziskovalno delo zelo zanimivo in koristno, potrebovali pa bi boljše opremljene lastne laboratorije.

Na Srednješolskem centru tehniško-pedagoške usmeritve Murska Sobota pa se tako rekoč vsako leto lahko ponašajo z zmagovalci ali visokimi uvrstitvami na raznih predmetnih republiških in zveznih tekmovanjih. Tako so lani zasedli po eno prvo (Dušan Jošar iz nemškega jezika), dve drugi mesti (Andrej Gomboc iz optike in Igor Zrinski iz energije) in eno tretje mesto (Aleš Časar iz mehanike) na republiškem tekmovanju, na 22. srečanju 400 mladih raziskovalcev in inovatorjev Slovenije (Znanost mladini) pa so štirje učenci prav tako dobili posebna priznanja za raziskovalne naloge (Anton Žižek iz astronomije, Igor Zrinski in Miha Mesarič iz fizike in Simona Granfol iz nemškega jezika).

Med najbolj zagnanimi mentorji na Centru pa je profesor Edvard Dečko, ki pa žal ob našem obisku v šoli ni imel časa za pogovor. Pravzaprav je menil, da je boljše, če o tem kaj več povedo učenci sami. In tako smo se odločili za Igorja Zrinskega, ki je v lanskem šolskem letu dosegel dve visoki uvrstitvi, sicer pa je s svojim znanjem pri fiziki izstopal že v 1. letniku, ko sta skupaj s sošolcem Mesaričem zasedla na republiškem tekmovanju 1. mesto, v 2. letniku pa je Igor sam postal republiški prvak v znanju iz mehanike.

»V prejšnjem šolskem letu sva se s sošolcem Miho odločila za skupno raziskovalno nalogo, in sicer Kotanje valja na klancu. S pomočjo posebne naprave sva ugotavljala predvsem razliko med lepljenjem in trenjem pri kotanju valja po klancu. O tej raziskovalni nalogi sva pripravila tudi vsa dokumentacija in mislim, da so takšni poskusi lahko koristni tudi za industrijo, na primer pri izdelavi vozil.«

Kako spodbujamo mlade raziskovalce

Eno od področij dejavnosti občinske raziskovalne skupnosti je tudi spodbujanje krožkarske dejavnosti na osnovnih šolah in šolah srednjega usmerjenega izobraževanja. Gre predvsem za raziskovalne naloge iz naravoslovja in tehnike, ki jih učenci izvajajo s pomočjo mentorjev. V preteklosti je občinska raziskovalna skupnost delila določena sredstva za spodbujanje te dejavnosti po šolah. Ker pa so se tako nekako porazgubila, so se v lanskem

pridelavo hrane in ekologijo. Prav tako sofinanciramo izjemne dosežke mladih. Recimo, v lanskem šolskem letu smo učenci srednješolskega centra iz Murske Sobotice omogočili udeležbo na mednarodnem srečanju kemikov na Danskem. Sofinancirali smo tudi raziskovalne taborne mladih. Seveda pa ne smemo prezreti tudi mentorjev, saj si brez njih te dejavnosti ne moremo zamisliti. Vsako leto torej nagradujemo tudi mentorje,« nam je med drugim povedala strokovna delavka občinske raziskovalne skupnosti Murska Sobota Erika Hriberšek. Predsednica občinske izobraževalne skupnosti Karla Makovec-kega pa smo med drugim povprašali, kako to, da so na seznamu uspešnih le učenci iz treh osemletk v Murski Soboti in OŠ Puconci. Mar drugje ni nadarjenih in sposobnih za raziskovalno delo?

»Prav gotovo so, vendar ni dovolj zagnanih mentorjev, zato bomo morali v tej smeri storiti več. Ena od oblik spodbujanja je nagradna ekskurzija, ki jo organiziramo skupaj z raziskovalno skupnostjo; krijemo tudi stroške

NAŠ RAZISKOVALNI KROŽEK

Pri krožku nas sodeluje 19 učencev. Obiskovali smo: najstarejšega lovca, Püngrade, lovski nasad in gomilo. Lovcem nam je povedal vse o lovski družini. Član je že 44 let. Pokazal nam je puško in naboje. V Püngradih smo si ogledali razvaline gradu. Našli smo staro opeko, čreplje in kamenje. Člani raziskovalnega krožka smo v lovskem nasadu opazovali živali. Gojijo fazane za italijanske lovcе.

Člani raziskovalnega krožka: Beno, Drejči, Simon, Vasko, Robi, Boštjan in Gorazd OŠ Karel Destovnik-Kajuh, Krog

udeležbe na medobčinskih, republiških in zveznih tekmovanjih, pa tudi mentorjem izkazujemo posebno pozornost. Cilj namreč mora biti dvigniti kakovost vzgojno-izobraževalnega procesa nad povprečje.«

Podobnih spodbud je v drugih treh pomurskih občinah manj. Premikati pa se je nekaj tudi tam začelo. Tako občinska raziskovalna skupnost Gornja Radgona izbira in nagradjuje mentorja leta (za vodenje šolskih krožkov), raziskovalna skupnost občine Lju-

Sodelujejo vsi učenci

Tudi na dvojezični OŠ Vljaj Lajos v Genterovcih, ki jo obiskuje nekaj čez sto učencev, se zavzeto in dokaj uspešno ukvarjajo z raziskovalnim delom. Gre za sorte demonstracijske poskuse s koruzo in zelenjavo, ki so jih začeli opravljati pred petimi leti v sodelovanju z Živnoredsko-veterinarskim zavodom Murska Sobota in Kmetijskim inštitutom Slovenije. Leta 1983 so namreč uredili šolski vrt kot demonstracijski in učni objekt. Najprej so začeli poskusno pridelovati 5 do 12 različnih sort koruze, nato pa še različne sorte korenčkov, rdeče pese in drugih povrtnin. Večino del opravijo učenci ob sodelovanju mentorjev in ves čas spremljajo rast pridelka. Zapisujejo datum setve, vzrki, tehnološko zrelost, pojave bolezní, datume skropljenja, uporabljena sredstva idr. Ob koncu pa proučijo gospodarnost pridelave in hektarski donos. Z rezultati poskusov seznanijo Medobčinsko gospodarsko zbornico (za koruzo) oziroma Kmetijski inštitut Slovenije, objavljajo pa jih tudi v raznih publikacijah.

»Mnenja smo, in to nam potrjujejo tudi omenjeni ustanovi, da so rezultati našega raziskovalnega dela dokaj dobri in koristni. So lahko v pomoč strokovnim službam pri uvajanju poljščin in tehnologije, po njih pa se lahko zgledujejo tudi okoljski kmetovalci. Z zadovoljnimi smo, ker je naše delo začela spodbujati tudi Občinska raziskovalna skupnost Lendava, ki nam je v ta namen odobrila precej denarja.« smo si zapisali iz pogovora z ravnateljem genterovske osemletke Stefanom Vargo. Med učenci, ki pri teh raziskovalnih nalogah sodelujejo, pa bi težko koga posebej omenili, saj delajo tako rekoč vsi, ker so tudi vsi člani šolske pionirske zadrge.

Petra Hari, Igor Zrinski, Bernarda Šeruga

ti. Krkine nagrade učencem in študentom pa potrjujejo, da za prihodnje strokovnjake zares tudi sami veliko postorijo, pa tudi to, kako cenijo znanje. V občinski raziskovalni skupnosti pa imamo še nekatere druge oblike spodbujanja, in sicer neposredno sofinanciranje raziskovalnih nalog, kot je to v tem šolskem letu na Srednji kmetijski šoli Rakičan. Odločili smo se, da finančno podpremo 4 njihove raziskovalne naloge, ki so povezane s

tomer sofinancira delovanje računalniškega krožka na Srednji družboslovni šoli v Ljutomeru, občinska raziskovalna skupnost občine Lendava pa je letos ob dnevu novatorjev v DO Primat organizirala tudi kotiček za mlade raziskovalce, poleg tega pa sofinancira raziskovalno delo učencev OŠ Genterovci in sodeluje pri raziskovalnih taborih, ki jih v lendavski občini vsako leto organizira Univerza Edvarda Kardelja iz Ljubljane.

ŠE TO

Lahko bi seveda odkrili in predstavili še druge uspešne mlade raziskovalce v pomurskih šolah. Prav tako pa je možno najti šole, kjer jim je takšno delo kaj malo mar. Poizvedovali pa smo tudi, kako se v spodbujanje mladih raziskovalcev — prihodnjih strokovnjakov vključuje združeno delo v Pomurju. Žal je zaenkrat bolj malo spodbudnih zgledov. Se največ postorijo kmetijske delovne organizacije. Tako kot je to urejeno v novomeški tovarni zdravlil Krka, pa nikjer ni duha ne sluha. Pa bi se morali takšnemu ravnanju vsaj približati!

Besedilo in posnetki: JOŽE GRAJ

Tebi — DOMOVINA

Petištirideset let. Toliko časa je minilo od tvojega rojstva. Zdaj, ko praznuješ svojo obletnico, tvoja lica žarijo od sreče, ko vidiš, koliko stvari se je spremenilo. Prava lepota si s svojimi velikimi tovarnami in lepimi hišami.

Iz naše zgodovine vem, da si se rodila leta 1943 v Jajcu, kjer je bilo drugo zasedanje Avnoja. Zelo rada bi videla, koliko ljudskih množic se je zbralo ob tvojem prvem rojstnem dnevu. Vendar sem ponosna na tiste, ki so darovali zate svojo kri, in sovražim tiste, ki so te izdali. Petištirideset let so se dograjevale mnoge stavbe, ki zdaj krasijo tvojo podobo. Lepa si in čeprav je mnogo večjih in bogatejših dežel, te imam rada. Rada živim tu, se učim, se veselim, pa tudi žalostim. Tu imam svoje najdražje — starše, sorodnike, prijatelje. Srečna sem, da živim tu. Poslušam glasbo, delam vse, kar delajo vrstniki mojih let drugod. Poskrbljeno je za moje izobraževanje, le sama se moram potruditi, da bom imela čim boljši učni uspeh. Vem, da tudi ti imaš težave. V letošnjem letu si preživela veliko nemirov na Kosovu. Vsi zavedni Jugoslavlani smo trpeli s tabo in se bali za tvojo in našo prihodnost. Tako kot ves svet se tudi ti ubadaš z nezaposlenostjo in še marsičim, za kar ne vem, ker sem še premajhna.

Danes, ob tvojem petištiridesetem rojstnem dnevu, ti želim vse najboljšo v imenu vseh otrok, starejših ljudi, manjšin ... Da bi pod tvojim okriljem še dolgo živeli v sreči in miru!

Daniela Grah, 6. a
OŠ Grad

Spet praznuješ rojstni dan, domovina. Tvoje rojstvo je bilo znamenovano s krvjo, tvojo zibelko se zibale mrzle roke burcev, ki so bili ponosni na tvoje rojstvo, ko so te branili s svojimi življenji. Tvoje otroštvo je dišalo po smodniku in smrti. Toda rasla in krepila si se kakor otrok v varnem materinem naročju. Tebe so izgrajevale roke vseh naših narodov in narodnosti, bila si ponos vsakega Jugoslavlana. Koliko sreče, radosti je bilo v srcih vseh nas, ko si se uveljavila v svetu kot ena izmed ustanoviteljic neuvrščenosti! Bila si simbol mira za nas in za svet. Vodilo te je veliko srce naših narodov, vodil te je tovariš Tito!

Kako velika izguba za nas in za svet je nastala po smrti tega velikan. Toda nismo obupali. Brez njega med nami, a z njim v srcu, smo šli po njegovi poti. Na tej poti smo naleteli na ovire, ki nas vznemirjajo, saj rušijo največjo pridobitev naše NOB, to je bratstvo in enotnost naših narodov.

Vem, domovina, da si žalostna, ko vidiš, kako je pri nas. Zato praznovanje tvojega rojstnega dneva nima tistega pravega čara, kot bi ga naj imelo.

Domovina, obljubljam ti, da se bomo vsi mladi borili za to, da boš ostala enotna, da bomo vsi narodi med seboj bratje, ki te bodo s skupnimi močmi izgrajevali, da boš spet naš ponos v svetu, da bo praznovanje tvojega rojstnega dneva praznik vseh jugoslovanskih narodov!

Andreja Žižek, 8. raz.
OŠ Bakovci

Bliža se 29. november, rojstni dan naše domovine. Pričakujemo ga z velikim veseljem. Pred nami oživi spomin na drugo zasedanje AVNOJA, ki je bilo 29. novembra 1943 v majhnem bosanskem mestu Jajcu. Tega dne je padla odločitev o nastanku nove Jugoslavije. Jugoslovanski narodi, složni v boju proti okupatorju, so se odločili, da bodo po osvoboditvi živeli v skupni domovini. Nova Jugoslavija naj bi bila država svobodnih in enakopravnih narodov in narodnosti.

29. november praznujemo kot državni praznik. Radi se spominjamo novih delovnih uspehov, ki smo jih dosegli v bližnji preteklosti. Navada je, da sprejemamo tudi obljube, povezane z novimi nalogami, ki so pred nami. V resnici so to želje, ki naj bi nam prinesle lepšo in srečnejšo bodočnost.

Mislím pa, da si vsi želimo, da bi nam bilo jutri lepše in boljše. Kdo med nami si ne želi, da bi tudi jutri živel in delal v svobodi? Zakaj naj bi eni živeli v pomanjkanju?

Predvsem si želim, da bi se te želje uresničile. Rada bi dočakala dan, ko bo vsem Jugoslovanom zagotovljeno dostojno življenje.

Živim v veri, da bo enkrat vendarle prišel ta dan.

Brigita Horvat, 4. raz.
OŠ Dane Šumenjak
M. Sobota

Domovina, tvoj dan slavimo, vsi s teboj se veselimo, mesta in vasi krasimo, vse najboljše ti želimo.

Krvava te borba je rodila, poguma nisi ti zgubila, ko mati si hrabro se borila, ljubezen svojo nam delila.

Domovina, radi te imamo, ponosni smo, ker te imamo, zato nikomur te ne damo, raje življenje za te damo.

Renata Špilak, 5. a
OŠ Štefan Kovač
Turnišče

Domovini želim za rojstni dan vse najboljše, da bi bila najlepša, da bi se uresničile tudi želje tistih, ki so 29. novembra 1943. leta ustanovili Jugoslavijo. To je danes tudi poseben praznik za prvošolčke, ki jih ob prazniku republike sprejmemo v pionirsko organizacijo. Tudi jaz sem še pionirka. Ponosna sem, da si lahko okrog vratu zavežem rdečo rutico, na glavo pa dam pionirsko kapo titovko.

Barbara Perić, 3. raz.
OŠ Dane Šumenjak, M. Sobota

KAJ MI POMENI DOMOVINA

Moja domovina je moja vas, v kateri preživljam brezskrbna otroška leta. Kadar si želim, lahko stečem na cvetoč travnik in si natrgam cvetlice ter svobodno uživam v naravi.

SANDRA RITONJA, 6. b razred

Moja domovina je svobodna. Svobodno lahko hodim v šolo in učijo me prijazni učitelji. Zjutraj me zbudijo ptički s svojim petjem; ne motorji in avtomobili. V šolo grem skozi gozd, med travniki in urejenimi polji. Moja domovina mi nudi lepo otroštvo.

JANA KOSIČ, 6. b razred

RDEČA RUTA

Republika naša praznuje, z njo vsak zdaj se raduje, učenci, cicibani naši, postali bodo pionirji naši.

Pred zastavo bodo stali, obljubo svečano bodo dali, z delom svojim dokazali, da pionirji pravi so postali.

Rdeča ruta okoli vrata, na glavi modra pionirska kapa, lica rdeča, nasmejana, srca polna so pričakovanja.

Lea Čiček, 5. b
OŠ Štefan Kovač
Turnišče

Moja domovina

Jugoslavija!

To je ime, ki marsikaj pove.

To je moja domovina,

tu živi naša družina.

Moja domovina je sedaj svobodna,

zanjo bila se velika je borba.

Štiri leta živeli smo v pomanjkanju in bedi,

da končno svobodno smo zaživel.

Zato svobodo cenimo,

nikdar nikomur ne dovolimo,

da spet teptali bi našo domovino.

Melita Panker, 8. raz.
OŠ Bakovci

PO POTI BRATSTVA

Bila sem med pionirji, ki so se odpravili na pot bratstva. Obiskali smo pionirje v občini Mladenovac, in sicer pionirje na osnovni šoli Vlaška.

Na pot smo krenili v četrtek zjutraj. Bili so še pionirji iz drugih osnovnih šol naše občine. Na poti proti Mladenovcu smo se najprej ustavili v Jasevovcu in si ogledali pričevanja dogodkov med vojno v tem taborišču. Bila sem zelo pretresena. Med potjo smo si ogledali še Beograd. Ustavili smo se na Dedinju, v Hiši cvetja, kjer smo položili cvetje na grob tovariša Tita. Nato smo se odpravili še na Kalemegdan, od koder smo lepo videli, kako se Sava izliva v Donavo. Ogledali smo si še druge znamenitosti. Nadaljevali smo pot in proti večeru smo prispeli v Mladenovac, kjer je bil sprejem, nato pa smo odšli vsak k svojemu gostitelju. Tako sem spoznala Nado in njeno družino. Naslednji dan smo šli skupaj s svojimi prijatelji na izlet v Kragujevac, kjer smo si ogledali muzej, spominski park žrtvam med vojno in prisostvovali spominski svečanosti. Popoldne pa je bilo družabno srečanje v šoli. Dan je hitro minil in že je bila tu sobota. Dopoldne smo se skupaj odpravili še na Kosmaj in si ogledali Arandelovac. Po kosilu smo se od svojih gostiteljev poslovili ter se odpeljali proti domu.

Razmišljala sem o vtisih, ki so ostali. Bilo mi je zelo lepo, vendar kratko, prekratko. Komaj čakam dan, ko bodo oni prišli k nam in bomo mi njihovi gostitelji. Tako bom lahko moji prijateljici Nadi povrnila vse, kar je ona storila zame.

Srečanje je za nami, toda prijateljstvo je ostalo. Za trajnejše vezi in boljše odnose med ljudmi bi moral vsak na takšno pot.

Sandra Đorgovski, 6. razred
OŠ Marija Rožman, STOGOVI

Če bi živela na tujem ...

Ljudje smo včasih sila nemogoči. Želimo si daleč, daleč v tuje kraje in sanjamo o deželah, kjer je vse tako čudovito in prelepo. Pozabljamo na vse in se ne sprašujemo, ali je res tako.

Že sam pogovor, povsod je lepo, doma pa najlepše, nam pove, da življenje naših zdomcev ni zmeraj kot mleko in med. Človeku, ki se ne počuti bogat v svojem srcu, tudi tujina ne bo dala bogastva.

Če bi živela na tujem, bi pogrešala tisoče najlepših stvari na svetu, materin jezik, svoje najdražje, dom, tako lepo brezskrbno otroštvo in svobodno domovino, katere ne bi nikoli zatajila. Kamorkoli bi prišla, bi povedala, da sem iz Jugoslavije, iz najbogatejše dežele, kjer vladata mir in svoboda.

V šoli bi se lepo obnašala in pridno učila. Navsezadnje, koliko znamo, toliko veljamo, pa naj si bo to doma ali v tujini.

Petra Klement, 6. b
OŠ Grad

PEVSKI ZBOR

Tudi jaz sem vključena v šolski pevski zbor. Vodi ga tovarišica Irena Lovas. Vanj je vključenih 24 učencev.

Učimo se narodne, partizanske in druge lepe pesmi. Naučili smo se jih že veliko. S pesmimi, ki jih znamo lepo zapeti, nastopamo na šolskih proslavah in prireditvah.

Člani pevskega zbora se srečujemo tedensko enkrat. Tovarišica preveri vsakega našo prisotnost. Potem pa se učimo novo pesmico. Največkrat so nove pesmi napisane na liste, s katerih se jih učimo.

Rada pojem, zato hodim k pevskeemu zboru.

Apolonija Požgai, 3. a
OŠ Drago Lugarič, Gaberje

Praznik republike

Na kaj nas spominja?

— Da ima republika enkrat na leto svoj praznik; na ta dan so cicibani sprejeti v pionirsko organizacijo; tudi v šoli praznujemo — nastopa pevski zbor

Sonja Zver, 3. raz.

— Ker živim v svoji republiki, mi je lepo.

Simona Kociper, 3. raz.

— Ta praznik mi pomeni svobodo.

Mateja Zver, 3. raz.

— Dan republike me spominja na tov. Tita, na vojno, na borbe; pomeni mi svobodo, pravico in lepo življenje.

Bojana Gelt, 4. raz.

— Spominim se na dan, ko sem postala pionirka.

Tanja Casar, 4. raz.

— Da so se partizani borili za našo domovino.

Simona Marič, 4. raz.

— Ob tem prazniku bom izobesil jugoslovansko zastavo.

Gasper Tompa, 3. raz.

— Praznik republike me spominja, ko sem imela na glavi modro kapo in rdečo ruto.

Jožica Hozjan, 4. raz.

— Takrat je bila ustanovljena naša nova domovina.

Alenka Ferenčak, 3. raz.
vsi učenci OŠ Odranci

Biti pionir mi pomeni:

- srečo
- veselje
- tovaristvo
- prijateljstvo
- ponos
- veliko čast

- pogum
- postenost
- pridnost
- iznajdljivost
- igro in veselje
- opraviti naloge
- pomagati doma
- ljubezen do mame
- biti zvest prijatelj
- pomagati ljudem v nesreči

Vsi bomo ponosni pionirji in srečni z mamico, očkom in tovariši

Srečni otroci

Otroci zares lahko se veselimo, saj imamo tisto, kar si želimo. Ljubezen, mir, svoboda, to naše nam življenje lepša.

Veselo pojemo in se igramo, besede NAŠE govorimo. V šoli v miru se učimo in za lepše dni skrbimo.

Doma nas čaka mama, z roko nežna nas poboža, tudi očka se nasmeje in nam srceca ogreje.

Našo srečo in radost delili radi bi drugod, otrokom, ki trpijo glad, otrokom, ki trpinči jih sovrag.

Aleksandra Mujdrica, 6. a
OŠ Štefan Kovač
TURNIŠČE

MOJA PRIJATELJICA

Moji prijateljici je ime Silvija Kovačič. Hodi v četrti razred in je za eno glavo višja od mene. Ima zelene oči in rjave lase.

Doma je v Lendavi in stanuje v bloku. Rada me obiskuje in se igra z menoj.

Nataša Prendli, 3. a
OŠ Drago Lugarič
GABERJE

LJUBEZEN

Mnogo školjk je v morju, mnogo zvezd na nebu. Še malo pa bo prišla zima. Vse bo pomorila slana. Povsod bo le sneg in led. Toda v mojem srcu ne bo nobenega ledu, nobene školjke, nobene zvezde. V mojem srcu bo le ljubezen do nekoga, ljubezen brez faži, ljubezen vredna ljubezni. Kako lepo je življenje, če imaš smoter življenja, če imaš za kaj živeti, za kaj hrepeneti. Življenje brez cilja je kot slepa ulica, v kateri blodiš, ne da bi našel izhod. Vse se ti zdi mračno, vse mrko. Brez ljubezni ni življenja, ni hrepenenja, ni nič. Zato, ljubezen, obišči vsa srca, rasvetli vsak obraz! Saj čeprav je ljubezen včasih kruta, čeprav ti vzame tisto, za kar živiš, jo moraš imeti še naprej rad in živeti z njo!

NATALIJA FERKO, 6. b
OŠ Grad

JEKLENA VRATA BODO VAROVALA BENETKE

Strupeno mrzla burja je rezala v ministre in novinarje, ko so se onkraj beneškega Lida pozibavali na ladji in strmeli v točko na morju, kjer se bo vsak čas pokazala odrešitev za Benetke. Za premraženost so bili poplačani. Kar na lepem in s presenetljivo hitrostjo se je izpod gladine prikazala plošča, se zrvnala kakšna dva metra nad gladino, za trenutek obmirovala, se spet nagnila, izginila pod površino, se spet prikazala. ... S ponavljanjem operacije so si inženirji in tehniki pred očmi javnosti dajali duška. Prvi poskus se je povsem posrečil. (Na sliki: ploščad za vgrajevanje zapornic.)

Kot vemo, ima beneška laguna tri naravne »vhode« z Jadrana, druge zapirajo grebeni. Imenujejo jih usta: najširša so pri Lidu — 800 metrov, ožja pri Malamoccu in Chioggii — po 400 metrov. Projekt, s kate-

rim nameravajo do konca stoletja prirediti ta usta, da bi ustavili naval visokega morja, ki vsako leto vsaj po 40-krat poplavi Benetke, so začeli pred tremi leti. Zdaj, ko je prvi preskus uspel, se začneja pospešeno delo.

V vsa tri usta bo treba vgraditi še 70 do 90 takih zapornic. Pravzaprav so to votli jekleni zaboji, dolgi 20 metrov, široki 17 in debeli 3 metre, z osjo pritrjeni k temelju na dnu morja. Večino časa bodo ležali na dnu in ne bodo ovirali plovbe v laguno in iz nje. Šele ko bo plima previsoka, bodo kompresorji vbrizgali zrak, ki bo izpodrinil vodo, s katero bodo napolnjeni v mirujočem stanju; zrak se bo nabral v njihovem gornjem delu in začeli se bodo dvigati. Ko bo plima minila, bodo vanje vbrizgali vodo, iztisnili zrak in polegali se bodo po dnu.

Kljub temu veličanskemu projektu, ki bo stal 6.000 milijard lir (približno 4,5 milijarde dolarjev), Benetke ne bodo povsem rešene pred nadležnimi poplavami. Varovalno ogrado bodo namreč dvigali le tedaj, ko bo gladina morja narasla za 110 centimetrov, se pravi v povprečju petkrat na leto za 34 ur. Tako bodo nižje ležeči predeli Benetk, posebno trg Sv. Marka in bazilika, ki so le 80 do 90 cm nad morjem, še vedno pogosto pod vodo. Če bi zapornice dvigali ob sleherni plimi, bi to zavrla ladijski promet skozi ožine, ne samo turistični, temveč predvsem tankerski za rafinerije v nesrečnem industrijskem kompleksu Marghera v predmestju Benetk. Razmišljajo sicer o bazenu za prevoz ladij, kadar bi bile zapornice dvignjene, po drugi strani pa ugotavljajo, da bi bilo pre pogosto zapiranje lagune škodljivo.

vo, saj je že zdaj kroženje vode v njej preslabo, da bi sprali vso umazanijo, posebno kemično. Vanjo se namreč vsako leto steka deset tisoč ton dušika in dva tisoč ton fosforja, vsako poletje se skoraj do dne natančno pojavlja drama s cvetenjem alg in njihovim razpadanjem.

Velikanski projekt z zapornicami je šele začetek resnejše sanacije, napovedujejo upravljavci. Posled bo treba nameniti pozornost kakovosti voda, ki se stekajo vanjo, treba bo iskati rešitev za dramatično pogrezanje mesta (v zadnjih 70 letih se je pogreznilo za 20 centimetrov), do katerega je prišlo po krivdi industrije, ki na veliko črpa podzemne vode sladke vode. Majhen deček v mozaiku teh prizadevanj je prispeval beneški župan, ki je na dan prvega poskusa z zapornico izdal odlok o prepovedi uporabe pralnih sredstev, ki vsebujejo fosfor. Rešitev Benetk in Jadrana ni odvisna samo od velikih dejanj, je pribil.

JAMA GIGANTOV

Med najdragocenejšo zaklado, ki jih hrani grafični kabinet berlinskega muzeja Dahlem, sodi sedemindvajset risb florentinskega renesančnega mojstra Sandro Botticellija, ki so jih zdaj prvič v celoti razstavili. Botticellijeve ilustracije Dantejeve Božanske komedije veljajo za najpomembnejšo upodobitev srednjeveške pesnitve, v 19. stoletju pa Salvador Dali in Američan Robert Rauschenberg.

Ilustracije k stotim spevom Božanske komedije je Botticelli izdelal po naročilu Lorenza di Pierfrancesca de Medici, daljnega sorodnika Lorenza Velikašnega, ki je bil umetnikov mecen in ki je imel najmanj dve slikarjevi umetnini — Primavera in Minervo in kentavra. Na začetku devetdesetih let 15. stoletja je Lorenzo di Pierfrancesco prosil Botticellija, naj ilustrira razkošen rokopis Božanske komedije, ki ga je na pergament zapisal presbiter Nicolaus Mangona. Umetnik, ki je že v poznih sedemdesetih letih izdelal risbe za bakroreze, s katerimi je bila opremljena tiskana izdaja (izšla je v Firencah leta 1481), se je temu lotil vdrugič in prazne strani kodeksa okrasil z upodobitvami Dantejevega potovanja skozi pekel, vice in raj. Skiciral jih je s srebrnim svinčnikom in jih deloma poudaril s črnim in rjavim tušem. Štiri risbe so kolorirane, čeprav še do danes ni jasno, ali je to njegovo delo.

Leta 1501 je bil nedokončan rokopis že v Franciji in tam je prišlo do prve fragmentacije. Sedem listov, ki so od leta 1689 v Vatikanski knjižnici, je bilo prej last švedske kraljice Kristine. Leta 1882 je pruska država kupila osemindvajset »izredno lepih risb Sandro Botticellija«, ki jih je hotel vojvoda Hamiltonski sprva prodati pri Sothebyju. »Codex Hamilton« so izročili berlinskemu grafičnemu kabinetu in njegov direktor Friedrich Lippmann je dal izdelati reprodukcije vseh listov. Med drugo svetovno vojno je bil del kodeksa shranjen v nekem tirinskem rudniku, večina pergamentnih strani pa je ostala v Berlinu. Iz ameriške in sovjetske cone so posamezni listi prišli v oba grafična kabineta razdeljenega mesta — v Vzhodnem Berlinu imajo sedemindvajset Botticellijeve upodobitve pekla, vice in raja, v Zahodnem Berlinu pa le sedemindvajset.

Umrli izumitelj drugačnega motorja

V 86. letu starosti je v Lindauu v ZRN umrl Felix Wankel, katerega ime navajajo skupaj s slavnima nemškima konstruktorjema motorjev Nicolausom Ottom in Rudolfom Dieslom. Profesor Wankel je izumitelj revolucionarnega motorja z rotirajočimi bati, ki pa nikoli ni doživel komercialnega uspeha.

Svojo preprosto in presenetljivo zamisel, da bi motor nadomestil z rotirajočim mehanizmom, podedovan od parnega stroja, z rotacijskimi gibi bata motorja, je začel Wankel razvijati v dvajsetih letih. Prednosti takšnega motorja so večja specifična moč, majhna teža, lažje uravnoteženje motorja in majhne vibracije.

Vendar so bile tehnične težave pri konstrukciji Wanklovega motorja večje, kot jih je izumitelj pričakoval. Nemška avtomobilska industrija se je sicer silno zanimala za njegov izum, v serijsko izdelavo takšnih motorjev pa se je bala podati. Medtem je Wankel konstruiral tudi nov dirkalni čoln. Leta 1953 se je povezal s konstruktorjem NSU-ja in še naprej izpopolnjeval svoj izum. Leta 1958 je bil njegov motor prvič praktično uporabljen: NSU je leta 1960 opremil z njim malega princa.

Kot ptica v letu

Kako to, da vsakega Francoza, brž ko vzleti, zgrabi nezadržna želja, da bi se postavil? Odkar sta se neustrašna Montgolfiera v svojem balonu na vroč zrak povzpela v nebesa, na francoskem nebu kar mrgoli mladeničev, ki začenjajo tam, kjer je Ikar odnehal.

Eden vodilnih francoskih prostih padalcev, osemindvajsetletni Laurent Bouquet, zdaj razkazuje jadranje po zraku, novo zamisel v aerodinamiki, ki bo zasenčila kulturo Kalifornije z Beach Boys.

Vsem za volanom! Pogledite si tole malo iglasto žival! Jež je, če ste že pozabili njegovo ime, ker ga že dolgo niste videli. Čeprav je čas že pozen, še vedno taca okoli in se pripravlja na zimsko počivanje. Ker je tačas velikokrat na cesti, bodite previdni in ne pomendrajte samotneža, ki je še kako koristen, predvsem pa je njegova vrsta — kot še veliko drugih živalskih vrst — pred tem, da za vedno izgine.

SVETOVNI REKORDERJI

Ko se je 10. septembra v Beogradu zbralo 900 ljudi, da bi prestali inteligenčne teste, ki bi jim omogočili članstvo v Klubu pametnih, londonskem Mensa International, nihče ni mogel slutiti, da je med njimi kar tretjina nadpovprečno inteligentnih. Pa ne samo to — seštevane rezultate iz 35 nalog je te dni pokazalo, da imamo Jugoslovani človeka, ki je prekosil doslej »najpametnejšega« člana Mensa: to je Zagrebčan Miran Božičević, čigar tako imenovani IQ, inteligenčni kvocient, je kar 176. Za primerjavo povejmo, da je ta številka pri »povprečno inteligentnih« ljudeh 110 do 115 in da je bila pri dosedanjem »prvaku« Mensa

172 — pravzaprav prvakinji, saj ga ima neko dekletko iz Singapura.

»Član Mensa je lahko vsakdo ne glede na spol, poklic, debelino denarnice ali državo, kjer živi.« je dejal sekretar Kluba pametnih, Edward J. Vincente, ki se je seveda udeležil beograjskega testiranja. K temu dodajmo, da ima Mensa tudi svojo mini ustavo, v kateri je zapisano, da lahko postane član »ne glede na politično ali versko pripadnost«. Kot društvo se Mensa odreja vseh ideoloških in religioznih pogledov na svet, da bi tako oblikovala »zvezo močnih po duhu«, ki bi lahko sodelovali v reševanju svetovno pomembnih problemov in vseh življenjskih pordrožjih.

Na testiranju, ki ga je pripravilo uredništvo revije Galaksija, se je pokazalo, da je imel vsak tretji udeleženec IQ nad 148 (pogoj za vstop v Mensa), kar je po Vincentevih besedah svetovni rekord, vsaj odkar spremlja testiranje po raznih državah. Ker se je (prostoVOLjne) preizkušnje zaradi lokacije udeležilo več kot pol kandidata iz Beograda, sledili pa so jim Zagrebčani in Vojvodinci, želi Mensa čim prej pripraviti takšno testiranje še v drugih večjih krajih po Jugoslaviji, seveda tudi v Ljubljani.

Prodano voščilo za rojstni dan

Znani napev Happy Birthday to You, s katerim voščilo slavi vjenecem za rojstni dan ne samo v angleško govorečih deželah, ampak tudi marsikje drugje, ni ljudski, kot mislijo ljudje. Lastnik avtorskih pravic za to pesem je ameriška družina Sengstack iz Princetona v New Jerseyu, ki vodi družbo Birchtree Ltd. Sengstackovi nameravajo zdaj prodati svoje podjetje, vredno 12 milijonov dolarjev, kupec pa bo podedoval tudi pravico do pesmi Happy Birthday, ki mu bo prinesla kak milijon dolarjev letno — vse do leta 2010, ko bo referen postal ljudska last.

Melodijo sta napisali sestri Patty Smith Hill in Mildred Hill, vzgojiteljici v vrtcu v Louisvillu leta 1893. Objavljena je bila v neki pesmarici. Če verjamemo Guinnessovi knjigi rekordov, je to ena od treh največkrat prepevanih pesmi na svetu. Drugi dve sta Auld Lang Syne in For He's a Yolly Good Fellow. Pesmico sester Hill so prevedli v številne jezike, celo v malezijski jezik in afriški dialekt ewe.

HAFISU NA ČAST

Več kot 40 strokovnjakov iz 18 držav se bo pridružilo priznanim iranskim poznavalcem perzijskega jezika na mednarodnem kongresu, s katerim bodo počastili 600-letnico smrti velika perzijske lirike Hafisa (njegovo pravo ime je Šems al-Din Muhamed, 1320—1385). Po Hafisovi smrti zbrani Divan obsega kaside, gazele, rubajate in kratke epske pesmi. Opeva vino, ljubezen in naravo, njegova dela pogosto komentirajo simbolno in mistično.

Konferenca pod pokroviteljstvom Unesca bo v rojstnem kraju tega velikega pesnika, Širazu, od 18. do 22. novembra, takrat bodo tam priredili tudi več koncertov in razstav ročnih del in kaligrafije.

ČUDEŽ IZ PRETEKLOSTI

Japonci se čedalje bolj množično zanimajo za minuli način življenja, zato je tudi edini tramvaj v Tokiu zmeraj poln. Ko je namreč urad za mestni prevoz opazil veliko zanimanje potnikov za vozila iz preteklosti, je obnovil nekaj tramvajev in progo od Minove do Vasede, dolgo 12,2 kilometra. Tramvaj to progo prevozi v 50 minutah in letos se je število potnikov znatno povečalo. Sveže pobarvani tramvaj pa se mora zdaj znajti v okoliščinah, ki so čisto drugačne od tistih v njegovih zlatih časih.

Graški modni frizer in svetovni prvak Gerhard Mayer slovi po svojih nenavadnih idejah. Pred kratkim je na svetovnem prvenstvu frizerjev v Düsseldorfu presenetil s svojo kreacijo pričeske, ki jo je poimenoval naskakovalec vrhov. To, kar je videlo blizu 50.000 obiskovalcev, vam prikazujeta ti dve nasmejani manekenki.

Vnuk ima 78 let

V Goretekiu v Sovjetski zvezi živijo trije izjemni starci. Ded ima 131, sin 93, vnuk pa 78 let. Mevlud Davitadze (levi), ki je še vedno trdnega zdravja, pravi, da je vsa skrivnost dolgega življenja v tem, da je mnogo hodil in še vedno delal na polju. O svojem sinu Osmanu (v sredini) in vnuku Džeferju (desno) pa nima najboljšega mnenja, češ da sta včasih videti kot dva starca proti njemu, ki je še »pravi lev«.

Trg po starem

Na Trgovskem trgu prav v središču Helsinkov že od leta 1800 vsako jesen postavijo tržnico kot v starih časih. Fince spominja na dolgo ribiško in trgovsko tradicijo, za letoviščarje pa je prava paša za oči. Prodajajo vse mogoče, največ pa slanikov in raznih morskih sadežev. Letos je bila trgovina še posebno živahna in čisto v slogu stare tradicije. Priplulo je kar 45 ribiških ladij in njihovi lastniki zdaj veselo prodajajo svoje blago.

Naporen je bil današnji dan.

V tem turobnem jesenskem mesecu se vsak drugi človek pritožuje, da je potr, da se ne more ničesar veseliti in da ga vleče v depresijo. Znanstveniki že dolgo povezujejo novembrsko depresijo s sončno svetlobo. November s svojimi hladnimi dnevi, ki se že popoldne prevesijo v večer, je za otožno razpoloženje res ugoden. Naslednji val žalosti nas zajame na začetku novega leta. Za mnoge ljudi, ki so nagnjeni k depresiji, so 2., 3., 4. in 5. januar najbolj zopni dnevi in nevarni naj bi bili posebno za ljudi, ki pomislijo kdaj na samomor. Prazniki so dolgi, ljudje med njimi pozabijo na vsakdanjost in njene težave, in ko je veselja konec, ko se spet začne resnično življenje, jim zmanjka moči. Za zdravljenje depresij zdravniki priporočajo pritrjevanje pri spanju. Depresivne bolnike zbujajo okrog poldruge /jutranje in jim potem do večera ne pustijo spati. Za takšno zdravljenje bolniku sploh ni treba v bolnišnico, zdravi se lahko kar doma.

NAREDI SI SAM

Na debelejšje belo platno narišemo obris lista. Po obrisu vezemo strojno ali ročno z gostim začnim vodom. Nato obrežemo obrise lista tik ob vezeni črti. Na list nato izvezemo še žile in obrise. Pogrnjki ali prtički polepšajo mizo v stanovanju. Obris lista prenišamo na platno s pomočjo mrežaste šeme.

5 NAJ

Glasbena lestvica Radia Murska Sobota, ob petkih v oddaji 21-232.

1. Superstitious — Europe
2. Vrnj se domov Helena — Magnet
3. Wiener Blut (Dunajska kri) — Falco
4. Fefka — Prerod
5. Wings of Love — Chris Norman

**Lestvica nastaja s sodelovanjem s hi fi videostudiem na
Kidričevi 21. 69000 Murska Sobota.**

Glasovnice — dopisnice — pošljite na naslov: Radio Murska Sobota Titova 29/1, 69000 Murska Sobota, s pripisom: za 5 naj.

Oddaja 21-232 je na sporedu ob petkih, na Radiu Murska Sobota, UKV 87.6 MHz ali SV 648 kHz.

Veliko psov je preveč rejnih. Posledice čezmerne teže so enake kot pri ljudeh: motnje v krvnem obtoku, problemi z dihanjem, preobremenjena hrtenica. Tudi napako delovanje jeter in sladkorna bolezen sta pogosto posledici napačne prehrane.

Živinozdravnik bo najbolje presodil, za koliko je pes pretežak, oziroma bo povedal, kolikšna naj bi bila njegova teža. Svetoval vam bo, da mu dajate manj za pod zob, dieto pa boste nato psu določili sami.

Pomembna je uravnotežena, mešana prehrana, čeprav je v glavnem mesna. Psi ne silimo z njo – če je skleda z jedjo pred njim 10 minut, a se je ne polomi, mu jo vzemimo. Pes sam se včasih posti, ker je tako navajen pasji organizem. Koliko pes pojé, ni odvisno samo od starosti in velikosti, ampak tudi od načina življenja. Če je pes večinoma v stanovanju, potrebuje manj hrane, kakor pes, ki se dodobra razgiblje v naravi ali vsaj na dolgem sprehodu. Pazimo, da dobimo 1 gram maščobe na 1 kilogram telesne teže. Obrok naj vsebuje 40 odstotkov živalske hrane (mesa in drobovine), drugo pa je lahko rastlinskega izvora. Ko je pes star leto dni in več, mu zadostujeta le dva obroki (zjutraj in zvečer). Praksa bo pokazala, koliko lahko zmanjšamo obroke, da bo pes začel polagoma hujšati. Redno moramo preverjati njegovo težo in ne smemo dopustiti, da bi hujšal več kakor kilogram na teden.

V stanovanju se radi obdaja-
mo z rastlinami in cvetjem. Vese-
lino se lončnic in urejamo šopke
v vazah. Če moramo cvetje za šo-
pek kupovati, je to precejšni iz-
datek in toliko bolj nas prizade-
ne, če se cvetovi že po nekaj urah
žalostno povesijo. Kako to lahko
preprečimo? Cvetličarji pravijo,
da mora vsak šopek pri pravilni
negi vzdržati do deset dni. Naj-
pomembnejša pravila za nego so
preprosta.

1. Vaza: Biti mora higiensko neoporečna, zato jo moramo redno pomivati s sredstvom za pomivanje in nato dobro splakniti. V njej se namreč nabirajo bakterije in glivice, ki lahko zamašijo

režno ploskev na stebli.

2. Voda: Biti mora čista, nikakor pa ne ledeno mrzla, ampak mlačna. Topla voda ima manjšo površinsko napetost in jo rastline lažje vsrkavajo. Vse liste, ki bi segali v vodo, moramo odstraniti.

3. Rezanje: Pomembno je, da steblo odrežemo posebej, a ne s škjarjami, temveč z ostrim nožem. Pecelj ne smemo potolči in ne razcepiti, ker bi to oviralo vsrkavanje vode. Rože, ki izločajo mlečni sok (tudi krizanteme in božični zvezde), za trenutek s pecljem pomočimo v vrelo vodo in hkrati steblo poševno prirežemo. Mehka stebela poddržimo v kropu.

pet do deset sekund, olesenela, na primer vrtnice, španski bezeg in spomladanske veje, pa 20 do 30 sekund.

4. Prostor: Šopek ne sme stati dalj časa na prepihu in tudi ne v sosesčini sadja in zelenjave. To cvetje v vazi nenavadno slabo prenaša.

Mnogi ljudje se izgibajo uporabi stranišča, kadar so zdoma, ker se bojijo, da bi se nalezli kakšne bolezni. Res lahko umazana stranišča školkja prenaša različne klice, toda samo pod pogojem, da pridejo organske snovi s školkje naravnost na sluznico človeka, ki se usede na stranišče. To se ne zgodi pogosto, zato je nevarnost okužbe na stranišču pravzaprav majhna. Stranišča morajo biti v vsakem primeru čista in najboljše čisto je klor. Klor je eno najučinkovitejših razkužil, ki hkrati upočasnjujejo razvoj plesni okrog vodne poti v školkji.

Kdaj ste se nazadnje od srca nasmejali? Pravite, da še ni dolgo? Se sploh ne spominjate? Škoda, smeh je zdrav. To, kar je ljudska modrost vedela od nekdaj, je nedavno potrdila tudi znanost. Smeh povečuje telesno odpornost, znižuje bolečinski prag, pospešuje dihanje, uri mišice, spodbuja prebavo, izboljšuje sposobnost za razmišljanje in pomaga do boljše spanja. Vse to trdijo privrženci nove medicinske discipline, ki ji pravijo gelotologija (po grški besedi za greh). Francoski zdravnik Henrik Rubinstein priporoča to zdravilo, ki nič ne stane, za orožje proti astmi, migreni, bolečinam v

hrbtu in proti nekaterim močnjam pri spolnem življenju. Že dolgo je znano, da človek od žalosti lahko zboli. Ljudje so bili slepi za nasprotni učinek: v času, ko za vsako bol vzamemo tableto, niso opazili, da velja tudi obrnjeno — da je veselje zdravilo. Danes smeh uporablja za zdravljenje tuberkuloznih bolnikov. Precejšnje uspehe dosegajo z njim tudi pri avističnih otrocih, ki so jih dolgo šteli za neozdravljive. Ameriški terapevti opazajo, da so za zdravljenje veliko dojemljivejši ljudje, ki se radi smejejo, da taki ljudje tudi lažje priznavajo svoje napake in se jih skušajo otresti.

RECEPT ZA VAS

Pišćanec z vinom

Za 4 osebe potrebujemo: piščanca, težkega 1600 g, 2 žlici olja, 1 žlico masla ali margarine, sol, poper, 2 stroka česna, 3 šalotke, 1 korenček, šopek mlade čebule, 200 g gojenih šampinjonov, 1/4 litra rdečega vina, 1/2 žličke timijana, 1 lovorjev list, 1 žlico masla ali margarine, ščepec sladkorja, šopek peteršilja.

Piščanca narežemo na 6 kosov. V veliki in široki kozici segrejemo olje in žlico masla ali margarine. Na masčobi popečemo piščanje kose, da z vseh strani porjavijo. Poberemo jih iz kozice, solimo in popramo. Česen in šalotke olupimo in drobno sesekljamo. Korenec olupimo in narežemo. Očistimo mlado čebulo, temno zelene dele odstranimo, svetle in bele dele pa po dolgem razpolovimo. Gobe očistimo in narežemo na četrtine. V masčobi, ki je ostala v kozici, sedaj prepražimo očiščeno in narezano zelenjavo (razen gob). Zalijemo z vinom, dodamo lovorjev list in timijan. V vinsko omako položimo popečene piščanje kose, pokrijemo s pokrovom in dušimo na srednjem plamenu 20 minut. V ponvi segrejemo žlico masla ali margarine in popražimo gobe. Stresemo jih v omako k piščancu. Solimo, popramo in zaokrožimo okus s sladkorjem. Potresemo s sesekljanim peteršiljem. Za prilogo: krompir v kosih.

Preden pride zima, moramo poskrbeti še za trato. Najprej pokosimo travo, nato pa »odrežemo« rob, ki meji na zelenjavni vrt. Na trati radi poženejo šopi ostre trave; pokosimo jih in na prazna mesta zasadimo rušo, ki nam ostane od ravnanja robov. Ko začne listje odpadati z drevja, ga pustimo ležati tako dolgo, da ga dobro premočita jesenska megla in dež. Moko listje potem znošimo na kompostni kup, kjer bo hitreje preperelo. Del listja lahko potrosimo tudi okrog

dreves in grmov, kjer ne raste trava. Tam bo ostal naraven pokrov iz listja, ki bo čez zimo sprhnelo in bo iz njega nastala prst.

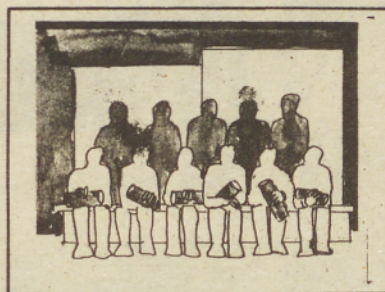
Priporočljivo je, da trate pozno jeseni pognojimo. To pravzaprav ni nič nenavadnega. kajti travne bilke se po gnojenju okrepijo in lažje prestandejo zimo, po drugi strani pa imajo mah in nadležni pleveli manj možnosti, da se razširijo po trati. Gnojimo s posebnim pripravlkom za trate.

SESTAVIL MARKO NAPAST	MESTO OB IZLIVU SANE V UNC	FRANCOSKI PISATELJI (PANAIT)	SVETLOBN POJAV V NEVINTI	DOLGO MALAJSKO BODALO	VLJAK PRI SADNI PRESI	VARIANTA	CENIK
PECIVO IZ MOKE JAJC IN SLADKORJA							
NABRUŠE- NOST							
SLOVENSKI KNJIŽEVNIK (JOSIP)							
GRSKI BOG DIVJEGA VOJSKO- VANJA					ČARGO IVAN KRAJ PRI RADOVLJICI		
JUNAK EPA -RA- MAJANA-				GOROVJE V MAROKU NASVET, POLIK			
CELICA							
OZIRALNI ZAJMEK			POLITIK EBAN ČEBELJI SAMCI				PISATE- LJICA ROVAN
RIJSKA ENKA	4	MORSKA RIBA DERIVAT AMONIAKA				FOSFOR GLAS. TON	
ONAMITEV PRED OPERACIJO							
PRITOK RUDOLFO- VEGA JEZERA				GRŠKA ČRKA	VLADIMIR VODNIK IVAN TAVČAR		
LJUDSKI IZRAZ ZA ZVEPLENO KISLINO							
SLABO- UHNA ŽENSKA. BEBKA							

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE — Vodoravno: lesnika, optimat, Leonora, luk, Lon, Odaka, A, B, Ni, DS, rojstvo, ide, rov, GS, idr, Ikar-
ija. Dolinar, akt, Ant.

A black and white line drawing of a bowl with a long handle, containing a small figure with arms raised. The bowl sits on a circular base. The drawing is signed 'G' in the bottom right corner.

Duhovite pripise k
novi risbi pošljite
najkasneje do četrt-
ka, 1. decembra, na
naslov: VESTNIK
Titova 29/I, 69000
MURSKA SOBODA
TA. Objavljene pripise
se honoriram.

- Eni dobivajo priznanja, drugi pa delo. (Janez)
- Poglej, poglej, enemu pa je le uspelo ostati brez sence. (Mila)
- Tovariši, sedimo, da bodo drugi lažje stali. (JAŽ)
- Uboga moja mama! Za 90 let težkega življenja je dobila le enajst otrok. (Ludvik)
- Koliko kave si dal za diplomo? (Marija)

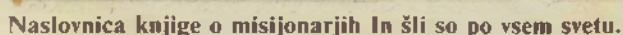

Nagrade: 1. 50.000 dinarjev, 2. čestitka na Radiu Murska Sobota, 3. polletna naročnina na Vestnik.
Pravične rešitve pošljite do četrтка, 1. decembra, na naslov: VESTNIK, za nagradno križanko, Titova 29/I, 69000 MURSKA SOBOTA

PRIČEVANJE NAŠIH MISIJONARJEV — SKLEP

POZDRAVLJENA KITAJSKA, MOJA DRUGA ZEMELJSKA DOMOVINA!

Branko ŽUNEC

URADNE OBJAVE

URADNE OBJAVE
OBČINSKIH SKUP-
ŠČIN: GORNJA RAD-
GONA, LENDAVA IN
MURSKA SOBOTA

Leto XXIV

Murska Sobota, dne 24. novembra 1988

Št.: 30

Odgovorni urednik:
Martin Vinčec

217. Sklep o začasnih ukrepih družbenega varstva v delovni organizaciji Integral Avtoradgona n. sol. o. Gornja Radgona
218. Odlok o spremembi odloka o organizaciji občinskih upravnih organov v občini Gornja Radgona
219. Odlok o spremembi odloka o omejitvi točenja in prodaje alkoholnih pijač na območju občine Gornja Radgona.
220. Odlok o pripravi in sprejetju sprememb in dopolnitev dolgoročnega plana občine Gornja Radgona za obdobje 1986—2000 in druž-

- benega plana občine Gornja Radgona za obdobje 1986—1990
221. Sklep o uvedbi krajevnega samopriskevka za območje KS Radenci, za naselje Radenci, Rihtarovi, Turjanci, Hrastje-Mota, Šratovci, Boračeva, Janžev vrh in Malanjski vrh
222. Odredba o določitvi najvišjih cen v občini Murska Sobota
223. Odredba o določitvi najvišjih cen v občini Lendava
224. Poročilo o izidu referendumu v krajevni skupnosti Radenci

217

Na podlagi 617., 622. in 631. čl. Zakona o združenem delu (Ur. l. SFRJ, št. 53/76, 57/83 in 85/87) in 9. in 15. čl. Zakona o sprejemanju začasnih ukrepov družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine (Ur. list SRS 32/80) in 205. čl. statuta občine Gor. Radgona (Ur. obj. 41/81, 7/86 in 2/87) je Skupščina občine Gor. Radgona na seji zbora združenega dela, zbora krajevnih skupnosti in družbeno-političnega zbora, dne 11. 11. 1988 sprejela

SKLEP O ZAČASNIH UKREPIH DRUŽBENEGA VARSTVA V DELOVNI ORGANIZACIJI INTEGRAL AVTORADGONA n. sol. o. GORNJA RADGONA

1.

Skupščina občine Gor. Radgona ugotavlja, da so v delovni organizaciji INTEGRAL DO Avtoradgona, Delovni skupnosti skupnih služb in v temeljnih organizacijah združenega dela Proizvodnja, Transport in Avtoradgona servisi, huje oškodovani družbeni interesi po 3. in 4. tč. 620 čl. Zakona o združenem delu in nastale motnje v samoupravnih odnosih iz čl. 619 tč. 10 v zvezi s čl. I. tretje alineje Zakona o sprejemanju začasnih ukrepov družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine.

2.

Na podlagi ugotovitev navedenih v I. tč. tega sklepa izreka skupščina občine Gor. Radgona za dobo 1 leta ukrepe družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine v:

1. Delovni organizaciji INTEGRAL Proizvodno transportno podjetje AVTORADGONA n. sol. o. v Gor. Radgoni, Ljutomerska 26 v nadaljnjem besedilu — delovna organizacija.

2. Delovni skupnosti skupnih služb v delovni organizaciji INTEGRAL Avtoradgona v nadaljnjem besedilu — delovna skupnost.

3. Temeljnih organizacijah združenega dela v sestavi delovne organizacije INTEGRAL Avtoradgona in sicer:

- TOZD Proizvodnja n. sol. o.
- TOZD Transport n. sol. o.
- Avtotrgovina servisi n. sol. o.

3.

A.
V delovni organizaciji se izrečejo naslednji začasni ukrepi družbenega varstva:

I. Začasno se omeji uresničevanje samoupravnih pravic delavcev, ki jih le-ti izvršujejo po delegatih in članih samoupravnih organov delovne organizacije in sicer na področju:

- planiranja
- poslovne politike in ukrepov za njeno izvajanje
- kadrovske politike
- določanje predlogov samoupravne organiziranosti in samoupravnih splošnih aktov delovne organizacije in odločanje o sprejemu
- razvojne politike
- odločanje v disciplinskih in odškodninskih postopkih

II. Imenuje se začasni kolegijski organ delovne organizacije, ki ga sestavljajo:

- ROŽMAN Janez dipl. ing. strojništva — predsednik
- FARIČ Jože oec. — član
- KURBUS Branko ing. strojništva — član
- KUJUNDŽIČ Dragan dipl. iur. — član
- KURBUS Manja oec. — član.

Podrobnejša delitev dela med člani začasnega kolegijskega organa se določi s programom dela, ki ga sprejme začasni kolegijski organ.

Kujundžič Dragan opravlja funkcijo člana ZKPO neprofesionalno.

Začasni kolegijski organ delovne organizacije prevzame vse pravice in odgovornosti direktorja delovne organizacije, pomočnikov direktorja ter vodje spl. sektorja, ki jih ima po ustavi, zakonskih in drugih predpisih in samoupravnih splošnih aktih in začasno prevzema funkcijo upravljanja, ki jo opravljajo delavci po delegatih, ko odločajo o vprašanih iz I. točke.

Predsednik začasnega kolegijskega organa delovne organizacije zastopa, predstavlja in podpisuje delovno organizacijo.

Predsednik začasnega kolegijskega organa vodi Delovno skupnost. Če je predsednik začasnega kolegijskega organa odsoten ali zadržan, zastopa, predstavlja in podpisuje delovno organizacijo član začasnega kolegijskega organa, ki ga za to pooblasti predsednik.

B.

V delovni skupnosti se izrečejo naslednji ukrepi družbenega varstva:

I. Odstavi se pomočnik direktorja delovne organizacije za področje ekonomike in plasmata.

II. Začasno se omeji uresničevanje samoupravnih pravic delavcev v delovni skupnosti, ki jih le-ti izvršujejo po delegatih in članih samoupravnih organov DSSS na področju:

- delovnih razmerij (sklepanje in prenehanje delovnega razmerja, razporejanje delavcev, delovni čas itd.)
- notranja organizacija in sistematizacija del
- imenovanje in razreševanje delavcev s posebnimi pooblastili
- odločanje o zahtevah za varstvo pravic in o ugovorih
- določanje predlogov samoupr. organiziranosti in samoupravnih splošnih aktov v DSSS in odločanje o sprejemu
- razporejanje dohodka in čistega dohodka ter delitve sredstev za OD in skupno porabo.

O vprašanih iz te točke odloča ZK PO delovne organizacije.

C.

V temeljnih organizacijah se izrečejo naslednji ukrepi družbenega varstva:

I. Odstavi se individualni poslovodni organ TOZD

- vodja TOZD Proizvodnja
- vodja TOZD Transport

II. Začasno se omeji uresničevanje samoupravnih pravic delavcev v TOZD Proizvodnja, Transport in Avtotrgovina servisi, ki jih le-ti izvršujejo po delegatih in članih samoupravnih organov na področju:

- planiranja
- poslovne politike in ukrepov za njeno izvrševanje
- sredstev
- razporejanja dohodka in čistega dohodka ter delitev sredstev za OD in skupno porabo
- kadrovska politika
- delovnih razmerij (sklepanje in prenehanje delovnega razmerja, razporejanje delavcev, delovni čas itd.)
- odločanje o zahtevah za varstvo pravic in ugovorih
- notranje organizacije in sistematizacije del in nalog
- določanje predlogov samoupravne organiziranosti in samoupravnih splošnih aktov TOZD in odločanje o sprejemu.

III. Imenujejo se začasni individualni organi v TOZD:

- a) v TOZD Proizvodnja — PLOJ Feliks ing. org. dela
  - b) v TOZD Transport — MUNDA Franc oec.
- Začasni individualni organi v TOZD Proizvodnja, Transport in ind. posl. organi Avtotrgovina servisi v soglasju z začasnim kolegijskim organom DO:
- izvršujejo pravice, dolžnosti in obveznosti, ki so predpisane za individualni poslovodni organ TOZD

— odločanje o vprašanjih iz II. točke izrečenih ukrepov v TOZD, razen o ugovorih o disciplinskem in odškodninskem postopku, o katerih odloča ZKPO delovne organizacije.

4

Začasni organ v DO in TOZD je dolžen:

- sprejeti vse potrebne ukrepe za odpravo motenj, ki so povzročile sprejem začasnih ukrepov,
- preveriti ustreznost obstoječe organiziranosti DO, TOZD in DSSS
- sprejeti program za sanacijo delovne organizacije in TOZD
- izdelati dolgoročni razvojni program delovne organizacije in TOZD
- urediti in uskladiti samoupravne splošne akte
- zagotoviti pravočasen razpis za imenovanje novega poslovnega organa in delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi v DO, DSSS in TOZD
- urediti medsebojne odnose v DO, DSSS in TOZD
- o rezultatih pri izvajanju začasnega ukrepa družbenega varstva najmanj trimesečno pisмено poročati na izvršni svet SO Gor. Radgona.

5.

Skupščina občine Gor. Radgona pooblašča Izvršni svet, da spremlja uresničevanja začasnega ukrepa družbenega varstva, ki v primeru odstopanj od zastavljenih ciljev obvešča skupščino.

6.

DO Avtoradgona je dolžna nositi vse stroške, ki jih zahteva izvajanje začasnih ukrepov družbenega varstva in sicer:

- pripada predsedniku in članom ZKPO nadomestilo OD oz. mesečna denarna nagrada o višini kateri odloča IS SO Gor. Radgona upoštevajoč obseg dela, odgovornosti in uspešnost začasnega organa družbenega varstva.

7.

Začasni organ in njegova pooblastila se vpišejo v sodni register.

8.

Ta sklep začne veljati naslednji dan po objavi v Ur. objavah občin Pomurja, uporablja pa se od 14. 11. 1988 dalje.

PRAVNI POUK:

Zoper ta sklep imajo prizadeti, zoper katere je izrečen začasni ukrep, sindikat in družbeni pravobranilec samoupravljanja pravico, da v roku 15 dni od dneva uveljavitve sklepa vložijo zahtevo za preiskus zakonitosti pri Sodišču združenega dela SR Slovenije, da odloči o zakonitosti sklepa. Zahteva za preizkus zakonitosti sklepa ne zadrži njegove izvršitve.

Štev.: 428-1/88-IS

Datum: 11/11-1988

PREDSEDNIK

Skupščina občine Gor. Radgona

Peter FRIDAU

218

Na podlagi 45. člena Zakona o sistemu državne uprave in o Izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije ter o republiških upravnih organih (Ur. l. SRS, št. 24/79, 12/82, 39/85, 37/87 in 18/88) 225. čl. statuta občine G. Radgona (Ur. objave, št. 41/81, 7/86 in 2/87) je skupščina občine Gor. Radgona na sejah zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti, dne 11. 11. 1988 sprejela

ODLOK

O SPREMEMBI ODLOKA O ORGANIZACIJI OBČINSKIH UPRAVNIH ORGANOV

1. člen

V odloku o organizaciji občinskih upravnih organov (Ur. objave, št. 14/80, 17/80, 34/81 in 2/87) se v 10. čl. črta točka 3.

2. člen

V 11. členu se črta pika in doda besedilo »ter komite za urejanje prostora in varstva okolja v katerega sestavi je upravna organizacija za urbanistično načrtovanje.«

3. člen

V 20. členu se besedilo »Oddelek za urbanizem, gradbene in komunalne zadeve občine Gornja Radgona nadomesti z besedilom »Komite za varstvo okolja in urejanje prostora.«

Spremeni se zadnja alinea in glasi:

»odloča o upravnih stvareh stanovanjskega gospodarstva, komunalnega, vodnega, cestnega prometa ter varstva okolja.«

Dodajo se naslednje alineje:

- »opravlja administrativno-tehnične in strokovne naloge s svojega delovnega področja
- odmerja komunalni prispevek

- skrbi za koordinacijo dela na področju varovanja okolja
- opravlja premoženjsko pravne zadeve za SIS materialnih dejavnosti«

4. člen

Za 20. členom se doda novi 20. a člen, ki glasi:

»Upravna organizacija za urbanistično načrtovanje:

- pripravlja gradiva za program priprave prostorskih izvedbenih aktov
- skrbi za izpolnitev pogojev, ki jih določijo ustrezni organi, organizacije in skupnosti za pripravo prostorskih izvedbenih aktov,
- skrbi za izpolnitev pogojev, ki jih določijo ustrezni organi, organizacije in skupnosti za pripravo prostorskih izvedbenih aktov,
- organizira pripravo prostorskih izvedbenih aktov in sodeluje z ustreznimi strokovnimi organizacijami združenega dela pri pripravi strokovnih podlag zanje,
- skrbi za razgrnitev strokovnih rešitev in osnutkov prostorskih izvedbenih aktov ter daje pojasnila o rešitvah osnutka prostorskega izvedbenega akta na javnih obravnavah,
- pridobiva soglasje ustreznih organov, organizacij in skupnosti k prostorskim izvedbenim aktom,
- pripravlja lokacijsko dokumentacijo ter nanjo pridobiva soglasja ustreznih organov, organizacij in skupnosti,
- nudi strokovno pomoč samoupravnim organizacijam in skupnostim pri zadevah urejanja prostora,
- daje delovnim ljudem in občanom informacije o možnih lokacijah za graditev in druge posege v prostor ter druge informacije v zvezi z urejanjem prostora
- zbira, evidentira ter analizira podatke o predvideni rabi prostora in o posegih v prostor ter vodi evidenco in dokumentacijo predpisov in drugih aktov, s katerimi se ureja prostor
- organizira investicijsko dejavnost za SS, SKIS, SISC, SSZ in zimsko službo
- organizira vzdrževanje stanovanjskega fonda

5. člen

21. člen se dopolni z naslednjim besedilom:

- »— opravlja finančno računovodska dela za samoupravne interesne skupnosti s področja materialne dejavnosti ter druge subjekte.
- odloča o upravnih stvareh s področja stanovanjskih razmerij ter pripravlja samoupravne splošne akte in individualne pravne akte za SIS materialnih dejavnosti«.

6. člen

V 24. čl. se dopolni zadnja alinea z besedama: »ter energetike«.

7. člen

V 28. čl. se pred besedilom »pa direktorji« doda besedilo »in upravne organizacije«.

8. člen

Občinski upravni organi morajo svojo organizacijo in delo uskladiti s temi spremembami in dopolnitvami odloka do 28. 2. 1989.

9. člen

Spremembe in dopolnitve tega odloka začnejo veljati 8 dan po objavi v Uradnih objavah občin Pomurja, uporabljajo pa se od 1. 1. 1989.

Številka: 020-3/80-03

Datum: 11. 11. 1988

PREDSEDNIK

Skupščine občine Gor. Radgona

Peter FRIDAU

219

Na podlagi 5. čl. Zakona o prekrških zoper javni red in mir (Ur. list SRS, št. 16/74, 15/76 in 42/86) in 25. člena Zakona o prekrških (Ur. list SRS, št. 25/83, 36/83 in 42/85 ter 47/87) ter 206. člena Statuta občine G. Radgona (Ur. objave, št. 41/81, 7/86 in 2/87) je Skupščina občine na seji zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti, dne 11. 11. 1988 sprejela

ODLOK

O SPREMEMBI ODLOKA O OMEJITVI TOČENJA IN PRODAJE ALKOHOLNIH PIJAČ NA OBMOČJU OBČINE GOR. RADGONA

1. člen

4. člen Odloka o omejitvi točenja in prodaje alkoholnih pijač na območju občine Gor. Radgona (Ur. objave, št. 8/78) se spremeni in glasi:

»Z denarno kaznijo se kaznuje za prekršek kdor ravna v nasprotju z določbo 1. člena tega odloka in sicer:

- pravna oseba in posameznik, ki stori prekršek v zvezi s samostojnim opravljanjem dejavnosti od 150.000 — 1.500.000
- za odgovorno osebo pravne osebe 25.000 — 250.000
- za posameznika od 25.000 — 250.000

2. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnih objavah.
Štev.: 57-I/83-SO
Datum: 11/11-1988

PREDSEDNIK
Skupščine občine Gor. Radgona
Peter FRIDAU

220

Na podlagi drugega odstavka 25. člena, 50. člena, prvega odstavka 136. člena in 142. člena zakona o sistemu družbenega planiranja (Ur. list SRS, št. 1/80 in 33/8) ter na podlagi zadnjega odstavka 91. člena in 205. člena statuta občine Gor. Radgona (Ur. objave Pomurja, št. 41/81, 7/86 in 2/87) je skupščina občine Gor. Radgona na seji Zbora združenega dela, zbora krajevnih skupnosti in družbenopolitičnega zbora, dne 11. 11. 1988 sprejela

ODLOK

**O PRIPRAVI IN SPREJETJU SPREMOMB IN DOPOLNITEV
DOLGOROČNEGA PLANA OBČINE GOR. RADGONA ZA OBDOBJE
1986—2000 IN DRUŽBENEGA PLANA OBČINE GOR.
RADGONA ZA OBDOBJE 1986—1990**

1. člen

Spremembe in dopolnitve dolgoročnega plana občine Gor. Radgona za obdobje 1986—2000 (Ur. objave Pomurja, št. 5/86) z obveznimi prostorskimi sestavinami dolgoročnega plana SR Slovenije za obdobje od 1986 do leta 2000 (Ur. list SRS, št. 1/86) ter spremembe in dopolnitve družbenega plana občine Gor. Radgona za obdobje 1986—1990 (Ur. objave Pomurja, št. 5/86) se opravijo na način, ki ga določa ta odlok.

Ta odlok zavezuje tudi nosilce planiranja, da svoje planske akte spremenijo in dopolnijo usklajeno s spremembami in dopolnitvami dolgoročnega plana občine Gor. Radgona za obdobje 1986—2000 ter družbenega plana občine Gor. Radgona za obdobje 1986—2000.

2. člen

Dopolnitev dolgoročnega plana občine Gor. Radgona za obdobje 1986—2000 z obveznimi prostorskimi sestavinami dolgoročnega plana SR Slovenije za obdobje 1986 do leta 2000 se bo izdelala na podlagi: »Analize pogojev in možnosti za spreminjanje in dopolnjevanje dolgoročnega plana Slovenije za obdobje 1986—2000, Analize predlogov za spremembo družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986—1990, Predloga smernic za spremembe in dopolnitve dolgoročnega plana SR Slovenije za obdobje 1986—2000 in družbenega plana Slovenije za obdobje 1986—1990« (Poročevalec skupščine SR Slovenije, št. 7/88) in mnenja Medresorske komisije Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije za ugotavljanje usklajenosti prostorskih sestavin planskih aktov občin (Mnenje, št. D-350-1/88-40-JFK, z dne 7. 9. 1988) v naslednjih sestavinah:

1. Zasnova kmetijstva in gozdarstva
2. Zasnova vodnega gospodarstva
3. Zasnova mineralnih surovin
4. Zasnova naravne in kulturne dediščine
5. Zasnova rekreacije v naravnem okolju
6. Zasnova sanacij vode in zraka
7. Zasnova naselij in območij za poselitev
8. Zasnova načinov urejanja prostora
9. Zasnova prometnega omrežja
10. Zasnova energetskega omrežja
11. Zasnova območij za potrebe splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.

3. člen

Izvršni svet Skupščine občine Gor. Radgona pripravi na osnovi analize in do 30. novembra 1988 predloži Skupščini občine Gor. Radgona Predlog smernic za pripravo sprememb in dopolnitev dolgoročnega plana občine Gor. Radgona za obdobje 1986—2000 ter družbenega plana občine Gor. Radgona za obdobje 1986—1990.

4. člen

Izvršni svet Skupščine občine Gor. Radgona do 31. januarja 1989 predloži Skupščini občine Gor. Radgona osnutek, do 31. junija 1989 pa predlog sprememb in dopolnitev dolgoročnega plana občine Gor. Radgona za obdobje 1986—2000 ter družbenega plana občine Gor. Radgona za obdobje 1986—1990.

5. člen

Izvršni svet Skupščine občine Gor. Radgona določi program dela za pripravo sprememb in dopolnitev dolgoročnega plana občine Gor. Radgona za obdobje 1986—2000 ter družbenega plana občine Gor. Radgona za obdobje 1986—1990.

6. člen

Potrebna finančna sredstva za izvedbo v tem odloku določenih sprememb in dopolnitev se zagotavljajo s politiko o oblikovanju in razporejanju sredstev splošne porabe v občini Gor. Radgona.

7. člen

Nosilec aktivnosti pri pripravi in sprejetju sprememb in dopolnitev dolgoročnega in družbenega plana občine Gor. Radgona je Izvršni svet Skupščine občine Gor. Radgona. Strokovni nosilec je Komite za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj občine, ki bo v delo vključeval tudi druge upravne organe, Zavod za ekonomiko in urbanizem M. Sobota ter strokovne službe Samoupravnih interesnih skupnosti materialnih in družbenih dejavnosti.

8. člen

Delo na pripravi sprememb in dopolnitev planskih dokumentov se prične takoj.

9. člen

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnih objavah Pomurskih občin.

Štev.: 30-3/88-11
Datum: 11. 11. 1988

PREDSEDNIK
Skupščine občine Gor. Radgona
Peter FRIDAU

221

Na podlagi 3. člena Zakona o samoprispevku (Ur. list SRS, št. 35/85), 29. člena Statuta in izvida glasovanja na referendumu z dne 13/11-1988, je Skupščina KS Radenci na seji dne 16/11-1988 sprejela

SKLEP

o uvedbi krajevnega samoprispevka za območje KS Radenci, ki obsega naselja: Radenci, Rihtarovci, Turjanci, Hrastje-Mota, Šratovci, Boračeva, Janžev vrh in Melanjski vrh.

1. člen

Uvede se krajevni samoprispevek za območje celotne krajevne skupnosti Radenci za financiranje programa KS:

- sofinansiranje izgradnje telovadnice pri Osnovni šoli v Radencih,
- izgradnje mrliške veže v Radencih,
- širitev primarnega telefonskega omrežja na relaciji Radenci, Rihtarovci, Turjanci in Hrastje-Mota,
- komunalne dejavnosti v KS in
- redne dejavnosti KS.

Za realizacijo programa bo iz samoprispevka potrebno zbrati 1.200.000.000 din. Sredstva, ki bi se zbrala iz krajevnega samoprispevka predvidoma znašajo 1.200.000.000 din.

2. člen

Sredstva samoprispevka se bodo uporabljala v naslednjem razmerju:

- sofinansiranje gradnje telovadnice pri Osnovni šoli v Radencih — 50 % zbranega samoprispevka,
- za gradnjo mrliške veže v Radencih — 20 % zbranega samoprispevka,
- za širitev primarnega telefonskega omrežja na relaciji Radenci, Rihtarovci, Turjanci in Hrastje-Mota — 20 % zbranega samoprispevka,
- za komunalno dejavnost KS po programu — 8 % zbranega samoprispevka,
- za redno dejavnost KS — 2 % zbranega samoprispevka.

3. člen

Samoprispevek se za celotno območje KS Radenci uvede za dobo 5 let in sicer od 1/12-1988 do 30/11-1993.

4. člen

Zavezanci za plačevanje krajevnega samoprispevka so delovni ljudje in občani, ki stalno prebivajo na območju KS Radenci v naslednji višini:

- 1,5 % od netto osebnega dohodka iz delovnega razmerja,
- 10 % od katasterskega dohodka iz kmetijstva delovnih ljudi in občanov,
- 1,5 % od dohodka oseb, ki opravljajo samostojno obrtno dejavnost,
- 1,5 % od pokojnin, vendar samo tistih brez varstvenega dodatka in tistih, ki presegajo znesek minimalne pokojnine za polno pokojninsko dobo ter tistih, ki jih opredeljuje 12. člen Zakona o samoprispevku,

1,5 % od povprečnega osebnega dohodka v tekočem letu v občini delavci na začasnem delu v tujini.

5. člen

Samoprispevek, ki se plačuje od osebnega dohodka in pokojnin, obračunava in odteguje izplačevalec teh prejemkov, od dohodka iz kmetijstva, obrtno in gospodarske ter negospodarske dejavnosti pa obračunava in odteguje pristojni občinski upravni organ.

Samoprispevek od OD občanov, ki so na začasnem delu v tujini, obračunava KS Radenci, ki vsakega zavezanca obvesti o njegovi obveznosti in o roku plačila.

Od zavezancev, ki ne izpolnjujejo obveznosti iz samoprispevka v določenem roku, se obveznost prisilo izterja po predpisih, ki veljajo za izterjavo prispevkov in davkov.

6. člen

Sredstva, ki se zbirajo iz samoprispevka se nakazujejo na zbirni račun 51910-842-008-8430 pri KS Radenci z navedbo »KRAJEVNI SAMOPRISPEVEK.«

Nadzoč nad zbiranjem sredstev vodi svet KS.

7. člen

Svet KS vsako leto poroča skupščini KS o poteku zbiranja in uporabi sredstev samoprispevka.

8. člen

Po izteku obdobja, za katero se uvaja samoprispevek, mora svet KS sestaviti zaključni račun, ki ga sprejme skupščina po predhodnih razpravah na zborih občanov in ga objavi na enak način, kot je bil objavljen sklep o uvedbi samoprispevka.

9. člen

Ta sklep začne veljati osmi dan po objavi v Uradnih objavah občin Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota.

Številka: 108/88

Radenci, dne 16/11-1988

Predsednica
skupščine KS Radenci
Ivanka Vereš l. r.

222

Na podlagi 5. člena Zakona o družbeni kontroli cen (Ur. list SRS, št. 9/85) in 1. člena Odloka o pooblastitvi Izvršnega sveta Skupščine občine Murska Sobota za sprejemanje ukrepov neposredne kontrole cen na ravni občine (Ur. objave, št. 10/85) sprejema Izvršni svet Skupščine občine Murska Sobota, na seji dne 15/11-1988

ODREDBO o določitvi najvišjih cen

1. člen

Cene osnovnih komunalnih storitev in stanarin iz 5. člena Zakona o družbeni kontroli cen (Ur. list SRS, št. 9/85), ki so jih organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti ter nosilci samostojnega osebnega dela oblikovali v skladu s predpisi in uporabili na tržišču do uveljavitve te odredbe, se s to odredbo določijo kot najvišje.

2. člen

Z dnem ko začne veljati ta odredba neha veljati odredba o določitvi najvišjih cen (Ur. objave, št. 14/88, 20/88, 26/88 in 27/88).

3. člen

Ta odredba začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnih objavah, uporablja pa se od 20. novembra 1988 dalje.

Številka: 38-4/88-3

M. Sobota, dne 15/11-1988

Predsednik
izvršnega sveta
Janez ŠOTL, dipl. oec.

223

Na podlagi 5. člena zakona o družbeni kontroli cen (Ur. list SRS, št. 9085) in 1. člena odloka o pooblastitvi Izvršnega sveta Skupščine občine Lendava za sprejemanje ukrepov neposredne kontrole cen na ravni občine (Ur. objave pom. občin, št. 10/85) je Izvršni svet SO Lendava, dne 16. 11. 1988 sprejel

ODREDBO o določitvi najvišjih cen

1. člen

Cene proizvodov in storitev iz 5. člena zakona o družbeni kontroli cen (Ur. list SRS, št. 9/85) in sicer: osnovne komunalne storitve in stanarine, ki so jih organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti oblikovali v skladu s predpisi in uporabili na tržišču do uveljavitve te odredbe, se s to odredbo določijo kot najvišje.

2. člen

Z dnem, ko začne veljati ta odredba, neha veljati odredbe o določitvi najvišjih cen objavljenih v Ur. objavah pom. občin št. 24/88 in 27/88.

3. člen

Ta odredba začne veljati z dnem objave v Uradnih objavah pomurskih občin.

Številka: 38-1/87-3

Datum: 16. 11. 1988

Predsednik
Izvršnega sveta SO Lendava
Jože KURONJA

224

POROČILO O IZIDU REFERENDUMA V KRAJEVNI SKUPNOSTI RADENCI

I.

Na referendumu za uvedbo krajevnega samoprispevka v Krajevni skupnosti Radenci, ki je bil v nedeljo dne 13. 11. 1988 so bili doseženi naslednji rezultati:

a. število volilnih upravičencev	2.681
b. glasovalo skupaj volilcev	2.472
c. glasovalo »ZA«	1.475
d. glasovalo »PROTI«	975
e. neveljavnih glasovnic je bilo	22
f. ni glasovalo	209

II.

Volilna komisija pri KS Radenci je na podlagi gradiva o izvedbi referendumu in v smislu določil 21. člena Zakona o referendumu in o drugih oblikah osebnega izjavljanja (Ur. list SRS, št. 23/77) ugotovila, da je odločitev na referendumu sprejeta, saj je 59,6 % volilnih upravičencev glasovalo »ZA« uvedbo krajevnega samoprispevka.

Radenci, dne 13. 11. 1988

Predsednik volilne

komisije KS Radenci
Jože FARKAŠ, l. r.